

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 285, Παρασκευή 12 Απριλίου 1985.

Δρχ. 70

- Τα κόμματα απέναντι στην κρίση
- Η μειοδοσία της ΝΔ στην εξωτερική πολιτική
- Σύνταγμα και πολιτικός ρεαλισμός
- Η «23» Απριλίου — μια μέρα σαν τις άλλες
- «Αυριανή»: μια εφημερίδα αλλοιώτικη από τις άλλες
- Το «Τέταρτο» πρωταπριλιάτικο αστείο του Μ. Χατζιδάκι
- Ναυπηγεία Νιάρχου

ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

Στο 6ο τεύχος που κυκλοφορεί, μεταξύ άλλων
Δ. Παπαϊωάννου: Το εργοστάσιο της αλουμίνας
στη Φωκίδα και οι αδέατες πλευρές του.

Σ. Παπασπηλιόπουλος και Γ. Σχίζας: Γιατί οι
«Θέσεις» του ΚΚΕ εσ. δεν δίδουν το υφιστάμενο
μοντέλο ανάπτυξης.

Μ. Μοδινός: Η έκρηξη των πόλεων.

Η. Ευθυμιόπουλος: Ο κύκλος του πλουτωνίου
και η περίπτωση της Κάρεν Σίλκγουντ.

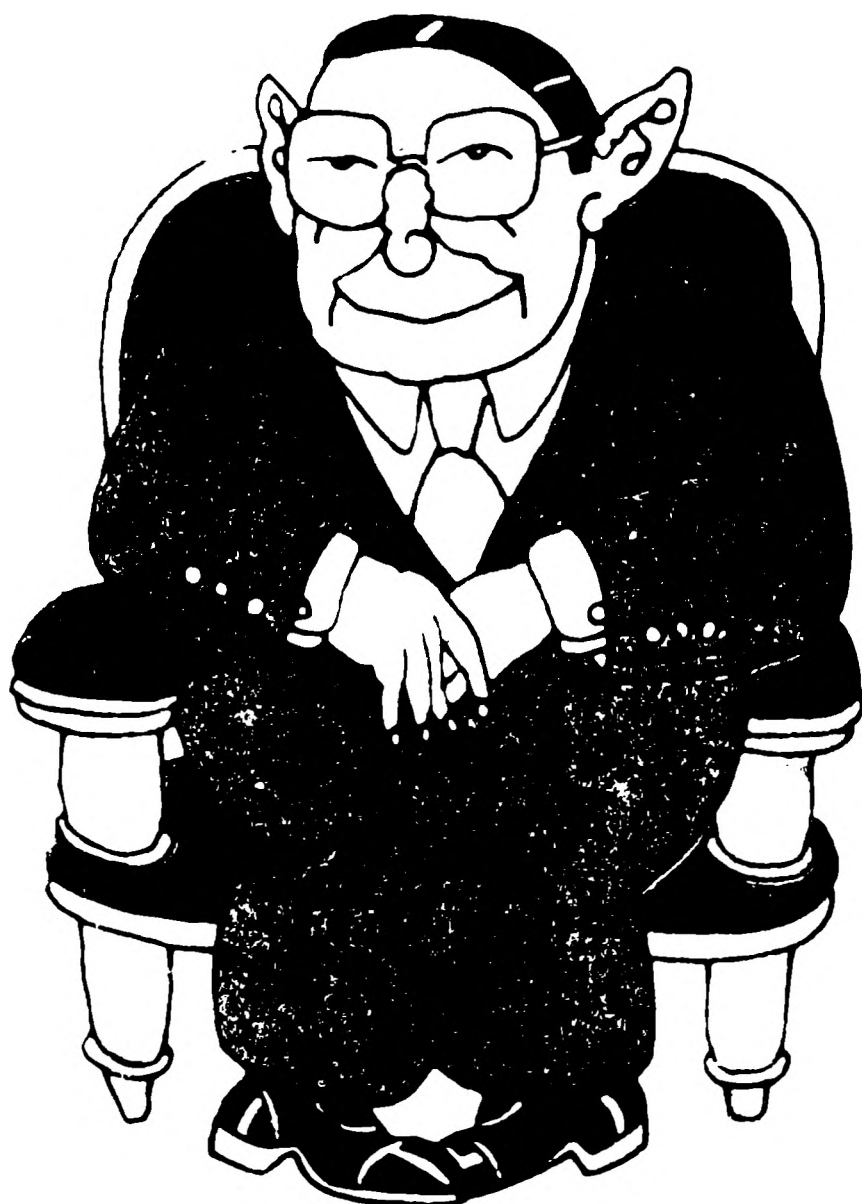
Κ. Χατζημπίρος: Ένας δρόμος διχάζει τους
κατοίκους του Ζωγράφου.

Σ. Τσαγκαρουσιάνος: Το Μουσείο Γουλανδρή
Φυσικής Ιστορίας.

Χ. Παντσόγλου, Β. Γκούτνερ: Τα πουλιά πεδαί-
νουν στον Έβρο.

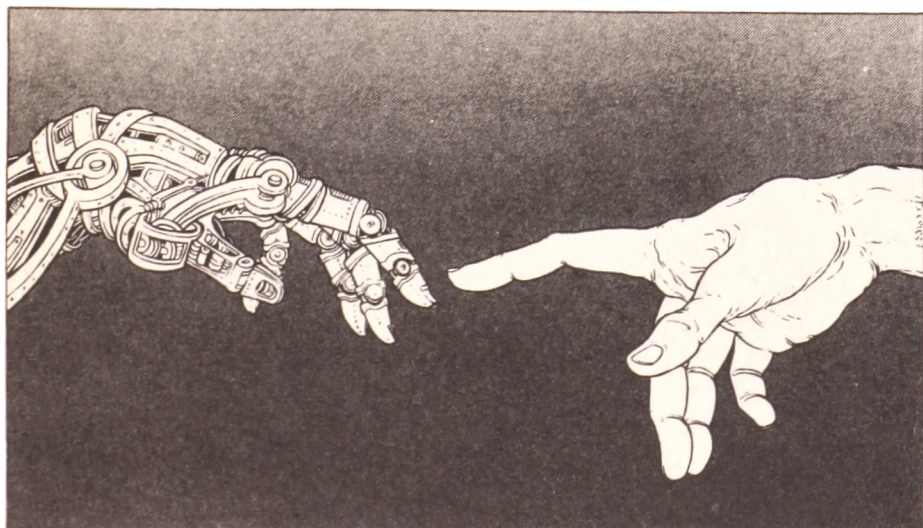
Ε. Χαλκουτσάκη: Για το αρχαίο θέατρο της
Λάρισας.

Γ. Μαυρογιαννόπουλος: Ένα ενεργειακά αυ-
τόνομο θερμοκήπιο.

Στο επόμενο τεύχος

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Γράφουν

Γ. Γεωργακόπουλος: Τι είναι και τι δεν είναι
ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής

Ν. Διομήδης: Πληροφορική και οργάνωση εργα-
σίας

Ν. Μανίκας: Η νέα τεχνολογία και η αυτοδύναμη
ανάπτυξη

Β. Τραπεζάνογλου: Προσωπικές πληροφορίες
και υπολογιστές

Σ. Χαϊκάλης: Οι επιπτώσεις στην απασχόληση

ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ: Στα βιβλιοπωλεία και στα περίπτερα κάθε πρώτη του
μηνός. Πληροφορίες και συνδρομές: Μαυρομιχάλη 39, Αθήνα 106 80,
τηλ. 36.19.837.

Περίοδος Β'
• Χρόνος 12ος
• Τεύχος 285
Παρασκευή 12 Απριλίου 1985
δρχ. 70

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΧΡΙΣΤΟΦ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Νομιμότητα και πολιτικός ρεαλισμός —	14
ΣΤ. ΛΥΓΕΡΟΣ «ΝΔ»: Μία καταγγελία και ένα ερώτημα για το παρελθόν. Μία ομολογία για το μέλλον —	16
Δ. ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΣΟΚ: Τέσσερις απόψεις για τις ε- κλογές —	18
ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ «Χβροστισμός στα ρωσικά σημαίνει πολι- τική ουράς» —	20
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ Οι βλαβερές συνέπειες της Ομόνοιας —	22
ΑΚΗΣ ΚΟΣΩΝΑΣ Πόσο έχει αποσυρθεί ο Κ. Καραμανλής και ποιος ρυθμίζει την πορεία της «ΝΔ»; —	24
ΔΗΜ. ΤΡΑΥΛΟΣ - ΤΖΑΝΕΤΑΤΟΣ Λοκ-άουτ και ιδιοκτησία στα μέσα πα- ραγωγής —	26
Β. ΚΑΡΒΕΛΑΣ Ναυπηγεία Σκαραμαγκά: Μύθος και πραγματικότητα —	28
ΡΕΠΟΡΤΕΡ 21-4-67: Σύμβολα και ιδεολογία καθημε- ρινής χρήσης —	30
ΡΕΠΟΡΤΕΡ Για να είσαι «ιν» διάβαζε «Αυριανήν» —	33
Γ.Η.Χ. Κοσκωτάς: Θα ήθελα να είχα και ΕΝΑ και δύο και τρία και ΤΕΤΑΡΤΟ περιοδι- κό... —	36
ANNY ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΥ Γαλλία: Το πόκερ της αναλογικής —	41
Κ. ΖΟΥΡΑΡΙΣ Ορθός μανδραγόρας και Λόγος μου- νώψ —	42
Γ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ Ο σώζων εαυτόν... απολεσθήτω μετά των αλλοφύλων —	44
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΑΝΤΗΝΩΡ Η εκλογική μάχη μέσα από τη «φιλοσο- φία» Κουτσόγιωργα —	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ Γ. Ιωάννου —	6
Δ. Χαντζόπουλος —	12
ΠΑΡΕ ΜΕ ΣΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ —	47
ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΕΣ ΧΡ. ΝΗΣΙΩΤΗΣ Έτσι που τα καταφέραμε με την κόκκινη πορφύρα... —	13
ΣΠ. ΚΑΒΟΥΝΙΔΗΣ Δεν είσαι ό,τι δηλώσεις —	38
Ξ.Α. ΚΟΚΟΛΗΣ Βαθμοληψία στην Εγκζαμλάνδη —	39
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ —	40
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ —	48
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ —	50
ΔΙΑΛΟΓΟΣ —	52
	55

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΓΗΣΗΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ — ΚΑΙ ΣΕ ΔΡΟΜΟ ΣΩΣΤΟ

Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ διάλογος δεν ευδοκίμει στον τόπο. Χωλαίνει διαρκώς. Σε προεκλογικές περιόδους —και ειδικά στην παρούσα— καταργείται. Αντικαθίσταται από την εκφώνηση συνθημάτων και την μετάδοση παιάνων, τα αεροπανώ και τις μπροσούρες: ηχορύπανση και αφισορύπανση. Αν σήμερα μας ενδιαφέρει το πρόβλημα του διαλόγου και ειδικά ανάμεσα στα κόμματα, τις ομάδες και τις τάσεις του προοδευτικού χώρου, είναι για δυο λόγους —που όμως κάπου συναντώνται και κάπου συμπλέκονται:

• ΚΑΤ' ΑΡΧΗΝ, πρέπει να καταδειχτεί ο ρόλος της ΝΔ που είναι η μόνη πολιτική δύναμη που αντιστρατεύεται την συνταγματική τάξη. Σε μια κρίσιμη περίοδο όπως η σημερινή, με ανοιχτά ένα πλήθος από θέματα, η επανάκαμψη της ΝΔ στην εξουσία θα εγκαινιάσει ανοιχτά την έναρξη πολιτειακής ανωμαλίας. Η ΝΔ αντί να επικεντρώσει την κριτική της στην πολιτική της κυβέρνηση, υπόσχεται πρωταρχικά να ανατρέψει την πολιτειακή τάξη στην οποία έχουν συντονιστεί όλες οι άλλες πολιτικές δυνάμεις της χώρας. Γι' αυτό, η στάση απέναντί της πρέπει να καθοριστεί με απόλυτη και ανυποχώρητη σαφήνεια. Δεν είναι ίσως τυχαίο που η ΝΔ, μόνη αυτή, προτίμησε να δώσει τη μάχη της στο πολιτειακό θέμα —παριστάνοντας τον θεματοφύλακα της πολιτειακής νομιμότητας— αντί να διατυπώσει μίαν εναλλακτική λύση στα πολιτικά, τα εθνικά και τα κοινωνικά προβλήματα. Απέφυγε να δείξει ότι είναι ουσιαστικά ξεπερασμένη.

• ΑΛΛΑ ΕΔΩ ακριβώς προκύπτει η ανάγκη για την ανάπτυξη του διαλόγου ανάμεσα στις προοδευτικές δυνάμεις του τόπου: ώστε να ορισθούν οι όροι για όποιες αλλαγές είναι και επείγουσες και αναγκαίες. Και τέτοιος διάλογος —ας μη γελιόμαστε— ούτε υπήρξε ούτε και αναπτύσσεται σήμερα. Γιατί βέβαια δεν μπορεί να χαρακτηριστεί διάλογος ούτε το «μορατόριουμ» ούτε «η πράσινη ΕΑΔΕ», αλλά ούτε και η αλλαζονική στάση του ΠΑΣΟΚ που ακροαζόταν μόνον τα λιβανιστικά υμνολόγια: κάθε αμφισβήτηση επιλογών, κάθε επισήμανση αδυναμιών, σήμαινε αυτόματα υπονόμευση.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ δεν αναζήτησε τον πολιτικό διάλογο και πολύ περισσότερο ευθύνεται γιατί δεν προχώρησε το διάλογο στα κοινωνικά μέτωπα. Αντίθετα, εφάρμοσε τακτική προσαρμογών και ελιγμών που το οδήγησαν σε σειρά συμβιβασμών. Συχνά η ατολμία ταυτίστηκε με το εφικτό. Η απογοήτευση όμως για τα επαγγελόμενα —και μη πραγματοποιούμενα— οράματα οδήγησε σε μερική αποστράτευση. Και η Αριστερά —ακολουθητική ως τότε και άρα σε κάποιο βαθμό συνυπεύθυνη των λαθών του— με κριτήρια, εν πολλοίς, «εκλογικίστικα», πήρε κι αυτή τις αποστάσεις της.

ΠΩΣ ΟΜΩΣ το ΠΑΣΟΚ εννοεί σήμερα το διάλογο με την Αριστερά; Σύρει το ΚΚΕ στους δικούς του όρους και απλώς αποφεύγει να το προκαλεί ενώ, από την άλλη, ανέξοδα προσπαθεί να εκμηδενίσει το ΚΚΕ εσ. Είναι λοιπόν τουλάχιστον αφελής ή χυδαίος προπαγανδιστής όποιος μιλά σήμερα για «μαρξιστικό μέτωπο». Μακάρι να υπήρχε ένα τέτοιο μέτωπο. Θα αναπτυσσόταν ο διάλογος, θα αναζητούνταν οι όροι και θα ανευρίσκονταν οι δρόμοι για τον περίφημο «σοσιαλιστικό μετασχηματισμό». Αντ' αυτού, συντελείται ένα αμοιβαίο ροκάνισμα. Όμως ο προσανατολισμός πρέπει να μεταστραφεί. Όσοι πιστεύουν στην αξία του διαλόγου που θα προτείνει λύσεις θετικές, πρέπει να εμμείνουν. Αυτό θα είναι στο κάτω κάτω και το κέρδος από την πείρα των τεσσάρων χρόνων.

ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ αυτή, ο ρόλος του αδέσμευτου Τύπου, μόνο θετικός μπορεί να αποβεί: Ο διάλογος να κρατηθεί ζωηρός ιδίως σήμερα —τις ημέρες που έρχονται— και που κινδυνεύουμε να πέσουμε όλοι στη παγίδα της συνθηματολογίας. Ευτυχώς βέβαια που τα κόμματα θα φροντίσουν να μας εφοδιάσουν με άφθονο διαφημιστικό υλικό. Εμείς πάντως δεν θα μεταμορφωθούμε σε μπροσούρα. Είναι η μόνη θετική μας συμβολή: ο διάλογος —ο ερευνητικός διάλογος. Που όχι μόνον θα απομακρύνει τον κίνδυνο ενδεχόμενης επιστροφής της ρεβανσιστικής Δεξιάς, αλλά θα συμβάλει και στην αναζήτηση δρόμων προς μία ουσιαστική παρέμβαση στην πολιτική διαδικασία.

ΑΝΤΙ

Η εκλογική μάχη μέσα από τη «φιλοσοφία» Κουτσόγιωργα

ΑΝ ΟΛΑ, λοιπόν, κυλήσουν καλά —και υπό την αίρεση ότι ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κ. Χρ. Σαρτζετάκης, θα αποδεχθεί την εισήγηση του πρωθυπουργού για πρόωρη προσφυγή στη λαϊκή ετυμηγορία— πιθανότερη ημερομηνία για τη διενέργεια εκλογών, είναι η Κυριακή 16 Ιουνίου.

ΤΟ ΕΙΠΕ (ή το υπαινίχθηκε) ο υπουργός Εσωτερικών, Μ. Κουτσόγιωργας, που, μαζί με την «Αυριανή», είναι, σήμερα, οι πιστότεροι (High Fidelity...) και συνεπέστεροι εκφραστές της πολιτικής και των οραμάτων του ΠΑΣΟΚ. Και η μεν «Αυριανή» —«πνευματικό τέκνο του Μένιου», όπως λέγεται— κάλεσε τον πρωθυπουργό («Ανδρέα, δώστους να καταλάβουνε...») να μετέλθει κάθε μέσο, προκειμένου να κερδίσει τις ελογές. Και «εάν ο πρωθυπουργός, λόγω χαρακτήρος —έγραψε— δεν σηκώνει τέτοιες ΑΤΙΜΙΕΣ, ας αφήσει τον... Κουτσόγιωργα, που δεν αστειεύεται, να τους «φτιάξει» αυτά που τόσα χρόνια όλοι αυτοί οι απατεώνες έφτιαχναν σε βάρος μας!»

Όχι πια «ντομάτες και πορτοκάλια!»

ΟΣΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ίδιο τον Μ. Κουτσόγιωργα, αρκέσθηκε να εξηγήσει (βλέπε και συνέντευξή του στο «Βήμα της Κυριακής»), ότι αντικείμενο της επικείμενης εκλογικής μάχης, δεν θα είναι, τη φορά αυτή, «οι ντομάτες και τα πορτοκάλια» —δηλαδή τα προβλήματα του λαού— αλλά αν θα προχωρήσει ή όχι η Αλλαγή. «Όλα τα άλλα, πρόσθεσε —ο πληθωρισμός, το νέφος, η ανεργία, το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών, η ακρίβεια, η λαϊκή συμμετοχή, το «ύφος και το ήθος της εξουσίας», κτλ.— θα περάσουν σε δεύτερη μοίρα... Άλλο τόσο, σε «δεύτερη μοίρα» θα περάσουν και όλα τα προβλήματα που ανέκυψαν από την αιφνιδιαστική απόφαση του ΠΑΣΟΚ να στηρίξει την υποψηφιότητα Σαρτζετάκη, αντί της υποψηφιότητας Καραμανλή.

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ, κατά τον Μ. Κουτσόγιωργα, είναι πολύ σαφή: Οι διάφορες δημοκρατικές διαδικασίες και οι τύποι που τις συνοδεύουν, είναι «πολυτέλειες» —ή έστω, «λεπτομέ-

ρειες»— που δεν πρέπει ν' απασχολούν τους φίλους και οπαδούς της Αλλαγής. Συνεπώς, αντί να συζητούν αν έπρεπε ή δεν έπρεπε να υπάρχουν χρωματιστά ψηφοδέλτια, αν έπρεπε ή δεν έπρεπε να ψηφίσει ο Ι. Αλευράς, αν έπρεπε ή δεν έπρεπε τα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής και της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΠΑΣΟΚ, να υποστούν τη μείωση που υπέστησαν, κτλ., καλά θα κάνουν να συνειδητοποιήσουν τη μεγάλη «ρήξη» που άνοιξε το ΠΑΣΟΚ, με τον μεγάλο του αιφνιδιασμό της 9ης Μαρτίου. Όσο για τους διάφορους συνταγματολόγους, που υποστηρίζουν —όπως λ.χ. ο καθηγητής Αριστόβουλος Μάνεσης— ότι οι τύπου εκφράζουν ουσία και ότι η υποτίμηση των δημοκρατικών διαδικασιών «υποδηλώνει μια πραξικοπηματική αντίληψη για την κοινωνική πρόοδο», αυτά όλα είναι στείροι νομικισμοί, που παρεμποδίζουν την υπόθεση της Αλλαγής.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ, βασικό περιεχόμενο της εκλογικής αναμέτρησης της 16ης Ιουνίου, δεν πρέπει να είναι —κατά τον κ. Κουτσόγιωργα, πάντοτε— τι πέτυχε και τι δεν πέτυχε το ΠΑΣΟΚ στα τριάντισι χρόνια που βρίσκεται στην εξουσία, πώς αντιμετώπισε (ή δεν αντιμετώπισε) τα λαϊκά προβλήματα, αν ανταποκρίθηκε (ή δεν ανταποκρίθηκε) στις δικές του επαγγελίες, αλλά η «σύγκρουση μεταξύ των δύο κόσμων». Από τη μια, οι «δυνάμεις της προόδου» —μαζί τους και η «Αυριανή», μαζί τους και ο «ανανήψας» κ. Γ. Πέτσος...— και από την άλλη, «οι δυνάμεις της συντήρησης». Καθώς, μάλιστα, τώρα, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν είναι πλέον ο Κ. Καραμανλής, το ΠΑΣΟΚ μπορεί, ευχερέστερα, να φορτώσει όλα τα στραβά ψωμιά στο Σύνταγμα του 1975, «που ήταν εμπόδιο στην Αλλαγή» και, φυσικά, στην αμαρτωλή Δεξιά, που «σηκώνει και πάλι το κεφάλι». Ωστόσο, στο σημείο αυτό, εμφολωμένοι κάποια καυτά ερωτήματα, που αναμένουν πάντοτε απάντηση: Πώς και γιατί η Δεξιά «σηκώνει και πάλι κεφάλι;» Πώς και γιατί, ύστερα από τριάντισι χρόνια παραμονής του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, δεν αφαιρέθηκαν δυνάμεις από τη Δεξιά; Γιατί το ΠΑΣΟΚ προτιμά τα δικομματικά παιχνίδια (και έναν εκλο-

B.B.C.
ENGLISH COURSES
Το B.B.C. σας
μαθαίνει Αγγλικά με:
**BIBΛΙΑ – ΚΑΣΕΤΕΣ
VIDEO**

σε σειρές αυτοδιδασκαλίας
για αρχάριους, προχωρημέ-
νους και ειδικά θέματα.

Τηλ. 3645608

ΑΓΓΛΙΚΑ
BIBΛΙΑ

**BIBΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ**

ΑΓΓΛΙΚΑ
BIBΛΙΑ

ΑΓΓΛΙΚΑ σχολικά
για όλες τις τάξεις
για First Certificate,
Proficiency, G.C.E., TOEFL.

Πλούσια επιλογή:
Λογοτεχνία, θέατρο,
τουριστικά, παιδικά...
και σε ειδικά θέματα.

I.M. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗΣ
ΑΜΕΡΙΚΗΣ 9-11 ΑΘΗΝΑ 106 72
Τηλ. 3623673

**ΤΜΗΜΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

Political Sciences,
International Affairs,
Women Studies,
Sociology, History,
Psychology, Philosophy,
Geography, Economics,
Soc. Anthropology...

Τηλ. 3629.763

γικό νόμο υπερενισχυμένης αναλογικής), αντί της απλής και άδολης αναλογικής; Κοντολογίς: Γιατί «η Αριστερά εις την γωνίαν και όχι «η Δεξιά εις την γωνίαν;».

ΠΑΝΤΩΣ, ΚΑΙ πολύ πέρα από τη «φιλοσοφία Κουτσόγιωργα», δεν αποκλείεται το «θέμα Σαρτζετάκη» να είναι ένα από τα θέματα της εκλογικής αναμέτρησης. Το παν θα εξαρτηθεί, βέβαια, από το αν ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας θα αναγνωρίσει —έστω ντε φάκτο, έστω και μέχρι τη διενέργεια των εκλογών— τη «νέα πολιτειακή πραγματικότητα», που, κατά την άποψη διαπρεπών συνταγματολόγων, «δεν επιδέχεται αμφισβήτηση». Κατά την άποψη αυτή, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας «είναι ήδη υπαρκτός», ασκεί ήδη —με βάση το ισχύον Σύνταγμα— αρμοδιότητες και καθήκοντα Προέδρου και οι πράξεις του, που φέρουν την υπογραφή του, δεσμεύουν τόσο τη Διοίκηση, όσο και τους πολίτες.

ΤΗΝ ΑΠΟΨΗ αυτή, φέρεται ν' αποδέχεται και ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας, κ. Κ. Μητσοτάκης, ο οποίος έχει λόγους να θέλει να κλείσει, το ταχύτερο, το κεφάλαιο που λέγεται «Κωνσταντίνος Καραμανλής». Με την άποψη αυτή, ωστόσο, δεν συμφωνούν άλλα ηγετικά στελέχη, που εξακολουθούν να πιστεύουν ότι «ο Κ. Καραμανλής δεν θα παραμείνει θεατής των πολιτικών εξελίξεων» και ότι, εφόσον «οι μεθοδεύσεις του ΠΑΣΟΚ υπονομεύουν τη συνταγματική τάξη και την κοινοβουλευτική δημοκρατία», ο πρώην πρόεδρος της Δημοκρατίας, εκ των πραγμάτων, θα υποχρεωθεί να παρέμβει.

ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ αυτή τάση, μέσα στους κόλπους της Νέας Δημοκρατίας, εκφράζει, κυρίως, ο πρώην πρωθυπουργός κ. Γ. Ράλλης που, σε συνέντευξή του, στην Κυριακάτικη «Καθημερινή» λέει ότι ο ίδιος μεν αποφάσισε ν' αγωνισθεί τώρα, σαν «απλός βουλευτής» (αν και είχε αποφασίσει να τερματίσει την πολιτική του σταδιοδρομία), ο δε Κ. Καραμανλής, «βεβαρημένος με μεγαλύτερες ευθύνες», δεν μπορεί παρά να «υπερασπισθεί τη δημοκρατία, αν οι περιστάσεις το επιβάλλουν».

ΚΑΤΩ από τις διαφορετικές αυτές εκτιμήσεις και διατυπώσεις, δεν είναι δύσκολο να διακρίνει κανείς τις αντιθέσεις που εξακολουθούν να υπάρχουν στην ηγετική ομάδα της Νέας Δημοκρατίας. Ο Κ. Μητσοτάκης ήταν σχεδόν έτοιμος ν' αποδεχθεί την πρόταση του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου —«δεν αρκεί η συγκέντρωση, στην πλατεία Συντάγματος, θα πρέπει να επισκεφθεί και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας»— όταν σημειώθηκε η «παρέμβαση Ράλλη», που ανέτρεψε, ως ένα βαθμό, τον συσχετισμό δυνάμεων, σε επίπεδο ηγεσίας του κόμματος. Άλλωστε, είναι κοινό μυστικό, ότι με τις θέσεις του πρώην πρωθυπουργού, έσπευσαν να ευθυγραμμιστούν και οι κ. Ευ. Αβέρωφ και Κ. Παπακωνσταντίνου, οι οποίοι —μεταξύ άλλων— υποστηρίζουν τη συγκρότηση ενός ευρύτερου εκλογικού σχήματος, με «κορμό τη Νέα Δημοκρατία», επικεφαλής του οποίου, όμως, θα είναι όχι ο Κ. Μητσοτάκης, αλλά ο Γ. Ράλλης!

ΦΥΣΙΚΑ, ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας, αντέδρασε. Σε σημείο, ώστε ν' αντιπαρέρχεται —εν σπουδή— ακόμη και συνθήματα υπέρ του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας (όπως λ.χ. «Εθνάρχης ο Καραμανλής»), που ακούγονταν, στην συγκέντρωση της Παρασκευής, στην πλατεία Συντάγματος. Ωστόσο, είναι δύσκολο να υποθέσει κανείς, τώρα, ιδιαίτερα μετά τον οξύτατο λόγο του πρωθυπουργού, στη Λάρισα, με έντονες αιχμές κατά του προσώπου του αρχηγού της Νέας Δημοκρατίας (τον οποίο ενεφάνισε περίπου έτοιμο να παραχωρήσει τμήμα του εθνικού χώρου στους Τούρκους), ότι μπορεί να υπάρξει σύγκλιση απόψεων Παπανδρέου - Μητσοτάκη, στο θέμα Σαρτζετάκη.

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, οι δυο «μονομάχοι» ετοιμάζονται για τις μεγάλες προεκλογικές συγκεντρώσεις τους. Για το ΠΑΣΟΚ, η «μεγάλη πορεία προς τη μεγάλη εκλογική νίκη», θα αρχίσει από

το Ηράκλειο ή την Πάτρα, ενώ για τη Νέα Δημοκρατία, η εκλογική εκστρατεία «θα πρέπει ν' αρχίσει από τη Θεσσαλονίκη». Σε έντονη προετοιμασία βρίσκονται και τα δύο ΚΚΕ.

«Επίδειξη αριστερών θέσεων»

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ προεκλογική ατμόσφαιρα που έχει, ουσιαστικά, διαμορφωθεί, η πρόσφατη συνέντευξη του πρωθυπουργού στον εδώ ανταποκριτή των «Τάιμς της Νέας Υόρκης» (τον Χένρυ Καμ), αποκτά ξεχωριστή διάσταση. Ο Αμερικανός ανταποκριτής πιστεύει και αυτός ότι το επόμενο βήμα του ΠΑΣΟΚ —ύστερα από την απομάκρυνση του Κ. Καραμανλή και την εκλογή του Χρ. Σαρτζετάκη— θα είναι «η επίδειξη των πιο αριστερών του θέσεων, από τώρα ως τις εκλογές».

ΟΙ ΑΡΙΣΤΕΡΕΣ αυτές θέσεις, δεν θα εμποδίσουν, όμως, τον πρωθυπουργό να διαβεβαιώσει τον Αμερικανό δημοσιογράφο ότι θα θεωρούσε «πολύ χρήσιμη» μια επίσκεψή του στις ΗΠΑ («για να θέσει μερικά πράγματα στο τραπέζι των συνομιλιών») και ότι οι διαφορές του με τις ΗΠΑ και τις άλλες δυτικές χώρες, είναι μια μικρή «οικογενειακή υπόθεση». Η Ελλάδα —είπε ο Α. Παπανδρέου στον Χ. Καμ— «παραμένει μέλος αυτής της οικογένειας», ενώ ο ίδιος ο Αμερικανός ανταποκριτής αισθάνθηκε την ανάγκη να συμβουλευθεί το Στাইτ Ντηπάρτμεντ —«να εμπιστευτεί περισσότερο τα μάτια του, παρά τα αυτιά του, να βλέπει, δηλαδή, τι έγινε (όπως λ.χ. η συμφωνία για τις βάσεις), παρά ν' ακούει τα λόγια που ακολουθούν». Με άλλα λόγια, επαναλαμβάνεται η γνωστή θεωρία σειράς υπουργών ή αξιωματούχων του ΠΑΣΟΚ, προς Αμερικανούς συνομιλητές: *Μην ανησυχείτε από το τι λέμε, αλλά από το τι κάνουμε. Και το τι κάνουμε, δεν είναι λόγος ανησυχίας για σας».*

Η ΣΥΝΕΥΝΤΕΥΞΗ του πρωθυπουργού, έθεσε άλλο ένα ερώτημα: Σε τι βαθμό τα εθνικά θέματα θ' αποτελέσουν αντικείμενο της εκλογικής διαμάχης. Ο Κ. Μητσοτάκης λ.χ., μετά την πρόσφατη επίσκεψή του στο υπουργείο Εθνικής Άμυνας, δήλωσε ότι σκοπός της επίσκεψής του αυτής, «δεν ήταν η αντιδικία, αλλά η ενημέρωση και η συμπόρευση στα εθνικά θέματα». Τίποτε, όμως, δεν βεβαιώνει ότι, μέχρι τον ερχόμενο Ιούνιο, το «τοπίο» δεν θα αλλάξει. Η συμπόρευση, σε ο,τιδήποτε, θα είναι εξαιρετικά δύσκολη, μέσα στην αγριάδα της πόλωσης και της κάθετης αντιπαράθεσης. Τότε, και τα εθνικά θέματα, ριχνονται «τοις κυσί», όπως θα έλεγαν οι τρισχιλιετείς. Και όποιον πάρει ο Χάρος!

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Ένα σύγγραμμα που φιλοδοξεί να καλύψει το κενό της Πολιτικής Κοινωνιολογίας στη χώρα μας, εξετάζοντας κλασικά ζητήματα αυτού του τομέα (κοινωνία και πολιτικό σύστημα, πολιτική εξουσία και εκλογές, κόμμα και ομάδες πίεσης, τοπική και κεντρική πολιτική εξουσία κτλ.) στο φως της εμπειρικά τεκμηριωμένης μελέτης του ελλαδικού πολιτικού φαινομένου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Κεντρική Διάθεση: Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα, τηλ. 72.29.237

Η επιστράτευση του κυπριακού

Για άλλη μια φορά αποδείχτηκε ότι το κυπριακό παίζει το ρόλο του «μαϊντανού» της ελληνικής πολιτικής ζωής. Την κρίσιμη φάση που διέρχεται το κύριο εθνικό πρόβλημα επικαλέστηκε ο πρωθυπουργός ζητώντας από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας την επίσπευση των εκλογών. Η αλήθεια είναι ότι πράγματι το κυπριακό διέρχεται κρίσιμη φάση, όπως εξίσου αλήθεια είναι, όμως, ότι η επίκλησή του έγινε για να ικανοποιηθεί συμβατικά η σχετική διάταξη του Συντάγματος κι όχι γιατί οι εκλογές επισπεύδονται γι' αυτό το λόγο.

Όπως όμως κι αν έχει το πράγμα, η κυβέρνηση που θα προκύψει από τις ερχόμενες εκλογές θα υποχρεωθεί να αντιμετωπίσει το πρόβλημα, τη στιγμή που όλες σχεδόν οι πιέσεις φαίνεται να συγκλίνουν στην «ευόδωση» της πρωτοβουλίας Κουεγιάρ. «Ευόδωση», που ας μη γελιομάστε, καλούνται να πληρώσουν με τις υποχωρήσεις του οι ελληνοκύπριοι.

Η συντονισμένη αφορητή πίεση που ασκούν στον Πρόεδρο Κυπριανού τα δυο μεγαλύτερα αλλά και τόσο διαφορετικά κόμματα (ΑΚΕΛ, ΔΗΣΥ) δεν έχει μείνει χωρίς αποτέλεσμα. Το γεγονός ότι ο κ. Κυπριανός δεν εγκαταλείπει τον προεδρικό θώκο, δεν σημαίνει ότι αντιστέκεται εξίσου αποφασιστικά και στον τομέα της πολιτικής απέναντι στην πρωτοβουλία Κουεγιάρ. Φαίνεται ότι αποσκοπεί στην εκτόνωση των εσωτερικών πιέσεων, αναζητώντας ένα δρόμο υποχώρησης σ' ό,τι αφορά τις διαβουλεύσεις με το Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ και τον κ. Ντενκτάς.

Η επιδίωξη μιας νέας συνάντησης υψηλού επιπέδου μπορεί να εντάσσεται στην προσπάθεια για συνέχιση και διευκόλυνση της πρωτοβουλίας Κουεγιάρ, αλλά ουσιαστικά αποδυναμώνει την ελληνοκυπριακή διαπραγματευτική θέση, αφού αντανάκλα τις εσωτερικές πιέσεις για χωρίς όρους ευθυγράμμιση με τις κινήσεις του Γενικού Γραμματέα.

Το κρίσιμο ζήτημα, όμως, είναι ότι μια τέτοια ευθυγράμμιση οδηγεί κατευθείαν σε μια συνομοσπονδία. Μια συνομοσπονδία που ουσιαστικά θα κατοχυρώσει και νομιμοποιήσει τα τουρκικά τετελεσμένα στο Βορρά, θα διατηρήσει τα στεγανά μεταξύ των δυο ζωνών αποτρέποντας μια λειτουργική επανενοποίηση και τέλος θα δώσει στην Άγκυρα δικαιώματα συγκυριαρχίας στο σύνολο του νησιού.

Όλα τα γεγονότα πείθουν ότι η επιδίωξη μιας συνομοσπονδιακής λύσης αποτελεί τον ανομολόγητο αλλά κοινό παρανομαστή που επιτρέπει στο ΑΚΕΛ και το ΔΗΣΥ να συντονίζουν τις πιέσεις τους. Με δεδομένο το βαθύ αυτό ρήγμα στο εσωτερικό μέτωπο, δεν είναι περίεργο που η τουρκική πλευρά αξιοποιεί στο έπακρο την πλεονεκτική της θέση, ούτε το ότι ο δυτικός παράγοντας κλιμακώνει τις πιέσεις του για παραπέρα υποχωρήσεις παραπέμποντας στις θέσεις των δυο μεγάλων ελληνοκυπριακών κομμάτων.

Κι ενώ ο κυπριακός ελληνισμός βυθίζεται ολοένα και περισσότερο στο τέλμα μιας καταστρεπτικής διαμάχης, στην Αθήνα το Κυπριακό έχει μπει στο ντουλάπι περιμένοντας το νικητή της εκλογικής αναμέτρησης.

ΑΝΑΓΚΗ ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΕΩΝ

Το προηγούμενο δεκαπενθήμερο δύο από τα πολλά θέματα που απασχόλησαν την κοινή γνώμη, έγιναν οκτασέλιδα στον Τύπο και στήριξαν ένθεν και ένθεν απόψεις, κριτικές και πολεμικές. Και τα δύο όμως είχαν για τη σημασία που τους δόθηκε και για το τι στηρίζανε τόση διάρκεια όση έχει και ένας κομήτης. Αίφνης, σταμάτησαν και τα δύο να απασχολούν τον Τύπο και η κοινή γνώμη έμεινε με μετέωρες εντυπώσεις.

Αναφερόμαστε στην περίφημη «αποκάλυψη, για το ελληνικό Γουώτεργκαϊντ», από τη «Νέα Δημοκρατία» και στην εντυπωσιακή καταγγελία του βουλευτή Μαγνησίας του ΠΑΣΟΚ κ. Παππά για την πρόταση και προσπάθεια εξαγοράς του με σκοπό να αποστατήσσει στις ψηφοφορίες για εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας στη Βουλή, έναντι του ποσού των 200 εκατομμυρίων δραχμών.

Η πρώτη υπόθεση έγινε το κύριο θέμα στον αντιπολιτευόμενο Τύπο, αποτέλεσε ένα από τα δύο σημεία συνέντευξης του αρχηγού της ΝΔ, και στηρίχθηκε σ' αυτή, μια ολόκληρη επιχειρηματολογία και κριτική από τη Δεξιά για τον «ολοκληρωτισμό του ΠΑΣΟΚ».

Η δεύτερη υπόθεση, αποτέλεσε το κύριο θέμα στον συμπολιτευόμενο Τύπο και στήριξε την επιχειρηματολογία περί νεο-αποστασίας.

Αποτέλεσε μάλιστα και ένα από τα βασικά στοιχεία που τεκμηρίωσε την επιχειρηματολογία του στη συνέντευξη που παρεχώρησε ο πρωθυπουργός κ. Α. Παπανδρέου στους δημοσιογράφους.

Και για τα δύο θέματα όμως, επήλθε ξαφνική σιωπή. Ο μεν αντιπολιτευόμενος Τύπος «απεφάσισε» ότι η παρακολούθηση τηλεφώνων στα γραφεία της ΝΔ δεν είναι και τόσο σοβαρή υπόθεση ώστε να συνεχίσει να τον απασχολεί έστω και με τη μορφή κάποιων σχολίων. Ο δε συμπολιτευόμενος Τύπος θεώρησε την επαύριο της συνέντευξης Παπανδρέου ιστορία τελειωμένη την υπόθεση της πρότασης για δωροδοκία του βουλευτή κ. Παππά, λες και επρόκειτο για απόπειρα δωροδοκίας του δεξιού μπακ της «Αθηναϊδας» Κυψέλης στο ματς με την «Αναγέννηση» Χαλανδρίου.

Από την άλλη μεριά, ο λαλίστατος κ. Μητσοτάκης ξέχασε όσα έλεγε πριν δυο μέρες. Στην υπόθεση Παππά πάλι, δεν έχει κινηθεί μέχρι στιγμής καμιά δικαστική δίωξη.

Η υπόθεση Παππά με τη συνέχεια που είχε —δηλ. την αποσιώπησή της και μάλιστα εκ μέρους της «Αυριανής» που κυρίως «προετοίμασε» και ανέπτυξε την σχετική θεματολογία— έδωσε την εντύπωση ότι αποτέλεσε απλώς στήριξη της συνέντευξης του Πρωθυπουργού.

Έτσι όμως, μένουν όλα μετέωρα. Δίνουν την τελική εντύπωση ότι τα πάντα είναι διαδόσεις, ή μεταλλάσσονται σε διαδόσεις: επείδη ο πολίτης και ο αναγνώστης των εφημερίδων και ο ακροατής των δηλώσεων των αρχηγών δεν μπορεί ούτε γνώμη να σχηματίσει ούτε κρίση να εκφέρει για τα πραγματικά γεγονότα.

Όμως η δημοκρατία, η πολιτική κριτική, και ο πολίτης, θα κερδίσουν αν —και όταν— αποσαφηνιστούν πλήρως τα πραγματικά περιστατικά και για τις δυο αυτές υποθέσεις.

ΑΝΤΙ—(Ν)ΤΟΜΠΡΑ

Υπάρχουν άραγε ακόμη πολλοί, που επιμένουν ότι τα τηλέφωνα μας δεν εξακολουθούν να παρακολουθούνται, και επί «σοσιαλισμού»; Σε όλους τους άπιστους Θωμάδες —χρονιάρες μέρες τώρα— δεν έχουμε παρά να αναδημοσιεύσουμε την μαρτυρία του Γ. Βότση (στην «Ελευθεροτυπία» 2-4-1985) το όνομα του οποίου φιγουράριζε και στην πρόσφατη λίστα των παρακολουθούμενων δημοσιογράφων, για την οποία έγινε επερώτηση στη Βουλή, από τον Σ. Παναγούλη.

Για την ιστορία θέλουμε μόνο να σημειώσουμε, ότι μετά από τη γνωστή συζήτηση που έγινε για το θέμα στο λεγόμενο «Press-Room», ο θύτης υποδιοικητής του ΟΤΕ κ. Τόμπρας, έκανε μήνυση στον Γ. Βότση, για «συκοφαντική δυσφήμιση». Να όμως πως περιγράφει ο τελευταίος την προσωπική του εμπειρία, επικαλούμενος τις μαρτυρίες τεσσάρων συναδέλφων του, και υποσχόμενος άλλες αποκαλύψεις, αν τελικώς η υπόθεση φτάσει στο δικαστήριο:

«Νοέμβρης, λοιπόν, 1983 —αμέσως μετά την εκτέλεση του Ρ. Τσάντες από τη «17 Νοέμβρη». Επιστρέφω στο γραφείο μου από ασθένεια 2-3 ημερών και με πληροφορούν ότι στο διάστημα που έλειπα ο ΟΤΕ παγίδευσε απ' ευθείας επαγγελματικό τηλέφωνό μου —με τρόπο ώστε αν μου τηλεφωνούσε η... «17 Νοέμβρη» ο πονηρός εγώ, καθυστερώντας τους και σχηματίζοντας το νούμερο 2 να τους εξαποστείλω στα «τζινια» του Τόμπρα.

Εξωφρενών τηλεφωνώ στον κ. υποδιοικητή του ΟΤΕ, παρουσία των ως άνω συναδέλφων. Παραδέχθηκε αμέσως την παγίδευση και πρόσθεσε αφελώς —τάχα.

— Υποθέσαμε ότι δεν θα είχατε αντίρρηση να βοηθήσετε τις αρχές σε μια τόσο σοβαρή περίπτωση κ. Γ.Β. Ή θα είχατε;

Ή αναψε φυσικά, το τηλέφωνο (και δεν γράφονται όσα ειπώθηκαν): — Ποιος με ρωτάει κ. Τόμπρα; Ο υποδιοικητής του ΟΤΕ; Ή ο ανακριτής; Ή ο χαφιάς; Πες λοιπόν στον Σκουλαρική και όποια (διαγράφονται δύο λέξεις) ότι εγώ χαφιάς κανενός δεν γίνομαι...

— Μα πώς κάνετε έτσι για ένα απλό συλληπτικό μηχανισμό...

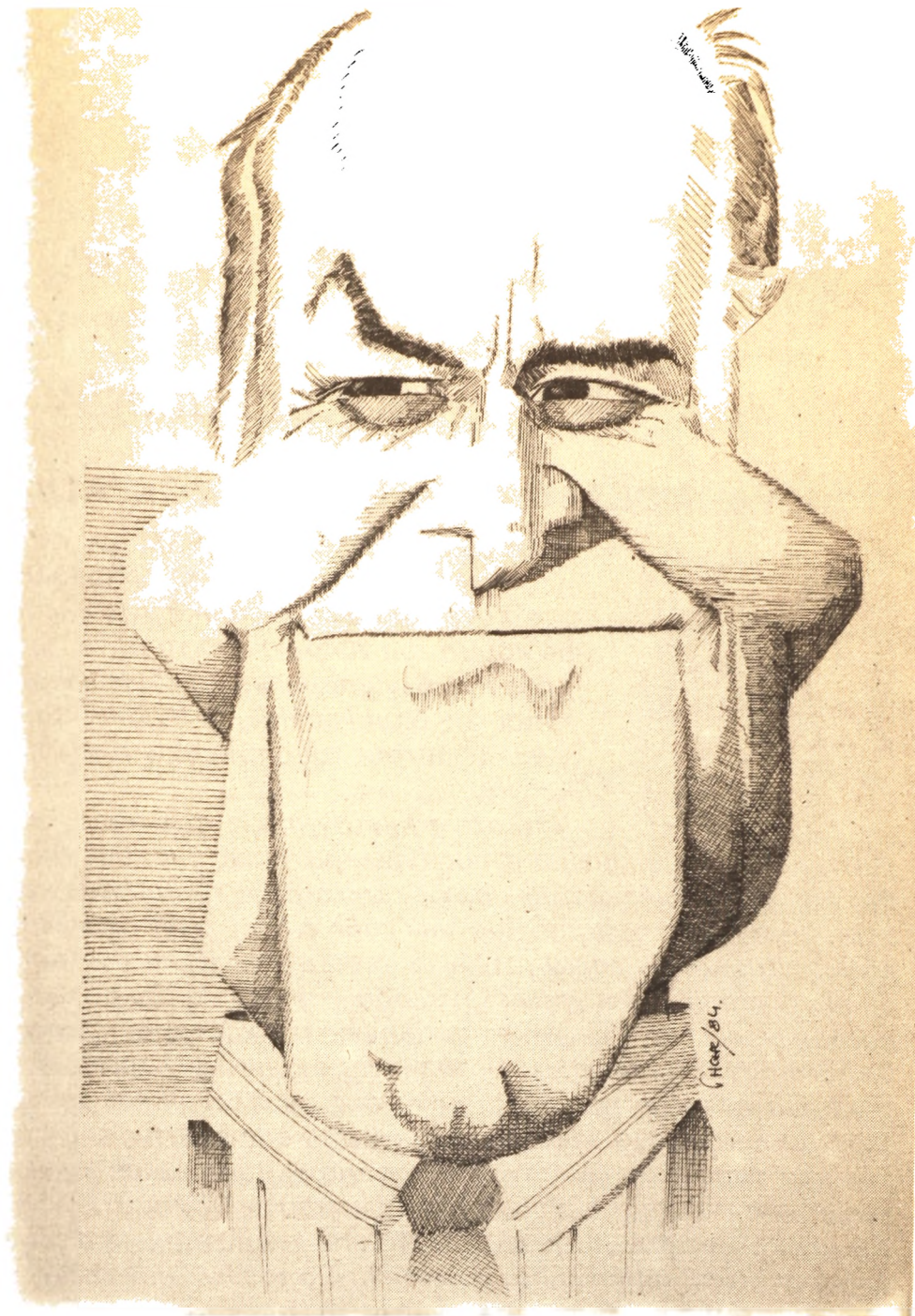
— Να στείλεις αμέσως το αντισυλληπτικό!

Πληρέστερα η βεβαιωμένη στιχομυθία στο ακροατήριο —αν δεν αρκούν αυτά στον κ. εισαγγελέα...

Με πολλές ευχές...

Πολλοί έχουν αναρωτηθεί και θέλουν να πληροφορηθούν για την πολιτική και κοινωνική «φιλοσοφία» του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας. Εκτός όμως από την αντιφώνισή του προς τον κ. Στεφανίδη δεν είχαμε άλλη ευκαιρία να γνωρίσουμε το «λόγο» του. Τώρα έρχεται το Πάσχα. Και μετά, έρχεται η επέτειος του πραξικοπήματος. Τότε, ελπίζουμε να ακούσουμε πολλά— και βέβαια και από τον κ. Σαρτζετάκη. Ανυπομονούμε.

Αλλά το πρόβλημα είναι άλλο: τόσον καιρό παρακολουθούμε με «κομμένη ανάσα» τις προτάσεις, παραινήσεις, συμβουλές και προτροπές του κ. Μένιου Κουτσόγιωργα προς τον πρωθυπουργό. Είναι αλήθεια, και πρέπει να του αναγνωριστεί, ότι «πέφτει διάνα» ως προς τις εκτιμήσεις του «τι θέλει ο λαός». Τώρα όμως, έφτασε η ώρα να εκτιμήσουμε και να κρίνουμε και την πολιτική ευθικρία του κ. Κουτσόγιωργα «εφ' όλης της ύλης». Λέτε στο τέλος να βγει σωστή η λαϊκή ρήση που υποστηρίζει ότι «το έξυπνο πουλί, από την μύτη πιάνεται;» Θα είναι κρίμα πάντως να αποδειχθεί ότι ο ευφυής κ. Κουτσόγιωργας μόνον τον Μάκη Κουρή καταλαβαίνει και ότι τα «δύσκολα ελληνικά» του ξεφεύγουν. Τότε όμως θα συναντήσει την οργή του κ. Παπανδρέου που αυτός στο τέλος θα πρέπει «να βγάλει τα

κάστανα από τη φωτιά».

Για όλους αυτούς τους λόγους εμείς με ανυπομονησία περιμένουμε να ακούσουμε τα προεδρικά διαγγέλματα και να κρίνουμε. Ελπίζουμε ειλικρινά και το ευχόμαστε για το καλό αυτού του τόπου, μια από τις εισηγήσεις του κ. Κουτσόγιωργα να μην απηχεί μόνον το λαϊκό αίσθημα της στιγμής αλλά να χαρακτηρίζεται και από μακρόπνοη προοπτική και πολιτική σύνεση. Καλές γιορτές...

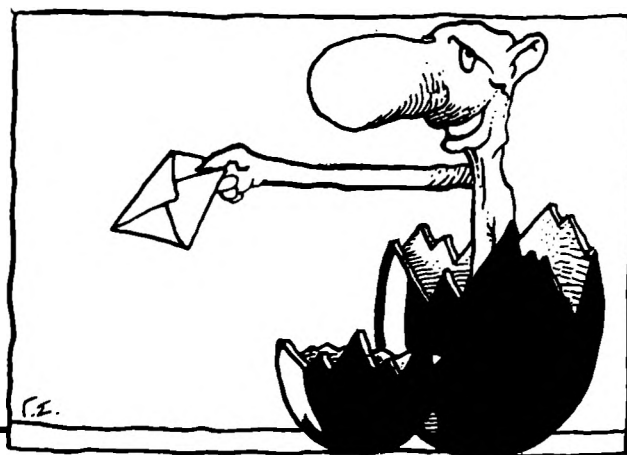
Καλό Πάσχα

Το ANTI, όπου και να αποφασίσετε να γιορτάσετε το Πάσχα θα το βρείτε μπροστά σας... Και εκεί που θα ψήνεστε μαζί με το αρνάκι σας —εμείς θα μείνουμε στην άδεια, επιτέλους, Αθήνα— και κοντά στην πόλη σας και στο νησί και στα βουνά και στις θάλασσες. Ευχόμαστε λοιπόν και μεις με τη σειρά μας να περάσετε καλά αυτές τις μέρες, να ξεχάσετε το θόρυβο και τα άγχη της καθημερινότητας στην πόλη και, προσοχή στη διαίτά σας, γιατί όπου να 'ναι έρχεται καλοκαίρι και οι πολιτικοί ηγέτες μας υπόσχονται να μην χαλάσουν τα μπάνια μας.

Όπου να 'ναι «προκηρύσσονται εκλογές προς ανάδειξη νέας Βουλής» και το ANTI προετοιμάζεται. Όχι βέβαια για

να εκθέσει το πρόγραμμα και τους υποψηφίους του. Για να μην αιφνιδιαστή, όμως, το ANTI σας ενημερώνει από τώρα ότι στην προεκλογική περίοδο θα γίνει εβδομαδιαίο.

Λεπτομέρειες όμως μετά από ένα δεκαπενθήμερο, την Παρασκευή 26 Απριλίου που θα κυκλοφορήσει το επόμενο τεύχος του ANTI...

...ΚΑΙ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΕΙΣ

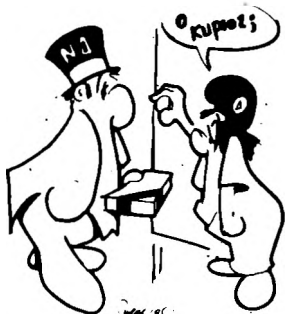
Στο προηγούμενο τεύχος ο «δαίμων του τυπογραφείου» έφτασε μέχρι τη σελιδοποίηση. Έτσι στη στήλη «ANTI-ΘΕΣΙΣ» μπήκε εν μέρει και «ο αετός της Ελλάδος», με αποτέλεσμα η τελευταία σελίδα των σχολίων να μετατεθεί. Για να διαβαστεί σωστά το περιοδικό, θα έπρεπε η σελίδα 11 να είναι στη σελίδα 18 και η 18 στην 11 αντίστοιχα.

Δεν κάναμε όμως μόνο λάθος σελιδοποίηση στο προηγούμενο τεύχος. Στις στήλες του διαλόγου μπήκε η ρουμπρίκα του πολιτικού δεκαπενθήμερου και αντίστροφα. Ελπίζουμε στην κατανόηση των αναγνωστών μας που δημοσιεύσαμε επιστολές τους στο τεύχος και πιστεύουμε ο συνεργάτης μας «ANTHΝΩΡ» να μη θελήσει να δημοσιεύσει το κείμενό του στη στήλη του «Διάλογου», για να μας ανταποδώσει στα ίσα. Εμείς πάντως υποσχόμαστε —μιας και έρχονται οι εκλογές— να μην ξανακάνουμε λάθη —τουλάχιστον τυπογραφικά.

2 Εφ' όλης της ύλης, επί συνεντεύξεων και ομιλιών

ΤΟΠΟΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»

Η Δεξιά παράταξη στην Ελλάδα, αυτήν που ο νεόκοπος αρχηγός της αποκάλεσε στο Σύνταγμα ψευδωνυμικά «φιλελεύθερο κόμμα του τόπου», από τα μόνα πράγματα που δεν μπορεί να διεκδικεί είναι οι τόποι της δημοκρατίας, οι αγώνες που έγιναν σ' αυτούς τους τόπους για τη δημοκρατία.

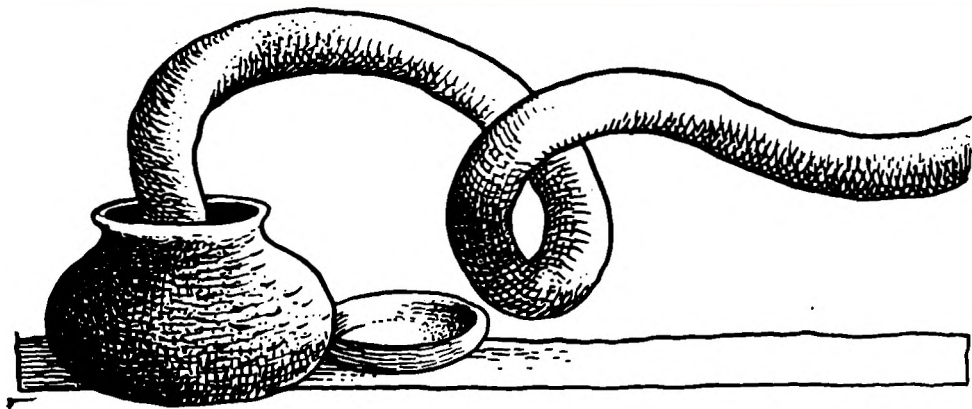
Η πλατεία Συντάγματος, σαν τόπος όπου κατακτήθηκε το δικαίωμα στους δημοκρατικούς θεσμούς διακυβέρνησης, η καθιέρωση των αρχών της λαϊκής κυριαρχίας και ο περιορισμός της αυθαιρεσίας των κάθε είδους μοναρχικών αυλών ή αυταρχικών εσμών, είναι το ακριβώς αντίθετο των τόπων όπου γράφτηκε —και γράφεται ακόμα— η ιστορία της πολιτικής πρακτικής και της κοινωνικής αντίληψης της καθ' ημάς συντηρητικής παράταξης: οι πολιτικοί τόποι της έχουν σαν κυρίαρχο χαρακτηριστικό τους την ολιγαρχική τους προέλευση και συγκρότηση, τη λειτουργία τους σε στενούς κύκλους πολιτικών ή οικονομικών συμφερόντων, την απουσία παρέμβασης μιας κοινωνικής βάσης πολιτικά αρθρωμένης σε κομματικό σχηματισμό και την υποκατάσταση αυτής της βάσης από κομματαρχικά φέουδα ή από πολιτικά ασπόνδυλες ακολουθίες οπαδών - πελατών.

Από αυτό το είδος πολιτικής μηχανής απουσιάζει πλήρως η έννοια του απρόσωπου, του συλλογικού δημοκρατικού θεσμού, τόσο στο εσωτερικό της, όσο και στις σχέσεις της και τη συμπεριφορά της απέναντι στους ίδιους τους θεσμούς της πολιτείας. Τα πάντα στο πολιτικό παιχνίδι λειτουργούν σύμφωνα με τη λογική της «προσαρμογής» στις επιταγές και στις αποφάσεις κάποιων κέντρων οικονομικής ισχύος που εσύ υπερασπίζεσαι ερήμην, ή και κατά ακόμη των λαϊκών συμφερόντων αυτού του ίδιου του εκλογικού σου σώματος, που σε νομιμοποιεί βέβαια ως νικητή ή ως Αξιωματική Αντιπολίτευση.

Η λεπτομέρεια του 1965

Ο Κ. Μητσοτάκης έδωσε ένα επαρκές δείγμα προσαρμοστικού «ρεαλισμού», όταν στη συνέντευξη Τύπου αναφέρθηκε στο 1965: τη σύγκρουση μεταξύ Ανακτόρων και εξωσυνταγματικών φορέων εξουσίας, απ' τη μια, και της λαοπρόβλητης κυβέρνησης Κέντρου, απ' την άλλη, καθώς και την κρίση εξουσίας που δημιουργήθηκε, ο σημερινός Αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης την «είδε» μ' έναν τρόπο που μαρτυρά και την αντίληψή του για τη δημοκρατική αρχή νομιμότητας και νομιμοποίησης της πολιτικής εξουσίας σε κοινοβουλευτικό καθεστώς διακυβέρνησης: υποβαθμίζοντας την έκταση της κρίσης σε «λεπτομέρεια για το θέμα του υπουργού Εθνικής Αμύνης», ο κ. Μητσοτάκης έκανε το αναγκαίο βήμα για να υποστηρίξει την άποψή του περί της τότε ανάγκης του «συμβιβασμού» του νόμιμου Πρωθυπουργού μ' αυτούς που του αμφισβητούσαν ακριβώς τη νομιμότητά του και το, συνακόλουθο αυτής της νομιμότητας, δικαίωμα να ελέγχει μηχανισμούς κρίσιμους (Στρατός) που ξέρουμε όλοι τις «εθνοσωτηρίες» πρωτοβουλίες που πήραν αργότερα.

Πολύ απλά, η αντίληψη του κ. Μητσοτάκη ήταν να βαδίσουμε «ομαλά» και εναντίον του Συντάγματος σε τόπους όπου ούτε δημοκρατική αρχή υπάρχει ούτε κράτος δικαίου, ούτε θεσμοί άξιοι πολιτών και όχι ανδράποδων. Κι αυτή την αντίληψη την υποστηρίζει και σήμερα: μήπως η συγκέντρωση που εμπνεύστηκε για την πλατεία Συντάγματος θυμίζει κάτι από την πολιορκία του Συντάγματος που 'χαν επιβάλει το 1965; Το ερώτημα μένει ανοιχτό.

Ο ΚΑΙΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ ΤΗΣ «ΟΜΑΛΟΤΗΤΟΣ»

Στη «μεγάλη πανδημοκρατική» συγκέντρωση της πλατείας Συντάγματος και στη συνέντευξη Τύπου της 3ης Απριλίου, ο αρχηγός της ΝΔ έφερε στην επιφάνεια τη λογική ενός επικίνδυνου παιχνιδιού που παίζει συνολικά με τους θεσμούς η ηγεσία του «μεγάλου αστικού φιλελεύθερου κόμματος»: είναι μια λογική όπου εγγράφονται ανάγλυφα οι αντιφάσεις της πολι-

τικής αυτού του κόμματος και οι προσπάθειες συμβιβασμού μεταξύ των αντιτιθέμενων μερίδων του.

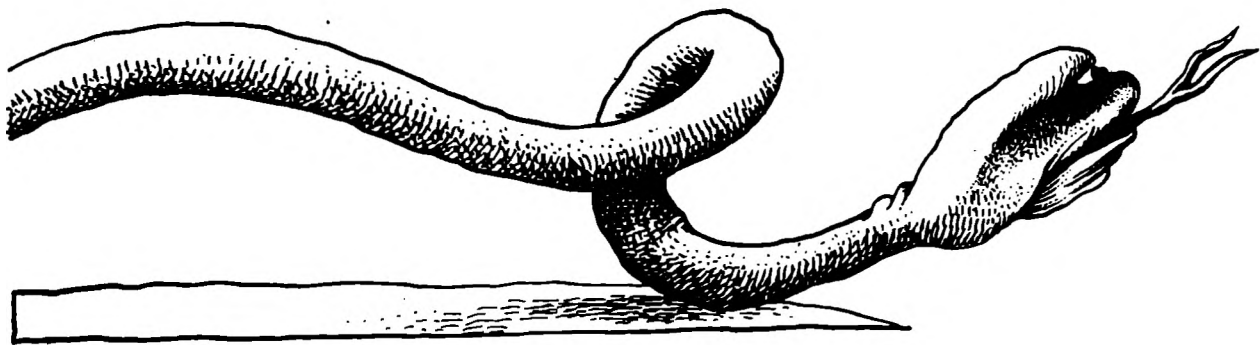
Σαν κεντρικά αιτήματα της ΝΔ εκφέρονται η «συνταγματική ομαλότητα», η «προστασία των θεσμών», του ίδιου του Συντάγματος. Αυτά τα αιτήματα συμπυκνώνουν όλη την πολιτική φιλοσοφία, αναπαριστούν το πρόσωπο που προβάλλει η, συντηρητική των πραγμάτων, παράταξη του «ριζοσπαστικού φιλελευθερισμού» στην επικοινωνία της με το λαό. Από αυτά νομιμοποιείται και σε αυτά στηρίζει την ιστορική και κοινωνική δικαίωσή της. Επομένως, εύλογο είναι να εκλαμβάνονται από εμάς ως σημεία ελέγχου της συνοχής, της συνέπειας και της αξιοπιστίας αυτής της ίδιας της ΝΔ.

Και θα πούμε ευθύς αμέσως ότι οι αντιφάσεις και οι αντιθέσεις του κόμματος είναι αυτές ακριβώς που οδηγούν στο επικίνδυνο παιχνίδι με τους θεσμούς, αφού τα σημεία συμβιβασμού τους δεν επιτρέπουν μια θεσμική και γενικώς ισχύουσα τοποθέτηση απέναντι σ' αυτό τουτό το αίτημα της «συνταγματικής ομαλότητας». Με αυτό τον τρόπο όμως καταδειχνεται επίσης ότι άλλο είναι η εκφορά του αιτήματος και άλλο η εσωτερική λογική των επιχειρημάτων υποστήριξής του στο κοινωνικό ακροατήριο, ακόμα και αυτό των ίδιων των οπαδών: ο κ. Μητσοτάκης, κινούμενος μεταξύ της γραμμής των «σκληρών» και της δικής του που κλίνει προς τη «συνεννόηση» —έχει τους λόγους του που επιλέγει αυτή τη γραμμή... — ισχυρίζεται ότι δεν υπάρχει δυνατότητα αλλά ούτε και πρόθεση, να αμφισβητηθούν οι πράξεις του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο οποίος αποτελεί μια πραγματικότητα: όμως, συγχρόνως, υποστηρίζει ότι αυτή είναι μία «παρά τον νόμο πραγματικότητα».

Κανένας συντάκτης δεν εδέγησε στη συνέντευξη Τύπου να τον ρωτήσει πώς γίνεται και δεν αμφισβητούνται αυτά που υλοποιούν το «παράνομο» του προσώπου, δηλαδή οι πράξεις του, ενώ αμφισβητείται η διαδικασία που οδήγησε σ' αυτή την πραγματικότητα. Αν ο Πρόεδρος είναι «πλάσμα δικαίου», τότε και οι πράξεις του δεν μπορεί παρά να τελούν υπό την αίρεση του κρίνοντος αυτό το «πλάσμα».

Θα ορκιστούν παρανόμως;

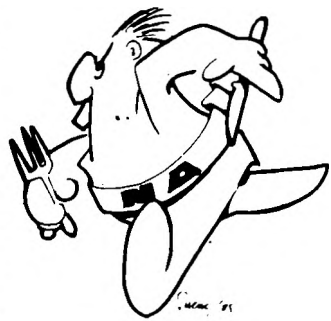
Το ερώτημα αυτό ισχύει και για μια πράξη του Προέδρου που ενδεχομένως θα τελεί σε άμεση σχέση με τον κ. Μητσοτάκη: αν η ΝΔ κερδίσει τις εκλογές, και αν παραμείνει ο ίδιος αρχηγός της, θα ορκισθεί από τον κ. Σαρτζετάκη· ο τιμαριούχος των Χανίων δηλώνει πως «φυσικά» θα δεχτεί να ορκιστεί από τον «παράνομο» Πρόεδρο της ΝΔ, διότι «πάει να γίνει πρωθυπουργός» και όχι να μη γίνει. Πώς γίνεται όμως και δέχεσαι αυτή την ύπατης σημασίας —ως προς τη νομιμότητα του θεσμού και του προσώπου— πράξη του Προέδρου της Δημοκρατίας και δεν αποδέχεσαι τη νομιμότητά του; Πρόκειται για «θεσμική σχιζοφρένεια» μήπως, ή για καιροσκοπισμό έναντι του μείζονος θεσμού της πολιτειακής τάξης αλλά και έναντι αυτού του ίδιου του αιτήματός σου; Μάλλον συμβαίνει το δεύτερο —χωρίς να αποκλείε-

ται το πρώτο— τόσο στη φιλολογία περί του «παράνομου» Προέδρου όσο και στην ντε φάκτο αποδοχή του. Στην πρώτη περίπτωση μιλάς για το σεβασμό «γενικής ισχύος και απaráβατων κανόνων» (Σύνταγμα) και την ίδια στιγμή συμπεριφέρεσαι σαν κομματάρχισκος («δεν έχει δικαίωμα να ψηφίσει ο Αλευράς», «δεν έχει δικαίωμα να αποφασίσει γι' αυτό η Βουλή», αλλά, «θα την αναγνωρίσω την εκλογή αν ο Σαρτζετάκης συγκεντρώσει περισσότερα από 180 ψηφοδέλτια»). Ο Σαρτζετάκης εκλέγεται με 180, ξαναθυμάσαι το Σύνταγμα και την πλατεία του, εκμεταλλεύεσαι στη συνείδηση του μετριοπαθή ψηφοφόρου τα πολιτικά λάθη του αντιπάλου σου, τον αναγορεύεις «παράνομο» αλλά αφήνεις ανοικτό το παράθυρο: αν κερδίσω θα με ορκίσει ως «παράνομος» και μετά βλέπουμε. Διότι αυτό επιτάσσει ο «πολιτικός ρεαλισμός» και η ανάγκη «αποφυγής της οξύτητας». Στο μεταξύ ο «λαός» θα έχει αποφασίσει και για το «παράνομο» του Προέδρου. Μόνον που αρνείσαι να πεις τι σκέφτεσαι να κάνεις όταν ο «λαός» κρίνει αυτή την «παράνομία»: όλα τα χαρτιά, λοιπόν, στα χέρια σου· όσο για τους θεσμούς, αυτή τη «λέξη» που έγινε —και μπράβο γι' αυτό— ιδεολογία λαϊκής χρήσεως στα χέρια της δεξιάς, ε! γι' αυτούς βλέποντας και κάνοντας.

Μεταξύ λοιπόν της εκφοράς του θεσμικού αιτήματος για ομαλότητα και της εσωτερικής λογικής που κανοναρχεί τη χρήση του υπάρχει κάποια διαφορά, κάποια αντίφαση —εγγενής βέβαια στη συντηρητική ιδεολογία εν όψει αλλαγής των συντηρητέων— που καλύπτεται από τους χειρισμούς της συγκυριακά οριζόμενης κομματικής τακτικής με βάση τα πιθανά οφέλη: καιροσκοπισμός ή θεσμικό ήθος; Δύσκολο να λυθεί το πρόβλημα από έναν οργανισμό που εξακολουθεί να κινείται μεταξύ της φατριαστικής συγκρότησης και της υπόστασής του ως κόμματος. Θα πρέπει όμως να λυθεί, επ' απειλή θεσμικής κρίσης. Και έχουμε ήδη δείγμα της τελευταίας στο ισοπεδωτισμό του κ. Μητσοτάκη και της «Απογευματινής», που επικαλούνται την ορκωμοσία Καραμανλή από τον Γκιζίκη, για να δώσουν ένα... μέτρο σύγκρισης για την πιθανή ορκωμοσία του αρχηγού της ΝΔ από τον κ. Σαρτζετάκη. Ίσως, βέβαια, δεν είναι απλώς ισοπέδωση μιας δεκαετούς δημοκρατικής πολιτικής τάξης· ίσως είναι και δείγμα για το πώς εννοεί τη νομιμότητα που θέλει να επιβάλει η «μεγάλη φιλελεύθερη παράταξη»: σε ό,τι διαφωνεί πολιτικά το καταργεί και θεσμικά. Αυτά προσώρας.

ΤΟ ΜΠΑΚΑΛΟΤΕΦΤΕΡΟ, ΤΑ ΚΟΡΟΪΔΑ, ΚΙ Ο ΜΕΤΑΠΡΑΤΗΣ

Ένα από τα σημαντικότερα «μέτρα» στο οικονομικό πρόγραμμα που εκπόνησαν οι εγκεφαλοι της ΝΔ και εκλαϊκεύει ο ηγέτης τους, και ταυτόχρονα ένα από τα αποτελεσματικότερα μέσα δημαγωγίας για την τσέπη του «απλού ανθρώπου» (κάποιοι άλλοι, σε άλλους καιρούς... μίлагαν για το «καλάθι της νοικοκυράς») εμφανίζεται να είναι η επιχείρηση «φορολογική ανακούφιση», που θα υλοποιήσει η νυν Αξιωματική αντιπολίτευση όταν ο λαός θελήσει τον οικονομικό της φιλελευθερισμό.

Ο κ. Μητσοτάκης είπε στη συνέντευξη Τύπου ότι οι φορολογικές ελαφρύνσεις που προτείνει η «μεγάλη δημοκρατική παράταξη» θα κοστίσουν 80 δις. Για να δείξει πόσο «λίγα» είναι αυτά, έδωσε σαν μέτρο σύγκρισης τα 700 δις που είναι το έλλειμμα του προϋπολογισμού. Σύμφωνα λοιπόν μ' αυτό το μέτρο σύγκρισης

και 200 δις να στοιχίζουν οι «ελαφρύνσεις», πάλι λίγα θα 'ταν μπρός στα 700!

Το εγκυρότερο όμως στοιχείο για να πάρουμε μια γεύση της άνεσης που έχει ο κ. Μητσοτάκης με τα δισεκατομμύρια, είναι ο τρόπος που υπολογίζει το πώς θα καλυφθούν αυτά τα 80 δις: τα 40 δις, μας είπε, θα καλυφθούν από την «αναθέρμανση της οικονομίας, διότι ελάττωση της φορολογίας σημαίνει αποταμίευση, σημαίνει επένδυση, σημαίνει καταπολέμηση της ανεργίας». Ούτε μπακάλης με τους «βερεσέδες» του να 'τανε. Αυτός τουλάχιστον ξέρει από ποιους πελάτες του θα πληρωθεί στο τέλος της βδομάδας. Κι ο κ. Μητσοτάκης το ξέρει βέβαια —αλλά λέει τα αντίθετα: ξέρει ότι δεν θα πληρωθεί από κανέναν, ξέρει ότι οι «διευκολύνσεις» του οικονομικού του φιλελευθερισμού οδηγούν όχι σε παραγωγική επένδυση και σε μείωση της ανεργίας, αλλά σε απαίτηση περαιτέρω «διευκολύνσεων» για νεοπλουτική και παρασιτική χρήση των κεφαλαίων εκ μέρους των χρυσοκάνθαρων εργολάβων πάσης φύσεως, που υπηρετεί αυτός και σημαντική μερίδα της ηγεσίας του κόμματός του. Αυτοί οι εργολάβοι είναι που ονόμασαν τον παραγωγικό ορθολογισμό του κ. Παπαληγούρα «σοσιαλμανία» και του εκπαραθύρωσαν με το έτσι θέλω από το Υπουργείο Συντονισμού. Αυτοί είναι που θέλουν το κράτος και την εξουσία ανώνυμη εταιρεία, ιδιοκτησία τους χωρίς λογιστικά βιβλία, αλλά με τεφτέρια όπου θα γράφονται οι αεριτζήδικες αριθμητικές του αρχικομραδόρου εκπροσώπου τους κ. Μητσοτάκη. Είναι η λογική που θέλει την κοινωνία κτήμα ιδιωτικό που θα το διαχειρίζονται απευθείας, χωρίς πολιτικούς και χωρίς πολιτική, τα μέλη της ηγεσίας του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών.

«Τα κορόιδα πληρώνουν Φ.Α.Π.»

Όσο για τους πολλούς υπόλοιπους, αυτοί θα 'ναι τα κορόιδα, που θα πληρώνουν τους φόρους για τα χαριστικά δάνεια των ολίγων και θα μοιράζονται τα πτυχία του κατά φαντασίαν Κράτους Πρόνοιας. Και σ' αυτούς τους πολλούς είναι και οι μικρομεσαίοι που η οικονομική πολιτική των μεταπρατικών κυβερνήσεων της δεξιάς —η πολιτική δηλαδή της εξουσίας της και της κοινωνικής της ιστορίας— τους ώθησε στην επιλογή του ΠΑΣΟΚ, το 1981, ενώ τώρα, μέσα από τις αβελτυρίες και τις ασυνάφειες της πολιτικής του κυβερνώντος κόμματος κλείνουν ίσως πάλι το μάτι στον παλιό τους «πάτρωνα»: σε ορισμένους απ' αυτούς —λίγους ίσως— απευθύνεται και η πονηρορωμείκη και άνομη φράση του «μάγκα» κρητικάρχη: «τα κορόδια πληρώνουν ΦΑΠ». Και η κυβέρνηση, λέμε εμείς, πληρώνει την πολυτέλεια τούτης της φράσης επειδή, όταν πήγε να καθιερώσει αυτόν τον φόρο της αριστοκρατίας της γης, «ξεσηκώθηκε η Κηφισιά» —όπως έλεγε τις προάλλες ένας νουνεχής Νεοδημοκράτης— κι ο σοσιαλισμός γύρισε την πλάτη στα «κορόιδα»: τώρα τα χαϊδεύει ένας «λαϊκός» και «μπεσαλής», τάζοντάς τους τη βαρβαρότητα της «ελεύθερης οικονομίας».

ΕΓΧΡΩΜΟ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΟ: ΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ...

Η χρήση του πράσινου ή του μπλε ψηφοδέλτιου και η κατά εκλογικές περιφέρειες στοίχιση των βουλευτών του κυβερνώντος κόμματος έγινε μετά το αποτέλεσμα της πρώτης ψηφοφορίας και για πολύ σαφείς λόγους. Αυτό είναι κάτι στο οποίο όλες οι πολιτικές μερίδες της λεγόμενης κοινής γνώμης συμφωνούν, και δεν πρόκειται να προβούμε σε μα-

κροσκελείς αναφορές. Ωστόσο, παρά τη σαφήνεια που έχουν οι λόγοι οι οποίοι οδήγησαν το Προεδρείο της Βουλής ή το Προεδρείο της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΠΑΣΟΚ στην επιλογή αυτή, υπάρχει, φαίνεται, ένα ιδεολογικό πρόβλημα, υπάρχει ένα ιδεολογικό κενό στη νομιμοποίηση αυτής της επιλογής, το οποίο, στην προσπάθεια που έγινε για να καλυφθεί, έφερε στην επιφάνεια αντιφάσεις αυτής της ίδιας της λογικής που στήριξε την επιλογή του έγχρωμου ψηφοδέλτιου.

Αντίφαση πρώτη

Το ΠΑΣΟΚ επιλέγει το έγχρωμο ψηφοδέλτιο, όταν ξέρει ήδη πως η ΝΔ απέχει της ψηφοφορίας και το ΚΚΕ συμφωνεί στο ψηφοδέλτιο Σαρτζετάκη. Πώς γίνεται ο κ. πρωθυπουργός, στη συνέντευξη Τύπου, να υποστηρίζει την άποψη ότι το έγχρωμο ψηφοδέλτιο δεν παραβιάζει τη μυστικότητα της ψηφοφορίας, επιστρατεύοντας το επιχείρημα ότι φταίνε τα άλλα δύο κόμματα που δεν πρότειναν δικό τους υποψήφιο, το όνομα του οποίου θα ήταν τυπωμένο σε ίδιου χρώματος ψηφοδέλτιο, οπότε και δεν θα διακρινόταν ανάμεσα στα τρία διαφορετικά ονόματα το μπλε «ψηφοδέλτιο Σαρτζετάκη»; Πρώτον, δεν μπορείς να μοιράζεσαι την ευθύνη παιχνιδιού δικής σου επιλογής με τους άλλους, που είτε είναι δεδηλωμένα εκτός, είτε σου έχουν ήδη πει ότι απλώς σε ακολουθούν, και, δεύτερον, δεν μπορείς να στηρίζεις κάτι που είναι πραγματικότητα με κάτι άλλο που κινείται στη σφαίρα της υπόθεσης και της δικής σου φαντασίας. Διαφορετικά, αν ο παπούς μου είχε καρούλια... κτλ.

Αντίφαση δεύτερη

Δεν μπορείς να ξοδεύεις τόσα και τόσα επιχειρήματα για να αποδείξεις, ότι το έγχρωμο ψηφοδέλτιο δεν αντιβαίνει στη συνταγματική διάταξη της μυστικότητας της ψηφοφορίας και μετά να προσθέτεις στις υπό αναθεώρηση διατάξεις του Συντάγματος το άρθρο 32 § 1, που ορίζει ακριβώς τη μυστικότητα της ψηφοφορίας και που εσύ προτείνεις να γίνεται πλέον φανερά προκειμένου για την εκλογή Προέδρου. Με τον τρόπο αυτό σηματοδοτείς εκ των πραγμάτων το έγχρωμο ψηφοδέλτιο ως μεταβατικό μέσο προς την επίσημη κατάργηση της μυστικότητας, αφού μάλιστα η προσθήκη του 32 § 1 γίνεται κατά τρόπο άκομψο —έπρεπε να το πει πρώτα ο αντιπαλός σου της ΝΔ ότι πρέπει να αναθεωρηθεί, ενώ εσύ αρχικά το είχες εντάξει στις «άλλες αναθεωρητέες διατάξεις των υπερεξουσιών του Προέδρου» —και μάλιστα εν μέσω ακριβώς της πολιτικής οξύτητας που είχε δημιουργηθεί ακριβώς λόγω αυτού του είδους του ψηφοδέλτιου.

Αντίφαση τρίτη

Είναι ίσως και η εμφανέστερη απ' όλες: αφού είσαι σίγουρος για την πειθαρχία των βουλευτών σου στην επιλογή Σαρτζετάκη και στην πρώτη και στη δεύτερη ψηφοφορία, γιατί τους βάζεις πάλι «έγχρωμο» στην τρίτη; Και παραπέρα, αφού καλύπτεις όλους τους βουλευτές σου, και αφήνεις στις, ανθρωποφικών διαθέσεων, φιλολογίες περί επιπορείας δύο «ξένους», και αφού μάλιστα λες πως οι βουλευτές σου «είναι κίνημα με πίστη, με ιδεολογικές θέσεις... κτλ.», τι εικόνα αυτοενοουχισμού και μαζοχισμού είναι αυτή που δίνεις μετά για τους ίδιους λέγοντας ότι «είναι μεγάλος τίτλος τιμής, ότι οι βουλευτές το ζή-

τησαν (το έγχρωμο ψηφοδέλτιο, σ.σ.) γιατί φοβήθηκαν;». Φοβήθηκαν δηλαδή όλοι για όλους κι ο καθένας για τον εαυτό του; Δηλαδή ο «φόβος φυλάει τα έρημα» από το δέλεαρ του χρηματισμού; Κι αν είναι έτσι, τότε πώς μπορείς να μιλάς για όλους σαν να πρόκειται για πολιτικές παρθένους και να παίζεις τον Σέρλοκ Χολμς («Μη με ρωτήσετε ποιοι είναι οι δύο. Δεν πρόκειται να σας απαντήσω»), για τους «ξένους επιπορείες;». Τελικά τι παίζεται; το πολιτικό ήθος ενός ιδεολογικά αρθρωμένου Κινήματος ή η ηθικιστική κάλυψη των «165» με επιχειρήματα μαζοχισμού; Και πάνω απ' όλα, έστω ότι «φοβήθηκαν» και ζήτησαν οι ίδιοι να υπαχθούν στη γνωστή διαδικασία: ο κ. Παπανδρέου, που είναι ένας βουλευτής του ΠΑΣΟΚ μεταξύ των υπολοίπων 164, γιατί στη συνέντευξη Τύπου μιλάει σε τρίτο πληθυντικό και όχι σε πρώτο πληθυντικό πρόσωπο; ο «πρώτος μεταξύ ίσων», δεν έχει μήπως και άποψη;

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΙΑΣ Ι

Η πολιτική μεταχείριση που επιφύλαξε ο κ. Παπανδρέου στο ΚΚΕ εσ., κατά τη συνέντευξη Τύπου της 2ης Απριλίου, έφερε γι' άλλη μια φορά στην επιφάνεια το πρόβλημα του ήθους που θα πρέπει να διακρίνει, κυρίως και πρώτο απ' όλα, το κόμμα που ασκεί την εξουσία, αφού, κατά απαράβατο τεκμήριο, αυτό είναι που οφείλει να δίνει τις εξετάσεις του

στους τρόπους με τους οποίους προσπαθεί να πείθει ευρύτατα στρώματα, αν θέλει να κυβερνά με κοινωνική συγκατάθεση.

Στις δυο φορές που ο πρωθυπουργός τούτης της χώρας αναφέρθηκε στο ΚΚΕ εσ., έδωσε ένα επαρκέστατο δείγμα γι' αυτό που μπορεί να ονομαστεί υπεροψία «μεγάλης δύναμης», ή υπεροψία εξουσίας —όπερ και το χειρότερο— η οποία συνοδεύεται από μια ισοπεδωτική αντίληψη για το φάσμα των πολιτικών δυνάμεων: διότι σαφώς ισοπεδωτισμό προδίδει η εξίσωση που έκανε ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ ανάμεσα στο ΚΚΕ εσ. και στην όποια ομάδα πολιτών που συγκεντρώνουν εκατό υπογραφές για να φτιάξουν κόμμα. Και εμείς μεν λέμε: μακάρι να υπήρχαν τέτοιες πρωτοβουλίες πολιτών που θα αποτελούσαν και ένδειξη μιας δυναμικότητας και μιας κινητικότητας τούτης της κοινωνίας —δηλαδή, πιο απλά όσες περισσότερες οι «φωνές» τόσο το καλύτερο για τον τόπο. Προχωράμε όμως παρακάτω και υποστηρίζουμε: ούτε πολιτικά, ούτε κοινωνικά, ούτε ιδεολογικά μπορεί η «τέταρτη πολιτική δύναμη» της χώρας να εξισώνεται μ' αυτό που εξυπονεί ο κ. Παπανδρέου: με την «ομαδούλα», το «γκρουπούσκουλο». Βεβαίως, δεν αντιλέγουμε πως αυτός ο όρος κι αυτή η αντίληψη μπορεί με θαυμαστή ακρίβεια να αντανakλά το «μέσο όρο συνειδησης» των στελεχών του «Κινήματος», μόνον που αντί να ευνοεί αυτό το σύμπτωμα —ή και σύνδρομο...— θα πρέπει να προσπαθείς να το αλλάξεις.

Ο «καραμανλισμός» του ΚΚΕ εσ.

Τη δεύτερη φορά που αναφέρθηκε στο ΚΚΕ εσ. ο κ. Παπανδρέου προσπάθησε και πάλι να το ισοπεδώσει πολιτικά και ιδεολογικά, ταυτίζοντάς το, ουσιαστικά, με τον κ. Καραμανλή: «έχω την εντύπωση, είπε, ότι ιδιαίτερα το ΚΚΕ εσ. είναι ενοχλημένο που δεν εξελέγη ο κ. Καραμανλής... αυτό βγαίνει από τα διαβάσματά μου». Βεβαίως, η ερώτηση που του έθεσε ο συντάκτης της «Αυγής» δεν είχε σχέση με τη θέση που προέκυπε από τα «διαβάσματά» του όσον αφορά τις σχέσεις ΚΚΕ εσ.-Καραμανλή. Είχε σχέση με τη μεθόδευση του «πράσινου» ψηφοδέλτιου, και την προσωπική άποψη που είχε γι' αυτό ο αρχηγός της κυβέρνησης. Όμως, ο κ. Παπανδρέου θεώρησε πως είναι κατάλληλη η ώρα να πετύχει μ' ένα σμπάρο δυο τρυγόνια:

και να μην απαντήσει στην ερώτηση και να καταστήσει πολιτικά αφερέγγυο (λόγω «καραμανλισμού») έναν αντίπαλο που του είχε αποσπάσει κάποιους ψήφους διαρροής τον Ιούνιο του 1984. Δεν θεωρούμε πως ο κ. Παπανδρέου διέπραξε κάποιο σφάλμα: απλώς ήταν συνεπής στη λογική του, που επιτάσσει την αυτοδυναμία, έστω κι αν τα μέσα που επιλέγονται γι' αυτήν προδίδουν αδυναμία πειστικότητας (δεν μιλάνε για σκοινί στο σπίτι του κρεμασμένου, αν δεχθούμε, βέβαια, τον «καραμανλισμό» του ΚΚΕ εσ.), ή επίπεδο επιχειρηματολογίας που, και στην περίπτωση των «100 υπογραφών» και στην περίπτωση της «καραμανλικής ενασχόλησης» του ΚΚΕ εσ., δεν ταιριάζει σε πολιτικό ηγέτη, αλλά σε συνάξεις και λόγο πολιτικού καφε-νείου.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΙΑΣ II

Αυτά, λοιπόν, είπε ο κ. Παπανδρέου για το ΚΚΕ εσ., που στο κάτω κάτω δεν... εκπροσωπείται στη Βουλή. Το ΚΚΕ, όμως, εκπροσωπείται στη Βουλή, και ο πρωθυπουργός, δίνοντας και ένα μέτρο για τη... διαβάθμιση της αξίας των πολιτικών σχηματισμών, είπε τα ακόλουθα: «Κόμματα στη... Βουλή είναι τρία. Και οι κανόνες του παιχνιδιού ο-πιασδήποτε πρέπει να σέβονται αυτά τα τρία εν τη Βουλή κόμματα».

Φαίνεται, όμως, πως το πρόβλημα με τους «κανόνες» είναι ότι δεν έχουν κάποια σημασία και λειτουργία από μόνοι τους, και ότι το μέγα ζητούμενο γι' αυτούς είναι, πώς και ποιος τους ορίζει και συγχρόνως πώς και ποιοι τους χειρίζονται. Διότι ο πρωθυπουργός έκανε σαφές πως υπάρχει διαβάθμιση επίσης και στους «κανόνες του παιχνιδιού». Άλλοι κανόνες π.χ. ισχύουν για την τηλεοπτική παρουσία του ΚΚΕ (ισότιμη), και άλλοι για τον τρόπο υπολογισμού της συνολικής πολιτικής του «αξίας»: Σε ερώτηση του συντάκτη του «ΡΙζοσπάστη», για το αν θα ψηφιστεί απλή αναλογική, ώστε το 60% των υπέρ Σαρτζετάκη βουλευτών να μπορεί να ισχύει και για την αναλογία ψήφων - βουλευτών στις ερχόμενες εκλογές, ο κ. Παπανδρέου απάντησε ότι πολύ σωστά υπολογίζονται τα ποσοστά στην περίπτωση Σαρτζετάκη, αλλά ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει και στις εκλογές (όπου με το 42% των ψήφων θα βγάξεις έως και 60% των εδρών...), γιατί η θέση του ΠΑΣΟΚ περί αυτοδυναμίας είναι δεδομένη. Είναι δεδομένη, θα πούμε εμείς, αλλά με τους κανόνες παιχνιδιού που ορίστηκαν για τον εκλογικό νόμο μεταξύ του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ —και την εποχή όπου σ' αυτούς τους κανόνες περιλαμβανόταν η τριπλή συνεννόηση: Καραμανλής - Παπανδρέου - Μητσοτάκης.

Κανόνες και Αριστερά

Το πρόβλημα, βεβαίως, του δισυπόστατου, ή τρισυπόστατου των κανόνων του παιχνιδιού δεν αφορά μόνον τον τρόπο πολιτεύεσθαι του ΠΑΣΟΚ, και την παράμετρο «αυτοδυναμίας»: αφορά ολόκληρη την Αριστερά που δεν κατορθώνει να αποδείξει τη δική της παρέμβαση στους κανόνες του παιχνιδιού, ώστε να μην οικειοποιούνται οι άλλοι —και μάλιστα με τη λογική του κατά το δοκούν και προς το συμφέρον τους συνυπολογισμού των δυνάμεών της— την πολιτική της ύπαρξη.

Όσο η Αριστερά δεν κατορθώνει να πείσει ότι αυτή η ύπαρξη είναι αυτόνομη και της ανήκει, ότι διαθέτει λόγο και πρακτική με ευρεία κοινωνική εμβέλεια, τόσο οι κάθε λογής αυτοδυναμίες θα μεγεθύνονται εις βάρος της και θα μετατρέπουν τις αιτούμενες από αυτήν συμμαχίες σε ακολουθίες των ισχυρότερων. Αυτά ισχύουν πιστεύουμε και για τα δύο παραπάνω σχόλιά μας.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΙΑΣ III

Το δόγμα της αυτοδυναμίας, όμως, δεν μπορεί να διαθέτει αντοχή σε κριτικές που άπτονται αυτής καθ' αυτής της εστίας από την οποία εκπορεύεται και στην οποία αφορά, όταν πρόκειται, δηλαδή, για το κόμμα. Αν «είναι πολλοί οι λόγοι» που θεμελιώνουν αυτό το δόγμα, σε ό,τι αφορά τη διακηρυσσόμενη ανάγκη μονοκομματικής διαχείρισης της εξουσίας και διεύθυνσης της κοινωνίας —και τους οποίους ο κ. Παπανδρέου δεν θέλησε να αναπτύξει στη συνέντευξή του διότι «δεν είναι η στιγμή» —είναι δύσκολο να αιτιολογήσουν την «αυτοδύναμη» στάση που κράτησε ο πρωθυπουργός όταν τέθηκε ζήτημα και ασκήθηκε κριτική στην πολιτική λειτουργία του ίδιου του ΠΑΣΟΚ: όταν διακηρύσσεις ότι «το ΠΑΣΟΚ είναι ένα από τα δημοκρατικότερα κόμματα που έχουν υπάρξει στην ελληνική πολιτική σκηνή» και, απ' την άλλη, διατείνεσαι ότι «δεν έχω καμία υποχρέωση να πληροφώσω λεπτομερειακά ποιες διαδικασίες ακολουθήθηκαν για την υποβολή της υποψηφιότητας του Σαρτζετάκη», αρνείσαι δηλαδή να δείξεις την υλοποίηση της «δημοκρατικής αρχής» του ΠΑΣΟΚ μέσα από τις ίδιες τις διαδικασίες και μάλιστα σε ένα σημαντικότατο θέμα, τότε αφήνεις μόνο μια πιθανότητα για το αληθές του λόγου σου: ότι το ΠΑΣΟΚ είναι δημοκρατικό διότι το λες εσύ. Και φυσικά δεν τέθηκε θέμα να πληροφώσεις λεπτομερειακά, απλώς δεν πληροφόρησες καθόλου.

Είναι σαφές όμως ότι τέτοιες «αυτοδύναμες» απαντήσεις ελέγχονται ως έγκυρες μόνο στο επίπεδο των προθέσεων ή των σκοπιμοτήτων του προσώπου που τις δίνει: δηλαδή, δεν ελέγχονται, αφού δεν δημιουργούν τα σχετικά κριτήρια, είναι απατόδεκτες ή δεν υπάρχουν. Και φυσικά δεν είναι κριτήριο ελέγχου της άποψής σου περί δημοκρατικότητας του κόμματος το ότι, αφού έκανες την επιλογή (στην προκειμένη περίπτωση, την επιλογή Σαρτζετάκη), «υπήρξε απόλυτη και ενθουσιώδης ενότητα» και ότι αυτή η επιλογή «ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες όλων των στελεχών και μελών του Κινήματος».

Δεν μας αφορά το ΠΑΣΟΚ;

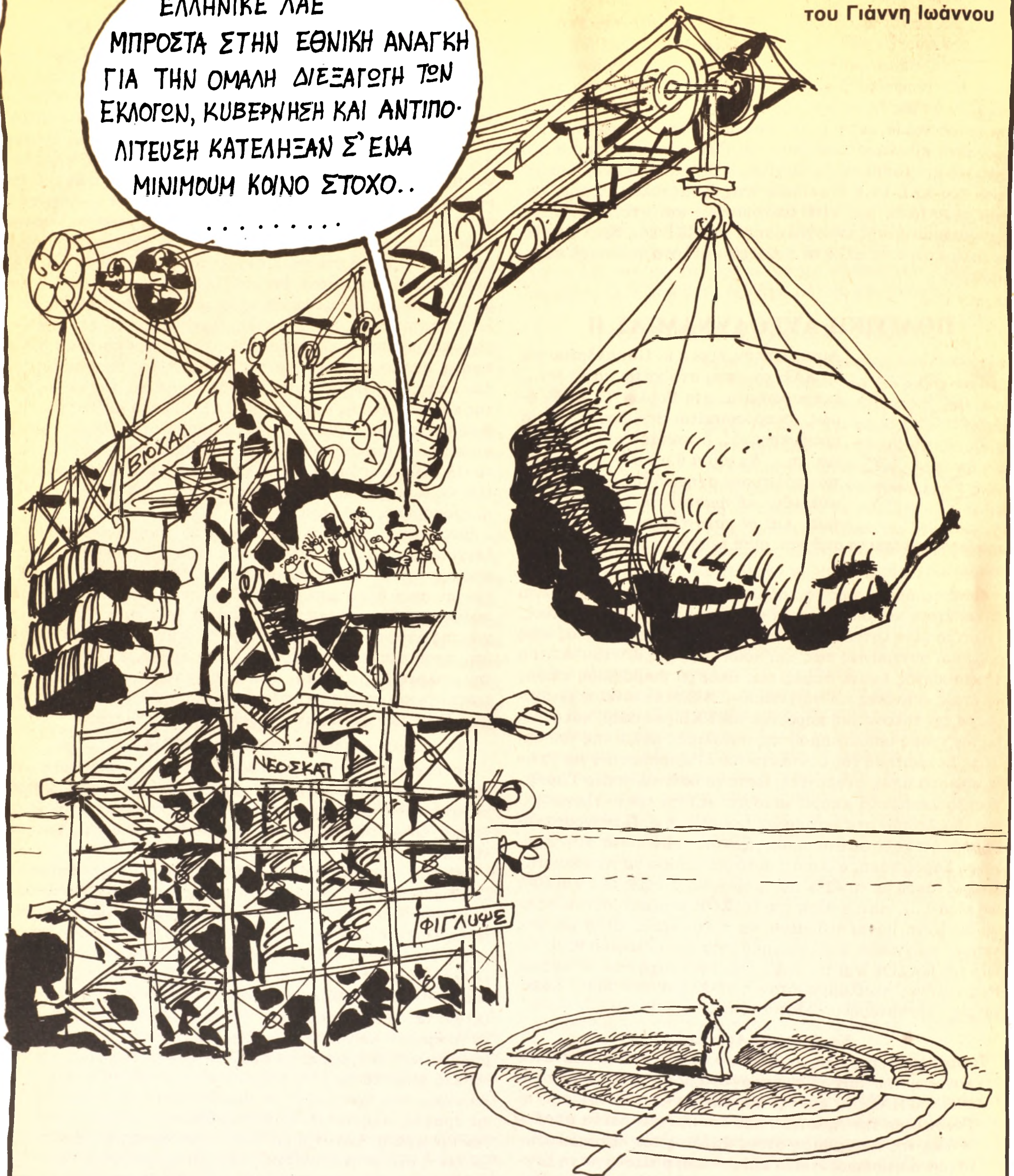
Και δεν είναι κριτήριο διότι τόσο η «ενότητα» όσο και η «ανταπόκριση στις προσδοκίες», χωρίς διόλου να τα αμφισβητούμε, αποτελούν συνέπειες μιας απόφασης, αφορούν στην πανηγυρική, έστω, επικύρωσή της, αλλά δεν έχουν σχέση με το δικαίωμα των μελών στη λήψη της απόφασης.

Βεβαίως, στα όσα γράφουμε παραπάνω, ο κ. πρωθυπουργός έχει δώσει ήδη την απάντηση, δίνοντας συγχρόνως και άλλο ένα μέτρο για το πως εννοεί την «αυτοδυναμία»: είπε στη συνέντευξη Τύπου ότι τα περί συνεργασίας του ίδιου με τους συνεργάτες του —μολονότι το πρόβλημα δεν είναι «αυτός» και οι «άλλοι», αλλά η λειτουργία όλων στα πλαίσια ενός κόμματος, διαφορετικά θα μιλάμε για «λόχο» —είπε λοιπόν ότι αυτά τα ζητήματα «δεν μας αφορούν». Ούτως ή άλλως αυτό δεν μπορεί να το κρίνει ο κρινόμενος, ο οποίος κρινόμενος, από τη στιγμή μάλιστα που οι πράξεις του έχουν μείζονες κοινωνικές και πολιτικές προεκτάσεις που αφορούν όλους, αφορούν δηλαδή το δικαίωμα που έχουν όλοι να τοποθετηθούν απέναντι σ' αυτές τις πράξεις: αλίμονο αν αυτή η τοποθέτηση γινόταν δεκτή από τον κρινόμενο, ανάλογα με το αν είναι επαινετική των πράξεών του ή όχι: στην περίπτωση αυτή θα είχαμε τον κανόνα της «αρχής του ενός και μόνου ανδρός», κανόνα που εμείς δεν τον ταυτίζουμε με την «αυτοδυναμία» —ή μήπως κάνουμε λάθος και πρέπει να τα θεωρούμε ταυτόσημα;

Αν, λοιπόν, ο κ. Παπανδρέου δεν θέλει να προκαλεί υπαινικτικούς ψιθύρους και γέλια —τουλάχιστον— όταν λέει «θα με διέγραφε το κόμμα μου στην περίπτωση που έλεγα πως θα υποστήριζα Καραμανλή», και αν αυτή η φράση του δεν θέλει να εκλαμβάνεται ως πολιτικό φολκλόρ, ας φροντίσει να μη δίνει ο ίδιος αφορμές γι' αυτά.

ΕΛΛΗΝΙΚΕ ΛΑΕ
ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΑΓΚΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΛΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΩΝ
ΕΚΛΟΓΩΝ, ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΟ-
ΛΙΤΕΥΣΗ ΚΑΤΕΛΗΞΑΝ Σ' ΕΝΑ
ΜΙΝΙΜΟΥΜ ΚΟΙΝΟ ΣΤΟΧΟ..

του Γιάννη Ιωάννου

9.4.85
10/11/85

ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΑΧΡΗΣΤΑ. ΑΧΡΗΣΤΑ και αναποτελεσματικά λοιπόν τα χρωματιστά ψηφοδέλτια. Τα δύο απειθαρχα λευκά της πρώτης ψηφοφορίας αφού λούφαξαν μέσα στα πειθαρχημένα μπλε της δεύτερης, μεταμορφώθηκαν στα άκυρα μπλε της τρίτης...

Πόσο σοφά είχε εκτιμήσει το μέτρο ο Αγαθόνικος. Μου είχε πει ύστερα από τη δεύτερη ψηφοφορία:

— Τα χρωματιστά ψηφοδέλτια δεν σώζουν την κατάσταση. Τα χρωματιστά ψηφοδέλτια είναι μαλακίες, άκου που σου λέω. Αυτός που θέλει να κάνει τη λαδιά —θέλεις γιατί κόπηκε από τη λίστα, θέλεις γιατί βαρέθηκε να ζητά να δει τον πρωθυπουργό, θέλεις γιατί τα πήρε χοντρά —θα βρει τον τρόπο να την κάνει.

Τα χρωματιστά ψηφοδέλτια είναι σαν τα πόδια του κρεβατιού που στο γνωστό ανέκδοτο τα κόβει προληπτικά ο σύζυγος για να καταργήσει την κρυψώνα του εραστή.

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΕΣ.

Διαμαρτύρονται ο Μίκης Θεοδωράκης και ο Στάθης Παναγιούλης γιατί ο μηχανισμός του ΠΑΣΟΚ αποενοχοποιεί τους βουλευτές του και ενοχοποιεί εκείνους ύστερα από την ψηφοφορία για τα δύο φαρμακερά μπλε.

Έθεσα το θέμα στην κρίση του Αγαθόνικου ο οποίος μου είπε:

— Καλά ο Στάθης, αλλά ο Μίκης δεν έμαθε τόσα χρόνια ότι όπου υπάρχει αλάθητη καθοδήγηση, πάνω από το κίνημα, όλες οι νίκες φορτώνονται μόνο σε... προδότες και μάλιστα επώνυμους; Αστεία πράγματα. Όλα τα έμαθε ο Μίκης. Και όχι μόνο τα έμαθε, αλλά και τα έγραψε. Τα έγραψε στο «Χρέος». Και μια κι ο λόγος για το «Χρέος» του Μίκη Θεοδωράκη θυμάμαι και δεν αντέχω στον πειρασμό να μη γράψω εδώ τι είπε γι' αυτό το βιβλίο —καταγγελία του δογματισμού και του συγκεντρωτισμού— που είχε τόσο πολύ διαφημιστεί και τόσο πολύ αγορασθεί λίγο μετά την πτώση της χούντας— ο Μάνος Χατζιδάκις:

— Πρώτη φορά στον κόσμο ένας άνθρωπος έβγαλε λεφτά από το... χρέος του.

ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΚΑΨΟΥΡΟΤΡΑΓΟΥΔΑ. Τα καψουροτράγουδα των «χρυσών φωνών» και τα παραληρήματα των «σαλεμένων μυαλών» προσδιορίζουν φαίνεται την τεχνολογία, τις δυνατότητες της τεχνολογίας αλλά και τις ανεπάρκειες ή τις παρενέργειες της τεχνολογίας κάθε εποχής.

Καψουροτράγουδο του 1955 πρότεινε:

— «Πάρε με στο τηλέφωνο...».

Παραληρήματα του 1965 έλεγαν:

— «Μας παρακολουθούν από το διάστημα με δορυφόρο...».

Το 1985 η σοσιαλιστική ΚΥΠ και ο κοινωνικοποιημένος ΟΤΕ σνομπάρουν τα παλιά παραληρήματα και συνακροάζονται τις τηλεφωνικές εκμυστηρεύσεις των ενοχλητικών. Το καψουροτράγουδο της εποχής εξομολογείται:

— «Να γινόταν ένα κόλπο να μπλοκάρουν οι γραμμές για να δω σε ποιον μιλάς και τι του λες».

ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΛΙΣΤΙΚΑ. Για να εισέλθει στην πολυκροτη λίστα, έχει πια ο Γιάννης Ζιγδης, όλες τις αναγκαίες προδιαγραφές. Είναι αποψιλωμένος από στελέχη. Είναι ξεπουπουλιασμένος από οπαδούς. Ενόψει της τελετουργικής ανταλλαγής των καθιερωμένων επιστολών —«Αγαπητέ Ανδρέα» και «Αγαπητέ Γιάννη» —ο παντέρημος και τσαλαπατημένος «πρόεδρος της ΕΔΗΚ» εγγράφεται από τώρα στη συνείδηση των ψηφοφόρων της χώρας —σύμφωνα με τους νόμους της εφαρμοσμένης ψυχοφυσιολογίας και τους κανόνες του μάρκετινγκ— με εντατικές τηλεοπτικές εκπομπές του ονόματος και της φωτογραφίας του. Σε απαξιάπαντα τα δελτία ειδήσεων ακούγεται και εικονίζεται από μία μέχρι τέσσερις φορές.

Γιατί κατέθεσε στέφανο. Γιατί έστειλε τηλεγράφημα. Γιατί πήγε σε δοξολογία. Γιατί, γιατί, γιατί...

Κοντολογίς φτάσαμε σε αδιανόητους συσχετισμούς τηλεοπτικής φιλοξενίας π.χ. Ζιγδης - Κύρκος 100-0.

Πόσο εντιμότερη είναι η ανοιχτή διαφήμιση. Πόσο παστρικότερο είναι το:

— Ακάκιε,
Τα μακαρόνια να είναι Μίσκο.

ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΔΟΛΟΦΟΝΙΚΑ.

Πρωταπριλιάτικα μαντάτα πλην όμως αληθινά και μαύρα. Μαντάτα δολοφονικά. Ο Θεοφανόπουλος στο χώμα. Ο Νάσιουτζικ στη φυλακή. Ρωτούσαμε άλλοτε μόλις έφτανε στ' αυτιά μας μαντάτο για φονικό:

— Ληστής; Αντεραστής; Πολιτικός αντίπαλος;

Φοβάμαι πως —έτσι που πάει το πράμα— θα πρέπει στο εξής να προσθέτουμε: —Μήπως ήταν και μέλος της εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών;

ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΙΣ. Κρεοπώλης «αποχωρεί οικογενειακώς από το ΚΚΕ και προσχωρεί οικογενειακώς στο ΠΑΣΟΚ». Τυχόν φεμινίστριες και άλλοι ενοχλημένοι ή δύσπιστοι παραπέμπονται στην «Ελευθεροτυπία» της 22 Μαρτίου.

Το σημαντικό στην περίπτωση του κρεοπώλη —πρόκειται για το σύντροφο Γιώργο Καραμάνο πρώην γενικό γραμματέα του Σωματείου Κρεοπωλών— είναι ότι «εις ένδειξιν διαμαρτυρίας» για την «καταστρατήγηση δημοκρατικών θεσμών» στη «Δημοκρατική Κίνηση Εμπόρων και Βιοτεχνών» που ελέγχεται από το ΚΚΕ —αποχωρεί από το ΚΚΕ και προσχωρεί στο ΠΑΣΟΚ ...Μάρτιο μήνα του 1985 (!).

ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ. Πανελλαδική συγκέντρωση της Νέας Δημοκρατίας στο Σύνταγμα. Πανελλαδική και φυσικά Παναθηναϊκή. Άνδρες, γυναίκες και παιδιά έσπευσαν στο κάλεσμα του Κωστή Μητσοτάκη στο Σύνταγμα για να σώσουν το... Σύνταγμα. Συζήτηση σε περίπτερο της Πλατείας Κολωνακίου λίγα λεπτά πριν αρχίσει η ομιλία του προέδρου της Νέας Δημοκρατίας. Συζήτηση για τη χήρα υπουργού της Δεξιάς στην εποχή της ΕΡΕ.

— Πήγε στη συγκέντρωση η κυρία υπουργού;

— Δεν πήγε η καμμένη. Είναι γριά και άρρωστη. Δεν πήγε. Έστειλε όμως τους δύο Φιλιπινέζους υπηρέτες της...

**Κυκλοφορεί ο 20ος Τόμος του ANTI
που περιλαμβάνει τα τεύχη του Α' εξαμήνου 1984 (251-264)**

Νομιμότητα και πολιτικός ρεαλισμός

Σύμφωνα με τη συλλογιστική της αξιωματικής αντιπολίτευσης, που θεμελιώνει τη θέση της απέναντι στο ζήτημα του κύρους της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, που η ίδια έθεσε, η εκλογή του συγκεκριμένου προσώπου είναι άκυρη και αυτός «παράνομος» Πρόεδρος, «μία παρά τον νόμο πραγματικότητα». Όμως ο «πολιτικός ρεαλισμός» οδηγεί στη λύση του προβλήματος: το κύρος της εκλογής του θα κριθεί από το λαό. Η λύση αυτή μάλιστα κρίνεται σαν «ο μόνος τίμιος και δημοκρατικός δρόμος» «για να κλείσει ο κύκλος της ανωμαλίας σύντομα και χωρίς άλλες περιπέτειες»¹.

Κατά την άποψη αυτή ο λαός, δηλαδή το εκλογικό σώμα, έχει αρμοδιότητα να αποφασίσει για το κύρος της εκλογής του Προέδρου στις επικείμενες βουλευτικές εκλογές. Η άποψη αυτή είχε και αξιολογότερη επιστημονική συνηγορία, που βασίζεται στο επιχείρημα, ότι «βάσει της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας που διέπει το ισχύον πολίτευμα (άρθρα 1 παρ. 2 και 3 και 50 Συντ.), το τεκμήριο της αρμοδιότητας, σαν *ultimum remedium* συντρέχει υπέρ του λαού»².

II

Στη θέση αυτή μπορούν να διατυπωθούν οι εξής παρατηρήσεις:

1. Σύμφωνα με τη λογική αυτή, ενώ η ακυρότητα της εκλογής και η «παράνομία» του Προέδρου προέρχεται από την παραβίαση του νόμου, εν τούτοις οι συνέπειές της δεν είναι αυτές που ορίζονται στο νόμο, αλλά θα καθοριστούν από το λαό και κατά την κρίση του.
2. Σύμφωνα με τη λογική αυτή, αντικείμενο της επικείμενης λαϊκής ετυμηγορίας θα είναι και η εγκυρότητα της εκλογής και η νομιμότητα του Προέδρου. Όμως, κατά το Σύνταγμα και το νόμο, οι εκλογές που θα διεξαχθούν έχουν ένα και μόνο αντικείμενο την ανάδειξη βουλευτών.
3. Σύμφωνα με τη λογική αυτή, στο εκλογικό σώμα ανατίθεται η αρμοδιότητα να «εγκρίνει» ή να «ακυρώσει» την εκλογή του Προέδρου. Αυτό, όμως δεν προβλέπεται στο Σύνταγμα, στο οποίο καθορίζονται περιοριστικά οι αρμοδιότητές του, «η ισχύουσα συνταγματική τάξη δεν προβλέπει ρητά την ενεργοποίηση του εκλογικού σώματος σε άλλες περιπτώσεις», εκτός από την εκλογή των βουλευτών (και ευρωβουλευτών) καθώς και των αρχών της τοπικής αυτοδιοίκησης και από τη λήψη αποφάσεων μέσω δημοψηφισμάτων για τη διαχείριση κρίσιμων εθνικών ζητημάτων³.
4. Και αν το κύρος της εκλογής του Προέδρου μπορούσε να θεωρηθεί «κρίσιμο εθνικό ζήτημα» —πράγμα που είναι συζητήσιμο⁴— πάντως η απόφαση του λαού πάνω σ' αυτό δεν θα μπορούσε να διατυπωθεί παρά μόνο με το θεσμό του δημοψηφίσματος, δηλαδή με τη συνδρομή των προϋποθέσεων και της διαδικασίας διεξαγωγής δημοψηφίσματος. Τα δημοψηφίσματα όμως προκηρύσσονται αποκλειστικά από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, έχουν συγκεκριμένο αντικείμενο και απαιτούν την απόφαση του εκλογικού σώματος για το ζήτημα που τίθεται ευθέως σ' αυτό.
5. Το τεκμήριο αρμοδιότητας υπέρ του λαού δεν επιτρέπει στο εκλογικό σώμα την άσκηση αρμοδιοτήτων παρά μόνο «καθ' όν τρόπον ορίζει το Σύνταγμα». Ο κανόνας αυτός αναφέρεται στην οργάνωση, στις αρμοδιότητες και στη λειτουργία των διαφόρων κρατικών εξουσιών και δεσμεύει και «αυτό τούτο το ανώτατον όργανον του κράτους», το εκλογικό σώμα⁵. Πράξεις που ενεργήθηκαν κατά τρόπο διαφορετικό από αυτόν που ορίζει το Σύνταγμα (και συνεπώς αρμοδιότητες ή λειτουργίες που ασκήθηκαν χωρίς να προβλέπονται στον «καταστατικό χάρτη») «δεν ισχύουν ως κρατική θέλησις»⁶.
6. Η αρχή της νομιμότητας, που διέπει κυριαρχικά το ισχύον πολίτευμα, δεν επιτρέπει τη θεραπεία ακυροτήτων, των παραβάσεων δηλαδή του νόμου και μάλιστα του Συντάγματος, παρά μόνο στις (εξαιρετικές) περιπτώσεις και υπό τους όρους που ο νόμος ορίζει⁷. Η επίκληση της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας δεν μεταβάλλει τα πράγματα, αφού και αυτή (όπως κάθε κρατική λειτουργία) ασκείται σύμφωνα με το Σύνταγμα, το οποίο δεν προβλέπει

του Χριστόφορου Δ. Αργυρόπουλου

διαδικασία ίασης της ακυρότητας εκλογής Προέδρου, και η σημασία του τεκμηρίου αρμοδιότητας «είναι πάντως μειωμένη εν τω πλαισίου τυπικού Συντάγματος»⁸.

7. Η δυνατότητα να συναχθεί από τις βουλευτικές εκλογές η λαϊκή θέληση για το κύρος της εκλογής του Προέδρου αποκλείεται από την ισχύουσα συνταγματική τάξη: «Δια του Συντάγματος ο λαός έχει «αυτοδεσμευθεί» να εκφράζει, εν τω πλαισίου αυτού, την θέλησίν του καθ' ορισμένον νομικώς οργανωμένον τρόπον. Εφόσον η ούτω καθιευρωμένη συνταγματική τάξις ισχύει, εφόσον δηλαδή ο λαός —δια νεωτέρας συντακτικής θελήσεώς του, ρητώς και πανηγυρικώς εκδηλουμένης και αποτελεσματικώς επιβαλλομένης— δεν διαρρηγνύει τα πλαίσια αυτής και δεν την καταλύει, αναιρών τους υφισταμένους νομικούς «αυτοπεριορισμούς» του και θέτων ν έ ο ν δίκαιον, ως θέλησις του λαού δεν αναγνωρίζεται και δεν δύναται να ισχύσει εντός αυτής παρά μόνον εκείνη, η οποία εκδηλούται καθ' όν τρόπον ορίζει το ισχύον τυπικόν (γραφτόν και αυστηρόν) Σύνταγμα.

Εν τω πλαισίου αυτού ο λαός, ως το ανώτατον ό ρ γ α ν ο ν δεν είναι κατά νομικήν κυριολεξίαν «κυρίαρχος», αλλ' ασκεί απλώς ορισμένως —και δη και την υπερτάτην, την «αναθεωρητικήν»— α ρ μ ο δ ι ό τ η τ α ς , ως συμβαίνει με όλα τα κρατικά όργανα, τα οποία, πάντως, δεν εκφράζουν κρατικήν θέλησιν παρά μόνον εντός των ορίων των κατά το Σύνταγμα αρμοδιοτήτων των. Τοιούτοτρόπως διασφαλίζεται, κατά το δυνατόν, από παραποιήσεων, σκοπίμων ή μη, η αυθεντικότητα της λαϊκής θελήσεως, καθ' ο μέτρον π ρ ο δ ι α γ ρ ά φ ο ν τ α ι αι προϋποθέσεις και αι μορφάι υφ' ας θα εκδηλούνται, ώστε η ύπαρξις της να καθίσταται ευχερώς εξακριβώσιμος και η ισχύς της αναμφισβήτητος· αποκλείονται δε ούτω δύο δυνατότητες, αι οποίαι θα απέληγον, συν τοις άλλοις, εις αναίρεσιν της ασφαλείας του δικαίου, ήτοι: αφ' ενός μεν η δυνατότης οιασδήποτε δια τεκμηρίων «συναγωγής» της λαϊκής θελήσεως ως οιονεί σιωπηρώς «εν τη πράξει» εκφραζομένης, αφ' ετέρου δε η δυνατότης οιασδήποτε οιονεί ρητής αλλ' ατύπου και «αυθορμήτου» εκδηλώσεως αυτής, δηλαδή εν γένει κατά τρόπον μη προβλεπόμενον υπό του ι σ χ ύ ο ν τ ο ς Συντάγματος»⁹.

8. Και σε περίπτωση παραδοχής της άποψης, ότι ο λαός έχει αρμοδιότητα στις επικείμενες βουλευτικές εκλογές να κρίνει και το κύρος της εκλογής του Προέδρου, δημιουργείται ένα άμεσο πρόβλημα: ποιο είναι το όργανο και με ποιο μέτρο ή κριτήριο (την απόλυτη ή τη σχετική πλειοψηφία του εκλογικού σώματος ή εκείνη των βουλευτών που θα εκλεγούν κ.ο.κ.) θα διαπιστώσει το αποτέλεσμα της λαϊκής ετυμηγορίας, αφού ούτε αυτά προβλέπονται στο Σύνταγμα, ούτε η βούληση του λαού θα διατυπωθεί με τη μορφή καταφατικής ή αρνητικής ψήφου σε συγκεκριμένο ερώτημα, αλλά «εμμέσως» με την υπερψήφιση των κομμάτων, τα οποία έχουν ορισμένη θέση υπέρ ή κατά του κύρους της εκλογής. Και βεβαίως η επιλογή ορισμένου κόμματος δεν σημαίνει κατ' ανάγκη, ούτε από αυτή «τεκμαίρεται» με βεβαιότητα και η αποδοχή του συνόλου των θέσεών του. Πολύ περισσότερο αφού τα κόμματα που έχουν ήδη ταχθεί υπέρ του κύρους της εκλογής του Προέδρου δεν θα θέσουν προς έγκριση το ζήτημα αυτό, ώστε να αποφασιστεί από το λαό η λύση του.

9. Η δυνατότητα του λαού, ή της πλειοψηφίας ή μειοψηφιών του, να επιβάλουν τη δική τους «νομιμότητα», με τρόπο που δεν ορίζεται στο Σύνταγμα, δεν έχει θεσμικό εκ των προτέρων στήριγμα, αλλά μόνο επαναστατική εκ των υστέρων δικαίωση, εφόσον η «νομιμότητα» αυτή επιβληθεί και δημιουργήσει νέο δίκαιο¹⁰. Και ασφαλώς στη συλλογιστική της ανάγκης για αποτροπή ανωμαλιών δεν περιέχεται η εκδοχή «θεμιτών πραξικοπημάτων».

10. Με την παραπομπή του ζητήματος του κύρους της εκλογής του Προέδρου στο λαό αντί να «κλείσει σύντομα ο κύκλος της ανωμαλίας», όπως δηλώνεται ότι επιδιώκεται με την παραπομπή, διαγράφεται ο μεγαλύτερος κίνδυνος και από την όξυνση του εκλογικού αγώνα, που θα φορτιστεί με το βάρος της δικαιοδοσίας των εκλογέων να κρίνουν (σιωπηρώς) το κύρος της εκλογής του

Προέδρου, αλλά και από την εύλογη αντίρρηση του εκλεγέντα ήδη Προέδρου να ενδώσει στην παράνομη, αφού δεν προβλέπεται από το Σύνταγμα, αξίωση να αναγνωρίσει ο ίδιος την «παράνομία» του και να «εκλείψει» από το θεσμικό πλαίσιο με διαδικασία που δεν εξηγείται και η οποία βεβαίως δεν περιέχει την παραίτησή του. Αφού παραίτηση από μη νόμιμη άσκηση καθηκόντων είναι αδιανόητη.

11. Οι θεσμοί και οι συνταγματικές διαδικασίες δεν υπάρχουν υπέρ ή κατά ορισμένων προσώπων ή κομμάτων, ή κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων. Κατοχυρώνουν τη συλλογική νομιμότητα, που μεταβάλλεται μόνο με τη δημοκρατική συναίνεση και διαδικασία. Η παραπομπή, συνεπώς στο λαό του ζητήματος του κύρους της εκλογής του Προέδρου —και αν ακόμα για πολιτικούς ή πρακτικούς λόγους αποτελούσε βατή οδό— προϋποθέτει, ότι θα αποφασιζόταν με βάση τη δημοκρατική αρχή η θέση του ζητήματος στο εκλογικό σώμα και η (παρά το Σύνταγμα) αναγνώριση σ' αυτό της αρμοδιότητας να κρίνει σχετικά. Η θέση του ζητήματος μονομερώς και αυθαίρετα χωρίς καν τη «δεδηλωμένη» πλειοψηφία του λαού ή της εθνικής αντιπροσωπείας, αποτελεί απροσχημάτιστη παραγνώριση της συνταγματικής τάξης.

12. Η προσφυγή σε μη θεσμοποιημένη λαϊκή παρέμβαση για τη λύση θεσμικών προβλημάτων κατ' επίφαση μόνο ανταποκρίνεται στο δόγμα της λαϊκής κυριαρχίας. Στην πραγματικότητα η λαϊκή κυριαρχία υπάρχει μόνο στο μέτρο της άσκησής της σύμφωνα με τους ορισμούς τυπικού και ενεργού Συντάγματος. Όταν δηλαδή η άσκηση της λαϊκής κυριαρχίας δεν εξαντλείται σε εικονικές ή εξευτελιστικές τελετουργίες. Οι θλιβερές παρωδίες των «δημοψηφισμάτων» στη διάρκεια της δικτατορίας παρέχουν χειροπιαστή απόδειξη της θέσης, ότι ο σεβασμός στη λαϊκή κυριαρχία προϋποθέτει το σεβασμό των δικαιωμάτων και ελευθεριών του λαού και ο τελευταίος αυτός έχει μία και μόνη φερέγγυα εξασφάλιση: την πλήρη και ομαλή λειτουργία του Συντάγματος και των θεσμών του.

III

Από τις παρατηρήσεις που προηγήθηκαν γίνεται φανερό, ότι η θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης για τη λύση του ζητήματος του κύρους της εκλογής του Προέδρου είναι αδιέξοδη. Στην άρνηση αναγνώρισης του Προέδρου ενυπάρχει κατ' ανάγκην η αδυναμία σύννομης, δηλαδή σύμφωνης με το Σύνταγμα, παράκαμψης του προβλήματος: εάν ο Πρόεδρος εξελέγει ακύρως, όπως ισχυρίζεται η αξιωματική αντιπολίτευση, τότε όλες οι πράξεις που ενεργεί —κατά αντιποίηση των καθηκόντων του Προέδρου, όπως ήδη έχει λεχθεί— είναι άκυρες και σ' αυτές περιλαμβάνονται και η διάλυση της Βουλής και η προκήρυξη των εκλογών, που θα είναι επίσης άκυρες. Δεν υπάρχει δηλαδή αντικειμενικά δυνατότητα έγκυρης λύσης του προβλήματος. Και αν ο λαός, ως κυρίαρχος, μπορούσε να δώσει γενικά αποδεκτή λύση, τότε έπρεπε να αναλάβει αυτή την αρμοδιότητα και να την ασκήσει μόνο ύστερα από απόφαση που θα βασιζόταν στη δημοκρατική αρχή και θα κάλυπτε πολιτικά την παρέκλιση. Μόνο η πολιτική απόφαση ενός κόμματος δεν αρκεί να υποκαταστήσει στη νομιμότητα την όποια σκοπιμότητα.

Βεβαίως, υπάρχει το ιστορικό προηγούμενο: ότι στο παρελθόν έχουν δοθεί πολιτικές λύσεις χωρίς την τήρηση των συνταγματικών διατυπώσεων, που εξασφάλισαν τη λαϊκή αποδοχή ή και με τη λαϊκή συναίνεση. Είναι χαρακτηριστικό ότι και στην εισηγητική έκθεση του ισχύοντος Συντάγματος δικαιολογείται η παράκαμψη των προϋποθέσεων, που όριζε το προηγούμενο Σύνταγμα, με την επίκληση του δεδομένου της ελληνικής συνταγματικής ιστορίας «ότι ουδεμία αναθεώρησης εγένετο βάσει της προβλεπόμενης συνταγματικής διαδικασίας». Στις περιπτώσεις αυτές το «νέο δίκαιο» αποτέλεσε περιεχόμενο της υφιστάμενης νομιμότητας, χωρίς ανατροπή της έννομης τάξης ή η διάρρηξη του πλαισίου της. Όμως η καταφυγή σ' αυτή τη θεραπευτική πρακτική —που η χρήση της εξηγείται ιστορικά από τη συγκεκριμένη κάθε φορά συγκυρία— δεν μπορεί να αποτελέσει γενικευμένη μέθοδο, ούτε να χρησιμοποιείται άκριτα ή αλόγιστα από κοινωνικές και πολιτικές ομάδες. Όπου και αν αναζητηθεί η δικαιολογητική βάση των παρασυνταγματικών ρυθμίσεων ή λύσεων, είτε στο δίκαιο της ανάγκης, είτε στη λειτουργία της λαϊκής κυριαρχίας σαν «έσχατου μέσου», βέβαιο είναι ότι η ελαστικοποίηση της τυπικότητας του Συντάγματος αποτελεί ένα επικίνδυνο πολιτικό μιθραδατισμό: ε-

ξοικειώνει στην έννοια και την αναγκαιότητα του «υπέρτατου νόμου», δηλαδή της «υπερσυνταγματικής» αυθαιρεσίας, στο όνομα μάλιστα του λαού και της σωτηρίας του.

Ίσως, όμως, τα πράγματα δεν είναι τόσο σημαντικά και ο συνδυασμός «νομιμότητας» και πολιτικού ρεαλισμού, που επικαλείται η αξιωματική αντιπολίτευση, να μην αποτελεί παρά μόνο προσπάθεια αποφυγής των κινδύνων που δημιουργήσε η άρνησή της να αναγνωρίζει την εγκυρότητα της εκλογής του Προέδρου. Και στο σημείο αυτό είναι φανερό ότι η ανάληψη της ευθύνης ενός χειρισμού, που υπερβαίνει τις συνηθισμένες πολιτικές αντιλογίες, αφού οι επιπτώσεις του απειλούν την ομαλή εξέλιξη των πραγμάτων, όπως ακριβώς είναι η αμφισβήτηση της νομιμότητας του Προέδρου, έχει τη δική της αυτόνομη απαξία και επικινδυνότητα, ανεξάρτητα από τους λόγους που την προκάλεσαν, οι οποίοι ούτε συμψηφίζονται, ούτε αποβάλλουν το δικό τους βάρος και την ιστορική τους σημασία. Πολύ περισσότερο αν συναθροισθεί η εκτίμηση, ότι η συνταγματική αυτή εμπλοκή εξυπηρετεί τα σχέδια της Δεξιάς «που φαίνεται να τείνουν στη δημιουργία πολιτειακού ζητήματος»¹¹. Εκτίμηση που προσδίδει στην αμφισβήτηση της εγκυρότητας της εκλογής του Προέδρου διαστάσεις εθνικής κρίσης. Στην προοπτική αυτή τα πράγματα είναι σημαντικά —και αυτό ίσως απαντά στην απορία αν μόνη η αμεριμνησία των αμφισβητιών της εκλογής για τους κινδύνους που περιέχει δυνάμει η άρνησή τους δικαιολογεί την παραγνώρισή τους.

Για μας όμως τους πολίτες αυτής —και κάθε χώρας— το ενδιαφέρον δεν εξαντλείται στη διαπίστωση ποιος και γιατί ωφελείται κάθε φορά από τις προκρούστειες προσαρμογές της νομιμότητας στα μέτρα των συμφερόντων του. Το ουσιώδες είναι η διατήρηση της δημοκρατικής -συνταγματικής νομιμότητας, που δεν αποτελεί αυτοσκοπό και απόληξη, αλλά κατακτημένο επίπεδο διεξαγωγής του κοινωνικού αγώνα για την ανθρώπινη χειραφέτηση, για την κατάκτηση της προσωπικής και συλλογικής ελευθερίας με δημοκρατία και αξιοπρέπεια —ατομική και κοινωνική.

1. Από τη δημόσια ομιλία του αρχηγού της Νέας Δημοκρατίας της 5.4.85, όπως δημοσιεύτηκε στον Τύπο της επομένης.

2. Αρ. Μάνεση «Σύνταγμα και πολιτική», Το Βήμα 7.4.85 σελ. 4.

3. Γ. Παπαδημητρίου, Το εκλογικό σώμα, 1981, σελ. 115-117.

4. Όπως υποστηρίζεται η διάταξη για το δημοψήφισμα «δεν αναφέρεται εις την παθολογία των συνταγματικών κανόνων που καθορίζουν τις αμοιβαίες σχέσεις και την λειτουργία των επιμέρους πολιτειακών οργάνων «αλλά μόνο στη νομοθετική αντιμετώπιση κρίσιμου εθνικού ζητήματος (Παραρτ. CORPUS άρθρο 44 αριθμ. 22-23).

5. Αρ. Μάνεση, Αι εγγυήσεις τηρήσεως του Συντάγματος, 11, 1965, σελ. 94-95.

6. Αρ. Μάνεση, όπου παραπάνω, σελ. 94, σημ. 17 και 18.

7. Ν. Παπαντωνίου: Γενικές Αρχές, 1983, σελ. 439.

8. Αρ. Μάνεση, Αι εγγυήσεις κτλ., σελ. 94.

9. Αρ. Μάνεση, όπου παραπ., σελ. 93-94. Οι υπογραμμίσεις έγιναν από το συγγραφέα.

10. Αρ. Μάνεση, όπου παραπ. σελ. 94, σημ. 18.

11. Αρ. Μάνεση, «Σύνταγμα και πολιτική», το «Βήμα», όπου παραπάνω.

**δωρο
στους μικρούς
αλλά
και στους μεγάλους**

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΛΑΣΤΗΡΑ
ΛΙΚΑ ΦΛΩΡΟΥ

**ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΙΚΡΕΣ
ΚΑΙ ΛΙΓΟ ΠΙΟ ΜΕΓΑΛΕΣ**

απο τις εκδόσεις
Θεμέλιο

Μια καταγγελία και ένα ερώτημα για το παρελθόν

Μια ομολογία για το μέλλον

του Σταύρου Λυγερού

Ο κ. Μητσοτάκης, στη συνέντευξη Τύπου που έδωσε την περασμένη εβδομάδα, επεφύλαξε στους ακροατές του μια χρήσιμη ομολογία. Αναφερόμαστε στη δήλωσή του περί επανέναρξης του διαλόγου με την Τουρκία για την αναζήτηση «λύσεως των διαφορών που υπάρχουν ανάμεσα στις δυο χώρες», καθώς και στην υπογράμμιση της ανάγκης διαπραγματεύσεων για την υφαλοκρηπίδα και τον εναέριο χώρο.

Χαρακτηρίσαμε, μάλιστα, χρήσιμη αυτή τη δήλωση, γιατί αποσαφηνίζει τη θέση τη αξιωματικής αντιπολίτευσης σ' ένα κρίσιμο θέμα, έστω κι αν δευτερες σκέψεις των επιτελών της ΝΔ οδήγησαν στην απάλειψη του σημείου περί διαπραγματεύσεων για την υφαλοκρηπίδα και τον εναέριο χώρο.

Βεβαίως, κάθε θεώρηση των θέσεων της «Νέας Δημοκρατίας» στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και ιδιαίτερα των εθνικών θεμάτων, διευκολύνεται από το γεγονός ότι υπάρχει η πολύχρονη εμπειρία της δεξιάς διακυβέρνησης. Ωστόσο, θα ήταν σφάλμα να υποτιμήσουμε τη σημασία των αλλαγών, που έχουν σημειωθεί στο κόμμα αυτό και ειδικά τις επιπτώσεις, που θα έχει η ανάληψη της αρχηγίας από τον κ. Μητσοτάκη. Ο νέος ηγέτης, όπως έχει δείξει και η θητεία του στο Υπουργείο των Εξωτερικών το 1980-81, έχει προσωπικές απόψεις —άλλοι μιλάνε για δουλειές— που οπωσδήποτε θα επηρεάσουν αποφασιστικά την πολιτική μιας δεξιάς κυβέρνησης.

Η εξαγορά της ύφεσης

Από το 1974, η ύπαρξη ανοικτών και κρίσιμων εθνικών θεμάτων σφραγίζει καταλυτικά την ελληνική εξωτερική πολιτική. Η εισβολή - κατοχή του Βόρειου τμήματος της Κύπρου, η έμπρακτη και συνεχής αμφισβήτηση δικαιωμάτων μας στο Αιγαίο και η εκκολαπτόμενη ανακίνηση θέματος «τουρκικής μειονότητας» στη Δυτ. Θράκη, στοιχειοθετούν μια ολομέτωπη και μεθοδευμένη απειλή σε βάρος της Ελλάδας. Κι αυτό τη στιγμή που αύξανε εντυπωσιακά το ειδικό βάρος που έχει η Τουρκία στα πλαίσια των γεωστρατηγικών σχεδιασμών των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ για τον Ανατολικοευρωπαϊκό και Μεσανατολικό χώρο. Είναι αναμφισβήτητο ότι η δυτική προτίμηση προς την Τουρκία, ο μαζικός εξοπλισμός της από την Ουάσιγκτων και τη Βόννη, ο πληθυσμιακός όγκος της και πάνω απ' όλα η κατοχή τμήματος της Κύπρου, διαμορφώνουν ένα συσχετισμό δυνάμεων που ευνοεί τα επεκτατικά σχέδια της 'Αγκυρας.

Οι κυβερνήσεις της ΝΔ, αναγνωρίζοντας αυτή τη δυσμενή πραγματικότητα, κινήθηκαν με μετριοπάθεια και στη βάση μιας αμυντικής τακτικής. Δεν είναι όμως λίγες οι περιπτώσεις, που αυτή η μετριοπάθεια εκτράπηκε σε απαράδεκτη υποχωρητικότητα. Το περιβόητο δόγμα «ανήκομεν εις την Δύσιν», παρόλο που υποδηλώνει περισσότερο τη δυτική ταυτότητα, τη σύνδεση της χώρας με τα δυτικοευρωπαϊκά πεπρωμένα και λιγότερο την ευθυγράμμιση με την πολιτική φιλοσοφία του διπολισμού, περιόρισε τα περιθώρια ελιγμών της ελληνικής πλευράς. Η διαπραγματευτική θέση της Αθήνας, κατά τη διάρκεια όλης αυτής της περιόδου, εμφανίζεται ιδιαίτερα εξασθενημένη.

Οι δεξιές κυβερνήσεις δεν μπορούν να ισχυριστούν· ότι πρόβαλαν σοβαρές αντιστάσεις στις νατοϊκές σκοπιμότητες και πιέσεις, ακόμα κι όταν αυτές καταφάνως ευνοούσαν την τουρκική πλευρά. Απέναντι στις τουρκικές πλαγιοκοπήσεις, η Αθήνα κράτησε γενικά ενδοτική στάση, προσπαθώντας να εξαγοράσει την ύφεση στις διμερείς σχέσεις με μικρές και φαινομενικά ανώδυνες υποχωρήσεις. Όμως, σ' ένα τέτοιο σκληρό «πόλεμο θέσεων», αυτή η τακτική όχι μόνο δεν εκτόνωνσε την σε μακροπρόθεση βάση μεθοδευμένη τουρκική επιθετικότητα, αλλά αντίθετα την ενδυνάμωσε, υπονομεύοντας ταυτόχρονα εθνικά δικαιώματα και τις ελληνικές διαπραγματευτικές θέσεις.

Η Ελλάδα είναι η μόνη ευρωπαϊκή χώρα που απειλείται άμεσα και μάλιστα από εταίρο της στην ίδια συμμαχία. Η Ατλαντική Συμμαχία αντιμετώπιζε την ελληνοτουρκική διένεξη μέσα από το πρίσμα της στρατηγικής σημασίας που έχει η Τουρκία. Γι' αυτό και δεν έδειξε καμία διάθεση ουσιαστικής παρέμβασης για την επίλυση του προβλήματος, αφού κάτι τέτοιο αναγκαστικά θα στρεφόταν εναντίον της 'Αγκυρας. Οι υποτονικές αντιδράσεις των κυβερνήσεων της ΝΔ επέτρεπαν στο ΝΑΤΟ να κρατάει μια στάση «ουδετερότητας» κι αναμονής, μιας και μ' αυτό τον τρόπο ελαχιστοποιούσε το κόστος. Η επεκτατικότητα της 'Αγκυρας δεν ανέτρεπε τις ισορροπίες, ούτε συνιστούσε απειλή για τη Δύση. Είναι γι' αυτόν ακριβώς το λόγο που τα σφαιρικά συμφέροντα και οι σκοπιμότητες της Ατλαντικής Συμμαχίας είναι ασύμβατα με τις ελληνικές αμυντικές ανάγκες.

Η επίμαχη δήλωση

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, παρόλη την προχειρότητα και τα σφάλματα τόσο στο σχεδιασμό όσο και στους χειρισμούς της

στα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής, προσπάθησε να επαναδιαπραγματευτεί τις σχέσεις της χώρας με τις ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ, θέτοντας στο επίκεντρο αυτών των σχέσεων την αναχαίτιση της τουρκικής απειλής. Δεν είναι αντικείμενο αυτού του σημειώματος να αξιολογήσει τα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας. Οπωσδήποτε όμως, η κυβέρνηση Παπανδρέου κατάφερε να αλλάξει το κλίμα και να μετατρέψει την ελληνοτουρκική διένεξη σε πρόβλημα και των δυτικών εταίρων μας.

Θα περίμενε κανείς, σήμερα που οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ θα ήθελαν πολύ να ξεφορτωθούν τον κ. Παπανδρέου, ότι η αξιωματική αντιπολίτευση θα επιχειρούσε να αξιοποιήσει υπέρ των εθνικών συμφερόντων την εύνοια των δυτικών. Θα περίμενε, δηλαδή, κανείς, ότι θα εκμεταλλευόταν τη συγκυρία και το κλίμα που έχει διαμορφώσει η αποφασιστική στάση του ΠΑΣΟΚ, για να ενισχύσει την ελληνική διαπραγματευτική θέση. Αντ' αυτού, η ΝΔ, είτε από αντιπολιτευτική διάθεση, είτε λόγω εξαρτήσεων, είτε, τέλος, λόγω μιας μονοδιάστατης θεώρησης, εμφανίζεται έτοιμη να διαπραγματευτεί με την Άγκυρα. Αλλά τι να διαπραγματευτεί; Όταν δεν υπάρχουν διμερείς διαφορές αλλά τουρκικές διεκδικήσεις, κάθε διαπραγμάτευση, ή έστω διάλογος, γύρω από θέματα που καθορίζονται από το νομικό καθεστώς του Αιγαίου, μοιραία θα εκτραπεί σε διαπραγμάτευση ελληνικών κυριαρχικών και διοικητικών δικαιωμάτων. Το σχετικό ερώτημα του πρωθυπουργού προς τον αρχηγό της «Νέας Δημοκρατίας» δεν είναι απλά και μόνο ρητορικό σχήμα.

Σ' ότι αφορά το FIR, μια ματιά στο χάρτη αρκεί για να καταλάβει κανείς ότι οποιαδήποτε μετατόπιση των ορίων του προς τα δυτικά θα τμήσει ελληνικό εθνικό χώρο. Σ' ότι αφορά τα 10 μίλια του εθνικού εναέριου χώρου που οι Τούρκοι αμφισβητούν (αναγνωρίζουν μόνο 6 μίλια), επίσης δεν έχει νόημα η οποιαδήποτε διαπραγμάτευση, εκτός κι αν υπάρχει πρόθεση ελληνικής παραχώρησης.

Τέλος, σ' ότι αφορά την υφαλοκρηπίδα, το κρίσιμο ζήτημα είναι το αν τα νησιά έχουν ή όχι υφαλοκρηπίδα. Από τη στιγμή που το θέμα αυτό ρυθμίστηκε (σύμφωνα με την ελληνική θέση) από τη Σύμβαση για το Δίκαιο της θάλασσας, ο χρόνος μετράει υπέρ της Ελλάδας. Η διεθνής πρακτική αποτελεί έναν επιπλέον ενισχυτικό παράγοντα. Τελευταία, η Σοβιετική Ένωση, η Σουηδία και η Νορβηγία ρύθμισαν σχετικά προβλήματα με τον τρόπο που προβλέπει το διεθνές δίκαιο: τον ίδιο που επικαλείται η Ελλάδα για να αντικρούσει τις τουρκικές θέσεις. Σύμφωνα, μάλιστα, με αποκλειστική πληροφορία του ΑΝΤΙ, ο Υφυπουργός Εξωτερικών κ. Καψής, κατά τη διάρκεια πρόσφατου ταξιδιού του, συζήτησε με Σουηδούς και Νορβηγούς αρμόδιους τα θέματα αυτά. Οι συνομιλίες αυτές, που κατέληξαν και στην υπογραφή σχετικού πρακτικού, αποσκοπούν στο συντονισμό των θέσεων της Ελλάδας και των Σκανδιναβικών χωρών, και ενδεχόμενα σε κοινή στάση σε διεθνή βήματα.

Είναι φανερό ότι η ελληνική πλευρά δεν έχει λόγο να βιάζεται, ούτε πολύ περισσότερο να επιδιώκει ρύθμιση μέσω διαπραγματεύσεων που δεν θα εκκινούν από την αποδοχή των κανόνων του διεθνούς δικαίου. Είναι ακριβώς γι' αυτό το λόγο που ηχεί παράφωνα η σπουδή του κ. Μητσοτάκη για έναρξη διαλόγου και διαπραγματεύσεων γύρω απ' αυτό το ζήτημα.

Το βεβαρυμένο παρελθόν

Η επίμαχη δήλωση του αρχηγού της ΝΔ παρουσιάζει ξεχωριστό ενδιαφέρον και από μια άλλη σκοπιά. Έγινε σε μια στιγμή (προεκλογικό κλίμα) και με τρόπο που αφήνει στο ΠΑΣΟΚ μεγάλα περιθώρια προπαγανδιστικής εκμετάλλευσης. Από την άλλη πλευρά, πολλοί είδαν σ' αυτή τη θέση, την προσπάθεια του κ. Μητσοτάκη αφενός να κινδυνολογήσει σε βάρος της κυβέρνησης και αφετέρου να εμφανίσει το κόμμα του σαν παράγοντα ύφεσης και ομαλότητας στις σχέσεις με την Τουρκία.

Όπως, όμως, κι αν έχουν τα πράγματα, η δήλωση του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης συνιστά μια δέσμευση, η οποία, ανεξάρτητα από τα κίνητρα, έγινε ευμενέστατα δεκτή στις δυτικές πρωτεύουσες και βεβαίως στην Άγκυρα. Αξιοσημείωτη, ακόμα, είναι, η χρονική σύμπτωση της δήλωσης Μητσοτάκη με την πρόταση που έκανε ο κ. Οζάλ στις ΗΠΑ για ελληνοτουρκικό σύμφωνο φιλίας, αλληλεγγύης κτλ., αλλά όχι μη επίθεσης.

Δεν είναι λίγοι αυτοί που φοβούνται ότι στην περίπτωση που ο κ. Μητσοτάκης κερδίσει τις εκλογές, η Ελλάδα θα οπισθοδρομήσει στη θέση του υπάκουου συμμάχου και σ' ότι αρνητικό για τα εθνικά θέματα συνεπάγεται αυτή η θέση. Επικαλούνται, μάλιστα, την πρωθυπουργική καταγγελία για τη στάση του αρχηγού της ΝΔ κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για την επανένταξη στο ΝΑΤΟ. Τότε, σαν Υπουργός Εξωτερικών, είχε αποδεχθεί να συμπεριληφθεί στη «συμφωνία Ρότζερς» σημείο που προέβλεπε τον καθορισμό των ορίων επιχειρησιακής ευθύνης του υπό ίδρυση νατοϊκού στρατηγείου Λάρισας (7η ΑΤΑΦ) εντός της περιοχής ευθύνης που ίσχυε μέχρι το 1974.

Θα κλείσουμε αυτό το σημείωμα μ' ένα ερώτημα προς τον κ. Μητσοτάκη και τη ΝΔ. Αληθεύει ότι σαν Υπουργός Εξωτερικών, στις αρχές του 1981, περιόρισε το πλέγμα των αεροδιαδρόμων και των περιοχών ελέγχου που είχαν καθιερώσει οι ελληνικές αρχές στο Αιγαίο; Ο περιορισμός αυτών των περιοχών ελέγχου, που έγινε σαν κίνηση καλής θέλησης, είχε σαν αποτέλεσμα την ανάλογη διεύρυνση των περιθωρίων κινήσεων της τουρκικής πολεμικής αεροπορίας, χωρίς να δοθεί στην ελληνική πλευρά κανένα αντάλλαγμα;

□

υπάρχει τρόπος...

ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ ΤΥΠΟΥ

επιλογή ειδήσεων, άρθρων, σχολίων απ' τον ελληνικό τύπο

- Οργανωμένη πληροφόρηση για οποιοδήποτε θέμα σας ενδιαφέρει, ή αφορά τη δική σας δραστηριότητα.
- Συστηματική επιλογή από τον ελληνικό ημερήσιο, περιοδικό και επαγγελματικό τύπο, στο εύρος που εσείς επιθυμείτε.
- Προσφορά της είδησης όπως ακριβώς δημοσιεύτηκε, υπό μορφή σελίδας έτοιμης για αρχειοθέτηση.
- Εξασφαλισμένη πληρότητα, που στηρίζεται στην οκτάχρονη πείρα του γραφείου.
- Καθημερινή αποστολή του τύπου (ή εβδομαδιαία, κατά συμφωνία).
- Οικονομική σχέση υπό μορφή συνδρομής, καλύτερης απ' αυτήν που... φαντάζεστε.
- Δυνατότητα χρήσης του αρχείου μας
- Συνδρομητές μας είναι εκατοντάδες επιστημονικοί, κοινωνικοί, πολιτιστικοί, οικονομικοί και πολιτικοί φορείς, επιχειρήσεις, Δήμοι, Μητροπόλεις, βουλευτές, δημοσιογράφοι, συνδικαλιστές, άνεργοι, ελεύθεροι επαγγελματίες... απ' όλη την Ελλάδα.

■ Κάποια από τα θέμά μας: Εκπαίδευση, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Υγεία, Βιομηχανία, Περιβάλλον, Αγροτικά, Μουσική, Τύπος, Νεολαία, Γυναίκα, Συνδικαλιστικά, Λογοτεχνικά, Θέατρο, Δημοπρασίες...

■ Μερικοί από τους πελάτες μας: Τεχνικό Επιμελητήριο, ΕΤΗΥΛ, Κρατική Ορχήστρα, Ιατρικός Σύλλογος, Ομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών, Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων, Φιλοσοφική Σχολή, Εργατικό Κέντρο, ΧΑΝΘ, ΕΛΜΕ, Περιοδικά «Οικολογία», «Ντέφι», ΕΛ.ΒΙ.Ζ., Πανελλήνια Πολιτιστική Κίνηση, ΠΣΥΠ.ΟΤΕ, ΟΣΕ...

Γλυτώνετε κόπο, έξοδα και - βασικά - χρόνο...

ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΥΠΟΥ
I.D. SYSTEM
γ. Πατισίου 3, τηλ. 23.07.09 Θεσσαλονίκη
Τ.Κ. 54623

Αφήστε το σε μας!

Προβλήματα προεκλογικής στρατηγικής του ΠΑΣΟΚ

Τέσσερις απόψεις για τις εκλογές

του Δ. Μιχαήλ

ΤΟ ΔΙΗΜΕΡΟ της σύντομης περιόδου του πρωθυπουργού κ. Α. Παπανδρέου στη Λάρισα και την Κοζάνη, ορισμένες κυβερνητικές δραστηριότητες και δηλώσεις —όπως εκείνες για τις ντομάτες και τα πορτοκάλια του κ. Μένιου Κουτσόγιωργα την περασμένη Κυριακή— και η φόρτιση της πολιτικής αντιπαράθεσης, που μελετάται αυτές τις «Άγιες ημέρες» στην Κέρκυρα, τα Χανιά και τη Ρόδο, επιτρέπουν να ιχνηλατήσουμε ορισμένες επιλογές, που θα κυριαρχήσουν την προεκλογική περίοδο.

Ο κ. Μητσοτάκης φαίνεται να συγκλίνει στην άποψη ότι χρειάζεται έναν αντιπολιτευτικό μπαράζ κινδυνολογίας και «ερωτημάτων για τα καθημερινά προβλήματα», το ΚΚΕ θα προβάλλει το ρόλο του εγγυητή της Αλλαγής και όσων πολιτικών ρήξεων υπάρχουν στο ενεργητικό της, ενώ το ΚΚΕ εσωτερικού αναδείχθηκε, σχεδόν απροσδόκητα, στη μόνη αριστερή αντιπολίτευση προς το ΠΑΣΟΚ, ενώ οι διάφοροι επώνυμοι ηγέτες του Κέντρου προσμένουν —ματαιώς οι περισσότεροι— το προσκλητήριο για την στρατεύσή τους στους συνδυασμούς και τον αγώνα της Αλλαγής.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ φαίνεται να αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα στρατηγικής και αν κρίνει κανείς από την κακόγουστη και ντεφαιτική αφίσα του για τις διαφορές ΠΑΣΟΚ και «Νέας Δημοκρατίας» να αντιμετωπίζει και κάποιο πρόβλημα αυτοπεποίθησης.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ μοιάζει τον τελευταίο καιρό να αντλεί αισιοδοξία και δυναμισμό από τα δημοσιεύματα των φιλικών του εφημερίδων, παρά να τις τροφοδοτεί, όπως παλαιότερα.

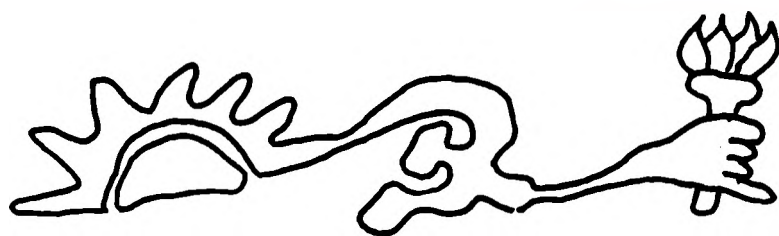
Ωστόσο, όπως έχει αποδείξει το παρελθόν οι αποτελεσματικοί πολιτικοί ελιγμοί εξακολουθούν να παραμένουν ένα ενδεχόμενο για την προεκλογική περίοδο και όπως αποκαλύπτει το παρόν η «κρίση» δεν είναι προνόμιο του ΠΑΣΟΚ.

ΣΤΗ «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ» υπάρχει η κρίση των επιλογών —κυρίως εκείνων της λίστας— του Κων. Μητσοτάκη και η ρήξη του στο θέμα αυτό με τους «καρμανλικούς» αναμένεται να κυριαρχήσει τις επόμενες ημέρες. Στο ΚΚΕ υπάρχει η κρίση του λεγόμενου «πολιτικού λόγου και ρόλου» και στην αιτία αυτή οφείλεται ότι αναβλήθηκε για μετά το Πάσχα η συνέντευξη Τύπου του κ. Χαρίλαου Φλωράκη.

Η ΚΡΙΣΗ αυτή είναι συνάρτηση μιας ευρύτερης προβληματικής, που κυριαρχεί μέσα στο ΚΚΕ και αφορά την ανανέωση του κόμματος, αν όχι σε ιδέες και μεθόδους πάντως σε πρόσωπα. Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της διαπίστωσης αυτής είναι ότι —όπως μπορεί να αποδειχθεί και στη συνέντευξη Τύπου— ότι ο κ. Χαρ. Φλωράκης όχι μόνο τις συμερίζεται αλλά και περιλαμβάνει μέσα στο αίτημα αυτό και τον εαυτό του. Στο ΠΑΣΟΚ η κρίση αυτή φαίνεται να εστιάζεται κυρίως στο ζήτημα της προεκλογικής στρατηγικής αν όχι της συνολικής μετεκλογικής πορείας του Κινήματος.

Οι τέσσερις προτάσεις

ΤΕΣΣΕΡΙΣ φαίνεται να είναι αυτή τη στιγμή οι κυρίαρχες προτάσεις για την αναγκαία στρατηγική την προεκλογική περίοδο, την οποία θα επιλέξει και συνθέσει προσωπικά ο πρωθυπουργός και πρόεδρος του Κινήματος Ανδρέας Παπανδρέου. Θα τις καταγράψουμε στη συνέχεια, όπως έχουν εκδηλωθεί σε κομματικές

συνεργασίες, ιδιαίτερες συζητήσεις, αλλά και δημόσιες δηλώσεις με την πρόθεση όχι φυσικά να επικρίνει κανείς το «πολυμέτωπο» φαινόμενο αυτό αλλά για να επισημάνει τάσεις, επιθυμίες και συλλογιστικές και τη «διαλεκτική τους σύνθεση».

ΣΥΜΦΩΝΑ με τις απόψεις της ομάδας των «τεχνοκρατών» με επικεφαλής τον υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών κ. Γερ. Αρσένη —και τους κ. Σημίτη και Απ. Λάζαρη— θα χρειασθεί το ΠΑΣΟΚ την προεκλογική περίοδο να αποσαφηνίσει τόσο τις προγραμματικές του κατευθύνσεις για την νέα τετραετία όσο και τις πάγιες επιλογές στην εξωτερική πολιτική. Σε γενικές γραμμές, οι εισηγητές της κατηγορίας αυτής θεωρούν ότι μετά τις ε-

γιατι ειμαι σπαστικός;

Η έγκεφαλική παράλυση δεν είναι ασθένεια, ούτε μεταδοτική, ούτε κληρονομική πάθηση.

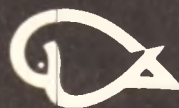
Η έγκεφαλική παράλυση μπορεί να προληφθεί στις τρεις από τις όκτώ περιπτώσεις.

ΤΟΤΕ ΓΙΑΤΙ ΕΙΜΑΙ ΣΠΑΣΤΙΚΟΣ;

Η Έταιρεία Προστασίας Σπαστικών διαθέτει δωρεάν τό έντυπο

Λιγότερα σπαστικά παιδιά κάθε χρόνο.

Ζητήστε το.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΠΑΣΤΙΚΩΝ

Αρχιμήδους 42. 116 36 Αθήνα Τηλ. 7018 158

κλογές οι ίδιοι οι ιθύνοντες της Ουάσιγκτον δεν θα είχαν αντίρρηση να καλέσουν στις ΗΠΑ τον πρωθυπουργό της νέας τετραετίας κ. Α. Παπανδρέου με το σκοπό να έχουν έναν «καθαρό αλλά αυστηρό διάλογο μαζί του». Αντίθετα, οι ίδιοι τεχνοκράτες φέρονται να πιστεύουν ότι όταν αποσαφηνισθεί ο προσανατολισμός της εξωτερικής πολιτικής — ανανέωση των βάσεων, πυρηνικά, «Φωνή της Αμερικής» — οι ιθύνοντες της Ουάσιγκτον δεν θα είχαν ιδιαίτερη ανησυχία για τους χειρισμούς στο εσωτερικό πολιτικό πεδίο εφόσον μάλιστα δεν θα παραβίαζαν τα όρια του Συντάγματος και τις «εσωτερικές» ισορροπίες και ρόλους εξουσίας.

ΣΥΜΦΩΝΑ με τη δική τους συλλογιστική θα έπρεπε επίσης την προεκλογική περίοδο να γίνει ευθεία αναφορά, χωρίς περιστροφές στις προγραμματικές αρχές του ΠΑΣΟΚ, που αφορούν τις νέες θεσμικές αλλαγές — κοινωνικοποιήσεις στο εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο κτλ. — ούτως ώστε να υπάρξει πλήρης συμπαράταξη και υποστήριξη — τουλάχιστον από τους ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ — των στόχων και επιλογών αυτών.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ «δέσμη εισηγήσεων» προέρχεται από ορισμένους βουλευτές και μέλη της Κεντρικής Επιτροπής, που έχουν στελεχώσει τις Επιτροπές Διαφώτισης, Ιδεολογικού και Οργανωτικού. Κατά την αντίληψή τους — και τις εμπειρίες τους — χρειάζεται να δίνεται συστηματική απάντηση στις δημαγωγικές εξαγγελίες της «ΝΔ» και να υπάρχει συνεχής και αδιάκοπη αντιπαράθεση συγκεκριμένων μέτρων.

ΘΙΑΣΩΤΕΣ της «ακτιβιστικής» αυτής αντίληψης φέρονται μεταξύ άλλων η κ. Βάσω Παπανδρέου, ο κ. Θεόδωρος Κατσανέβας και Αντ. Καρράς χωρίς να σημαίνει ότι παραγνωρίζουν άλλους παράγοντες και όρους στην προεκλογική αναμέτρηση με τη «Νέα Δημοκρατία». Πάντως κυρίαρχη πεποίθησή τους είναι ότι πρέπει να καταγγέλεται η προσπάθεια καταδημαγωγίας και «τιμητή της αλλαγής» από τη «Νέα Δημοκρατία», αλλά με βάση συγκεκριμένα επιχειρήματα, που θα αφορούν το συγκεκριμένο πολιτικό της παρελθόν και κυβερνητικό έργο.

ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΘΕΤΗ τελείως κατεύθυνση υπάρχει η λεγόμενη «πλατφόρμα Κουτσόγιωργα» η στρατηγική για την «κυρίαρχη αντίθεση ανάμεσα στους δύο κόσμους, ανάμεσα στους κόσμους της Αλλαγής και της Συντήρησης», που σ' ένα βαθμό φαίνεται να συμμερίζονται τα μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου κ. Κώστας Λαλιώτης και Δημ. Ρόκκος και ορισμένα ανώτερα στελέχη του κομματικού μηχανισμού, ιδιαίτερα πρώην και νυν της Επιτροπής Νεολαίας.

ΑΝ ΚΡΙΝΕΙ κανείς από τις κατ' εντολήν του Καστρίου — δηλώσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου κ. Δημήτρη Μαρούδα η «πλατφόρμα Κουτσόγιωργα» φαίνεται να κερδίζει έδαφος τις τελευταίες ημέρες, καθώς μάλιστα πρόσθετο κύριο γνώρισμα έχει

την «συστηματική αποκάλυψη» του ρόλου και του παρελθόντος του κ. Κ. Μητσotάκη.

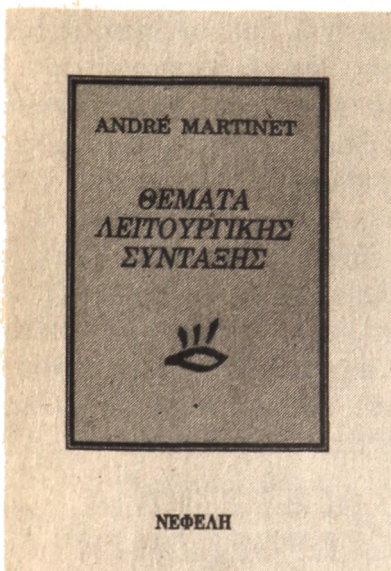
Η ΤΕΤΑΡΤΗ πρόταση για την στρατηγική του Κινήματος την προεκλογική περίοδο έχει άλλη συλλογιστική και στόχευση. Οι εισηγητές της — μεταξύ των οποίων οι κ. Γιώργος Γεννηματάς και Άκης Τσοχατζόπουλος — θεωρούν ότι πρέπει να προβληθεί επίμονα και μάλιστα σε πρώτο πλάνο το ως τώρα κυβερνητικό έργο της Αλλαγής σε όλους τους τομείς. Να προβληθεί όμως χωρίς αντιπαράθεση προς ανάλογες νέες προτάσεις ή παλιά δεδομένα της Δεξιάς, αλλά αυτόνομα και κυρίαρχα.

ΜΑΛΙΣΤΑ κατά τους εισηγητές της αντίληψης αυτής, θα πρέπει αφενός να γίνει ευρύτερα γνωστό στο λαό το έως τώρα κυβερνητικό έργο της Αλλαγής και αφ' ετέρου να τονισθεί ιδιαίτερα το «πισσοδρόμισμα» αν δεν υλοποιηθούν όσες εκκρεμότητες και κοινωνικές αλλαγές έχουν δρομολογηθεί από την πρώτη τετραετία, με έμφαση στο σύνθημα ότι η υπόθεση της Αλλαγής απαιτεί πολύ χρόνο και προσπάθεια. Στην εισηγήση των στελεχών αυτών οφείλεται και η προσπάθεια για ανάλογη προβολή του κυβερνητικού έργου — που γίνεται τόσο αδέξια — από την τηλεόραση όσο και ορισμένα εγκαίνια μισοτελειωμένων μεγάλων έργων. Σε λίγες ημέρες θα φανεί ποια από τις τέσσερις στρατηγικές μέσα στο ΠΑΣΟΚ θα γίνει η πιο κυρίαρχη. Προς το παρόν επικρατούν και οι τέσσερις. □

ANDRE MARTINET

ΘΕΜΑΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Ένα σημαντικό διδλίο γλωσσολογίας που ξεπερνά τα συμβατικά πλαίσια της κλασσικής γραμματικής αντιμετωπίζοντας σφαιρικά τα μεθοδολογικά και πρακτικά προβλήματα για την αντίχνευση και την παρουσίαση των γραμματικών δομών μιας γλώσσας. Μέσα από την αντιπαράθεση με άλλες θεωρίες εκτίθεται μία λειτουργική άποψη της σύνταξης βασισμένη στον καθοριστικό ρόλο που παίζει η επικοινωνία στην ιεράρχηση της γλωσσικής δομής.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9, 'Αθήνα
Τηλ. 3607744

FENA ΕΠΕ
ΠΡΑΤΗΡΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΡΟΥΧΩΝ ΑΦΩΝ ΣΑΡΑΦΙΔΗ Α.Ε.

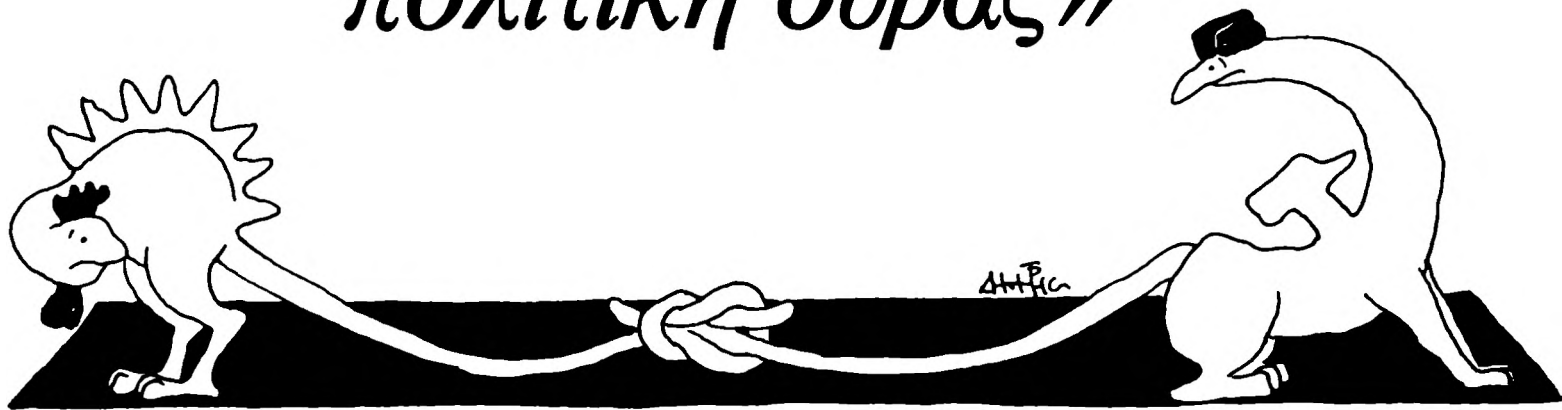
← χαμηλές τιμές
μοντέρνα ρούχα
για όλη την οικογένεια!

ΒΑΛΑΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΤ' ΑΜΑΞΙ. ΗΘΕΛΑ ΝΑ ΞΕΡΑ ΠΟΥ ΘΑ ΒΑΛΟΥΜΕ ΤΑ ΡΟΥΧΑ!...

ΠΑΛΙΑ ΟΔΟΣ ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ ΠΡΟΣ ΥΠΟΥΡΓ. ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ - ΤΗΛ. 656 903
ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ (No 27) ΣΤΑΣΗ «ΑΦΟΙ ΣΑΡΑΦΙΔΗ»

Οι αντιθέσεις στο ΚΚΕ μετά την απομάκρυνση Καραμανλή

«Χβοστισμός στα ρωσικά σημαίνει πολιτική ουράς»

«Θέλεις να μάθεις ποια είναι η πολιτική μας απέναντι στην κυβέρνηση, μετά τις τελευταίες εξελίξεις; Ξέρεις τι σημαίνει στα ρωσικά "χβοστισμός"; Πολιτική ουράς», απαντούσε ένα μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ, λίγο μετά την εκλογή Σαρτζετάκη, καταγράφοντας, με αυτόν το τρόπο, την αντίθεση μίας μερίδας στελεχών με τους πρόσφατους χειρισμούς της ηγεσίας του κόμματος.

Το προαναφερθέν στέλεχος, δεν φαίνεται να είναι —αυτή τη φορά— μόνο. Είναι γύρω στα δέκα τα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής, που διαφωνούν με τη γραμμή της «άκριτης υποστήριξης» στο ΠΑΣΟΚ, όπως εγκαινιάστηκε από το ΚΚΕ αμέσως μετά την απομάκρυνση του Κ. Καραμανλή, και εκφράστηκε με την —χωρίς όρους— υπερψήφιση του Σαρτζετάκη, τη συμφωνία του Χ. Φλωράκη με τα χρωματιστά ψηφοδέλτια και την αστυνόμευση των βουλευτών και κυρίως την αδυναμία της ηγετικής ομάδας του κόμματος να ορθώσει ένα αυτόνομο πολιτικό λόγο.

«ΟΠΩΣ Η ΕΔΑ ΤΟ 1964»

Τα στελέχη αυτά υποστηρίζουν ότι ο «ακολουθητισμός» του κόμματος πίσω από την κυβέρνηση, όχι μόνο θυμίζει «την τακτική της ΕΔΑ απέναντι στον Γ. Παπανδρέου το 1964» (για την οποία το ΚΚΕ έχει ασκήσει σοβαρότατη αυτοκριτική), αλλά κινδυνεύει να βλάψει εκλογικά και πολιτικά το κόμμα στις επόμενες βουλευτικές εκλογές. Επικαλούνται ακόμη την πτωτική πορεία του Γαλλικού ΚΚ από τη συνεργασία του σε κυβερνητικό επίπεδο τονίζοντας ότι η άκριτη υπερψήφιση του Σαρτζετάκη και της αναθεώρησης του Συντάγματος από το ΚΚΕ «αποτελεί μια μορφή συγκυβέρνησης, χωρίς καν τα οφέλη από τη συμμετοχή σε μία κυβέρνηση».

«Για πρώτη φορά στη μεταπολιτευτική κοινοβουλευτική της ιστορία» έλεγε ένα άλλο στέλεχος, «η Αριστερά όχι μόνο είχε τη δυνατότητα να επηρεάσει τις εξελίξεις, αλλά και να επιβάλει κάποιους, δικούς της όρους με αντάλλαγμα την υποστήριξη της στους κυβερνητικούς χειρισμούς. Τις πρώτες μάλιστα μέρες μετά την υπόδειξη της υποψηφιότητας Σαρτζετάκη, και πριν το ΚΚΕ ανακοινώσει επίσημα την θέση του έδειξε να διαπραγματεύεται την υπόθεση. Μεσολαβεί μία συνάντηση με μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ, κατά την οποία το τελευταίο αποσαφηνίζει ότι δεν συζητάει τίποτα. Ήταν βέβαια τότε οι στιγμές της μεγάλης ευφορίας. Αλλά πώς εξηγείται η στάση μας αργότερα, όταν μάλιστα βασικά τελέχη του κόμματος επαναλαμβάνουν συνεχώς στις δημόσιες ομιλίες τους, ότι "η αλλαγή ενός προσώπου (εννοείται του Κ. Καραμανλή) δεν σημαίνει και αλλαγή πολιτικής";».

Πρέπει να σημειωθεί, ότι, ο προβληματισμός αυτός (ο οποίος δεν αγγίζει όμως το Πολιτικό Γραφείο, που εμφανίζεται ομογενοποιημένο με τη «γραμμή Φλωράκη»), ξεπερνάει τα όρια της Κεντρικής Επιτροπής: είναι διάσπαρτος στην πλειοψηφία μάλιστα των συνδικαλιστικών στελεχών του ΚΚΕ, τα οποία είχαν με τη σειρά τους πιέσει ώστε οι γραμμή του κόμματος να αλλάξει «προς το σκληρότερο», μερικούς μήνες πριν. Απλώς στη συνεδρίαση της Κ.Ε. που συγκλήθηκε για να αποφασίσει σχετικά με την υποψηφιότητα Σαρτζετάκη, δόθηκε η ευκαιρία σε δέκα περί-

που μέλη (που φυσικά δεν συγκροτούν μία ομογενοποιημένη ομάδα), να εκφράσουν επιμέρους αντιρρήσεις και επιφυλάξεις.

Η διαφωνία αυτή δεν εκφράστηκε στην τελική ψηφοφορία όταν το πρόβλημα τέθηκε με τη λογική του «μαύρου άσπρου» (ναι ή όχι στον Σαρτζετάκη) και τη στιγμή που δεν υπήρχε καμία εναλλακτική πρόταση. Αλλά αυτό καθόλου δεν σημαίνει ότι δεν θα εμφανιστεί στο μέλλον και μάλιστα πολύ σύντομα...

ΠΩΣ ΝΑ ΑΝΤΕΞΟΥΜΕ ΤΙΣ ΣΥΜΠΛΗΓΑΔΕΣ;

Σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες μας, η ηγετική ομάδα του ΚΚΕ, αντιμετωπίζει για πρώτη φορά μετά τη μεταπολίτευση, το ενδεχόμενο μίας εκλογικής πτώσης, και στην εκτίμηση αυτή, πλειοψηφούντες και διαφωνούντες συμφωνούν. Ετοιμάζονται συνεδριάσεις σε όλες τις κομματικές οργανώσεις, στις οποίες θα εξηγηθούν «οι δυσκολίες του κόμματος να περάσει τις συμπληγάδες του δικομματισμού». Ήδη από ανώτερο στέλεχος έχει επίσημα λεχθεί ότι «εκλογικός μας στόχος, είναι αν όχι η αύξηση, τουλάχιστον η διατήρηση των δυνάμεών μας», εκτίμηση που στην μαξιμαλιστική, και πάντα «αισιόδοξη» γλώσσα του ΚΚΕ, σημαίνει τουλάχιστον μία αμυντική εκλογική τακτική. Άλλωστε, το πρόβλημα είχε τεθεί ήδη, μετά τα αποτελέσματα των Ευρωβουλευτικών εκλογών. Η πτώση στα αστικά Κέντρα, είχε αντισταθμιστεί από την άνοδο στην επαρχία. Η πρώτη φαίνεται να οφείλονταν στην ήπια τακτική του ΚΚΕ απέναντι στην κυβέρνηση —με δεδομένο πάντα τα οξυμένα προβλήματα των μεγαλουπόλεων— αλλά και σε ένα ψηλότερο επίπεδο πολιτικής συνείδησης, το οποίο δεν μπορεί να καλύψουν επαρκώς οι γενικότερες αντιλήψεις του ΚΚΕ. Η άνοδος στην επαρχία σχετιζονταν αντίθετα με τη μεγαλύτερη ελευθερία έκφρασης και οργάνωσης, αλλά και την έλλειψη των εκβιαστικών διλημάτων μετά τις εκλογές του '81.

Η άκριτη υποστήριξη του ΚΚΕ προς το ΠΑΣΟΚ σε συνθήκες οξυτάτης αντιπαράθεσης με την ΝΔ, κινδυνεύει αφενός να επιταχύνει την πτωτική τάση στα αστικά κέντρα, ενώ οι ψηφοφόροι της επαρχίας είναι πολύ πιο εύαλτοι στο διπολισμό.

Θα απέμενε η «δεξαμενή των νέων ψηφοφόρων», αν τα αποτελέσματα της Πανσπουδαστικής στις φοιτητικές και ιδιαίτερα στις σπουδαστικές εκλογές (με τις τελευταίες να αντανakλούν καλύτερα τις διεργασίες στο σύνολο του εκλογικού σώματος), δεν κατέγραφαν μία αξιοσημείωτη πτώση προς όφελος των παρατάξεων που πρόσκεινται στα δύο μεγάλα κόμματα, γεγονός που ασφαλώς υπογραμμίζει όχι μία πτώση, τουλάχιστον μία στασιμότητα της επιρροής του ΚΚΕ στη νεολαία. Αλλά όσοι πιστεύουν ότι το ΚΚΕ περιμένει αμέριμνο την πτώση του, το λιγότερο πλανώνται. Γιατί η λύση βρέθηκε στα κομματικά βιβλιάρια...

ΒΙΒΛΙΑΡΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ

Όταν δεν έχει δουλειά η ηγεσία, φαίνεται ότι αποφασίζει να παιδεύει τα κομματικά μέλη, κι όταν δεν έχει γραμμή, να γυρνάει στον οργανωτικό σεχταρισμό. Η απονομή ειδικών βιβλιαρίων που θα πιστοποιούν την ιδιότητα του κομματικού μέλους, είχε φυσικά αποφασιστεί ήδη από το προηγούμενο συνέδριο του ΚΚΕ, αλλά η

πρόσφατη απόφαση για την υλοποίησή της, δεν είναι άσχετη με τα εσωτερικά προβλήματα του κόμματος και την πολιτική του α- μηχανία.

Μετά τις εκκαθαρίσεις των διαφωνούντων, οι εναπομείναντες που προβληματίζονται για τη φυσιογνωμία του ΚΚΕ, έχουν διαλέξει ένα πρωτότυπο τρόπο «αντίστασης» που μεταφράζεται με την ελλειπή συμμετοχή τους στην κομματική ζωή, χωρίς όμως την έκφραση πολιτικών αντιθέσεων, τέτοιων που να έδιναν το πρόσχημα για διαγραφές. Κι ενώ η ηγεσία του κόμματος σε στιγμές μάλιστα άμυνας, θα είχε κάθε λόγο να τους συσπειρώσει, απεφάσισε να τους απομακρύνει με εύσχημο τρόπο, αρνούμενη να χορηγήσει βιβλιάρια, όπως εξήγησε πρόσφατα η αναπληρωτής γραμματέας της Κομματικής Οργάνωσης Αθήνας Αλέκα Παπαρήγα, «σε περιπτώσεις μελών, που μέχρι τώρα δεν έχουν αποδείξει ότι κατέχουν επάξια αυτόν το τίτλο»¹.

Η τελευταία, σύμφωνα με άλλες πληροφορίες, ως ανταμοιβή και για τη θεσμοποίηση αυτής της μικροκοινωνίας του ΚΚΕ, ετοιμάζεται να προαχθεί σε τακτικό μέλος του Πολιτικού Γραφείου, σε αντικατάσταση της κ. Ρούλας Κουκούλου, υπεύθυνης μέχρι σήμερα του Πολιτιστικού Τμήματος της Κεντρικής Επιτροπής, και η οποία διέπραξε την τελευταία της «γκάφα», σε κομματικό ακτίφ του Παρισιού. Μιλώντας στην «πόλη του φωτός» σε στελέχη του ΚΚΕ, η κ. Κουκούλου, εκτίμησε ότι μία από τις αδυναμίες της —βασικά σωστής πολιτικής στελεχών του ΚΚΕ κατά το παρελθόν— ήταν και η περίπτωση του Μάρκου Βαφειάδη, ο οποίος αποδυνκνείται ότι «είχε τότε λάθος επιλεγεί ως αρχιστράτηγος του Δημοκρατικού Στρατού», αφού σήμερα «φλερτάρει με το ΠΑΣΟΚ».

Αν όμως η κ. Κουκούλου επιμένει να παραμένει νέα, ...παραμένοντας στην εποχή του 1949, η «γεροντοκρατία» στο ΚΚΕ ετοιμάζεται να υποχωρήσει σε ό,τι αφορά τουλάχιστον την Κοινοβουλευτική εκπροσώπηση: όπως λέγεται τους βουλευτές του ΚΚΕ κ. Βασάλο και Λουλέ, ετοιμάζονται να αντικαταστήσουν στην επόμενη Βουλή ο κ. Κόρακας (στέλεχος του κόμματος στη Μυτιλήνη) και, κάποιος από τα επαγγελματικά στελέχη του κόμματος κ. Παπαέτρου και Σταματάκη.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ;

Φυσικά ακόμη κι αν οι τελευταίες αλλαγές αποδειχθούν αληθινές, το ερώτημα είναι αν με την πρόσφατη γραμμή του, το ΚΚΕ δεν ετοιμάζεται να «αυτοκτονήσει» πολιτικά, δεχόμενο μία εκλογική ήττα, που θα απέχει πολύ από τον «στόχο του '17%» των εκλογών του 1981 παραμένει. Και αν αυτή η πιθανότητα πραγματοποιηθεί, θα προκαλέσει αναμφισβήτητα μία εσωτερική κρίση στο ΚΚΕ.

Από τις στήλες αυτές έχει επανειλημμένα τονισθεί, ότι το μεγαλύτερο κόμμα της κομμουνιστικής Αριστεράς, αντιμετωπίζει μία κρίση στρατηγικής. Μεγαλύτερη απόδειξη γι' αυτό από τα αποτελέσματα των φοιτητικών εκλογών, δεν μπορεί να υπάρξει. Γιατί η πτώση της Αριστεράς δεν οφείλεται φυσικά στην στρουθοκαμηλική ερμηνεία, της «αλλαγής της κοινωνικής σύνθεσης των φοιτητών» (και πολύ περισσότερο των σπουδαστών των Τεχνικών Σχολών) και τα στελέχη του ΚΚΕ που συμμετείχαν πριν μερικά χρόνια στο φοιτητικό κίνημα, θυμούνται πολύ καλά ότι στην Αριστερά συμμετείχαν από τους απόφοιτους του Κολλεγίου μέχρι τα αγροτόπαιδα από τις πιο φτωχές περιοχές της χώρας. Η πτώση οφείλεται στο γεγονός ότι η Αριστερά —και ιδιαίτερα το ΚΚΕ δεν μπορούν να εμπνεύσουν τη νεολαία και να της προσφέρουν τα οράματα που η ίδια έχει ανάγκη.

Στην πραγματικότητα, είναι η ίδια η στρατηγική του ΚΚΕ, που το οδήγησε στην πρόσφατη στοίχησή του πίσω από το ΠΑΣΟΚ: ο κ. Φλωράκης αρνήθηκε να διαφοροποιηθεί από τα πράσινα ψηφοδέλτια ή την αστυνόμευση των βουλευτών, ή έστω να προβάλλει την ιδιαίτερη άποψη του κόμματός του όταν οι Παπανδρέου - Μητσοτάκης ανταλλάσσανε συνεχείς, «μισοσημένους» διαξιφισμούς, γιατί και το ίδιο το ΚΚΕ διέπεται από τη λογική του «σκοπού που αγιάζει τα μέσα» και των δημοκρατικών θεσμών απλώς ως «εργαλείων για την προλεταριακή επανάσταση». Αν δεν ήταν έτσι, τότε η Αριστερά, θα μπορούσε πράγματι να παίξει το ρόλο και του «πρωτοπόρου αγωνιστή της Δημοκρατίας», και ενός πόλου προάσπισης των πολιτικών ηθών μπροστά στη συνεχή υποβάθμισή τους, καθήκοντα που καθόλου δεν είναι ασυμβίβαστα με

αυτά ενός κομμουνιστικού κόμματος, το οποίο δεν έχει μείνει στη δεκαετία του εμφύλιου.

Θα μπορούσε ακόμη το ΚΚΕ, εκμεταλλευόμενο την αποφασιστική θέση του για την εκλογή του Σαρτζετάκη, να προτείνει και άλλες αλλαγές στο Σύνταγμα, τέτοιες που να διευρύνουν πραγματικά τις δυνατότητες λαϊκής συμμετοχής². Θα μπορούσε ακόμη, με αντάλλαγμα την υπερψήφιση Σαρτζετάκη να ζητήσει —ή τουλάχιστον να διαπραγματευθεί— την καθιέρωση της απλής αναλογικής, μέτρο που συμβάλλει, ίσως περισσότερο απ' όλα, στον εκδημοκρατισμό της ελληνικής κοινωνίας. Ίσως εδώ να αντιληχθεί ότι τότε το ΠΑΣΟΚ θα βάδιζε προς εκλογές, χρεώνοντας την αδυναμία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας στο ΚΚΕ, επιβάλλοντας πάλι μια πόλωση και, συρρικνώνοντας έτσι το εκλογικό ποσοστό του ΚΚΕ. Αλλά τουλάχιστον σ' αυτή την περίπτωση, η Αριστερά θα έπεφτε «ηρωικώς μαχόμενη». Ενώ τώρα, και αν ο κ. Παπανδρέου δεν κάνει καμία από τις γνωστές άστοχες κινήσεις του, κινδυνεύει να πέσει αμαχητί. Έστω και αν κατέβουν για να ψηφίσουν οι μετανάστες εργάτες από τη Γερμανία, όπως τους κάλεσε να κάνουν ο Γεν. Γραμματέας του ΚΚΕ, στην πρόσφατη επίσκεψή του σε γερμανική πόλη, κατανοώντας, ίσως την τελευταία στιγμή, ότι, «σήμερα περισσότερο παρά ποτέ, είναι αναγκαία έστω και μία ψήφος».

1. Το απόσπασμα είναι από τον «ΡΙζοσπάστη» (17 Μαρτίου). Αξίζει να σημειωθεί, ότι η βάση του ΚΚΕ, αντιμετώπισε σε πολλές περιπτώσεις το βιβλιάριο, με αρκετή δόση χιούμορ: σε μία κομματική οργάνωση, η καθοδήγηση ρωτήθηκε αν το βιβλιάριο θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σαν βίζα για την Ανατολική Ευρώπη, σε άλλη αν τώρα «θα δείχνουμε το βιβλιάριο και στους γιατρούς του ΙΚΑ που υποπτευόμαστε ή ξέρουμε ότι είναι ΚΚΕ», ενώ το ανέκδοτο που κυκλοφορεί λέει: «πώς θα τιμωρήσουμε τον Χ. Φλωράκη για την καθιέρωση του βιβλιαρίου; Θα τονβάλουμε να τα υπογράψει όλα ο ίδιος!»

2. Ήδη από τις στήλες του «Δεκαπενθήμερου Πολίτη» ο Μ. Παπαγιαννάκης έχει προτείνει μια σειρά από τέτοια μέτρα, όπως η διενέργεια δημοψηφίσματος αν τον ζητήσει ένας αριθμός πολιτών με υπογραφές του. Να, όπως γίνεται δηλαδή στη Σοβιετική Ένωση...

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΙΑ!

Δέν υπάρχει λόγος νά κρατάτε ολόκληρες τίς έφημερίδες πού διαβάζετε, γιά νά φυλάξετε μιά είδηση πού σάς ένδιαφέρει. Κρατείστε μόνο τήν είδηση.

Ζητείστε μας τά άποκόμματα όλων τών έφημερίδων, γιά νά μή μπείτε έσείς στόν κόπο νά τά συγκεντρώσετε.

Δουλειά μας είναι νά ένημερωνόμαστε καί νά σάς ένημερώνουμε.

Διαβάζουμε όλες τίς έφημερίδες (έλληνικές καί ξένες) καί κρατάμε γιά λογαριασμό σας, τά άποκόμματα πού σάς άφορούν.

Δέν είμαστε «μερικοί άνθρωποι», άλλα ένα ολόκληρο δημοσιογραφικό έπιτελείο πού δουλεύει υπεύθυνα γιά τήν είδική - δική σας ένημέρωση.

Έπικοινωνείστε μαζί μας!

EXPRESS NEWS

Τό προσωπικό σας 'Αρχείο.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΟΛΥΒΑΣ

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ & ΞΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ**

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 ΤΗΛΕΦ. 3243.351 ΑΘΗΝΑΙ Τ. Τ. 122

Οι βλαβερές συνέπειες της Ομόνοιας...

του Γιάννη Φλώρου

Αν ένα κόμμα πληρώνει σήμερα περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο τα λάθη του παρελθόντος αυτό είναι το ΚΚΕ εσ.» έλεγε ένας ανεξάρτητος αριστερός απ' αυτούς που είχαν πάει στη συγκέντρωση της Ομόνοιας. «Και είναι κρίμα να πληρώνει μόνο του και όχι και οι άλλοι» συμπλήρωσε ο διπλανός του. Αν αυτό δεν εκφράζει απλά και μόνο μια «συμπάθεια» για το ήθος και τη στάση του ΚΚΕ εσ. από το 1974 μέχρι σήμερα ή μια ανάγκη έκφρασης «διαμαρτυρίας» προς το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ για τα όσα έγιναν μετά την «ιστορική» απόφαση της 9ης Μαρτίου οι ακροατές του Λεωνίδα Κύρκου στην πρώτη ουσιαστικά προεκλογική συγκέντρωση του 1985 θα περίμεναν να ακούσουν και μερικά επί της ουσίας από τον Πρόεδρο της Ανανεωτικής Αριστεράς. Θα περίμεναν, δηλαδή, να ακούσουν όχι μόνο γιατί είναι «κακός» στην αριθμητική ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ και πρωθυπουργός της Αλλαγής, όταν αναφέρεται σε μια υπαρκτή κοινωνικά και πολιτικά, πολιτική δύναμη και σε ότι αυτή εκφράζει στη σημερινή ελληνική πολιτική πραγματικότητα, αλλά και γιατί μια τέτοια τύπου αριθμητική οδηγεί το «κίνημα της Αλλαγής» σε αντίστοιχες πρακτικές και αντίστοιχη πολιτική σε ό,τι αφορά τη δημοκρατία και το σοσιαλισμό, σαν αυτές που εφάρμοσε το προεδρείο της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΠΑΣΟΚ στην προεδρική εκλογή. Θα περίμεναν να ακούσουν όχι μόνο τη διαπίστωση ότι «στο πρώτο πάτωμα της ΓΣΕΕ εγκαταστάθηκε ο νέος κυβερνητικός συνδικαλισμός, και στο δεύτερο ο κομματικός της ΕΣΑΚ-Σ», αλλά γιατί αυτή η εγκατάσταση έγινε και τι σημαίνουν για τους εργαζόμενους και τις ιδέες του σοσιαλισμού οι αποφάσεις των δικαστηρίων. Θα περίμεναν να ακούσουν όχι μόνο το γεγονός ότι «η ΝΔ θα θελήσει να δημιουργήσει όρους εθνικής κρίσης, και θα έχει στο ακέραιο την ευθύνη δεδομένου ότι στους κόλπους της κρύβονται ανεξέλεγκτες δυνάμεις, που δεν κρύβουν την εχθρότητά τους στους δημοκρατικούς θεσμούς», αλλά γιατί και μέσα από ποιες πολιτικές διαδικασίες αντλεί το δικαίωμα ο κ. Μητσοτάκης να μιλάει —και ως... κριτής— για την αποστασία και τα γεγονότα του '65, απλά σαν να επρόκειτο για διαφωνία επί ενός υπουργείου, αυτού της Εθνικής Άμυνας.

Θα περίμεναν να ακούσουν όχι μόνο ότι το ΚΚΕ εσ. αποφάσισε στις 27/2/85 ότι «διαφωνεί με την επανεκλογή Καραμανλή ως Προέδρου της Δημοκρατίας» και προτείνει την «ανάγκη ευρύτερης αναθεώρησης του Συντάγματος προς προοδευτική κατεύθυνση» και ότι έβαλε αυτές τις απόψεις στην κρίση του λαού, άρα έχει «αντικαραμανλική» συνέπεια, «συνεπέστερη» του κ. Παπανδρέου, —μάλλον ο Κουρής της «Αυριανής» με αυτή τη λογική είναι ο πιο «συνεπής» Έλληνας «αντικαραμανλικός»— αλλά ποια ήταν η πολιτική του ΚΚΕ εσ. για μια διαφορετική λειτουργία του πολιτικού συστήματος που δημιούργησε ο Καραμανλής και συνέχισε ο Παπανδρέου και ποιες ήταν οι προτάσεις του οι οποίες θα έδιναν τη δυνατότητα στο ΚΚΕ εσ. να έχει πάρει μια πολιτική πρωτοβουλία που να αφορά και το πολιτικό σύστημα και το θέμα του προέδρου. Και αυτό γιατί και ο πιο καλόπιστος παρατηρητής διαβλέπει ότι το ΚΚΕ εσ. έγκαιρα είπε όχι στην επανεκλογή Καραμανλή, αλλά θεωρούσε και αυτό βέβαιο —όπως όλοι άλλωστε— ότι θα τον προτείνει το ΠΑΣΟΚ. Αν, λοιπόν, είναι κατακριτέος ο αιφνιδιασμός και η διαδικασία απόφασης του ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί παρά να αναγνωρισθεί ότι υπήρχε και στη στάση του ΚΚΕ εσ. μία σκέψη για εκλογικά και πολιτικά ωφέλη από μια βέβαιη —τότε— επανεκλογή Καραμανλή.

Αλλά, όμως, για να ακούσουν όσοι πήγαν στην Ομόνοια τα παραπάνω θα έπρεπε να προηγηθούν άλλα. Θα έπρεπε δηλαδή το ΚΚΕ εσ. να μιλήσει για την «πράσινη ΕΑΔΕ» και τη σχέση της με τη δημοκρατία και το σοσιαλισμό του ΠΑΣΟΚ. Θα έπρεπε να εξη-

γηθεί στους αριστερούς «γιατί η αυτονομία των συνδικάτων στριμώχτηκε σ' ένα δωμάτιο» ανεξάρτητα με το τι κέρδη έχει αυτό «στις καρδιές και στα μυαλά της εργατικής τάξης» και ποιοι και πώς οδήγησαν όσα έγιναν —και έγιναν πολλά— στο χώρο της εργατικής τάξης στο παρελθόν κατευθειάν στην αγκαλιά του όποιου κυβερνητικού συνδικαλισμού και στη θालπωρή του κομματικού. Θα έπρεπε να εξηγηθεί τι σημαίνει για το κόμμα της Ανανεωτικής Αριστεράς η υιοθέτηση της ΕΑΔΕ και τι συνέπειες είχε όχι μόνο για τους στενούς κομματικούς συσχετισμούς της Αριστεράς του '74-'76, αλλά για το σύνολο του πολιτικού συστήματος που οικοδόμησαν οι κυρίαρχες τάξεις μετά τη μεταπολίτευση.

Θα έπρεπε να εξηγηθεί τι σημαίνει και πού οφείλεται η αδυναμία της Αριστεράς να δώσει αυτόνομο τη δική της ιστορική εμπειρία από τα όσα έγιναν το '65. Ίσως τότε η Αριστερά να είχε διαμορφώσει και μια διαφορετική πολιτική στη προηγούμενη δεκαετία και πιθανά να μην έβρισκέ πρόσφορο έδαφος —σε ό,τι αφορά την ιστορική εμπειρία— η φασίζουσα «Αυριανή» να δίνει τον τόνο στις πολιτικές εξελίξεις, να διαμορφώνει «λαϊκό ρεύμα» και τάσεις, να στηρίζει και να υποστηρίζεται από κυρίαρχα τμήματα του ΠΑΣΟΚ.

Θα έπρεπε να δοθεί μια διαφορετική απάντηση στην κατηγορία του «κρυφοκαρμανλισμού» που απέδωσε στο ΚΚΕ εσ. ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ. Γιατί ισχύει ότι η άποψη να επανεκλεγεί ο Καραμανλής ήταν και είναι μια υπαρκτή αντίληψη στο ΚΚΕ εσ., αλλά όμως ούτε με την έννοια, ούτε με τη λογική, ούτε με το «στίγμα» που την προσδιόρισε ο κ. Παπανδρέου. Αφορά την όλη αντίληψη που είχε από το παρελθόν το ΚΚΕ εσ. και διαμόρφωσε τη σημερινή φυσιογνωμία και στρατηγική του διαφορετική από την ΕΛΕ του ΠΑΣΟΚ.

Αλλά, αυτό θα σήμαινε για το ΚΚΕ εσ. ή μια ανάπτυξη της δικής του πολιτικής και αντιπαράθεση —με βάση αυτή— με την πολιτική του ΠΑΣΟΚ και ως κόμμα και ως κυβέρνηση ή στο βαθμό που θεωρεί το ΚΚΕ εσ. λαθεμένη την πολιτική του τη διατύπωση δημόσια της αυτοκριτικής του, ανατροπή δηλαδή της μέχρι τώρα πολιτικής του και σαφή τοποθέτηση για το ΠΑΣΟΚ, το σοσιαλισμό, την Αριστερά και την «Αλλαγή».

Όλα αυτά, όμως, για να ακουστούν θα έπρεπε να είχε υπάρξει και η αντίστοιχη διαδικασία που θα επέτρεπε στον Πρόεδρο του ΚΚΕ εσ. να μιλήσει με τέτοιους όρους. Μια τέτοια πολιτική διαδικασία δεν υπήρξε όμως και γι' αυτό το ΚΚΕ εσ. δεν μπορεί παρά «να ανέπτυξε τις γνωστές του θέσεις» όπως ακριβώς το θέλει να γίνεται και ο κ. Μαρούδας στα σάραντα δευτερόλεπτα τα οποία αφιέρωσε η τηλεόρασή του στη συγκέντρωση της «τέταρτης πολιτικής δύναμης», όπως καλούσε στην Ομόνοια τους πολίτες της Αθήνας η εκφωνήτρια των συνθημάτων του ΚΚΕ εσ. από τα μεγάφωνα.

Οι υπαρκτές δυσκολίες του εκλογικού αγώνα

Στη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου δεν θα υπάρξουν αφιδιασμοί ή εκπλήξεις, κατά πως δείχνουν τα πράγματα, από το ΚΚΕ εσ. Βέβαια, για να μπορέσει να διατηρήσει το μεγαλύτερο τμήμα της εκλογικής δύναμης που συγκέντρωσε στις Ευρωεκλογές θα πρέπει να καταβάλει σοβαρές προσπάθειες. Σ' αυτή την κατεύθυνση της ενίσχυσης δηλαδή του κόμματος μπροστά στις αυξημένες ανάγκες της εκλογικής μάχης πάρθηκαν και οι τελευταίες αποφάσεις στο ΚΚΕ του ΚΚΕ εσ., με διαδικασίες βέβαια όχι ριζικά διαφορετικές —αυτές για τις οποίες μεγάλο μέρος της κριτικής του στο ΠΑΣΟΚ αφιέρωσε το ΚΚΕ εσ.

Η ηγεσία του ΚΚΕ εσ. προσανατολίζεται σε ένα προεκλογικό α-

γώνα στον οποίο θα ασκήσει κριτική στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ —χωρίς να αποκοπεί όμως από τις αριστερές δυνάμεις του— με κύριο στόχο να διαφυλάξει όσο το δυνατό μεγαλύτερο μέρος των ψηφοφόρων του από «τα διλήμματα της πόλωσης». Παράλληλα, όμως, θα είναι αναγκασμένο να αυξάνει τον αντιδεξιό του τόνο όσο θα πλησιάζουν οι εκλογές τονίζοντας την ανάγκη να ψηφισθούν «οι δυνάμεις που στηρίζουν την εκλογή Σαρτζετάκη» στο βαθμό που η ΝΔ θα αμφισβητεί —και θα το κάνει— μέχρι τις εκλογές τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Θα πρέπει, βέβαια, να θεωρείται δεδομένη η κριτική του στο ΚΚΕ στα πλαίσια που έχει εκφραστεί μέχρι σήμερα αυτή. Και όσον αφορά τη στάση του ΚΚΕ στις τελευταίες εξελίξεις απέναντι στο ΠΑΣΟΚ το ΚΚΕ εσ. έχει το πλεονέκτημα του ότι δεν ήταν στη Βουλή. Παρ' όλα αυτά δύσκολα μπορεί όμως να πείσει —απ' όσα η «Αυγή» έχει γράψει— ότι πέρα από την κριτική στη διαδικασία θα είχε διαφορετική πολιτική στάση απ' αυτή του ΚΚΕ.

Τα προηγούμενα πρακτικά σημαίνουν ότι η προεκλογική στάση και πολιτική του ΚΚΕ εσ. θα έχει στόχο πρώτα απ' όλα να διασφαλίσει τη στενή κομματική του επιρροή και μετά να επεκτείνει την εκλογική του βάση στα αποτελέσματα, που θα έχει η «κρίση εμπιστοσύνης» μερίδας αριστερών ψηφοφόρων προς το ΠΑΣΟΚ από τους τελευταίους χειρισμούς του και την όλη στάση του στο θέμα της προεδρικής εκλογής. Αυτό όμως κινδυνεύει να αυτοαναιρεθεί στο βαθμό που πολιτικά δεν σημαίνει κάτι διαφορετικό γιατί ακριβώς η «κρίση εμπιστοσύνης» υπάρχει και από μια μερίδα αριστερών ψηφοφόρων και προς το ίδιο το ΚΚΕ εσ.

Η ανάγκη πολιτικής και κοινωνικής κριτικής

Αν όμως δύσκολα μπορεί τώρα πλέον το ΚΚΕ εσ. να διαμορφώσει μια πειστική προεκλογική στρατηγική απέναντι στο ΠΑΣΟΚ μια ακόμα πιθανή αιφνιδιαστική κίνηση του ΠΑΣΟΚ —π.χ. προεκλογική δέσμευση ότι ο πρώτος νόμος που θα ψηφίσει ή «νέα κυβέρνηση της αλλαγής» θα είναι η απλή και ανόθευτη αναλογική— θα δημιουργήσει επιπλέον προβλήματα στο ΚΚΕ εσ. με απρόβλεπτες συνέπειες και γι' αυτή την κοινοβουλευτική του εκπροσώπηση, που στις σημερινές συνθήκες θα πρέπει να θεωρείται βέβαιη.

Απ' αυτή την άποψη προφανώς αποκτούν τώρα δευτερεύουσα σημασία οι εσωτερικές συγκρούσεις και διαφωνίες όπως αυτές προέκυψαν με την πρόταση και απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής του για την προεδροποίηση του Λ. Κύρκου. Το ΚΚΕ εσ., δηλαδή, κινδυνεύει —στο βαθμό που δεν κατορθώσει στο σύντομο διάστημα που μένει μέχρι τις εκλογές να διαμορφώσει πειστικό λόγο, να ανατρέψει τάσεις οριακές και να οργανώσει με σαφήνεια τα μέτωπά του και απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, αλλά και απέναντι στη ΝΔ— να γίνει ο «Αλευράς» της αυτοδυναμίας του ΠΑΣΟΚ στις βουλευτικές εκλογές. Και δυστυχώς ένας από «τα μαλλιά τραβηγμένος αντιπασοκισμός» ή «αντιανδρεοπαπανδρεϊσμός» δεν αποτελεί λύση για το ΚΚΕ εσ. επειδή και αντιφάσκει με τη μέ-

χρι πρόσφατα πολιτική του και δεν μπορεί τώρα πλέον να αποτελέσει αρχή μιας «κριτικής και διαφορετικής στάσης» του ΚΚΕ εσ. απέναντι στο ΠΑΣΟΚ και την «Αλλαγή».

Μέχρι τις εκλογές, βέβαια, και κυρίως μετά τις εκλογές πολλά μπορεί να γίνουν. Από τα ελάχιστα μέχρι τα πιο απίθανα. Τα ορατά και πλέον πιθανά έχουν να κάνουν με τους συσχετισμούς των πολιτικών δυνάμεων. Ούτε τα δύο μεγάλα κόμματα θα βγουν από τις εκλογές με τους συσχετισμούς του '81, ούτε η κομμουνιστική Αριστερά. Κυρίως όμως η πολιτική κρίση —που τώρα ζούμε την επιφάνειά της— δεν θα μπορεί να συγκαλειφθεί όπως τώρα. Και η κοινωνική κρίση δεν θα είναι δυνατόν να εκφράζεται κάτω από τις σημερινές πολιτικές και ιδεολογικές προϋποθέσεις. Η περισσότερη θετική για το ΚΚΕ εσ. διέξοδος θα ήταν —πιθανά— να διαμορφώσει προϋποθέσεις αυτοδύναμης παρέμβασης του στις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις, που δεν θα του επιτρέπουν μόνο να ανταπεξέλθει στις δυσκολίες αυτών των σκληρά πολωτικών γι' αυτό εκλογών. Άλλωστε, όπως, πολύ εύστοχα παρατηρούσε κάποιος μετά τη συγκέντρωση της Ομόνοιας «αν το ΚΚΕ εσ. επιθυμεί να δηλώσουμε ότι θα το ψηφίσουμε δεν έχει παρά να μας υπαγορεύσει και τον τρόπο...».

Αυτό όμως πολύ λίγο θα βοηθήσει το ΚΚΕ εσ. και την Ανανεωτική Αριστερά για μια διαφορετική πορεία. Και ελάχιστα θα προσφέρουν μέτρα όπως π.χ. η λειτουργία ραδιοφωνικών σταθμών που υπαινίχθηκε ο Λ. Κύρκος στην Ομόνοια για να μη «στριμωχθεί» το ΚΚΕ εσ. από το ΠΑΣΟΚ και για να αποτρέψει τις επιπτώσεις «της τεχνητής πόλωσης» —αν και έπρεπε και άλλα πολλά να είχε κάνει πολύ πριν, από τότε δηλαδή που η τηλεόραση μετέτρεπε το ΚΚΕ εσ. «και σε άλλες δημοκρατικές δυνάμεις»... Όπως και ακόμη λιγότερα προσφέρουν οι θεαματικοί τίτλοι της «Αυγής» για το «δρόμο που άνοιξε ο λαός στο ΚΚΕ εσ.» και άλλα παρόμοια για την «τέταρτη πολιτική δύναμη» της χώρας. Όσο, δηλαδή, αναφέρεται το ΠΑΣΟΚ στα κοινωνικά προβλήματα, τα μεγάλα και μικρά πολιτικά, οικονομικά, πολιτιστικά θέματα, άλλο τόσο φροντίζει και η «Αυγή» να τα προωθεί ή τουλάχιστον να ανοίγει εκεί τα μέτωπά της.

Γιατί στην προκρούστεια κλίνη άλλοι κρατάνε τα μαχαίρια... Εκτός και αν μερικά θέλουν να γίνουν το τέταρτο μαχαίρι... □

Ο θρύλος της Σαγκάν έχει αρχίσει εδώ και περισσότερο από τριάντα χρόνια: το σκάνδαλο του Καλημέρα θλίψη, οι λευκές νύχτες του Σαιν-Τροπέ ή του Σαιν-Ζερμαίν-ντε-Πρε, η τρέλα για την ταχύτητα, τα ξενύχτια στα καζίνο...οι φίλοι.

Για πρώτη φορά η Φρανσουάζ Σαγκάν μιλάει για τον εαυτό της και για τους ανθρώπους που γνώρισε και την άγγιξαν με το ταλέντο, τη γενναιοδωρία και το τραγικό τους στοιχείο: Η Μπίλλυ Χόλινταιν, ο Όρσον Γουέλλες, ο Ζαν-Πωλ Σαρτρ, η Κάρσον Μακκάλερς, η Μαρί Μπελ, ο Ρούντολφ Νουρέγιεφ, ο Τέννεση Ουίλλιαμς...

Με το Σας θυμάμαι πάντα. Η Φρανσουάζ Σαγκάν μας θυμίζει ό,τι καλύτερο γνώρισε....

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΩΚΕΑΝΙΔΑ

Χαρ. Τρικούπη 49, Αθήνα 106 81 Τηλ.36.27.341.

Πόσο έχει αποσυρθεί ο Κ. Καραμανλής και ποιος ρυθμίζει την πορεία της «ΝΔ»;

του Άκη Κοσώνα

Εκλογές πρόωρες ζητούσε ο κ. Μητσοτάκης. Εκλογές πρόωρες ζήτησε και ο κ. Παπανδρέου από τον νέο Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Κι εκείνος «επεφυλάχθη να απαντήσει». Δεν γνωρίζουμε αν απαντήσει μέχρι να κυκλοφορήσει το τεύχος, αλλά αυτό δεν έχει και πολύ σημασία. Άλλωστε, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν μπορεί παρά να συμφωνεί με την άποψη των δύο μεγάλων κομμάτων, που για διαφορετικούς λόγους το καθένα θέλει εκλογές «τώρα». Τώρα; Όχι, βέβαια, αμέσως, αλλά μετά τη διαδικασία αναθεώρησης ορισμένων άρθρων του Συντάγματος, αναθεώρηση, που σύμφωνα με τον πρωθυπουργό είναι απαραίτητη για «την ανύψωση και ενίσχυση του ρόλου του Κοινοβουλίου, αφού αφαιρούν κάποιες υπερεξουσίες από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας».

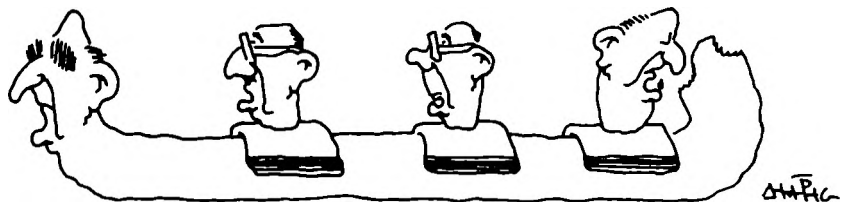
Αρχές ή μέσα Ιουνίου δηλαδή οι εκλογές. Η Νέα Δημοκρατία ζητούσε εκλογές εδώ και ενάμιση χρόνο, όταν ακόμη αρχηγός του κόμματος ήταν ο κ. Αβέρωφ. Εκλογές εκλογές, έτσι, για να ξανακερδίσει την εξουσία και να διώξει το ΠΑΣΟΚ. Τελικά το μεγάλο τεστ των ευρωεκλογών δεν ήταν ιδιαίτερα επιτυχημένο για τον κ. Αβέρωφ και το κόμμα του. Επτά μήνες αρχηγίας του κ. Μητσοτάκη έδειξαν ότι η ΝΔ έχει αλλάξει τακτικές και στρατηγικές από το πρόσφατο παρελθόν. Όσον καιρό η ΝΔ ζητούσε διενέρ-

τη μια μέρα στην άλλη (κι εδώ κυριολεκτούμε) είναι δυνατόν να μεταβληθεί σε ικανότατο λόγο διενέργειας πρόωρων εκλογών. Από μια άποψη, είναι ευτύχημα που υπάρχει το πρόβλημα, στο μέτρο που ικανοποιεί τις ανάγκες των πολιτικών δυνάμεων της χώρας. Το γεγονός είναι ότι πάμε για εκλογές, που φαίνεται να ζητούν όλοι. Κι όταν λέμε όλοι, εννοούμε πολύ απλά το ΠΑΣΟΚ και τη Νέα Δημοκρατία, μια και η παραδοσιακή αριστερά δεν έχει άποψη επί του θέματος, αλλά ακόμη κι αν είχε δεν θα μπορούσε να την προπαγανδίσει επαρκώς.

ΝΔ: Η ισχύς εν τη ενώσει ή ανάγκη και θεοί πείθονται

Κι όταν λέμε θεοί εννοούμε θεοί. Η πεποίθηση των κ. Παπανδρέου και Μητσοτάκη είναι κοινή: «ο κ. Καραμανλής έχει οριστικά αποχωρήσει της πολιτικής ζωής του τόπου». Βέβαια, ο κ. Μητσοτάκης, στο μέτρο που πρέπει και οφείλει να δικαιολογεί κάθε στιγμή την ύπαρξή του στην ηγεσία ενός κόμματος που ίδρυσε αυτός «που έχει οριστικά αποσυρθεί» προσθέτει, ότι «όταν κρίνει ο ίδιος ότι πρέπει να πει τη γνώμη του θα το κάνει». Είπαμε, καλές είναι οι συναινετικές διαδικασίες και η σύμπλευση με τον πρωθυπουργό σε κάποια θέματα, αλλά όχι και να ταυτίζεται πλήρως. Την εντύπωση του σημερινού Προέδρου της ΝΔ για το αν και πότε «θα μιλήσει ο κ. Καραμανλής» έρχεται να συγκεκριμενοποιήσει ο πρώην πρωθυπουργός Γεώργιος Ράλλης, σαν πιο κοντινός άνθρωπος του κ. Κ. Καραμανλή, αλλά και σαν «πορτ-παρόλ» του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας. Στην «Καθημερινή» της Κυριακής 7/4 υπάρχει συνέντευξη του κ. Ράλλη, το 1/3 της οποίας αφιερώνεται στις εκτιμήσεις του πρ. πρωθυπουργού για το ρόλο του κ. Καραμανλή. Έτσι: «Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής πρωταγωνίασε τα τελευταία πενήντα χρόνια στο δημόσιο βίο της χώρας και αναδείχθηκε στο ύπατο αξίωμα όπου και επέδειξε το υψηλότερο δημοκρατικό ήθος. Με το βάρος αυτής της προϊστορίας, μόνος αυτός θα κρίνει ποια θα είναι η στάση του στο μέλλον».

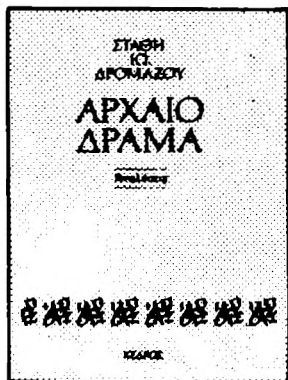
Μόνος αυτός. Είναι φανερό που απευθύνεται ο κ. Ράλλης —προφανώς λιγότερο στον πρωθυπουργό ο οποίος, στο κάτω κάτω είναι αρχηγός άλλου κόμματος. Στον κ. Μητσοτάκη πρέπει να γίνει σαφές ότι δεν νομιμοποιείται να μιλά για τις σκέψεις κανενός στελέχους της ΝΔ (πρώην ή νυν), πολύ δε περισσότερο δεν πρέπει ν' ασχολείται με τις βουλήσεις του ιδρυτή του κόμματος του οποίου σήμερα βρίσκεται συγκυριακά στην ηγεσία.

γεια πρόωρων εκλογών, η κυβέρνηση δεν έβλεπε τους αποχρώντες λόγους που θα οδηγούσαν στις κάλπες. Την Τρίτη 2 Απριλίου ο πρωθυπουργός στη διάρκεια συνέντευξης Τύπου που παρεχώρησε, δεν άφησε να διαγραφεί η όξυνση «εθνικών θεμάτων» που εύλογα θα παρέπεμπε σε εκλογές.

Την Τετάρτη 3 Απριλίου, στη συνέντευξη Τύπου που παρεχώρησε ο κ. Μητσοτάκης συνέχισε να ζητά εκλογές χωρίς να επικαλεστεί και αυτός «εθνικά θέματα». Το ίδιο βράδυ το κοινό πληροφορείτο από το δελτίο ειδήσεων των 9.00 ότι: «Ο πρωθυπουργός θα συναντηθεί αύριο με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας προκειμένου να ζητήσει τη διενέργεια πρόωρων εκλογών». Λόγος: «κρίσιμα εθνικά θέματα / Κυπριακό». Είναι φανερό, ότι το Κυπριακό οξύνεται κατά βούληση. Μπορεί δηλαδή το Μάρτιο να είναι σε ύφεση, αλλά τον Απρίλιο οξυμένο. Και όχι μόνον αυτό, αλλά από

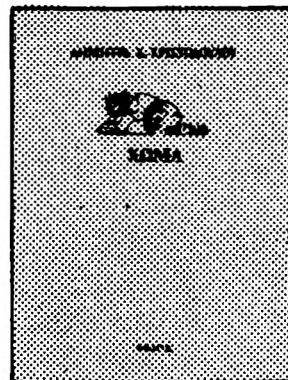
ΚΕΔΡΟΣ ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΣΤΑΘΗΣ ΙΩ. ΔΡΟΜΑΖΟΣ
ΑΡΧΑΙΟ ΔΡΑΜΑ
Αναλύσεις

ΚΟΥΛΑ ΞΗΡΑΔΑΚΗ
ΕΥΑΝΘΙΑ ΚΑΪΡΗ
Ιστορική μονογραφία

ΔΗΜΗΤΡΑ Χ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ΧΩΜΑ
Ποίηση

ΕΛΕΝΗ ΒΑΛΑΒΑΝΗ
ΤΟ ΚΑΚΕΚΤΥΠΟ
Μυθιστόρημα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γεωργίου Γενναδίου 6 - Τηλ. 36.15.783
Ζαλόγγου 6 - Τηλ. 36.02.007 - 36.17.826

Αλλά, στη συνέχεια ο κ. Γ. Ράλλης, γίνεται ακόμη πιο συγκεκριμένος: «Ο πολιτικός αυτός άνδρας (ο κ. Καραμανλής), ο πιο συνεπής κοινοβουλευτικός του αιώνα, ο άνθρωπος που ο λαός τον κάλεσε να εδραιώσει τη Δημοκρατία, πιστεύω ότι δεν θα παραμείνει αδρανής θεατής των πολιτικών εξελίξεων». Είναι βέβαιο, ότι ο κ. Ράλλης είναι σε θέση να γνωρίζει τις βαθύτερες σκέψεις και εκτιμήσεις του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας, τουλάχιστον πολύ καλύτερα απ' όσο ο κ. Μητσοτάκης. Και προχωρεί ο κ. Ράλλης: «Πιστεύω ότι ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, βαρυσταύτος από μεγαλύτερες ευθύνες, αν υποπτευθεί ότι υπάρχει άμεσος και επικείμενος κίνδυνος για τη Δημοκρατία, θα την υπερασπιστεί, με τον τρόπο που αυτός θα κρίνει και οι περιστάσεις θα επιβάλουν. Κι αν το κάνει... θα το κάνει ασφαλώς με αποτελεσματικότητα, λόγω του κύρους, της πείρας και της λαϊκής απηχίσεως που διαθέτει».

Δύο στοιχεία επισημαίνουμε: 1) «Με τον τρόπο που αυτός θα κρίνει και οι περιστάσεις θα επιβάλουν»: ίσως να μελετά τον τρόπο επέμβασής του ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας, μια και «οι περιστάσεις» είναι ήδη διαμορφωμένες. Γνωρίζει τι έχει συμβεί, μαντεύει πιθανώς τη συνέχεια και αντιμετωπίζει το πρόβλημα της εκφοράς του λόγου του: Πώς θα λειτουργήσει ο λόγος αυτός στο λαϊκό αίσθημα, αλλά και μέσα στο ίδιο το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας. Για τη λειτουργία του λόγου «στο κοινό» δεν μπορεί κανείς να πει τίποτα από πριν. Όσο για το κόμμα της ΝΔ, ο μόνος λόγος που μπορεί ν' ανθίσει είναι λόγος «πατριός» κι ενωτικός: «Εδώ είμαι εγώ» και φυσικά «τραβάτε για εκλογές με τον Μητσοτάκη και μετά βλέπουμε. Τα ξέρω όλα και έχω προβλέψει τις μεθοδεύσεις». Κι όπως αναφέραμε, ο Γεώργιος Ράλλης είναι σε θέση να γνωρίζει σε κάποιο βαθμό βέβαια, τη μέθοδο που θα επιλέξει ο κ. Καραμανλής για να αποκαταστήσει την αγωνιστικότητα και ν' ανυψώσει το φρόνημα της ΝΔ.

2) «Κι αν το κάνει... θα το κάνει ασφαλώς με αποτελεσματικότητα...»: Ο Γ. Ράλλης μοιάζει να γνωρίζει και πώς θα κάνει ότι πρόκειται να κάνει ο Κων. Καραμανλής. Αποκλείει πάντως να μην κάνει τίποτα. Κι αυτό πρέπει να γίνει ξεκάθαρο σ' όσους διατηρούν κάποιες αμφιβολίες για τις διαθέσεις του πρώην Προέδρου. Με αποτελεσματικότητα πιστεύει ο κ. Ράλλης ότι «θα κάνει ότι κάνει» ο κ. Καραμανλής, και δεν μπορεί κανείς ν' αμφισβητήσει την εκτίμησή του, αφού είναι γνωστό, ότι στη ΝΔ περιμένουν «μια λέξη μόνο από την Πολιτεία» για ν' αναθαρρήσουν. Επομένως, ο λόγος του κ. Καραμανλή θα είναι αποτελεσματικός για το κόμμα του, στο επίπεδο τουλάχιστον που θ' αποκαθιστά «την ενότητα και το σθένος».

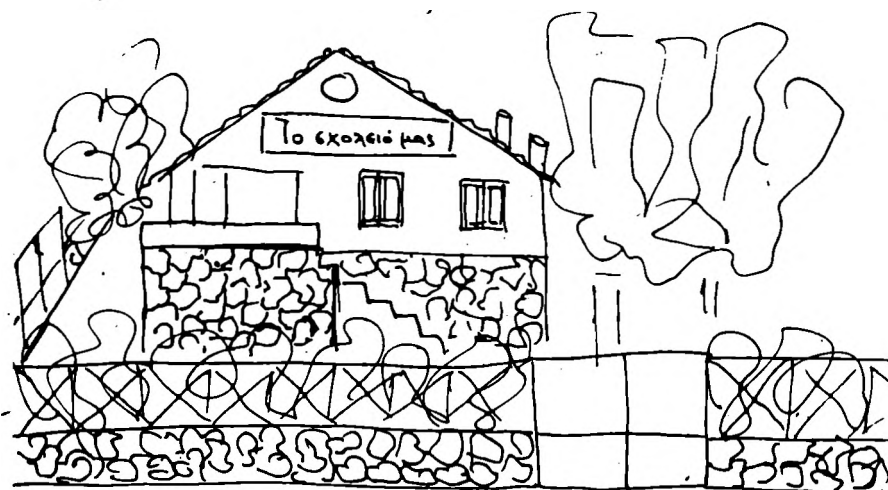
Η συνέντευξη του κ. Ράλλη στην «Καθημερινή» ήταν το μήνυμα προς όλες τις κατευθύνσεις. Όσοι το αντιληφθούν νωρίς τόσο το καλύτερο γι' αυτούς. Πάντως ηγετικοί ανανεωτικοί κύκλοι της ΝΔ εκτιμούν ότι «οι Καραμανλικοί βιάζονται πιο πολύ από τον Καραμανλή» και αναφέρονται βέβαια στη συνέντευξη του πρώην ηγέτη τους. Οι ίδιοι όμως κύκλοι επισημαίνουν ότι η δημοσιοποίηση αυτή των προθέσεων Καραμανλή «θα κάνει τον κ. Μητσοτάκη περισσότερο προσεκτικό στις επιλογές του αναφορικά με τη χάραξη της εσωκομματικής πολιτικής». Πιο απλά: ο σημερινός αρχηγός του κόμματος, θα πρέπει να σκεφθεί πολύ πριν καταρτίσει τη λίστα για τις επικείμενες εκλογές —κι αυτό γιατί όπως έχει αποδειχτεί, στη ΝΔ είναι μονιμότεροι οι βουλευτές απ' ό,τι οι αρχηγοί. Από το 1981 και μετά η ΝΔ άλλαξε τρεις αρχηγούς, οι βουλευτές όμως παρέμειναν οι ίδιοι, έτσι: «Δεν πρόκειται να κάνει τη λίστα μόνος του, τώρα μάλιστα που δεν τα 'χει και πολύ καλά με τον Αβέρωφ».

Στο γράψιμο των ονομάτων για τις βουλευτικές θέσεις, «ο Μητσοτάκης θα κάτσει στο τραπέζι με τον Στεφανόπουλο, τον Μπούτο, τον Ράλλη και τον Αβέρωφ» μας δήλωσε μια μόλις μέρα πριν τη συνέντευξη Ράλλη στέλεχος της ΝΔ που συνήθως επαληθεύεται από τις εξελίξεις. Στο τραπέζι όμως, αυτή που θα κυριαρχεί θα είναι η άποψη του Κ. Καραμανλή, ο οποίος μπορεί να έχει παρέμβει μέχρι τότε, μπορεί και όχι. Και συντρέχουν πολλοί λόγοι να έχει ήδη παρέμβει με κάποια δήλωσή του ίσως, αφού έτσι νομιμοποιεί τους κατ' ανάγκην «συνδαιτημένους» του κ. Μητσοτάκη στην προβολή και διεκδίκηση συγκεκριμένων απαιτήσεων. Οι εξελίξεις τρέχουν και ο «προσωρινός κάτοικος» της Πολιτείας, υποσχέθηκε μέσω του Γ. Ράλλη να τις προλάβει. Ή να τις αναστείλει. □

«το σχολειό μας»

ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ
• ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

ΑΓ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ 21 • ΓΛΥΦΑΔΑ • τηλ. 89.49.031

- ανοιχτό σύστημα εκπαίδευσης: κέντρο του σχολείου είναι το παιδί και οι ανάγκες του για ψυχική, σωματική και πνευματική ανάπτυξη.
- αγγλικά, μουσική, πηλός
- σχολή γονιών: συναντήσεις κάθε 15ήμερο
- και τα Σάββατα «ελάτε να παίξουμε»:

α) συναγωνιστικά παιχνίδια για γονείς και παιδιά

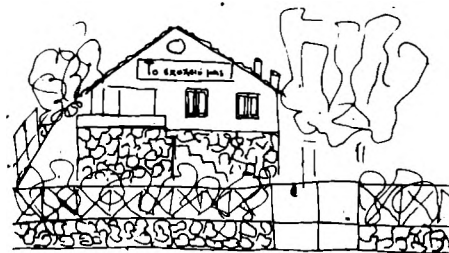
β) εργαστήρια για παιδικό θέατρο με μάσκες και μαριονέττες

γ) εργαστήριο πηλού.

Για όσους θέλουν να ενημερωθούν για τον τρόπο λειτουργίας του σχολείου, θα συναντηθούμε την Τετάρτη 8 Μαΐου στις 7 μμ.

Οι εγγραφές θα γίνονται μέχρι 17 Μαΐου.

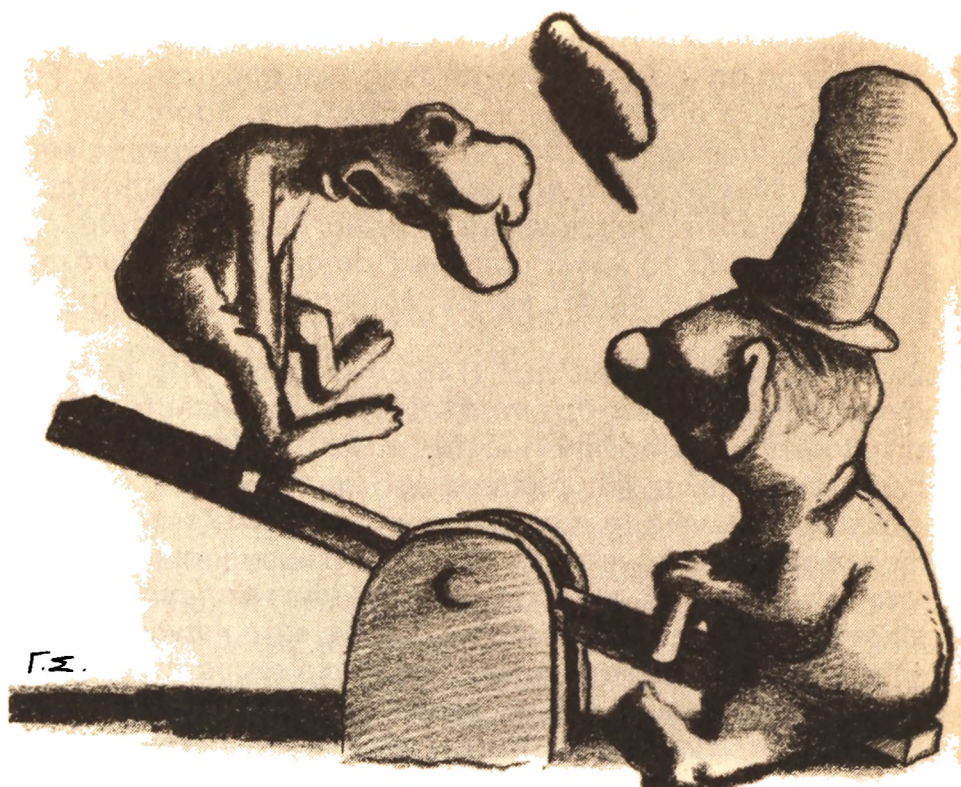
Διεύθυνση: Σόφη Χατζηκοκόλη, νηπιαγωγός ειδικευμένη στις ανθρώπινες σχέσεις.

Λοκ-άουτ και ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής

του Δημήτρη Τραυλού · Τζανετάτου

Μετά τη θέση σε ισχύ του νόμου 1264/1982 (αντί-330), που ρητά και κατηγορηματικά απαγόρευσε την ανταπεργία (λοκ-άουτ) (άρθρο 22 παρ. 2), θα νόμιζε κανείς πως η σχετική νομική προβληματική ανήκει πια στην ιστορία του εργατικού δικαίου. Γιατί πραγματικά δύσκολα θα μπορούσε να φανταστεί ότι η εργοδοσία θα αντιμετώπιζε τις απεργίες με ένα όπλο, η κρίση για νομιμότητα του οποίου δεν αποτελούσε πια αντικείμενο δικαστικής - ερμηνευτικής αξιολόγησης, αλλά είχε υπαχθεί σε αδιαμφισβήτητο δεσμευτικό νομοθετικό καθεστώς. Ωστόσο τον τελευταίο μήνα η ανταπεργία, ως μέσο πρόληψης ή καταστολής απεργιών, βρέθηκε πάλι στο επίκεντρο της συνδικαλιστικής επικαιρότητας. Θυμίζω τις πιο γνωστές, δημοσιοποιημένες και «δικαστικοποιημένες», περιπτώσεις, όπως α) του Καζί-νου της Πάρνηθας β) των Ναυπηγείων του Σκαρामαγκά και γ) των Τσιμέντων Χαλκίδας. Τι είχε αλήθεια συμβεί;

Η εργοδοσία, εκμεταλλευόμενη την όξυνση του κοινωνικού ανταγωνισμού αλλά και τη σκλήρυνση της κυβερνητικής στάσης απέναντι στους εργατικούς αγώνες, επεχείρησε να καταστρατηγήσει τη νομοθετική απαγόρευση, καταφεύγοντας στην ερμηνευτική αξιοποίηση μιας διάταξης του Αστικού Κώδικα (άρθρο 656). Έτσι, οι εργοδότες, επικαλούμενοι «αντικειμενική αδυναμία παραγωγικής απασχόλησης» των μη απεργών λόγω διακοπής λειτουργίας της επιχείρησης ως συνεπείας της απεργίας καθώς και των απεργών κατά το παρεμβαλλόμενο ανάμεσα σε δύο στάσεις εργασίας διάστημα, έκλεισαν την επιχείρηση, αρνούμενοι ταυτόχρονα να καταβάλουν τους μισθούς για το χρόνο αυτό. Η νομική αυτή μεθόδευση —που στηρίζεται σε μια ερμηνεία της παραπάνω διάταξης η οποία αρχίζει να χάνει σημαντικό έδαφος τόσο στη θεωρία όσο και στη νομολογία— στην πράξη λειτουργεί ως μία άτυπη μορφή ανταπεργίας (κρυπτοανταπεργία). Πρόκειται για μια διάσταση του προβλήματος με την οποία έχω ήδη στο παρελθόν ασχοληθεί και που, όπως αποδειχνεται από τη σημερινή πραγματικότητα, ελλοχεύει μόνιμα ως υπαρκτός κίνδυνος καταστράτηγησης της ρητής απαγόρευσης του ν. 1264/82. Ανεξάρτητα από τις πρόσφατες δικαστικές κρίσεις σχετικά με τις πιο πάνω περιπτώσεις «κρυπτοανταπεργιών», που φαίνεται ότι ματαιώνουν προς το παρόν ή τουλάχιστο αναχαιτίζουν την εργοδοτική επιθετικότητα —χαρακτηρίζοντας το κλείσιμο των επιχειρήσεων ως «απαγορευμένη ανταπεργία»— η όλη προβληματική του λοκ-άουτ θα παραμένει επίκαιρη, εφόσον η εργοδοσία εμμένει στο ενδιαφέρον που έχει εκδηλώσει επίσημα στην κυβέρνηση για επανανομιμοποίηση του όπλου αυτού, έστω υπό ορισμένες προϋποθέσεις (μνημόνιο ΣΕΒ).

Αλλά τον ιδιαίτερο τόνο της δραματικής αυτής επικαιρότητας δίνει η πρόσφατη απόφαση των «Ναυπηγείων Σκαραμαγκά» να κλείσουν οριστικά την επιχείρηση λόγω «οικονομικής αδυναμίας συνέχισης της λειτουργίας της». Έτσι το προσωρινό κλείσιμο της επιχείρησης που σωστά χαρακτηρίστηκε από το δικαστήριο «απαγορευμένη ανταπεργία» διαδέχτηκε το «οριστικό κλείσιμο», η προσωρινή αδυναμία απασχόλησης μετατράπηκε σε οριστική. Η απλή αυτή επισήμανση αποκαλύπτει ωστόσο κάτι πολύ σημαντικό: τον οργανικό δεσμό ανάμεσα στην ανταπεργία —που ωστόσο εμφανίζεται από τους υποστηρικτές της ως έκφραση του αγωνιστικού συνδικαλιστικού δικαιώματος των εργοδοτών (αντίποδας απεργίας) και στην ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής. Οι σκέψεις που ακολουθούν επιχειρούν να φωτίσουν την κορυφαία αυτή πτυχή της νομικής προβληματικής.

Το ιδιαίτερο γνώρισμα της καπιταλιστικής, ιδιωτικής ή κρατικής ιδιοκτησίας, στα μέσα παραγωγής είναι η στενή αναφορά και

συσχέτισή της με δικαιώματα, αγαθά και συμφέροντα τρίτων. Πρόκειται κατά κύριο λόγο για την έννομη σφαίρα των μισθωτών, των ενταγμένων στη διαδικασία αξιοποίησης των παραγωγικών μέσων, που γίνεται σε όφελος του ιδιοκτήτη τους με την έννοια της ιδιοποίησης των προϊόντων της παραγωγής και της διαδικασίας υπεραξίωσης του κεφαλαίου. Είναι προφανές ότι η μορφή αυτή ιδιοκτησίας ασκεί ένα είδος εξουσίας πάνω σε ανθρώπους. Η εξουσία δε αυτή δεν απορρέει νομικά από το άρθρο 17 του Συντάγματος αλλά εκδηλώνεται σαν λειτουργικός εκφυλισμός της συμβατικής ελευθερίας. Έτσι γίνεται σαφές ότι η ιδιοκτησιακή αυτή οργάνωση εμποδίζει την αυτοπραγμάτωση ενός μεγάλου αριθμού πολιτών, που δεν τους δίνεται καν η ευκαιρία κάποιας συμμετοχής στη διαχείριση της ιδιοκτησίας και στην απόλαυση των ωφελημάτων της. Την πραγματικότητα αυτή λαμβάνει υπόψη του το Σύνταγμα όχι μόνο στο άρθρο 17 § 1, που χαράζει το πλαίσιο για το λειτουργικό προσδιορισμό και την οριοθέτηση της ιδιοκτησίας (γενικό συμφέρον), αλλά και σε άλλες θεμελιακές διατάξεις, όπως στο άρθρο 2 § 1 (προστασία ανθρώπινης αξίας), 5 § 1 (ελεύθερη άσκηση προσωπικότητας και συμμετοχής στην οικονομική ζωή), 22 (δικαίωμα εργασίας), 23 (συνδικαλιστικό δικαίωμα και απεργία), 25 § 1 (κοινωνικό κράτος), 106 (περιορισμός της ιδιωτικής πρωτοβουλίας). Η υπεροχή λοιπόν του κεφαλαίου απέναντι στην εργασία που σε μια συλλογική ρήξη εκδηλώνεται σαν διαπραγματευτική και αγωνιστική υπεροχή του επιχειρηματία - εργοδότη απέναντι στους μισθωτούς, πρέπει να θεωρηθεί σαν απόρροια της ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής.

Η ιδιοκτησιακή δομή της καπιταλιστικής επιχείρησης, που χαρακτηρίζει τον τρόπο παραγωγής και προσδιορίζει το ίδιο το κοινωνικοπολιτικό σύστημα, σημαίνει με άλλα λόγια ετεροκαθορισμό της εργασίας, εξουσιαστική διαμόρφωση της εργασιακής σχέσης και αποκλεισμό της από την κάρπωση των προϊόντων της. Η αντιπαράθεση στη θέση αυτή δύναμης της κεφαλαιοκρατικής επιχείρησης της αντιδύναμης των συλλογικά οργανωμένων και αλληλέγγυα δρώντων μισθωτών βελτιώνει οπωσδήποτε τη θέση των τελευταίων. Δεν θίγει εντούτοις τον πυρήνα της εξάρτησης που εξακολουθεί να είναι η ιδιοποίηση των μέσων παραγωγής και των προϊόντων της από τον επιχειρηματία: η υπεραξίωση, με άλλα λόγια, ο πολλαπλασιασμός του κεφαλαίου μέσω μεγιστοποίησης του κέρδους και συσσώρευσης. Έτσι ο μισθός ως αποτίμηση της εργατικής δύναμης και προϊόν συλλογικών διαπραγματεύσεων και αγώνων εκφράζει μεν έναν «αμοιβαίο συμβιβασμό». Ωστόσο, δεν περιλαμβάνει και το πλεόνασμα που δημιουργείται από τη μεγαλύτερη αξία χρησιμότητας της εργασίας στη διαδικασία υπεραξίωσης.

Η κοινωνικοοικονομική αυτή πραγματικότητα δεν προσδιορίζει μόνο τη δομή του οικονομικοπολιτικού συστήματος, αλλά διαποτίζει και ολόκληρο το νομιμοθετικό και πολιτικό οικοδόμημα, όπως αποτυπώνεται στο Συνταγματικό Χάρτη. Η αναγωγή της ιδιοκτησίας σε συνταγματικό δικαίωμα και η θέση της υπό την προστασία του κράτους εκφράζει αυτή ακριβώς την πραγματικότητα.

Το ενδιαφέρον μας εδώ συγκεντρώνεται στο λειτουργικό δέσμο της ιδιοκτησίας με το γενικό συμφέρον: στην περίφημη «κοινωνική δέσμευση» της ιδιοκτησίας. Ανεξάρτητα από το εάν ο ερμηνευτής του άρθρου 17 θα δώσει προτεραιότητα στην ατομική -δικαιωματική πλευρά της ιδιοκτησίας ή σε μια προϊούσα δέσμευση και συνεπώς στη δυνατότητα για ένα βαθμιαίο κοινωνικό μετασχηματισμό της στα πλαίσια μιας «ανοικτότητας» του οικονομικού συνταγματικού καθεστώτος, ένα πράγμα δεν μπορεί να αμφισβητηθεί: ότι η συνταγματική επιταγή για μια χρησιμοποίηση της ιδιοκτησίας προσανατολισμένη στο γενικό συμφέρον σημαίνει βασικά αξίωση να ληφθεί υπόψη η θέση εκείνου που συσχετίζεται, εξαρτάται και κινδυνεύει από τη χρήση αυτή. Έτσι η κοινωνική αυτή δέσμευση αποκαλύπτεται ως ένας μηχανισμός απάλυνσης της κοινωνικής σύγκρουσης, που οφείλεται στην ανισοκατανομή της ιδιοκτησίας. Με δυο λόγια: κοινωνική δέσμευση σημαίνει *αρνητικά* μὲν ότι η συνταγματική προστασία σταματά εκεί που η αξιοποίηση της ιδιοκτησίας αρχίζει να βλάπτει το γενικό συμφέρον και *θετικά* ότι, εφόσον η χρησιμοποίηση της ιδιοκτησίας εμφανίζει μια κοινωνική διάσταση, πρέπει να αναπτύσσει ταυτόχρονα και μία κοινωνική χρησιμότητα.

Στο σημείο αυτό πρέπει να υπογραμμισθούν δύο πράγματα σχετικά με την έννοια, την τόσο αμφιλεγόμενη άλλωστε του γενικού συμφέροντος, που αποτελεί κλειδί για τον προβληματισμό μας.

Πρώτα πρώτα η έννοια αυτή σαν αόριστη απαιτεί συγκεκριμενοποίηση, που με τη σειρά της αποτελεί συνάρτηση του δοσμένου νομιμοπολιτικού περιγύρου και έκφραση πάντα ενός συμβιβασμού συμφερόντων, αφού λειτουργεί σε μια ανταγωνιστική κοινωνία. Δεύτερο ότι δεν πρόκειται για έννοια έξω ή —υπερσυνταγματική, για αυτοτελές μέτρο αξιολόγησης, αλλά για έννοια υποταγμένη στις θεμελιακές συνταγματικές επιλογές. Συνεπώς κάθε προσπάθεια ερμηνείας της πρέπει να είναι εναρμονισμένη με το χαρακτήρα του Συντάγματος ως νομιμοπολιτικού αξιολογικού «συμβιβασμού» αντιμαχόμενων κοινωνικών δυνάμεων και συμφερόντων, που ωστόσο δεν θίγει την κυρίαρχη (καπιταλιστική) οικονομική δομή.

Θεσμοποίηση και διευθέτηση

Ενδεικτικές δε για το χαρακτήρα αυτό του Συντάγματος είναι οι ρυθμίσεις των άρθρων 25 § 1 και 2 και 106. Επειδή δε φορείς των αντιμαχόμενων συμφερόντων είναι η ιδιοκτησία στην κεφαλαιοκρατική της μορφή από τη μια μεριά και η εργασία, η ενισχυμένη με το συνδικαλιστικό δικαίωμα, από την άλλη, ο συμβιβασμός συνίσταται τελικά στην «θεσμοποίηση» της κοινωνικής ρήτηξης με την έννοια της «διευθέτησης» μέσω αλληλοπεριορισμού και εξισορρόπησης. Έτσι, η δέσμη των κοινωνικών - εργατικών δικαιωμάτων των μισθωτών (εργασία, συνδικαλιστική ελευθερία, απεργία) λειτουργεί σε τελευταία ανάλυση ως αντίβαρο και συνεπώς ως περιορισμός της επιχειρηματικής ελευθερίας σε συνδυασμό με την ατομική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής, στα πλαίσια της κορυφαίας συνταγματικής επιλογής για την προστασία της ανθρώπινης αξίας, που δυναμικά σημαίνει ανάπτυξη της προσωπικότητας και ισότιμης συμμετοχής στην κοινωνική και οικονομική ζωή. Και ναι μεν οι διασφαλίσεις αυτές ασκούν μια ιδεολογική —και έτσι μέχρι ένα βαθμό παραπλανητική για την πραγματική κανονιστική τους εμβέλεια— λειτουργία. Εντούτοις συμβάλλουν αποφασιστικά στην ανίχνευση της αξιολογικής δυναμικής του γενικού συμφέροντος.

Πρόκειται για τον αξιολογικό παράγοντα προσδιορισμού της «κοινωνικής λειτουργίας» και δέσμευσης της ιδιοκτησίας ως μέσου πραγμάτωσης της κοινωνικής προόδου «εν ελευθερία και δικαιοσύνη» (25 § 2 του Συντάγματος) και εδραίωσης της «κοινωνικής ειρήνης» (106 § 1), ή, με άλλη διατύπωση για επιταγή απαγορευτικής της χρησιμοποίησης της ιδιοκτησίας σε βάρος της ελευθερίας, της αξιοπρέπειας, του δικαιώματος εργασίας, της συνδι-

καλιστικής δράσης και της συμμετοχής στη διαδικασία παραγωγής και κατανομής του κοινωνικού πλούτου.

Η ανταπεργία, που εκδηλώνεται ως κλείσιμο της επιχείρησης, ως άρνηση αποδοχής της εργασίας των μισθωτών, αποτελεί μία μορφή αρνητικής, θα έλεγα, εξουσίας διάθεσης των μέσων παραγωγής. Αυτό φαίνεται ιδιαίτερα στην ατομική ανταπεργία. Έτσι, ενώ η απεργία προϋποθέτει από τη φύση της συλλογική οργάνωση και ενεργεί σαν συλλογική δράση, η ανταπεργία, εξαρτάται από τη θέληση και το συμφέρον του εργοδότη που δρα μεμονωμένα είτε ως φυσικό είτε ως νομικό πρόσωπο.

Αλλά και στην περίπτωση μιας συλλογικής ανταπεργίας δεν αλλάζει σε τίποτε το γεγονός ότι η εξουσία διάθεσης των μέσων παραγωγής και οργάνωσης της εργασίας δεν θίγεται από την είσοδο του εργοδότη στο σωματείο. Μόνο ο τρόπος άσκησης αυτής της εξουσίας συλλογικοποιείται. Δυναμική εκδήλωση αυτής της συλλογικοποίησης στο αγωνιστικό επίπεδο αποτελεί η απόφαση για ανταπεργία. Πίσω από τη συλλογική αυτή δράση κρύβεται τελικά η κυριαρχική ιδιοκτησιακή -κεφαλαιοκρατική δομή της επιχείρησης. Το πρόβλημα, λοιπόν, που μπαίνει ύστερα από τις παρατηρήσεις αυτές είναι, αν και κατά πόσο το κλείσιμο της επιχείρησης ως αντίδραση σε μια αγωνιστική κινητοποίηση των μισθωτών αποτελεί άσκηση του ιδιοκτησιακού δικαιώματος σύμφωνη προς την κοινωνική του λειτουργία.

Ανταπεργία και γενικό συμφέρον

Σύμφωνα με όσα ελέχθησαν μέχρι εδώ, η ανταπεργία φαίνεται να προσκρούει ιδιαίτερα σε ορισμένες μορφές της, στο γενικό συμφέρον με την έννοια του άρθρου 17 § 1 του Συντάγματος. Γιατί η ανταπεργία δεν σημαίνει απλό κλείσιμο της επιχείρησης, ακινητοποίηση της παραγωγής αναστολή της διαδικασίας αξιοποίησης της ιδιοκτησίας: *συγκεκριμενοποίηση* με άλλα λόγια της εξουσίας διάθεσης του εργοδότη-επιχειρηματία. *Σημαίνει πολύ περισσότερο αφαίρεση της αναγκαίας προϋπόθεσης για την πραγμάτωση της συνταγματικής επιταγής για διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών συμφερόντων των εργαζομένων, που ακριβώς αποτελεί η λειτουργία των μέσων παραγωγής, προκαλώντας αντίστοιχα μια ισχυρή διακινδύνευση της βιοποριστικής κατάστασής τους.* Σημαίνει ανεπίτρεπτη παρεμπόδιση, και ματαίωση ακόμα του συνδικαλιστικού δικαιώματος των μισθωτών, εξουδετέρωσης της ίδιας της απεργίας. Σημαίνει, σε τελευταία ανάλυση, προσβολή της ανθρώπινης αξίας των μισθωτών, η προστασία της οποίας αποτελεί την κεντρική επιλογή του αξιολογικού συνταγματικού μας κώδικα, την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας.

Η έννοια του γενικού συμφέροντος δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να λειτουργήσει ανεξάρτητα από την κορυφαία αυτή επιλογή, πολύ δε περισσότερο σε βάρος της. Η αντίθεση προς την έννοια αυτή του γενικού συμφέροντος γίνεται ιδιαίτερα φανερή σε ορισμένες επιχειρήσεις, όπως εκείνες της κοινής ωφέλειας, όπου η ανταπεργία προκαλεί αναταραχή σε πλατύτερα κοινωνικά στρώματα και κλονισμό της εθνικής οικονομίας, ιδιαίτερα όταν με την αυτή διευρύνεται ο αγωνιστικός χώρος με την κατάληψη συχνά ολόκληρου του επαγγελματικού κλάδου. Οι επιπτώσεις αυτές της ανταπεργίας έρχονται σε σοβαρή αντίθεση με την «κοινωνική λειτουργία» της ιδιοκτησίας. Αυτό σημαίνει ότι ο νομοθέτης, στα πλαίσια της δυνατότητας εγγύτερου προσδιορισμού του περιεχομένου και των ορίων της ιδιοκτησίας επιβάλλεται, ή τουλάχιστον έχει την εξουσία να θεωρήσει την ανταπεργία ως ανεπίτρεπτη άσκηση (αρνητική) του ιδιοκτησιακού δικαιώματος.

Ο δραστικός αυτός νομοθετικός περιορισμός του δικαιώματος ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής νομιμοποιείται άλλωστε και από μια άλλη συνταγματική σκοπιά: Ως αναγκαίος όρος για την αποτελεσματική θεσμική οργάνωση του δικαιώματος απεργίας. Δεν πρέπει δε να παραβλέπεται ότι το στοιχείο της αποτελεσματικής άσκησης «αποτελεί συστατικό τμήμα της συνταγματικής διασφάλισης του συνδικαλιστικού δικαιώματος». Ακριβώς αυτή η υπογράμμιση επιβάλλει την παραπέρα ενίσχυση της προστασίας του ν. 1264/82, έτσι ώστε να μην είναι δυνατές καταστρατηγήσεις μέσω ερμηνευτικών μεθοδεύσεων και τεχνασμάτων, όπως εκείνες που πρόσφατα δοκιμάστηκαν, έστω —προς το παρόν— χωρίς επιτυχία.

□

Ναυπηγεία Σκαραμαγκά: Μύθος και πραγματικότητα

του Β. Καρβελά

Κάθε άλλο παρά έκπληξη, παρά την εύλογη αλλά και ως ένα βαθμό «κυκλοθυμική» αντίδραση των εργαζομένων, θα έπρεπε να αποτελέσει η απόφαση των Ναυπηγείων Σκαραμαγκά να διακόψουν τη λειτουργία τους και να διαλυθούν απολύοντας πάνω από τους μισούς εργαζόμενους στο κύκλωμα των ναυπηγείων (5.000 εργαζόμενους στις 9.000 που απασχολούνται σήμερα στον κλάδο).

Η κυοφορία για το κλείσιμο των ναυπηγείων κράτησε περίπου ένα χρόνο, ξεκίνησε με «δειλές» προειδοποιήσεις ότι θα «αναγκασθούν» να διακόψουν τη λειτουργία τους και τώρα η «απειλή» υλοποιήθηκε προκαλώντας μεγάλη πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα η λύση των οποίων ταλαντεύεται μεταξύ της πολιτικής σκοπιμότητας που επιβάλλει φιλεργατική αντιμετώπιση και του ρεαλισμού που ίσως να απαιτεί «αντιδημοτικά» μέτρα.

Το συνδικαλιστικό κίνημα, τόσο αυτό των ναυπηγείων όσο και το ευρύτερο (ΓΣΕΕ, ΕΚ Πειραιά, Ομοσπονδία Μετάλλου, κτλ.) είχε αγνοήσει και παραγνωρίσει μέχρι τώρα τον κίνδυνο του κλεισίματος των ναυπηγείων και κατά κάποιο τρόπο βρέθηκε μετέωρο.

«Τρίαινα»: ταξικότητα σε «προβληματικό» κλάδο

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά επί δεκαετίες ήταν ένα «στρατόπεδο συγκέντρωσης» για τους εργαζόμενους από πλευράς συνδικαλιστικών δικαιωμάτων.

Ο συνδικαλισμός απαγορευόταν «δια ροπάλου» με την κυριολεκτική σημασία της φράσης. Όποιος συνδικαλιζόταν απολυόταν. Η ιδιωτική αστυνομία των Ναυπηγείων στελεχωμένη στα ανώτατα κλιμάκια της με απόστρατους και απότακτους αξιωματικούς της χούντας μεριμνούσε για την «εργασιακή ειρήνη». Το σωματείο των εργαζομένων —η γνωστή «Τρίαινα»— αποτελούσε επί χρόνια το «υπόδειγμα» του «κίτρινου» (εργοδοτικού) συνδικάτου με ελεγχόμενη είσοδο μελών ώστε να διατηρείται η ισορροπία και να μην υπάρχει περίπτωση να χαθεί ο έλεγχος. Οι χιλιάδες των υπόλοιπων εργαζομένων στα Ναυπηγεία ήταν χωρίς καμιά συνδικαλιστική κάλυψη και όσες προσπάθειες έγιναν κατά καιρούς για τη συγκρότηση άλλου σωματείου ή για την ένταξη των εργαζομένων στα κλαδικά τους σωματεία πατάχθηκε δυναμικά (απολύσεις, κτλ.).

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες η εφαρμογή του νόμου 1264/82 για τον εκδημοκρατισμό κτλ. του συνδικαλιστικού κινήματος σήμανε και την «απελευθέρωση» των εργαζομένων στα Ναυπηγεία καθώς η εργοδοσία δεν μπορούσε πια να απαγορεύσει ή να εμποδίσει την ένταξη των εργαζομένων στο σωματείο.

Έτσι με τις πρώτες ελεύθερες εκλογές που έγιναν στην «Τρίαινα» οι δημοκρατικές συνδικαλιστικές παρατάξεις πήραν την πλειοψηφία. Και από τότε άρχισαν οι «πονοκέφαλοι» για την εργοδοσία γιατί οι εργαζόμενοι άρχισαν να προβάλλουν αιτήματα και να τα διεκδικούν δυναμικά μετά από πολλά χρόνια καταπίεσης άσχετα αν χρονικά η ανάπτυξη του διεκδικητικού συνδικαλιστικού κινήματος στα Ναυπηγεία συνέπεσε με την πτωτική πορεία της ναυπηγικής βιομηχανίας. Μιας πορείας η οποία ανεξάρτητα από τους λόγους στους οποίους οφείλεται δεν συνέβαλε στην αποτελεσματικότητα των εργατικών αγώνων.

Αυτό δεν φαίνεται να το κατανόησαν όσο θα έπρεπε οι εργαζόμενοι οι οποίοι έχουν τη δικαιολογία ότι «ξέσπασαν» μετά από χρόνια καταπίεσης και το συναίσθημα ήταν ισχυρότερο από τη λογική.

Έτσι φθάσαμε πριν από δυο μήνες στο σημείο οι εργαζόμενοι στα Ναυπηγεία να διεκδικούν αγωνιστικά αιτήματα δίκαια και λογικά μεν κάτω από άλλες συνθήκες αλλά «επικίνδυνα» τώρα λόγω της γενικότερης κατάστασης που επικρατούσε —και επικρατεί— στη ναυπηγική βιομηχανία.

Η εργοδοσία αντέδρασε αρχικά στις διεκδικήσεις αυτές με τον γνωστό τρόπο της: τρομοκρατία και αντεπίθεση με την κήρυξη παράνομου «λοκ-άουτ». Τόσο παράνομου που μέχρι και το δικαστήριο στο οποίο προσέφυγαν οι εργαζόμενοι το αναγνώρισε και το «καταδίκασε». Ταυτόχρονα όμως η εργοδοσία βρήκε ίσως την ευκαιρία που περίμενε από καιρό για να προχωρήσει στο κλείσιμο της επιχείρησης με το πρόσχημα ότι αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα, έχει παθητικό και δεν μπορεί να ανταπεξέλθει όχι μόνο στα αιτήματα που προβάλλουν οι εργαζόμενοι αλλά ούτε καν να διατηρηθεί σε λειτουργία.

Ταυτόχρονα όμως η όλη υπόθεση των Ναυπηγείων Σκαραμαγκά έγινε αντικείμενο κομματικών ανταγωνισμών καθώς κάθε κόμμα διατύπωσε την άποψή του για τα αίτια του κλεισίματος και τις προτάσεις του για την αντιμετώπιση της κατάστασης.

Η Δεξιά βρήκε την καλύτερη ευκαιρία για να κινδυνολογήσει γενικότερα για την οικονομία, να κατηγορήσει την οικονομική πολιτική του ΠΑΣΟΚ σαν υπεύθυνη για το κλείσιμο της επιχείρησης και να «καταδικάσει» το συνδικαλιστικό κίνημα γιατί με τις «υπερφιάλες» διεκδικήσεις του χωρίς ρεαλισμό οδήγησε την επιχείρηση στη διακοπή της λειτουργίας της. Η ταύτιση της Δεξιάς με την εργοδοσία ως προς τα αίτια του κλεισίματος είναι φανερή.

Από την πλευρά του το ΚΚΕ εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία για να «επιτεθεί» κατά του καπιταλισμού γενικότερα, να κατηγορήσει το ΠΑΣΟΚ για υποχωρήσεις και συμβιβασμούς και να ζητήσει την εθνικοποίηση των ναυπηγείων όχι μόνο του Σκαραμαγκά αλλά όλων των επιχειρήσεων του κλάδου.

Το ΠΑΣΟΚ είναι ακόμα διστακτικό για το τι θα πρέπει να κάνει και προσπαθεί να ισορροπήσει μεταξύ των δύο διαμετρικά αντίθετων προτάσεων - λύσεων, γιατί επισημαίνεται ένας διχασμός προσωπικότητας στην αντιμετώπιση του όλου θέματος. Το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας —μέχρι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές— έχει αποφύγει να πάρει θέση στο πρόβλημα και έχει περιορισθεί σε ανακοινώσεις σύμφωνα με τις οποίες «υπάρχουν δουλειές για τα ναυπηγεία» και κατά συνέπεια δεν δικαιολογείται το κλείσιμο του Σκαραμαγκά με τη δικαιολογία ότι δεν έχει αντικείμενο για να απασχοληθεί.

Για τη μορφή όμως κάτω από την οποία θα λειτουργήσουν τα ναυπηγεία έχει αποφύγει να πάρει θέση αν δηλαδή θα παραμείνουν στο Νιάρχο ή θα περιέλθουν με κάποιο τρόπο στο δημόσιο.

Απλώς έχει εκφραστεί η άποψη ότι τα ναυπηγεία θα παραμείνουν ανοιχτά...

Την ίδια θέση ως προς τη διατήρηση και λειτουργία των ναυπηγείων έχει εκφράσει και το συνδικαλιστικό κίνημα το οποίο όμως έχει τοποθετηθεί υπέρ της κρατικής παρέμβασης και του ελέγχου του ναυπηγείου υιοθετώντας παράλληλα την κυβερνητική άποψη ότι «υπάρχουν δουλειές για τα ναυπηγεία» και ότι δεν ευσταθούν οι ισχυρισμοί της εργοδοσίας για προβλήματα απασχόλησης λόγω της διεθνούς ναυτιλιακής κρίσης.

Πράγματι δουλειές υπάρχουν αν ληφθεί υπόψη ότι με διακριτικές συμφωνίες έχουν εξασφαλισθεί ναυπηγήσεις και επισκευές πλοίων ενώ παράλληλα υπάρχει και κατασκευαστικό πρόγραμμα για οχήματα (ΟΣΕ) και πολεμικά πλοία.

Έτσι προκύπτει ότι το κράτος ανεξάρτητα από τη μορφή που θα πάρει ο φορέας ιδιοκτησίας των ναυπηγείων έχει κατά κάποιο τρόπο φροντίσει να εξασφαλίσει εργασίες για τις επιχειρήσεις του κλάδου.

Εκείνο που δεν έχει αποφασίσει είναι αν θα υλοποιήσει προγραμματική διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ για κοινωνικοποίηση του κλάδου ή θα στηρίξει την ιδιωτική πρωτοβουλία ερχόμενο σε αντίθεση με το κατά τα άλλα ελεγχόμενο συνδικαλιστικό κίνημα του χώρου.

Το κίνημα αυτό χαρακτήρισε την ενέργεια του Νιάρχου «πολιτικό χτύπημα» προς την κυβέρνηση και τους εργαζόμενους.

Τα ευρωπαϊκά προηγούμενα

«Πολιτικό χτύπημα» όμως αλλά υπό άλλη έννοια και με εντελώς διαφορετικό σκεπτικό και πρωταγωνιστές έχει καταφερθεί κατά των εργαζόμενων στη ναυπηγική βιομηχανία και σε άλλες χώρες όπως η Ισπανία και η Πορτογαλία όπου έχουν γίνει ομαδικές απολύσεις εργαζομένων με κυβερνητική όμως απόφαση ή έγκριση.

Τα μέτρα αυτά πάρθηκαν από τις σοσιαλιστικές κατά τα άλλα κυβερνήσεις των χωρών αυτών με βάση την «ανάγκη» εξυγίανσης της βιομηχανίας και τη σκοπιμότητα περιορισμού της εργατικής απασχόλησης σε κλάδους που δεν έχουν προοπτικές ανάπτυξης και αποτελούν «παθογόνες» εστίες για τη γενικότερη υγεία της οικονομίας.

Τα μέτρα αυτά ήταν εύλογο να προκαλέσουν έντονες αντιδράσεις εκ μέρους των θιγόμενων εργαζόμενων και προκλήθηκε η λεγόμενη «κοινωνική αναταραχή» με συγκρούσεις με την αστυνομία, καταλήψεις των χώρων εργασίας και με πολλά θύματα.

Ανάλογα μέτρα είχαν παρθεί και στη Γαλλία για παραπλήσιο κλάδο της βιομηχανίας (χαλυβουργία) που είχε κριθεί πια σαν αντιοικονομικός και είχε αποφασισθεί από επίσης σοσιαλιστική κυβέρνηση στην οποία μετείχαν και κομμουνιστές η εξυγίανση της βιομηχανίας με αναπόφευκτα «θύματα» τους εργαζόμενους. Και στην περίπτωση αυτή τα κυβερνητικά μέτρα είχαν γίνει δεκτά με δυναμικές αντιδράσεις εκ μέρους των εργαζόμενων (συγκρούσεις με την αστυνομία) αν και τα μέτρα αυτά πρόβλεπαν μερική τουλάχιστον αντιμετώπιση και άμβλυνση των κοινωνικών προβλημάτων που προκαλούσε η «υποχρεωτική» ανεργία (επαγγελματικός επαναπροσανατολισμός, συνταξιοδότηση, κτλ.).

Ενδεικτικά στην Ισπανία ειδικά για τη ναυπηγική βιομηχανία προβλέπονται 17.000 απολύσεις μέχρι το 1986. Από τους 17.000 εργαζόμενους μόνο οι 6.000 μπορούν να ενταχθούν σε κοινωνικά προγράμματα πρόωρης συνταξιοδότησης.

Στην Πορτογαλία στο μεγαλύτερο ναυπηγείο «Λισνάβε» η κυβέρνηση προκειμένου να το «στηρίξει» για τη μείωση των εξόδων του ενέκρινε 700 απολύσεις, 1.900 πρόωρες συνταξιοδοτήσεις και 1.650 «εθελοντικές» αποχωρήσεις εργαζομένων.

Εξάλλου σε μια έκθεση του συνδικαλιστικού οργάνου των ναυπηγείων της Δ. Ευρώπης που κυκλοφόρησε στα τέλη του περασμένου χρόνου αναφερόταν σχετικά με την Ελλάδα ότι από το 1982 μειώθηκαν κατά 35% οι επισκευές και οι μετατροπές πλοίων σε ελληνικά ναυπηγεία και ότι το 60% του προσωπικού τους δεν είχε αντικείμενο εργασίας.

Σε κοινοτικό επίπεδο μεταξύ 1976 και 1982 οι θέσεις εργασίας στα ναυπηγεία μειώθηκαν κατά 43% σε εφαρμογή προγράμματος «εξυγίανσης» και «αναδιάρθρωσης» του κλάδου.

Στην Ελλάδα στο τέλος του 1984 στα πέντε μεγάλα ναυπηγεία απασχολούνταν 9.000 άτομα ενώ το 1979 το προσωπικό έφθανε τις 12.000. Στην επισκευαστική ζώνη Πειραιά - Περάματος το 1984 εργάζονταν 12.000 έναντι 24.000 του 1980.

Η κρίση αυτή στα ελληνικά ναυπηγεία κέντρισε το ενδιαφέρον των επιχειρήσεων οι οποίες προσπάθησαν να εκμεταλλευθούν την κατάσταση για να πετύχουν περιορισμό των εργατικών δικαιωμάτων και κατακτήσεων προς όφελός τους και με «κίνητρο» προς την κυβέρνηση τη διατήρηση της απασχόλησης και τη μείωση του λειτουργικού κόστους των ναυπηγείων.

Τέτοιο ενδιαφέρον για την τροποποίηση της εργατικής νομοθεσίας σε βάρος των εργαζομένων είχαν δείξει οι ναυπηγικές επιχειρήσεις από το 1980. Δικαιολογία για την κίνηση αυτή ήταν η μείωση του κόστους εργασίας και η ανάγκη απόκτησης μεγαλύτερης «ευελιξίας» των ναυπηγείων.

Ειδικότερα τα τέσσερα μεγάλα ναυπηγεία (Σκαρμαγκά, Ελευσίνας, Χαλκίδας και Σύρου) με μνημόνιό τους προς το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Ναυπηγικής Βιομηχανίας είχαν ζητήσει:

- κατάργηση του περιορισμού των 150 ωρών υπερωρίας ανά εξάμηνο·
- κατάργηση του περιορισμού της τρίωρης καθημερινής υπερωρίας·
- κατάργηση της προαγγελίας της υπερωρίας·
- κατάργηση της υποχρέωσης χορήγησης ημέρας ανάπαυσης στη θέση αργίας κατά την οποία απασχολήθηκε ο εργαζόμενος·
- δυνατότητα αλλαγής ειδικότητας κατά τις ανάγκες της επιχείρησης χωρίς οικονομικές επιπτώσεις για την εργοδοσία·
- κατάργηση της υποχρέωσης καταβολής διπλού ημερομίσθιου σε περιπτώσεις εργασίας «εν πλω» ή εκτός ναυπηγείου·
- χορήγηση δικαιώματος παροχής υποχρεωτικής άδειας σε περιπτώσεις υποαπασχόλησης του ναυπηγείου.

Η κίνηση που είχαν κάνει τότε οι ναυπηγικές επιχειρήσεις δεν τελεσφόρησε τελικά τόσο γιατί η κυβέρνηση (ΝΔ) δίστασε να ικανοποιήσει τα αιτήματα των εργοδοτών ενώ είχε όλη την «καλή πρόθεση» όσο και γιατί σημειώθηκαν αντιδράσεις εκ μέρους των ενδιαφερομένων συνδικαλιστικών οργανώσεων που έκαναν πολιτικά ασύμφορη για την κυβέρνηση την προώθηση του μνημονίου ναυπηγείων.

Το θέμα όμως ξαναήλθε στην επιφάνεια πριν από ένα χρόνο όταν τα τέσσερα μεγάλα ναυπηγεία ζήτησαν «διευκολύνσεις» από την κυβέρνηση προκειμένου να αντιμετωπίσουν όπως έλεγαν την κρίση. Οι επιχειρήσεις ήταν πάλι τέσσερις μόνο που σημειώθηκε μια αλλαγή στη σύνθεση του εργοδοτικού «λόμπυ». Αποχώρησαν τα ναυπηγεία Ελευσίνας —που έγιναν στο μεταξύ κρατικά— και εισήλθε η ιδιωτική ναυπηγική επιχείρηση του Περάματος «NAY-SI».

Τα ναυπηγεία αυτά ζητούσαν από την κυβέρνηση ούτε λίγο ούτε πολύ εκτός από καθαρά οικονομικές διευκολύνσεις και

- επιδότηση των αμοιβών των εργαζομένων κατά το 75% (η επιχείρηση θα πληρώνει μόνο το 25% της αμοιβής)·
- πλήρη απαλλαγή της επιχείρησης από εργοδοτικές εισφορές (ασφάλιστρα, κτλ.)·
- υποχρεωτική εφαρμογή του συστήματος της διαθεσιμότητας του προσωπικού όταν κρίνεται ότι δεν υπάρχει αντικείμενο εργασίας στο ναυπηγείο·
- δημιουργία συστήματος «διαθέσιμου προσωπικού» που θα είναι άεργο και θα αμοιβεται με το 70% του ημερομίσθιου του ενεργού προσωπικού (Το 25% του ημερομίσθιου αυτού θα καταβάλλεται από την επιχείρηση και το υπόλοιπο 75% από τον ΟΑΕΔ ή άλλο κρατικό οργανισμό).

Το μνημόνιο αυτό έρχεται τώρα πάλι στην επικαιρότητα με την ευκαιρία της υπόθεσης των ναυπηγείων Σκαρμαγκά και δεν αποκλείεται να υπάρξουν εξελίξεις στα πλαίσια μέτρων στήριξης της ναυπηγικής βιομηχανίας όπως κυμαίνεται και σε άλλες ευρωπαϊκές αλλά και σε ασιατικές χώρες όπου παρέχονται από το κράτος κάθε είδους κίνητρα για τη διατήρηση ή την ανάπτυξη κατά περίπτωση των ναυπηγείων μας. □

**Κυκλοφορεί ο 21ος τόμος του ΑΝΤΙ
που περιλαμβάνει τα τεύχη του Β' εξαμήνου 1984 (265-277)**

Σύμβολα και ιδεολογία καθημερινής χρήσης

του Ρεπόρτερ

Σε εννιά ημέρες, την Κυριακή του Θωμά, θα κλείσει ο 18ος χρόνος από την Παρασκευή εκείνη όπου οι πολίτες και η δύσμορφη δημοκρατία τους τέθηκαν «εθνοσωτήρια» στο περιθώριο της κοινωνικής ιστορίας και της καθημερινής της πολιτικής γένεσης, διάπλασης και ανάπτυξης.

Αυτή την ιστορική - κοινωνική αναστολή και καταστολή των θεσμών, των συμβόλων, του λόγου και της πράξης των εν δημοκρατία πολιτών, ήρθε να αναπληρώσει και να πραγματώσει μια πολιτική τάξη πραγμάτων, ένα καθεστώς, «εκτάκτου ανάγκης» που νομιμοποίησε την ανάγκη αυτή —και μέσω αυτής τον εαυτό του και τους νομείς της νέας εξουσίας— με την επίκληση του κινδύνου από τον «εσωτερικό εχθρό» της πολιτείας, τους κομμουνιστές και πάσης φύσεως «συνοδοιπόρους». Αυτό το καθεστώς και ο ιδεολογικός του «κίνδυνος» είχαν από τις πρώτες στιγμές σαν αναγκαίο τους παράγωγο την κρατική βία —ως μόνη κοινωνι-

κά αντιληπτή μορφή εξουσίας— έναντι του συνόλου των πολιτών, μέσα από την κήρυξη της «κατάστασης πολιορκίας» και την συνακόλουθη αναγόρευση των πολυειδών μηχανισμών καταστολής σε κυρίαρχο τώρα πια, πλέγμα άσκησης της διακυβέρνησης της χώρας.

Η «Επανάσταση» επικράτησε αναιμακτα, με την κοινωνία, παραλυμένη και άφωνη, να στέκεται θεατής της πολιτικής της δόξης διατελώντας σε έσχατη απορία υλικών μέσων για την ανατροπή των «πραξικοπηματιών» και πολιτικού λόγου και συμβόλων για την ιδεολογική ακύρωση της «εθνοσωτήριας» εξαγγελίας τους.

Όμως το «καθεστώς των συνταγματαρχών», δεν είχε έρθει για «μία μόνη νύχτα»: ως στρατηγικό σχέδιο είχε το

στοιχείο της σωστής προπαρασκευής και της μακροπρόθεσμης πρόβλεψης και ως εξουσία είχε το γνώρισμα της πολιτικής πρόθεσης των διαχειριστών της για μακροήμερευση και της κοινωνικής συγκρότησης των θεσμών της για συνέχεια. Έπρεπε, λοιπόν, η πολιτική «ανάγκη» της κοινωνικής επικυριαρχίας αυτής της εξουσίας να νομιμοποιείται εις το διηνεκές στις συνειδήσεις των πολιτών να νομιμοποιείται πέρα από τη γυμνή του βία, και, μάλιστα, να δικαιολογεί αυτή τη βία με άλλα μέσα και σε άλλη διάσταση χρόνου: με τη διαμόρφωση συμβόλων και προτύπων συμπεριφοράς —που δεν θα απομακρύνονται, αλλά θα μετεωρίζονται γύρω από τον σκληρό πυρήνα του εθνικιστικού και θεοκρατικού-ορθόδοξου λόγου του—

288 Τ. Π.

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΣ
ΑΝΕΣΤΗΕΛΛΑΣ
ΑΝΕΣΤΗ

ΤΑ ΕΥΤΥΧΕΣ ΕΘΝΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΣ

Χάρης εις τὰ ληφθέντα όλα εκείνα τὰ ένδεικνύμενα έπιστημονικά και ειδικά προληπτικά μέτρα υπό των αρμοδίων ιατρικών και άλλων υπηρεσιών των όργάνων της Έλληνικής Αύλης, συνετελέσθη και επιτεύχθη κατ' εύχήν, τó μετά τesaύτης άδημονίας αναμενόμενον εύτυχές γεγονός, διά της φυσιολογικής γεννήσεως, και ίδούσης τó φώς της ζωής, σημερινής πρώτης πριγκιπισσής του Έλληνικού Θρόνου.

Διαδέχου 'Αλεξίας, όπερ αύτε έβήχως, χαρμόσουνεν έθνικόν γεγονός, απέδωσε την άφαιτην χαράν και εύτυχίαν, τόσόν εις τους λατρευτούς Έλληνες Βασιλείς και γονείς του νεογεννήτου, έσον και εις άπαντα των υγειονομικών κόσμον, και έλέκληρον τον Έλληνικόν λαόν γενικώτερον, ό έποιος τυγχάνει εκ παραδόσεως λάτρης του θεσμού της Βασιλευσμένης Δημοκρατίας έν Ελλάδι.

"ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΦΩΝΗ"

Η «Υγειονομική Φωνή» ενθουσιάζεται για τα επιτεύγματα της ελληνικής ιατρικής επιστήμης, ο γιατρός μαζεύει αποτσίγαρα και κάνει την... αυτοκριτική του, οι ακούρευτοι φοιτητές μένουν νηστικοί για να αναλογιστούν τα αγαθά της υποταγής «εις την έννομον τάξιν»

ΙΑΤΡΟΣ ΠΕΡΙΣΥΛΛΕΓΕΙ ΑΠΟΤΣΙΓΑΡΑ ΣΤΗΝ ΟΔΟΝ ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΤΠΟ του αντιπροέδρου της Κυβερνήσεως κ. Στ. Παττακού κατελήφθη την 9ην π.μ. Ιατρός να ρίπτει εκ του αυτοκινητού του σιγαρέττον εις την όδον 'Αγίου Κωνσταντίνου.

Υπό του κ. 'Αντιπροέδρου έδόθη πάραυτα έντολή, ίνα ειδοποιηθί ό Ιατρός και επανέλθι εις τό σημείον όπου άπέριψε τό σιγαρέττον, διά να τό παραλάβη εκ της όδοϋ.

Όργανον της Τροχίας άνευρε τον Ιατρόν, όστις άναγνώρισας την άστοχον και ά-

δικαιολόγητον πρόξιν του, ως υπεγράμμισε, συνεμορφώθη προς την έντολήν και άντί ενός περισυνέλεξε πολλά άποτσίγαρα.

Ό έν λόγω Ιατρός προσελθών όλίγον άργότερον εις τό Γραφείον του κ. 'Αντιπροέδρου, έξέφρασε την λύπην του διά τό περιστατικόν και εύρεν άπολύτως δεδικαιολογημένας τάς συστάσεις αι όποιαι του έγένοντο.

11/6/72

Χωρίς φαϊ οι μακρυμάλληδες φοιτηταί

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 5. — Πολλοί φοιτηταί και κυρίως της Βιομηχανικής Σχολής, έστερήθησαν του μεσημέριου φαγητού χθές τό μεσημέρι, εις την φοιτητικήν 'Εστίαν, διότι δέν ευμορφώθησαν προς άπόφασιν της διευθύνσεως να κόψουν την μακράν κόμην των.

και τη χρήση αυτών των συμβόλων και προτύπων στο επίπεδο της καθημερινής ζωής, και κατά το δυνατόν της «ιδιωτικής», ευρύτατων κοινωνικών στρωμάτων. Σύμβολα, κανόνες, γλωσσικοί κώδικες ειδικευμένων στην προπαγάνδα και τον πειθαναγκασμό μαζοποιημένων ακροατηρίων, χειρονομίες με αξία παραδείγματος προς μίμηση και φορτισμένες με σημαντικές «χρηστού ήθους» και «ορθών τρόπων», συστήματα αξιών για το δημόσιο και τον ιδιωτικό —και δη οικογενειακό— χώρο: ένας ολόκληρος εξοπλισμός στα πεδία επικοινωνίας της εξουσίας με την εξατομικευμένη και παροπλισμένη κοινωνία των πολιτών, η οποία συγκροτείτο ως τέτοια εκτός πολιτικής και στη σφαίρα του ιδιώματος και των αξιών εκείνης της εξουσίας, η οποία μετατυπούσε την ιδεολογία του στρατώνα στην κλίμακα της κοινωνίας.

Όλο το εγχείρημα της καθημερινής νομιμοποίησης της δικτατορίας, τα στοιχεία που το συγκρότησαν και η λογική τους, οι τρόποι που υλοποιούνταν και η σχέση του με συναφή εγχειρήματα του μετεμφυλιακού κράτους, μπορεί να μην έχουν μόνο ιστορική αξία, η μάλλον να έχουν τέτοια αν η ιστορία δεν θεωρηθεί ως κάτι το «παρελθόν» και αν η χρήση της, κατά λογική συνέπεια αυτής της θεώρησης, δεν είναι συνώνυμη του φολκλόρ, δηλαδή της «επετείου». Διότι μπορεί μεν η καθημερινή ιδεολογία που οι «συνταγματάρχες» προσπαθούσαν να εγχαράξουν στην κοινωνική συνείδηση, να είχε πλείστα όσα γνωρίσματα γελοιότητας, αμετροέπειας, επαρχιωτισμού, κουφότητας ή και ηλιθιότητας, όμως δεν εμφανίστηκε «αιφνιδίως εκ τέφρας» ούτε στερείται —το αντίθετο!— αξίας ως προς τη μαρτυρία που προσφέρει για την αναπαριστώμενη στους κόλπους της, κοινωνική και πολιτική τάξη πραγμάτων που οικοδομούσαν οι τότε κρατούντες.

Τα κείμενα που φρόντισε να περισυλλέξει συνεργάτης του περιοδικού μας και που παραθέτουμε με τις ευχαριστίες μας προς αυτόν σε τούτο το τεύχος, έχουν αυτήν ακριβώς την αξία του «καθρέφτη» όπου μέσα του, αντεστραμμένο, συγκαλυμμένο ή και παραμορφωμένο, ίσως, κατοπτρίζεται το είδωλο εκείνης της εξουσίας —του προσώπου, της λογικής και της πολιτικής της πράξης— και ορισμένων σχέσεων της με την κοινωνία, την πολιτική και την τότε εκδοχή της μεταπολεμικής άρχουσας ιδεολογίας. Αυτές τις μέρες, θα επαναληφθούν οι ενιαύσιες εκτιμήσεις, ρήσεις, συμπερασματολογίες και ευχολόγια για το έθνος, που διατυπώνονται έντεκα χρόνια τώρα, αλλά έχουν εκτυπωθεί άπαξ, το 1975. Εμείς διαλέξαμε αυτόν τον τρόπο

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ 29/5/73

Ανακοινούται, ότι άπεφασίσαμεν και έντελλόμεθα τά κάτωθι :

α) Ο έκκλησιασμός των μαθητών Στοιχειώδους και Μέσης Έκπαιδύσεως, ως και των πάσης φύσεως ιδιωτικών σχολείων και Τεχνικών Σχολών, μετά το διδακτικό προσωπικό των, καθ' έκαστην Κυριακήν, καθίσταται υποχρεωτικός. Όμοίως των Προσκόπων και Όδηγων μετά των ομάδων των και Τοπικών Έφορων των.

β) Καθ' έκαστον Σάββατον εις τούς μαθητάς των άνωτέρω σχολείων να λαμβάνη χώραν έρμηνεία και άνάπτυξις της περικοπής του Έρωδ Έδαγγελίου της Κυριακής.

γ) Τήν 1ην έκαστου μηνός εις άπαντα τά σχολεία να τελήται, όπό των οικείων Ιερέων άγιασμός.

δ) Καθ' έκαστην Δευτέραν, μετά τήν προσευχήν, να ψάλληται υπό των μαθητών, ό Έθνικός μας Ύμνος.

ε) Επί των Κοινοτικών Καταστημάτων του Νομού, καθημερινώς να ύψοται ή Σημαία μας.

στ) Καθ' έκαστην Κυριακήν, επί της πλατείας των πόλεων και κοινοτήτων του Νομού να λαμβάνη χώραν επίσημος ή Επαρσις κι' όποστολή της Σημαίας, καθ' ήν θ' αποδίδωνται τιμαί παρ' όπλιτών του Στρατού, έφ' όσον ύπηρετούν τοιοῦτοι, ή όπλιτών ΤΕΑ, μη ύπαρχόντων δέ τοιούτων, παρ' των μαθητών των σχολείων, χρησιμοποιομένης προς τοῦτο και της Φιλαρμονικής όπου αῦτη ύφίσταται.

ζ) Τήν ώραν, καθ' ήν έδιδάσκετό εις τά σχολεία τό μάθημα «περί δημοκρατίας κλπ.», να πραγματοποιήται έθνική διαφώτισις, καθ' ήν ν' άναπτύσσονται έθνικά και ιστορικά γεγονότα, κυρίως της περιόδου από 1912—1967. Ιδιαίτέρως να τονίζονται αι συμφοραί της χώρας μας από τούς κομμουνιστάς, αι προδοσίαι τούτων εις άπάσας τάς έθνικάς μας περιπετείας και τά φρικιαστικά έγκλήματα των εις βάρος του Έλληνικού Λαού. Πρός δέ και τό νόημα της Έθνικής Έπαναστάσεως υπό του Στρατού μας, κατά τήν 21ην Άπριλίου 1967.

η) Άπαντες οι μσθητάι των σχολείων Μέσης Έκπαιδύσεως να φέρωσιν υποχρεωτικώς πληήκιον και κατά τάς μη σχολικάς ώρας. Αι μαθήτριάι τήν μαθητικήν των ποδιάν, μετά τοῦ σήματος του σχολείου των, τήν όποιαν θά φέρωσι πάντοτε και κατά τάς έκτός μαθημάτων ώρας.

θ) Καταργοῦνται από σήμερα τά σφαιριστήρια (ποδοσφαιράκια κλπ.). Οι διαθέτοντες τοιαῦτα, να τ' άπομακρύνωσι πάραυτα έκ των καταστημάτων των, άλλως να κατασχέθωσι παρ' των οικείων Αστυνομικών Αρχών και

ι) Τά τυχερά παιγνίδια, τόσον εις τά κέντρα, όσον και εις τάς διαφόρους κατοικίας, άπαγορεύονται άδοτηρώς.

Αι άρμόδια Αστυνομικά, Δημοτικά και Κοινοτικά Αρχαί, να παρακολουθήσωσι, διά τήν πιστήν εφαρμογήν της παρούσης μου, οι δέ εκπαιδευτικοί λειτουργοί, έν άγαστή πάντοτε συνεργασία μετά των γονέων και κηδεμόνων των μαθητών, ως και έκκλησιαστικών λειτουργών, παρακαλοῦνται, έν τῷ πνεύματι των άνωτέρω, όπως ένισχύσωσι τό βαρύτερον έργον, όπερ έπωμίσθη ή Έθνική μας Κυβέρνησις και ό Στρατός, διά τήν πνευματικήν, ήθικήν και έθνικήν αναγέννησιν των τέκνων μας, έφ' ών στηρίζεται τό μέλλον και τό μεγαλείον της Πατρίδος μας.

Έν Πύργω τῇ 24 Μαΐου 1967

Ο Στρατιωτικός Διοικητής Νομού Ηλείας

Ταγματάρχης Πεζικού

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ανακοινούται, ότι, έν τῇ μερίμνῃ της Διοικήσεως, διά τήν χριστιανικήν, ήθικήν και έθνικήν διαφώτισιν των κατοίκων του Νομού μας, τήν 31ην Μαΐου έ.ε., ήμέραν Τετάρτην και ώραν 7.30 μ.μ. θά λάβη χώραν άπάνδημος συγκέντρωσις εις τήν κεντρικήν πλατείαν της πόλεως Πύργου, καθ' ήν θά όμιλήση ό Πανοσιολογιώτατος Αρχιεπίσκοπος π. Αχιλλείος Παπαθανασόπουλος, από του έξώστου του Έμπορικού και Βιομηχανικού Έπιμελητηρίου, με θέμα «Η ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΑΚΑΤΑΜΑΧΗΤΟΣ ΔΥΝΑΜΙΣ».

Λόγω της σοβαρότητος του θέματος, παρακαλοῦμεν όπως προσέλθωσι και παρακολουθήσωσι ταύτην άπαντες οι κάτοικοι της πόλεως μας.

Πρό της άνωτέρω όμιλίας και μετά ταύτην, εις τήν πλατείαν θά παιανίζη ή Φιλαρμονική της πόλεως πατριωτικά έμβατήρια.

Έν Πύργω τῇ 26 Μαΐου 1967

Ο Στρατιωτικός Διοικητής Νομού Ηλείας

Προπαντός το «θρησκευτικόν φρόνημα» — εξάλλου, η συντριπτική πλειοψηφία των ιεραρχών θα συνδράμει όσο μπορεί την «εθνοσωτήριον»

Η έγκύκλιος του Μητροπολίτου

Η έγκύκλιος του Μητροπολίτου Λέρου και Καλύμνου έχει ως έξης : ΕΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΕΡΟΥ, ΚΑΛΥΜΝΟΥ ΚΑΙ ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑΣ. Αριθ. Πρωτ. 293)6298.

» Ισιδωρος, έλέω Θεού Μητροπολίτης της Αγιαυτάτης Μητροπόλεως Λέρου, Καλύμνου και Αστυπάλαιας, παντί τῷ πληρώματι της επαρχίας χάριν και ειρήνην παρ' Θεού.

» Τέκνα έν Κυρίῳ αγαπητά,

» Τήν 29ην Ιουλίου ό λαός μας θά πληθῇ νά δώσει μέ δημοψήφισμα τήν γνώμη του γιά τήν αλλαγή στό Σύνταγμα, πού προτείνει ή Έθνική Έπαναστατική Κυβέρνησις.

» Δέν ύπάρχει αμφιβολία, πώς ό λαός μας όλος θά ψηφίσῃ τό «Ναί». Καί θά τό κάμῃ αὐτό γιά δύο λόγους :

» Πρώτα - πρώτα γιατί έχει άμπιστοσύνη στό πρόσωπο του άξιου έθνικού ήγέτου, Έξοχτάτου κ. Γεωργίου Παπαδοπούλου, και των συνεργατών του, πού χάρις στην τολμηρή τους ενέργεια τήν Ιστορικήν εκείνην 21ην Άπριλίου 1967 άσώθη ή πατρίς μας από βαθειράν καταστροφήν γιατί πιστάει, πώς δ,τι άπεφασίσεν ή Έθνική Έπαναστατική Κυβέρνησις άποδέλκει στό συμφέρον της πατρίδος και του αλληγομένου έλληνικού λαού, αφού αὐτή μας έξησφάλισε τήν γαλήνη, τήν όμόνοια, τήν οικονομική εύρωστία.

» Θά ψηφίσῃ επίσης ό λαός μας τό ΝΑΙ, γιατί μέ τό δσα προτείνει ή Έθνική Έπαναστατική Κυβέρνησις ό τόπος μας θά μῇ στόν σωστό δρόμο, στόν δρόμο της πραγματικής δημοκρατίας, όπου ό λαός θά είναι κυρίαρχος, θ' άποφασίζει ό Έθνος γιά τήν Κυβέρνησή του και τό μέλλον του χωρίς νά έπηρεάζη κανένας άλλος, χωρίς νά μπορούν νά έπηρεάσωσιν τήν ζωή του τά σκοτεινά συμφέροντα και οι ένομοι σκωποί των άλλων. Είναι γνωστό πώς μετά τό δημοψήφισμα άμέσως και μόλις πούμε τό ΝΑΙ, και δημοτικές εκλογές θά γίνουν και βουλευτικές, έρα ή χώρα μας θά μῇ στόν δρόμο της δημοκρατικής εξέλιξεως, τήν όποιαν τόσο ποθεί ό άνέκαθεν δημοκρατικός λαός μας, θά μῇ στόν δρόμο άκόμη μεγαλυτέρας οικονομικής προόδου και δυνάμεως.

» Όλοι λοιπόν ές πούμε ΝΑΙ εις τήν Δημοκρατίαν. Διά κανέναν από ήμ'ας δέν πρόπει νά ύπάρξη τό ΟΧΙ. Πίσω από τό ΟΧΙ ύπάρχει τό χάος, ύπάρχει ή άδυσαιότης, τό άγνωστο· ένώ μέ τό ΝΑΙ έξασφαλίζεται άκόμη μεγαλυτέρα όμαλότης, ήσυχία, πρόδος και άναμπόδιστη εξέλιξις προς τό πάντοτε καλύτερο, προς τό λαμπρόν μέλλον του τόπου μας.

» Μί τήν άπόλυτον πασιόθησιν ότι όλοι θά πράξετε τό καθήκον σας εις τό σημείον αὐτό, εύχομαι εις όλους σας χαράν, υγείαν και κάθε άγαθόν παρ' Κυρίου, του όποιου ή Χάρις και τό άπειρον έλεος ές είναι μαζί σας.

Έν Καλύμνω τῇ 10ῃ Ιουλίου 1973

Ο Λέρου, Καλύμνου

και Αστυπάλαιας ΙΣΙΔΩΡΟΣ

Ακριβές αντίγραφο

Έν Καλύμνω αὐθημερόν

Ο Γραμματεὺς της Αὐτοῦ Σεβασμιό

τητος : Μιχαήλ Γ. Σωτηρίου.

12/7.73

«εορτασμού», που λειτουργεί περισσότερο ως ενδεικτική πρόταση ανάγνωσης της «επταετίας» και λιγότερο ως άσκηση επαιτιακής μνήμης (ή λήθης, όπως θέλετε το ερμηνεύετε). Διαβάζοντας αυτά τα κείμενα, θυμηθήκαμε την εποχή εκείνη όπου η πολιτική ήταν καθημερινή υπόθεση που αν εξαντλούνταν στα μείζονα της των συνταγματαρχών εξουσίας θα 'χε χάσει το λόγο υπαρξής της, αφού και αυτοί στο καθημερινό και στο συμβολικό ασκούσαν την εξουσία και τη βία τους. Βέβαια, γελάσαμε διαβάζοντας. Όμως δεν γελάγαμε τότε που τα ακούγαμε, τα βλέπαμε, τα νιώθαμε. Κι αυτό το γέλιο είναι το κέρδος απ' την κυπριακή τραγωδία και από την «εξέγερση του Πολυτεχνείου».

Υπάρχει όμως και κάτι τι πέρα απ' το γέλιο, κάτι τι κάτω απ' τις γραμμές των ντοκουμέντων που θα διαβάσετε: η εγνωσμένη μνήμη και η μνήμη της τοτινής μας αυτογνωσίας. □

Μα πως αποτολμά κριτική ο «λόγιος κ. Σεφέρης»;

Κυβερνητική ανακοίνωση περί Σεφέρη

Τήν ἑσπέραν χθές ἐξεδόθη ἡ ἀκά-
λουθος ἀνακοίνωσις:

«Ἐγκυροὶ κύριοι τῶν Ἀθηνῶν, ἀναφερόμενοι εἰς ἀνακοίνωσιν τοῦ ποιητοῦ κ. Σεφέρη ἢ Σεφεριάδη, ὑπογραμμίζουν, ὅχι ἀπλῶς τὰς ἀντινομίας πού χαρακτηρίζουν τὸ κείμενον τοῦ ἐν λόγω λογίου, ἀλλὰ καὶ τὸ ἠθελήμενως ἀνεπίκαιρον τοῦ χρόνου κατὰ τὸν ὁποῖον τοῦτο ἐδόθη εἰς τὴν δημοσιότητα.

Συγκριμένως, ὁ κ. Σεφεριάδης εἰς τὴν ἀνακοίνωσίν του, τονίζει ὅτι τὸ σημερινόν καθεστὼς τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὰ ἰδεώδη διὰ τὰ ὁποῖα ἐπολέμησεν ὁ ἑλληνικὸς λαός. Ἐνῶ εἶναι γνωστόν, καὶ ἀναγνωρίζεται παγκοσμίως, ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαός ἠγωνίσθη κατὰ τὸν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν

κομμουνιστικὴν εἰσβολήν, διὰ τὴν περιφρούρησιν τῆς ἐξιοπρεπείας τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τῶν ἠθικῶν ἀξιών τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἀφοῦ, λοιπόν, ὁ ἑλληνικὸς λαός ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἀξιών διὰ τὴν περιφρούρησιν τῶν ὁποίων ἐγένετο ἡ Ἐπανάστασις, εἶναι τουλάχιστον ἀντίνομον νὰ ἐμφανίζεται ἀπὸ τὸν κ. Σεφεριάδην τὸ σημερινόν καθεστὼς τῆς Ἑλλάδος ὡς ἀντίθετον πρὸς τὰ ἰδεώδη διὰ τὰ ὁποῖα ἠγωνίσθη ὁ λαός μας καὶ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν, ἀπὸ αἰῶνων καὶ χιλιετιῶν, τὴν πυξίδα τῆς πορείας τοῦ ἔθνους.

Καὶ καί, μὲν, εἶναι πολὺ πιθανόν ὅτι ὁ κ. Σεφεριάδης ἠθέλησεν διὰ τῆς ἀνακοινώσεώς του, νὰ ἀντιρροπήσῃ καὶ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸν ἀδυσώπητον νόμον τῆς φθορᾶς καὶ τῆς λησμοσύνης, πού εἶναι φυσικὰ παρακολουθήματα τῆς ἐκ βιολογικῶν, καὶ ὅχι ἀλλῶν, αἰτίων πνευματικῆς στειώσεως καὶ ἀπουσίας τοῦ ἄκ τοῦ λογοτεχνικοῦ στίβου. Ἐν τούτοις, τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀνακοίνωσις του ἐγένετο εἰς χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὑποπτοὶ ἀλλοδαποὶ προστάται τῶν μὴ θιγείσων ἐλευθεριῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, βάλλουν ἀπροκαλύπτως κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅχι ἀπλῶς ὡς χώρας, ἀλλὰ ὡς βασικοῦ προμαχώ-
νος τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου, θὰ ἠδύνατο νὰ ἀδηγήσῃ εἰς σκέψεις ἀποκαρδιωτικὰς περὶ τοῦ ὡς ἂν λο-
γίου. Συγκριμένως, δέ, εἰς τὴν

σκέψιν ὅτι οὗτος ἐμφανίσθη εἰς τὸ προσκήνιον, ὅχι μόνον διὰ νὰ θραύσῃ τὸν σκληρὸν κλοιὸν τῆς λησμο-
σύνης, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκτελέσῃ μέρος
ρόλου ἀναστειμένου εἰς αὐτὸν ὑπὸ
διεθνούς κυκλώματος ἐπιβουλῆς κα-
τὰ τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ προσθέσῃ
τὴν φωνήν του εἰς τὰς ὕλας τῆς
ὀργανωμένης ἀντελληνικῆς ὑστερί-
ας πού καλλιέργεῖται εἰς ὅλα τὰ
κομμουνιστικά ἀλλὰ καὶ εἰς μερικά
δυτικά κράτη καί, εἰδικῶς, διὰ νὰ
ἐπικουρήσῃ τὸν κ. Νέννι καὶ τὴν
διεθνή συνοδοιπορίαν εἰς τὸν ἀν-
τελληνικὸν τῶν ἀγῶνα.

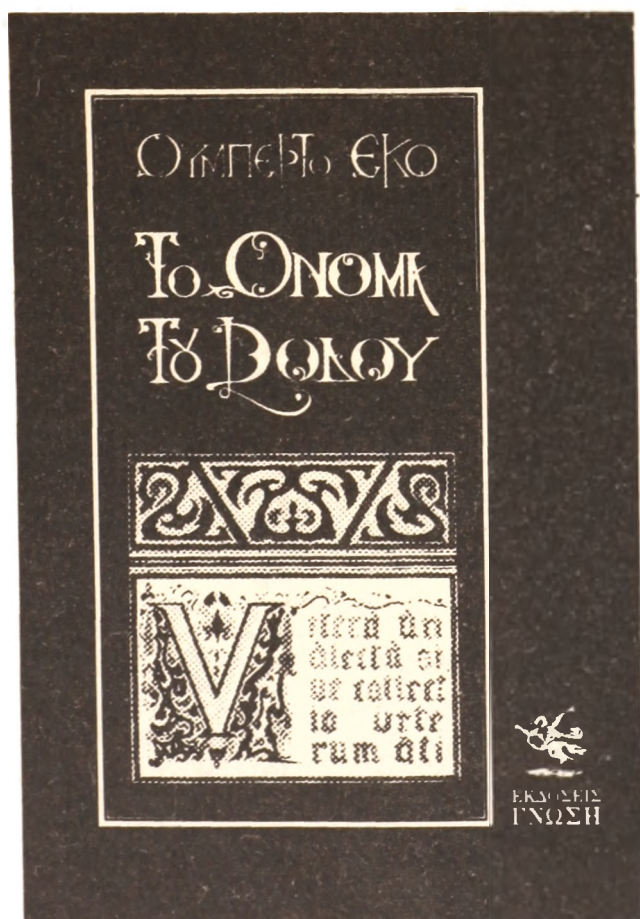
Ἐμφανίζεται, δηλαδή, ὁ κ. Σεφε-
ριάδης ἢ Σεφέρης, βάλλων κατὰ
τῆς ἰδίας του Πατρίδος καὶ τοῦ αἰ-
ωνίου ἑλληνισμοῦ, χάρις εἰς τὸ γό-
ητρον καὶ τὴν αἴγλην τοῦ ὁποίου,
κυρίως, ὁ ὡς ἂν λόγιος, ἐτιμῆθη,
εἰς τὸ παρελθόν, μέ ἀνώτατον διε-
θνῆς πνευματικὸν βραβεῖον, πού ἄλ-
λοι Ἕλληνες, πρὸ αὐτοῦ, θὰ ἠδύ-
νατο νὰ διαδικήσουν καὶ νὰ ἀπο-
κτήσουν αὐτοδυνάμως, ἂν ἡ Ἑλλάς
κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν συνέ-
βαινε νὰ εἶναι περιρραπασμένη εἰς
σκληρὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν ἠθικῶν ἀ-
ξιών, ἐπὶ τῶν ὁποίων πύει ἡδη,
διὰ σιέλου τοῦ κ. Νέννι ὁ ἐν λόγω
ποιητής».

29/3.68

Τα βιβλία της «γνώσης»

Τώρα από τη «γνώση»
Το βιβλίο της χρονιάς!...

ΟΥΜΠΕΡΤΟ ΕΚΟ Το Όνομα του Ρόδου

...«Ο Μεφιστοφελής, αν θυμάστε, προσέφε-
ρε στον δύσπιστο Φάουστ ένα βιβλίο που πε-
ριείχε τα πάντα. Ο κύριος Έκο κάνει περίπου
την ίδια προσφορά σε όλους μας, με μια πο-
λύ πιο λογική τιμή.

Books and Bookmen

...«Το μυθιστόρημα αυτό ανήκει στην κατη-
γορία των φιλοσοφικών αφηγημάτων του
Βοηταίρου... Με την διασκεδαστική αμφίεση
μιας λόγιας μυθιστορίας, αποτελεί μια έντο-
νη ικεσία για ελευθερία, μετριοπάθεια και
σοφία».

L'Express

«Καθηλωτικό, έντονα ελκυστικό και ύπουλο
ανάλογο με την εποχή μας».

La Repubblica

εκδόσεις «γνώση»

Κεντρική Διάθεση: Ζωοδόχου Πηγής 29, 106 81 Αθήνα, Τηλ. 362.0941 - 362.1194
Παραγγελίες Επαρχίας: Κηφισού 7, Ιλίσια, 157 71 Αθήνα, Τηλ. 7794879 - 7754963

Για να είσαι «ιν», διάβαζε «Αυριανήν»

Δεν είναι η πρώτη φορά που ασχολούμαστε με την εφημερίδα —ή μάλλον το «φαινόμενο»— «Αυριανή». Αν επανερχόμαστε είναι γιατί στη σημερινή συγκυρία, η «Αυριανή» έχει μεταβληθεί στον ακριβέστερο σφυγμομέτρη —εκφραστή αν προτιμάτε— της κυρίαρχης τάσης στο ΠΑΣΟΚ. Ο προσεκτικός αναγνώστης αυτής της εφημερίδας θα πρέπει ήδη να έχει επισημάνει ότι εδώ και δύο μήνες η «Αυριανή» παρακολουθεί πιστά αυτή ακριβώς την «κυρίαρχη πολιτική τάση» στην κυβέρνηση: προαναγγέλλει την προηγούμενη μέρα ή επικροτεί την επομένη το βασικό θέμα, την κύρια κυβερνητική επιλογή, που θα απασχολήσει τα μέσα ενημέρωσης. Πότε θα «σκάσει μύτη» ή πότε θα «θαφτεί» ένα θέμα, γίνεται εύκολα διακριτό μέσω της «Αυριανής» —ο τίτλος της από αυτή και μόνο την άποψη θα μπορούσε να θεωρηθεί ακριβής— και έχει, έτσι, μεταβληθεί σε «έγκυρη» φιλοκυβερνητική εφημερίδα, υπ' αυτούς βέβαια τους όρους. Εγκυρότερη από το «έγκυρον Έθνος», και από τα «έγκυρα Νέα»— για να αναφερθούμε σε δύο φιλοκυβερνητικές εφημερίδες, που εκφράζουν κατά τρόπο αρκετά πιστό, όσα η κυβέρνηση θα ήθελε σήμερα να προβάλλει.

Ας εξετάσουμε, όμως, δύο πλευρές αρκετά σημαντικές όσο και χαρακτηριστικές του «φαινομένου» «Αυριανή». Η πρώτη αφορά τις «παρεμβάσεις» και τον «τόνο», που δίνεται στις πολιτικές εξελίξεις. Τα οκτάστηλα της «Αυριανής» αποκτούν ειδική σημασία —«δημοσιογραφική επιτυχία» σε συνδυασμό με «αποκλειστικότητα» πολιτικής είδησης— που οι άλλες εφημερίδες δεν είναι δυνατόν να προσεγγίσουν με τόσες λεπτομέρειες και ακρίβεια. (Στις σελίδες αυτές έχουν καταγραφεί τα θέματα της «Αυριανής» σε αντιστοιχία με τα πρόσφατα γεγονότα έτσι ώστε να τεκμηριωθεί αυτή η άποψη).

Η δεύτερη αφορά την πολιτική ανάλυση —την ιδεολογία— η οποία αναδεικνύεται: τις σχέσεις, δηλαδή, που οικοδομούνται ανάμεσα στο «λόγο» —πολιτικό και ιδεολογικό— της «Αυριανής» με ορισμένες και πολύ συγκεκριμένες τάσεις του ΠΑΣΟΚ. Για να γίνει κατανοητή η σημασία όσων αναπτύξαμε ήδη, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η «έγκυρη Αυριανή», πέραν του να δίνει έναν ορισμένο πολιτικό τόνο στην προεκλογι-

κή περίοδο διαμορφώνει και συγκεκριμένες σχέσεις με μερίδα του αναγνωστικού κοινού και εκφράζει ξεκάθαρα το πολιτικό και ιδεολογικό στίγμα των όσων συντελούνται στο πολιτικό και κοινωνικό πεδίο —«χομεϊνικές» απόψεις για τα πολιτικά ζητήματα και λαϊκίζουσες - φασίζουσες για τα κοινωνικά.

Η έννοια «πολίτης» καταργείται από την «Αυριανή» και τη θέση της παίρνει ο «λαουτζίκος». Στο όνομα του «αντικαραμανλικού» της αγώνα, δεν διστάζει να προτείνει στο ΠΑΣΟΚ να πραγματοποιήσει εκλογές ανάλογες με εκείνες της ΕΡΕ του '58 και του '61 (βλέπε και σε άλλες σελίδες). Συνοπτικά, η «Αυριανή» προτείνει άκρως απογοητευτικά και ανησυχητικά —με το μετριοπαθέστερο χαρακτηρισμό— ιδεολογικά και πολιτικά πρότυπα συμπεριφοράς και ασκεί ανάλογη πολιτική και κοινωνική κριτική. Και όλα αυτά, βέβαια, προτείνονται ως ιδεολογία και πολιτική της «Αλλαγής», έτσι που να συναντώνται και διασταυρώνονται με κυρίαρχες, σήμερα, τάσεις στο ΠΑΣΟΚ. Οι στενές επαφές που συντηρεί η εφημερίδα αυτή με τον «κουμπάρο» του ιδιοκτήτη της, γενικό γραμματέα Τύπου κ. Σωτ. Κωστόπουλο και, κυρίως, με τον «Μένιο» φαίνονται και από τις επανειλημμένες και άκρως κολακευτικές αναφορές στον «Μένιο» και στηρίζουν τα όσα λέγονται στους δημοσιογραφικούς κύκλους για τις «στενές και αποκλειστικές» σχέσεις του τελευταίου με την «Αυριανή». Γιατί ο «Μένιος» σήμερα «εκφράζει γνησιότερα» από όλους και όχι μόνον «για τους επικριτές του» (όπως σημειώνει ο Μ. Δημητρίου στο «Βήμα» της 7.4.85) το «λαϊκιστικό αντιδεξιό στοιχείο», που κυριαρχεί αυτή τη στιγμή στο ΠΑΣΟΚ και υπαγορεύει ορισμένες από τις επιλογές του. Αξίζει να επισημανθεί, εδώ, ότι πολλά κυβερνητικά στελέχη υποστηρίζουν ότι μετά από δυο τρεις μήνες θα λήξει η προνομιακή σχέση της «Αυριανής» με την εξουσία και ότι η εφημερίδα αυτή θα ξαναπέσει στην κατάσταση του κραυγαλέου μεν και φανατικού αλλά όχι πλέον και «έγκυρου» φύλλου.

Η περίπτωση, όμως, της «Αυριανής» μας φέρνει αρκετά χρόνια πίσω. Μας θύμιζε, λ.χ. μιαν άλλη εφημερίδα, τον «Εθνικό Κήρυκα». Πριν από 30 χρόνια ο «Εθνικός Κήρυξ» δεν ήταν βέβαια η «έγκυρη» εφημερίδα της Δεξιάς. Ήταν, ό-

μως, η εφημερίδα της ρεβανσιστικής Δεξιάς, που λίγα χρόνια μετά τη λήξη του Εμφύλιου ζητούσε την προληπτική τιμωρία των «σλαβοκομμουνιστών» που «σήκωναν κεφάλι», εξαπολούσε άγριες επιθέσεις κατά του Πλαστήρα, προετοίμαζε την «άφιξη» Παπάγου, ήταν άκρως σκανδαλοθηρική, ζητούσε την «κεφαλή επί πίνακι» κάθε δημοκράτη, επέχαιρε μετά την εκτέλεση του Μπελογιάννη, κτλ. Ο «Εθνικός Κήρυξ» δεν ήταν, βέβαια, η «έγκυρος» Καθημερινή, αλλά ήταν η γνησιότερη, τη στιγμή εκείνη, έκφραση του έξαλλου αντικομμουνισμού, του αδυσώπητου συκοφάντη και πολέμιου κάθε δημοκράτη —ήταν η εφημερίδα που «έδινε γραμμή» στο χωροφύλακα, τον παρακρατικό, τον ορκισμένο πολέμιο της δημοκρατικής παράταξης. Η απόσταση του χρόνου μπορεί να δείχνει «γραφική» την εμφάνιση και την αρθρογραφία του «Εθνικού Κήρυκα». Η απλή, όμως, συσχέτιση με τα γεγονότα της εποχής και η σύγκρισή του με τον υπόλοιπο Τύπο εκείνης της περιόδου εικονογραφεί πολύ καθαρά την ιδεολογία της Δεξιάς. Και όλοι γνωρίζουμε που οδήγησε την παράταξη αυτή, η ιδεολογία της εξαλλοσύνης.

Οι καιροί μας είναι εμφανώς διαφορετικοί από τα χρόνια του «Εθνικού Κήρυκα». Τότε μπορούσε κανείς να διαγνώσει τις πολιτικές επιλογές αυτής της εφημερίδας, μέσα στο διαμορφωμένο συσχετισμό δυνάμεων, και τη θέλησή της να τις επιβάλει. Η ιδεολογία του αντικομμουνισμού την οποία είχε επιλέξει οδήγούσε αναγκαστικά και με κάθε μέσο στην επιλογή εξαφάνισης του κομμουνισμού. Υπήρχε, δηλαδή, μία σαφήνεια και γνωρίζοντας καθαρά τον αντίπαλο, τότε, μπορούσες να έχεις και μια αντίστοιχη αντιμετώπισης της πολεμικής του.

Η ιδεολογία της «Αυριανής», σήμερα, για τη δημοκρατία, το σοσιαλισμό, τους κοινωνικούς και ταξικούς αγώνες, καταλήγει να είναι περισσότερο επικίνδυνη από τον αντικομμουνισμό του «Εθνικού Κήρυκα».

Αλλά τα «πολλά του αιώνας μας χρέη» στο φανατισμό και την εξαλλοσύνη φαίνεται ότι δεν τα ξεπληρώσαμε. Τους επόμενους μήνες —με την προεκλογική περίοδο— θα δούμε και θ' ακούσουμε πολλά.

□

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΤΗΛΕΣ ΤΗΣ «ΑΥΡΙΑΝΗΣ»

Επεσε πάλι πολύ παραδάκι ΠΟΥΛΗΘΗΚΑΝ ΔΥΟ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ

• Δευτέρα 18 Μαρτίου: προεξοφλείται η εξαγορά δύο βουλευτών και προβάλλεται η άποψη για φανερή ψηφοφορία.

Μηνύθηκε από την Αγορανομία Αθηνών ΠΙΑΣΤΗΚΕ ΝΑ ΚΛΕΒΕΙ Η «ΑΛΑΤΙΝΗ» ΤΟΥ ΜΑΝΟΥ

• Τετάρτη 27 Μαρτίου: μεσουντος του ...«Γουωτεργκαίητ» της ΝΔ, «πιάνεται να κλέβει η Αλλατινή του Μάνου», ο οποίος τυγχάνει επικεφαλής του προεκλογικού αγώνα της ΝΔ και κατοικοεδρεύει στο κτήριο του «Γουώτεργκαίητ».

Για να τιμωρήσει ο Λαός τους προδότες ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΩΡΑ ΓΙΑ ΝΑ ΤΟΥΣ ΛΙΩΣΟΥΜΕ

Και να ξεβρωμίσει μια και καλή ο τόπος από τους κλέφτες και τους πουλημένους

• Δευτέρα 1 Απριλίου: κάποιιοι από την κυβέρνηση, είναι υπέρ της επίσπευσης των εκλογών. Τέσσερεις μέρες αργότερα, ο κ. Παπανδρέου θα το ζητήσει από τον κ. Σαρτζετάκη.

• Στις 9 Μαρτίου, η «Αυριανή» είναι η μόνη εφημερίδα που δεν προεξοφλεί απόφαση υπέρ του Καραμανλή. (Το «Έθνος» βρίσκεται κάπου στη μέση: όλο το ρεπορτάζ του οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η λύση Καραμανλή είναι σίγουρη, αλλά το όνομα δεν αναφέρεται που-

Ο Λαός είναι αποφασισμένος να μην επιτρέψει νέες αποστασίες ΨΗΦΙΣΤΕ ΦΑΝΕΡΑ ΓΙΑ ΝΑ ΜΗΝ ΥΠΑΡΞΟΥΝ ΠΡΟΔΟΤΕΣ

Η Ν.Δ. θέλει να αγοράσει την στήλη του Σαρτζετάκη, που αυτή αρνείται να συγκαταστήσει τουλάχιστον 182 ψηφούς

• Παρασκευή 22 Μαρτίου: προηγούμενη της δεύτερης ψηφοφορίας, ο τίτλος προτείνει να ψηφίσουν φανερά οι βουλευτές. Την επομένη, η πρόταση υιοθετείται μερικώς με τα έγχρωμα ψηφιδέλια και την αστυνόμευση - επιτήρηση των βουλευτών.

Από τις χιλιάδες Λαού που μαζεύεται έξω από τη Βουλή ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ Η ΖΩΗ ΤΥΧΟΝ ΝΕΟΥ ΠΡΟΔΟΤΗ

Απόφαση και την τελευταία ώρα διαφοράς ενόψει και ξανά των αποστάσεων η προσαρμογή να εξαγοράσουν συνεχίζοντας να προσφέρουν ως και στην άδεια, ενώ υπήρχαν φήμες ότι σχεδίαζαν απόσπαση βουλευτών

• Παρασκευή 29 Μαρτίου: οι βουλευτές απειλούνται ανοιχτά από τους «αγανακτισμένους πολίτες» και μετά το τέλος της εκλογής, ο Στ. Παναγιώτης θα υποστεί επίθεση. Σε άλλο τίτλο, ο κ. Κουτσόγιωργας, τάσσεται και αυτός υπέρ της ανοιχτής ψηφοφορίας.

Αγνωστη οργάνωση δολοφόνησε τον Εισαγγελέα Θεοφανόπουλο Για άλλη μια φορά βγήκαμε αληθινοί! 200 ΕΚΑΤ. ΕΔΩΣΑΝ ΣΤΟ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΠΑΠΑ

Διέθεταν δυο δισεκατομμύρια για εξαγορές βουλευτών

• Τρίτη 2 Απριλίου: ημέρα της συνέντευξης του πρωθυπουργού στο Ζάππειο και η κατάλληλη στιγμή για να αποκαλυφθούν οι μαγνητοταινίες.

θενά). Με κύριο τίτλο «Ανδρέα δεν μπορείς να μας προδώσεις», και ρεπορτάζ το οποίο δεν προεξοφλεί τίποτα, η «Αυριανή» αποδεικνύεται η καλύτερα «πληροφορημένη» καθημερινή εφημερίδα.

Θα βρεθεί όποιος σήμερα δεν ψηφίσει Σαρτζετάκη ΕΣΤΗΣΕ ΠΑΓΙΔΑ ΣΤΟΥΣ ΔΥΟ ΠΡΟΔΟΤΕΣ Ο ΑΝΔΡΕΑΣ

Έχουν παρθεί όλα τα μέτρα για να μάθει ο Λαός τι ψηφίσει ο κάθε βουλευτής

Το σάββατο «έλλειψαν μόνο και κόρη

• Σάββατο 23 Μαρτίου: ημέρα της ψηφοφορίας, οι βουλευτές προειδοποιούνται ότι υπάρχει «παγίδα».

Απλός και ανθρώπινος ο νέος Πρόεδρος κέρδισε τις καρδιές όλων Μητσότακη, πόσα έδωσα στα δυο καθαράματα βουλευτές που εξαγοράσατε Στα χέρια του Ανδρέα αποκαλυπτική μαγνητοταινία ΠΕΝΤΕ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ ΗΤΑΝ ΓΙΑ ΠΟΥΛΗΜΑ

Η δουλειά γάλαος την τελευταία στιγμή, γιατί οι προδότες φοβήθηκαν τον ξεσηκωμένο Λαό

Ακροεξίσ βουλευτής της Ν.Δ. επιτέθηκε με το

• Σάββατο 30 Μαρτίου: πέντε —κιόλας— βουλευτές ήταν για «πούλημα». «Ο Ανδρέας έχει μαγνητοταινία», η οποία θα αποκαλυφθεί την κατάλληλη στιγμή.

Πλαδαρή και άτονη η συγκέντρωση, παρά τα εκατομμύρια που έδωσαν Για να μην ξαναγυρίσει η Δεξιά και αρχίσουν πάλι οι κλεψιές και το ξόλο ΟΛΟΙ ΟΙ ΚΕΝΤΡΩΟΙ ΜΠΑΙΝΟΥΝ ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ

Μούρος, Ζίγης, Πρωτοπαπάς, Βενιζέλος και Ψαρουδάκης θα ηγηθούν των συνδυασμών της Αλλαγής

• Σάββατο 6 Απριλίου: το κεντρώο άνοιγμα του κ. Παπανδρέου, επιβεβαιώνεται την επομένη με το λόγο του στο Κιέλερ.

ΚΙΤΡΙΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ '50

Στη δεκαετία του '50 η μισαλλοδοξία της ρεβανσιστικής Δεξιάς συνδυάστηκε με τον κιτρινισμό στην περίπτωση του «Εθνικού Κήρυκος». Οι... «τζιτζικοφάγοι» της Κρήτης, τα ιερά και όσια Χωροφυλακής και Εκκλησίας, η «φασλότης των κρατούντων» το «Σιδηρούν Παραπέτασμα», ο σιδηρούς στρατάρχης Παπάγος, ο Παπανούτσος και η ευφροσύνη από την εκτέλεση του Νίκου Μπελογιάννη, όλα μαζί συναποτελούν τα άνηθ που βλάστησαν στο περιβόλι του «Κήρυκα» και τροφοδότησαν τα πιο έξαλλα στοιχεία της εθνικοφροσύνης. Ιδεολογία και ύφος εν αγαστή αρμονία.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΩΜΟΝ ΤΗΣ ΔΕΚΑΡΟΛΟΓΙΑΣ!

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ, Η ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗ!

«Εθνικόφρων» έντυπο συκοφαντούν την Χωροφυλακή ότι... ενισχύει και προάγει τον κομμουνισμό! Δυσφημείται το Κράτος καί η Εκκλησία «δι' ὀφελήματα κυκλοφοριακά». Σαφές καταγγέλλει το Διοικητικό Χωροφυλακής Λέσθου διά τας ὑπηρεσίας πού προσφέρουν εἰς τὸν κομμουνισμὸν «ἐθνικοφρόνες» εφημερίδες

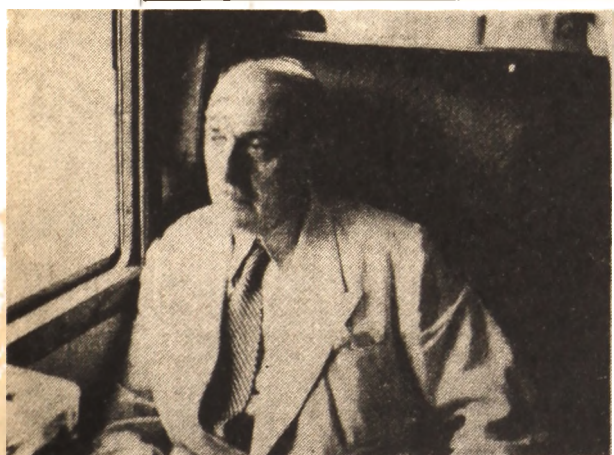
ΣΗΜΕΡΑ: ΜΑΥΡΟ ΣΤΟΝ ΠΑΛΑΙΟΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟ! ΜΑΥΡΟ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΔΕΤΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΟΡΙΠΟΡΟΥΣ. ΨΗΦΟ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ, ΜΕ ΣΥΝΘΗΜΑ: ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ Ο ΛΛΟΣ!

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΗΜΕΡΑ

ΠΟΥ ΘΑ ΨΗΦΙΣΕΤΕ; Θά τό εἰρετε ἀμέσως καί εὐκαλύτιστα εἰς τὴν ΤΡΙΤΗΝ ΣΕΛΙΔΑ

Η λεζάντα κάτω από τη φωτογραφία του Παπάγου, γράφει: «Από το παράθυρο της αυτοκινητοαμάξης, ο Στρατάρχης Παπάγος, κοιτάζει προς την Ελληνικήν ύπαιθρον, τον αγρότη που δρυλεύει στα χωράφια του. Έχει τόσα πράγματα να σκεφθεί γι' αυτόν...».

Ἡ ἀπαλυσσὰ τὴν «δεδηλωμένην» εἰς τὴν Βουλὴν κυβερνήσεως καταβάλλει προσπάθειαν νὰ καθυστερήσῃ τὴν δευρομένην θεσθαίαν ἐπέμβασιν τοῦ Ἀνακτοῦ πρὸς ἐκκαθάρισιν τῆς πολιτικῆς καταστάσεως

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΠΟΥ ΜΑΣ ΚΑΤΗΝΤΗΣΕΝ Ο ΙΣΟΦΟΛΗΣ

ΝΑ ΤΡΩΝΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΡΗΤΗΝ ΤΖΙΤΖΙΚΙΑ...

ΑΝΕΥΡΕΘΗ ΠΡΑΞΙΜΟΣ ΑΔΑΜΑΣ 229 ΚΑΡΑΤΩΝ

ΔΙΑΝΟΜΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΟΓΟΝ

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΔΙΑ ΝΑ «ΒΟΥΝ» ΟΙ ΤΥΦΑΔΙ ΤΟΝ ΠΡΟΣΕΛΟΝ ΠΕΡΟΝ

ΑΝΑΝΟΜΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΟΓΟΝ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ «ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΗΡΥΚΟΣ»

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΑΠΟΣΥΝΘΕΣΙΣ!

ΚΑΛΟΥΜΕΝ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΝΑ ΑΝΤΙΔΡΑΣΟΥΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΜΜΕΓΙΣΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟΝ ΠΟΥ ΑΠΕΙΛΕΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

8 ΣΕΛΙΔΕΣ Εἰς τὴν 3^{ην} σελίδα: **Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΑΠΟΣΥΝΘΕΣΙΣ** ΣΕΛΙΔΕΣ 8

ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ Κ. Σ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΝ, ΠΡΩΤΟΥΡΓΟΝ ΚΑΙ ΠΛΟΙΟΚΤΗΤΗΝ

ΤΟ ΑΜΕΙΛΙΚΤΟΝ ΕΡΩΤΗΜΑ ΠΟΥ ΑΝΑΜΕΝΕΙ

ΕΠΗΡΑΜΕ ΕΙΔΗΣΙ ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ;

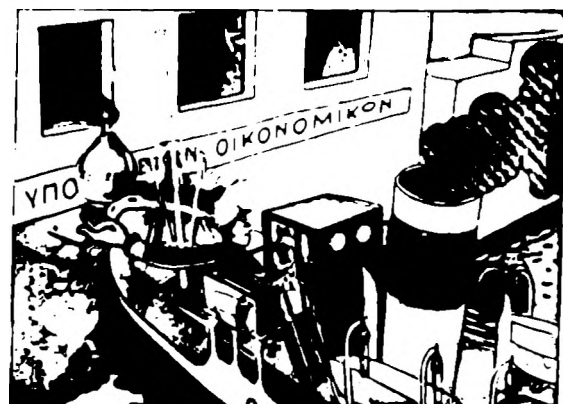
ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ ΚΑΙΓΕΤΑΙ!...

ΜΙΑΝ ΑΠΑΝΤΗΣΙΝ

ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΚΕΡΔΙΣΗ

ΤΑ 500 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ;

Τέσσαρα κείμενα συνδεόμενα μίαν τεραστίαν ἀπάτην

ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 4 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1952

ΔΙΑΝΟΜΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΟΓΟΝ

Η ΠΡΩΤΟΦΑΝΗΣ ΠΑΛΙΝΩΔΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ

ΕΠΕΒΕΒΑΙΩΘΗ ΧΩΕΣ Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΑΡΧΗΓΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΙΕΥΡΥΝΣΙΝ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΕΙΡΗΝΕΥΣΕΩΣ

ΣΙΔΗΡΟΥΝ ΠΑΡΑΠΕΤΑΣΜΑ!

Ελμεθα όλοι πάρα πολύ απησυχολιμένοι με την εκτέλεσιν του σφαγέως, βιαστού και έμπρηστού της Ναούσης Μπελογιάννη, με την συμβιβασμόν του νόμου πρὸς τὴν δημοκρασίαν τῶν ἐπεκτείνων μεταξύ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ συρφετοῦ, με τὸ φλέγον οικονομικὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον δέχεται καθημερινῶς ἡ σημερινὴ κυβέρνησις, καὶ με τὰς τόσας ἄλλας ἀθλιότητας αὐτῆς, ὥστε νὰ μὴ προσέγουμεν μερικὰ καταστρεπτικὰ τερατουργήματα, τὰ ὁποῖα ἀποτολμώνται ἐν κρυπτῷ καὶ παραθύτῳ.

Ἐνα τέτοιο τερατούργημα εἶναι ἡ βύσση

Μᾶς καταγγέλλουν ἀπὸ τὴν Λαρίσαν, ὅτι ὁ ἐπεκτείνης δήμαρχος Λαρίσης ἀνέθεσε τὴν ἐκφώνησιν τοῦ πανηγυρικοῦ τῆς 25ης Μαρτίου εἰς ἓνα καθηγητὴν ὀνόματι Ν. Ταξιλάρη. Ὁ Ταξιλάρης, λοιπόν, παρενόχλησε «μὲ πρόπον» εἰς τὸν λόγον τοῦ διαφόρου κοινοβουλευτικοῦ ὑπαντιμιόου, καθ' οὗς οἱ «κοτζαμπόσδες» οἱ «προεστοὶ» καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς ἀντέδρων εἰς τὴν λαϊκὴν Ἑπανάστασιν τοῦ Ἑλκωστέα καὶ μόνον ἅμα εἶδαν ὅτι ἐπεκράτει, ἐπρίχθησαν διὰ τὴν ἐκμεταλλεύσιν. Ἐβλεπε κατὰ τοῦ Ἑθνομάρτυρος Πατριάρχου Γρηγορίου ὡς ἀφορίσαντες τὴν Ἑπανάστασιν, ἐπίσης δὲ κατὰ τοῦ «συντηρητικοῦ» Κόριτς καὶ κατὰ τοῦ «ἀριστοκρατικοῦ» Καποδίστρια, ὡς διατακτικῶν καὶ ἀπροσέγγιστων. Παρελπίσαμεν ἄλλα καὶ ἄλλα: Ἐὰν δὲν θὰ τὸ πιστεύετε — κατέληξε μετὰ συνθήματα πὺρ μεταδίδει ἡ Μέσση, ἡ ἑκδομένη καὶ ὁ σταθμὸς τῶν συμμοριτῶν.

«Οἱ ψυχὲς πὺρ σήμερ εἰς γιορτὰζομεν, ψηλά ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἀφῆλυσον νὰ φτάνει σ' αὐτὰς μὲς τὸ ἀγολογητὸ αὐτό:

» — Ὁμόνοια, ἀδελφεία!

» — Ὁχι πόλεμος!

» — Ὁχι ἄλλο αἷμα!

Κομμουνιστικὴν 25ην Μαρτίου εἰώρτασαν οἱ κάτοικοι τῆς Λαρίσης, διὰ τοῦ στόματος ἑνὸς ἀνθρώπου τοῦ Παπανούτσου, αὐτοῦ τοῦ περιφθίμου καθηγητοῦ τοῦ Γυμνασίου τῶν Ταξιλάρη.

Ὡς βλέπετε, ἀδίστακτα, ἀπὸ τὰς ἐπισήμου ἐκπαιδεύτικα ἔθραξ, πὺρ τὰς ἑταξὲν ἡ Πατρις, αὐτοῦ προσεγγαζόμενον καὶ κημεύοντες καὶ κημεύοντες. Ἐὰν ἡ

Μετά το Τρίτο, ένα Τέταρτο

Κάπου στο εβδομηκοστό χιλιοστό αντίτυπο διαπιστώθηκε ότι το *Τέταρτο*, το περιοδικό με διευθυντή τον Μάνο Χατζιδάκι και συντακτική ομάδα αριστερών διανοουμένων, δεν ήταν ακριβώς το αναμενόμενο. Και πολτοποιήθηκε, μαζί με ικανό αριθμό εκατομμυρίων δραχμών —ικανό τουλάχιστον να συνθλίψει οποιονδήποτε άλλο διευθυντή— ο Μ. Χατζιδάκις όμως, ο χαρισματικός συνθέτης, ετοιμάζει ένα άλλο *Τέταρτο*. Θα αλλάξει, λέγεται, η εμφάνισή του, το «κασέ». Θα αλλάξει ίσως και η σύνθεση της συντακτικής επιτροπής. Και θα αλλάξει και ο υπερβολικά λογοτεχνικός χαρακτήρας του: κάποια κείμενα θα περικοπούν, κάποια άλλα θα κοπούν, και θα δοθεί έμφαση στην πολιτική φυσιογνωμία του περιοδικού.

Αν φτάσαμε στην καρδιά του ζητήματος, τα πράγματα είναι παρήγορα.

Είναι δηλαδή παρήγορα τα πράγματα αν το εν λόγω περιοδικό, ό,τι κι αν ήταν, απολιτικό —λες και δεν είναι πολιτικότατο το απολιτικό, με όνομα μάλιστα πολύ συγκεκριμένο— αν ήταν λοιπόν απολιτικό, θα γίνει τώρα πολιτικό.

ή αν ήταν πολιτικό —και αν ήταν, που ήταν, ξέρουμε καλά τι θα ήταν, ακόμη και αν ήταν ανεξάρτητο, αφού το ανεξάρτητο, το να μην υπακούει δηλαδή τυφλά σε γραμμή κομματική, δεν σημαίνει ότι στερείται γραμμή ιδεολογική, ότι δεν κάνει δηλαδή πολιτική— αν ήταν λοιπόν πολιτικό, θα γίνει τώρα πολιτικότερο.

Είναι δηλαδή παρήγορα τα πράγματα αν πρόκειται επιτέλους να ειπωθούν με το όνομά τους: αν πρόκειται, καλύτερα, να ονομάσουν μόνα εαυτών.

για όσους δυσκολευόμαστε, δεν μπορούμε, ή και δεν θέλουμε, για λόγους π.χ. στρατηγικούς, να διακρίνουμε την πολιτική ανεξιθρησκία από την πολυφωνία (ποια πολυφωνία!) και τη νοθεία κριτηρίων, στην υπηρεσία αυτής της «πολυφωνίας», από την ανεξιγνωμία και την αντικειμενικότητα (ποια αντικειμενικότητα!)

για όσους δυσκολευόμαστε, δεν μπορούμε, ή και δεν θέλουμε, για λόγους π.χ. συναισθηματικούς, να διακρίνουμε την ευαισθησία από την ιεροφαντική υστερία, και την αποφασιστικότητα από την αυθαιρεσία,

και να ονομάσουμε τελικά —άφου αναφέρομαι συγκεκριμένα στον Μ. Χατζιδάκι, όχι βέβαια το δημιουργό,

ΚΟΣΚΩΤΑΣ:

Θα ήθελα να είχα και και δύο και τρία και ΤΕΤΑΡΤΟ περιοδικό...

ΕΝΑ

Όλοι περιμέναμε την Πρωταπριλιά, όπως τουλάχιστον είχε προαναγγελθεί, το *Τέταρτο*, νέο περιοδικό με διευθυντή τον Μ. Χατζιδάκι, και χρηματοδότη τον ιδιοκτήτη της εκδοτικής επιχείρησης ΓΡΑΜΜΗ ΑΕ (περιοδικό ΕΝΑ) Στ. Κοσκωτά. Το περιοδικό δεν κυκλοφόρησε τελικά την Πρωταπριλιά: θα κυκλοφορήσει όμως, όπως μας διαβεβαιώνουν, την Πρωτομαγιά.

Το ιστορικό αυτής της αναβολής στοιχειοθετείται μέσα από φήμες, τις οποίες και παραθέτουμε, μια και η έλλειψη επίσημης ανακοίνωσης, έστω ενός δελτίου τύπου, τουλάχιστον τις υποθάλπει: ο κ. Τσούτσιας, διευθυντής σήμερα στο ΕΝΑ (μετά την αποπομπή του Π. Μπακογιάννη), παλαιός πολέμιος του Μ. Χατζιδάκι, όταν και οι δύο κατείχαν διευθυντικές θέσεις στην ΕΡΤ επί ΝΔ, επισήμανε στο χρηματοδότη του περιοδικού ενδεχόμενους κινδύνους από την καθαρή, και βεβαίως αναμενόμενη, πολιτική γραμμή που χάραξε το κύριο άρθρο του Μ. Χατζιδάκι.

Γιατί είναι φανερό ότι ο κ. Κοσκωτάς έχει στραφεί τώρα πια, τουλάχιστον εκδοτικά, προς το κυβερνών κόμμα. Αυτό επιβεβαιώνεται έμμεσα από τη στροφή προς ουδετεροποίηση του περιοδικού ΕΝΑ, που επιδιώκει σήμερα να αποβάλει τον νεοδημοκρατικό του χαρακτήρα που του προσέδιδε η μέχρι πρόσφατα παρουσία του κ. Μπακογιάννη. Ο κ. Κοσκωτάς προτίθεται να ιδρύσει στην επαρχία 32 υποκαταστήματα της «Τράπεζας Κρήτης» και επιδιώκει να υπερβεί τις γραφειοκρατικές διαδικασίες και τα προσκόμματα. Φαίνεται πως ορισμένοι κυβερνητικοί παράγοντες του έχουν παράσχει διαβεβαιώσεις

για τις σχετικές διευκολύνσεις. Αλλά το σημαντικότερο φαίνεται να είναι το γεγονός ότι η «ΓΡΑΜΜΗ Α.Ε.» έχει αναλάβει να εκτυπώσει όλο το προεκλογικό υλικό του κυβερνώντος κόμματος, που η δαπάνη του ανέρχεται στο ύψος των 7,5 δις δραχμών.

Έτσι, λοιπόν, αποφασίστηκε να πολτοποιηθεί το «Τέταρτο», λίγες μέρες πριν από την κυκλοφορία του και να πεταχτούν 65 εκατ. δραχμές. Έτσι και έγινε. Και στο γεγονός αυτό, καθώς και στις σχέσεις του κ. Κοσκωτά με το ΠΑΣΟΚ, στηρίχτηκαν οι φήμες ότι λόγοι πολιτικοί ματαιώσαν την κυκλοφορία του νέου περιοδικού την Πρωταπριλιά.

Ο Μ. Χατζιδάκις, σε επικοινωνία μας, διέψευσε τις φήμες αυτές, δηλώνοντας ότι οι σχέσεις του με τον κ. Κοσκωτά είναι άριστες. Απλώς, απασχολημένος με άλλη του εργασία δεν παρακολούθησε επαρκώς την εργασία στο *Τέταρτο*. Το αποτέλεσμα δεν τον ικανοποίησε και αποφάσισε με τον κ. Κοσκωτά να πολτοποιηθεί το τεύχος.

Έχοντας στα χέρια μας το δοκίμιο του επίμαχου άρθρου, από το οποίο ήδη το *Ποντίκι* έχει δημοσιεύσει μία παράγραφο (29.4) ζητήσαμε και πήραμε από τον κ. Χατζιδάκι την άδεια να το δημοσιεύσουμε ολοκληρω. (Άλλωστε, όπως μας διαβεβαίωσε ο ίδιος, θα δημοσιευτεί αυτούσιο και στο καινούριο τεύχος της Πρωτομαγιάς).

Το παραθέτουμε λοιπόν σε φωτοτυπία, μαζί με τις φήμες και με τα δεδομένα που μοιραία τις τροφοδότησαν.

παρά το δημόσιο, πολιτικό πρόσωπο, από το Τρίτο Πρόγραμμα (κυρίως αυτό) ως την ΕΔΕΤ κτλ.— να ονομάσουμε λοιπόν με όρους αυστηρά πολιτικούς την αλαζονεία, δηλαδή τη βαθιά αντιδραστική ιδεολογία.

Εκτός αν... Εκτός αν το κλάσμα Τέ-

ταρτο, μετά το τακτικό αριθμητικό Τρίτο, έτσι όπως δηλώνει υπερηφάνως την καταγωγή του, υπαινίσσεται μαζί και μια αναδίπλωση, κάποια συρρίκνωση αντίστοιχη της αριθμητικής υποτίμησης. Ας περιμένουμε.

Γ.Η.Χ.

Μιά σοσιαλιστική πέστροφα νεοελληνικής καταγωγής

Η πέστροφα, καθώς είναι γνωστό, μέ πείσμα πηδάει πηγαίνοντας πίσω κι αντίθετα στο ρεύμα του ποταμού. Κι είναι αυτό φυσικό της, αυτό γυρεύει, αυτό έμαθε νά κάνει. Δέν της τό επιβάλλει ούτε ή ανάγκη ούτε ή λογική. Είναι στή φύση της – πού λένε – νά κάνει πήδους πρός τά πίσω, μ' άστείους έλιγμούς πάνω άπ' τά κύματα, πού εκείνα τρέχουν μπρός όρμητικά.

Αν τώρα ντύσετε τήν πέστροφα μέ μία συγκεχυμένη σοσιαλιστική ιδεολογία και μέ ξεπλυμένα από τόν ήλιο χρώματα, αυτά πού τά όνομάζουν «τρίτοκοσμικά», τότε παρουσιάζεται μπροστά σας πεντακάθαρα ή τοῦ παρόντος χρόνου έλληνική κυβέρνηση, αυτήν πού ψήφισε ό έλληνικός λαός τό '81, γιά νά μās διαφεντέψει ιδιότυπα, επικίνδυνα κι έρασιτεχνικά επί τέσσερα όλόκληρα χρόνια.

Όμως έδω πρέπει νά όμολογήσουμε πώς ή παρουσία της πέστροφας δέν είναι παρά τό αποκορύφωμα της άθλιότητας στήν έθνική μας ζωή τά τελευταία σαράντα χρόνια. Μέσα σ' αυτά τά χρόνια, όδυνηρά γνωρίσαμε τήν προδοσία μιάς όλόκληρης γενιάς, πού, πολεμώντας τούς Γερμανούς και τούς 'Ιταλούς κατακτητές, άποκτοῦσε τό ήθικό έρεισμα τό απαραίτητο γιά έναν μεταπολεμικό κόσμο (ήθικό έρεισμα άλλωστε πού επεδίωξαν ν' άποκτήσουν ακόμα και οι ίδιοι οι κατακτητές στίς χώρες τους, γιά ν' αντιμετώπισουν τήν επιδίωσή τους στά μετά τόν πόλεμο έπερχόμενα χρόνια άνοικοδόμησης και άνακατάταξης). Αυτή λοιπόν ή αντιστασιακή γενιά τόλμησε ακόμη νά όνειρευτεί τόν τόπο της, μακριά άπ' τήν προκατάληψη, τόν παλαιοκομματισμό και τήν άνυποληψία. Και ή προδοσία ύπηρεξε χωρίς όρια. Από μέν τήν άριστερή παράταξη, θέλοντας ξεδιάντροπα νά οικειοποιηθεί τούς άγώνες όλου τοῦ έλληνικοῦ λαοῦ κι αφήνοντας όρα στό στόμα τών λεόντων ένα δυναμικό νέων της χώρας, μοναδικό σέ ήθος, υγεία και φαντασία. Κι αυτό, σ' όνομα μιάς εκ τών προτέρων άποτυχημένης κι άμφιλεγόμενης ζαχαριαδικής τακτικής (ή εκ τών ύστέρων αυτοκριτική της άποτυχίας τοῦ τότε άριστεροῦ κινήματος θυμίζει πολύ τό ανέκδοτο της έξ ουρανοῦ φωνής πρός τόν χαμένο χαρτοπαίκτη, πού τοῦ σιγοψιθυρίζει: «Χάσαμε»). Μιά προδοσία πού έφερε άναπάντεχα κι άπρόσμενα τήν παραδοσιακή Δεξιά πάλι επί τών επάλξεων και μέ τό πρόσχημα τοῦ «κινδύνου» από ένα άμετακίνητο 11% της Άριστεράς, χάρισε στόν τόπο άγρια τρομοκρατία ύπηρετώντας τά συμφέροντα μιάς ύποπτης ντόπιας νομενκλατούρας, κυρίως βασιζόμενη στόν δοσιλογισμό, στήν προδοσία και στή μικροαστική ήθική τών ά π ε ρ χ ο μ έ ν ω ν. Έτσι, σ' όνομα μιάς είδεχτοῦς έθνικοφροσύνης γνώρισε ό τόπος τήν πιό ξεφρενή επιδίωξη τών άρρωστων φασιστικών στοιχείων, πού αντί νά ύποστοῦνε τ ι μ ω ρ ί α, άνακαλύψαν τούς έαυτούς τους «έν δυνάμει», σχηματίζοντας μάλιστα και τά πρώτα έμβρυα της δικτατορίας και της ιωαννινδικής τρομοκρατίας τοῦ '67. Μέσα σ' ένα σκηνικό γραφικότητας και έπερχόμενης εὐμάρειας, ή Ελλάδα ζούσε έναν θανατηφόρο εὐνουχισμό τών ζωντανών ικμάδων της.

Μέ τή δικτατορία γκρεμίστηκε τό σκηνικό κι άρχισε μ' έπισταμένη προσοχή ή ιχθυοκαλλιέργεια. Έτσι γεννήθηκε και ή πέστροφα πού μās άπασχολεί στίς μέρες μας μέ τά καμώματά της.

Από τό ιστορικό πού παρέθεσα πιο πάνω, γίνεται φανερό πώς ή σοσιαλιστική μας πέστροφα είναι αποτέλεσμα διεργασιών σαράντα χρόνων κι άποτελεί προϊόν ιχθυοκαλλιέργειας πού ήκμασε στά επτά χρόνια της δικτατορικής περιόδου. Μόνον πού οι επικίνδυνες γιά τή δημόσια υγεία ιδιότητές της δέν είναι όρατές από τούς διοπτροφόρους Έλληνες πολίτες. Κανείς δέν φρόντισε νά τούς πληροφορήσει, κανένας δέν τούς έμαθε νά βλέπουν. Και ή ευθύνη βαρύνει ό λ ε ς τίς προηγούμενες κυβερνήσεις, κάθε παράταξης. Όλοι φοβήθηκαν τή σωστή πληροφόρηση και τόν σχηματισμό όρθίων πολιτικών κριτηρίων. Έτσι ή νεοελληνική μας πέστροφα περνάει γι' αυθεντική.

Μέσα σ' αυτήν τήν παρεξήγηση, τή σοσιαλιστική, έρχεται και τό Τέταρτο, παιχνίδι τών καιρών, ύπαινισσόμένο τό τελευταίο τέταρτο τοῦ αιώνα πού διανύουμε, τήν έπειτα άπ' τό Τρίτο Πρόγραμμα περίοδο τοῦ τόπου, ακόμα και τήν έναρξη της τέταρτης είκοσαετίας στή ζωή μου. Όλα σημαδιακά και Τέταρτα. Μέ αυτό όνειρεύτηκα νά μπώ στήν παρατήρηση και στή θεώρηση τήν κριτική όλων τών κ ο ι ν ω ν. Νά γίνω ένας πολίτης έξω άπ' τίς Τέχνες και πιο βαθιά μέσα σ' αυτές.

Και έβρηκα τήν ανάγκη νά εκδοθεί τό Τέταρτο σήμερα πιο επιτακτική από κάθε άλλη φορά. Γιατί, μέ μία περίεργη συγκυρία, τό Τέταρτο συμπίπτει μέ τά έγκαίνια μιάς καινούριας ήθικης μέσ στίς πολιτικές μας διαδικασίες.

Η θρασύδειλη απομάκρυνση τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλή από τήν προεδρία, μέ τό άπρόοπτο ύπόγειο και θεατρικό χτύπημα τοῦ άρχηγού της κυβερνητικής παρατάξεως, υποβιάζει τά πολιτικά μας ήθη στήν προπολεμική βαλκανική τακτική ή στήν κοντά στίς μέρες μας λατινοαμερικάνικη δύσοσμη άσυδοσία. Και μ' όλο τόν σεβασμό, τόν θαυμασμό και τήν αληθινή φιλία πρός τόν αποχωρήσαντα πρόεδρο, θέλω νά τονίσω ότι κείνο πού μετράει είναι ή χωρίς ήθος διαδικασία της άπομακρύνσεως περισσότερο κι από τήν άπομάκρυνση. Κι όσο γιά τόν πρόεδρο, ύπηρεξε και παραμένει αληθινό πρόσωπο. Και τ' αληθινά πρόσωπα δέν είναι δυνατόν νά τά εξαφανίσει κανείς. Παραμένουν γιά πάντα έν ισχύει.

Μόνον πού ή Πέστροφα, αντί νά μās φέρνει στόν νοῦ τό θαυμαστό τραγούδι τοῦ Σοῦμπερτ, ξυπνάει μέσα μας τανγκό, μιλόνγκες ή βραζιλιανές σάμπες δικτατορικών προδιαγραφών. Παρ' όλο πού ή δική μας πέστροφα παρουσιάζεται νά χορεύει μέ πλαστό πάθος χασάπικα και ζειμπέκικα πρόσφατης νεοελληνικής παραγωγής. Έχει ανάγκη, βλέπετε, από μίαν έλληνική ταυτότητα. Μέ μπαγλαμάδες και μπουζούκια. Μέ τσακίσματα στή μέση και πηδήματα. Πρός τά πίσω. Πάντα και «φυσικά» πρός τά πίσω.

Όφείλω νά σās άποκαλύψω πώς τό Τέταρτο φιλοδοξεί νά σās παρέχει επιπλέον κάθε μήνα κι από ένα μάθημα ιχθυολογίας. Τό κρίνουμε απαραίτητο. Ίσως μπορέσετε και ξεχωρίζετε στό μέλλον τίς πέστροφες τών σκανδιναβικών θαλασσών άπ' τίς δικές μας, τίς ντόπιες, τίς ρεμπέτικες, μέ τ' άχαρα τσακίσματα μιάς καθυστερημένης κι ύποπτης λαϊκοφροσύνης.

Το
πρωταπριλιάτικο
μήνυμα
του
Μάνου
Χατζιδάκι
από
το
μπαλκόνι
του
παρθενικού
τεύχους
του
πολτοποιηθέντος
«Τέταρτου»
που
θα
κυκλοφορούσε
την
Πρωταπριλιά
μα
θα
κυκλοφορήσει
την
Πρωτομαγιά.
Στο
μεταξύ
Καλό
Πάσχα.

Manos Xatzidakis

Έτσι που τα καταφέραμε με την κόκκινη πορφύρα...

— Καλημέρα... τι θα κάνεις τις διακοπές του Πάσχα;

Το πρωινό τηλεφώνημα με βρήκε κυριολεκτικά «στον ύπνο». Είχα ξεχάσει και το Πάσχα και τις διακοπές. Πού μυαλά και πού καιρός γι' αυτά τώρα. Μπερδεμένος στα χαρτιά μου, εθελοντής του περιθωρίου, πολιτικολογώ μετά μανίας ένα μήνα τώρα και, «δυστυχώς, πρόσθεσα στην πρόσκληση την πρωινή, κωλύομαι, λόγω φόρτου εργασίας, το φετινό Πάσχα να κάνω άλλο τι, εκτός από εκείνο που το καθήκον μου επιτάσσει». Δεν ξέρω αν πήρε στα σοβαρά την απάντηση η φίλη μου, αλλά εγώ επέμενα: «Ποιος αφήνει τώρα το πολιτικό πανηγύρι, να τρέχει για τον οβελία...». Και το εννοώ αυτό. Δεν ανησυχώ ούτε για το εκλογικό αποτέλεσμα, ούτε και για τη σύνθεση της επόμενης κυβέρνησης. Για άλλα ανησυχώ.

Τα μπερδέψαμε πολύ τα θέματα. Εμένα η πολιτική με ενδιαφέρει μόνο από μια σκοπιά: τον καθημερινό κόσμο που φτιάχνουμε και είναι ο κόσμος αυτός που θα υποδεχτεί νεότερες γενιές. Και αντί να ξανασκεφτούμε τα πράγματα εξ αρχής, αντί να καταλογίσουμε ευθύνες στους εαυτούς μας ότι χάσαμε την παιδικότητά μας, ξεφωνίζουμε ότι τα παιδιά είναι «ανώριμα», μιλάμε για «το χάσμα των γενεών». Τι εύκολη φράση, θέε μου...

Το σκέφτηκα όλα αυτά με το τηλεφώνημα της Σούλας το πρωί. Η καημένη, θα είχε: «τι θα κάνει πάλι φέτος αυτός ο μαγκούφης; δεν τον παίρνουμε μαζί μας να ξεδώσει» κτλ. Μου επισήμανε, φυσικά, και το δέλεαρ πως θα είναι μαζί και ο γιος της ο Αντώνης. Ξέρει πως του τρέφω ιδιαίτερη συμπάθεια.

Βέβαια, αυτός ο Αντώνης φταίει κατά βάθος που αποφάσισα να μείνω φέτος στην Αθήνα και να πολιτικολογώ. Τον είχα συναντήσει τις προάλλες στο δρόμο και τί μου ξεφούρνισε ο αθεόφοβος;

«Στο γυμνάσιο, μας έχουν πρήξει οι πρασινοφρουροί και τα κομμουνία...». Βρε ο Αντωνάκης! Πότε μου ξύπνησε κι άρχισε να λέει και τέτοια;

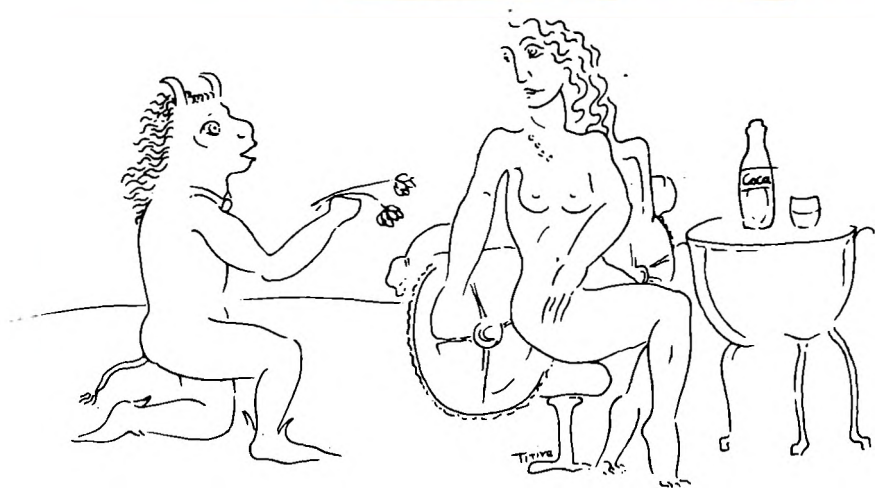
Δεν είναι που δεν θα ήθελα να βρεθώ

μαζί σας φέτος στο παιχνίδι των γιορτών. Το μόνο που λαχταρώ είναι να βρεθώ Χριστούγεννα κάτω από το γκυ, την Πρωτομαγιά δίπλα σου την ώρα που αλλάζει ο χρόνος και το Πάσχα στο «Χριστός Ανέστη». Ύστερα, με τον Αντώνη έχουμε παλιές φιλίες.

Ακριβώς πέρσι το Πάσχα ήταν που μου αντιγύρισε τις προπέρσινες κουβέντες που είχαμε στη Σαντορίνη.

— «Θα σου πω εγώ για την πορφύρα μια καλύτερη ιστορία απ' τη δική σου». Και τότε μπήκαμε στο δικό μας παιχνίδι: να φτιάχνουμε ιστορίες απ' το μυαλό μας, συνδυάζοντας ψέμματα, φαντασίες και περιστατικά της στιγμής εκείνης. Ένα παιχνίδι αφήγησης τελοσπάντων, που σε βάζει στον παιδικό ρυθμό: τα φαινόμενα είναι πιο απλά, τα λόγια στρογγυλά, οι πειρατές βρίσκουν στο τέλος το θησαυρό και να, αλήθεια, τρέχουμε πίσω από τη γωνία και ξετρυπώνουμε το πορτοκάλι που μαζί είχαμε κρύψει προηγουμένως. Ρίχνουμε ο ένας τον άλλο κάτω, παλεύουμε ποιος να το αρπάξει, και στο τέλος, το μοιραζόμαστε. Αυτά όλα κι όλα. Αλλά την ώρα αυτή, έχουμε αραδιάσει όλη μας τη ζωή και κυρίως λέμε τα περιστατικά του πρωινού. Και μαζί μ' αυτά ένα σωρό άλλες αφηγήσεις που δίνουν απάντηση στα ερωτηματικά του.

Κάπως έτσι βγήκε και κείνη η ιστορία για την πορφύρα. Κάπου γαντζώθηκε ο Αντώνης και έτρεξε αίμα. Στην εκκλησία είχε δει προηγουμένως ακάνθινα στεφάνια, αίματα, πορφύρες και όλα αυτά τα πασχαλιάτικα. Κόντεψε να μη θέλει να τσουγκρίσει κόκκινα αυγά. Τελοσπάντων, τα καταφέραμε με τα κοχύλια που βάφουν κόκκινα, γιατί ο Αντώνης αγαπά τη θάλασσα, άρα και τα κοχύλια και από κει γλιτώσαμε τις φοβίες του με το κόκκινο αίμα. Πέρσι, λοιπόν, μεγαλωμένος πια πολύ αυτός, μου το γύρισε αλλού με την πορφύρα. Στο κόκκινο αίμα, δηλαδή, και τα εργατικά σύμβολα. Γέλασα. Χωρίς πολλές περιστροφές του είπα διάφορα παλαιοκομμουνιστικά και του έμαθα να σφυρίζει την παντιέρα ρόσα. Και φέτος μου ξεφούρνισε εκείνο για «τους πρασινοφρουρούς και τα κομμουνία». Δε θορυβήθηκα, αλλά ανησυχώ

και γιατί όχι, αφού τα καταφέραμε, όπως τα καταφέραμε. Δεν προσπαθήσαμε να τους μιλήσουμε για την πορφύρα, τα πορτοκάλια τα προσφέρουμε εμφιαλωμένα, τα παιδιά «τη βρίσκουν» στις κόντρες και μασάνε χάμπουργκερ —καλά κάνουν, γιατί εμείς δεν καταλαβαίνουμε τίποτα. Για παράδειγμα, θυμάστε ε κ ε ι ν ο ν στην τηλεόραση με το διάγγελμά του στις 25 Μαρτίου; Κουνούσε τα χέρια του, αμήχανα και αδέξια, ξεφούρνιζε μύθους για την εθνική παλιγγενεσία —λόγια ξεσηκωμένα από τους πανηγυρικούς του γυμνασιάρχη μου. Περίμενα πως κάτι θα 'λεγε στο τέλος για τα χάμπουργκερ και τις κόντρες. Ούτε λέξη. Ανυπομονώ ν' ακούσω το πασχαλιάτικο μήνυμα του ν έ ο υ. Αλλά φοβάμαι πως για πέντε και δέκα και πολλά χρόνια ακόμα, στον τόπο μας, όταν μιλούμε για τους ωραίους σακάτηδες και κουρελήδες του '21, θα τους ονοματίζουμε «εθνική παλιγγενεσία» —και ούτε κουβέντα για την καθημερινή ζωή, για τα χάμπουργκερ και για τις κόντρες. Όμοια το κόκκινο θα ξεχαστεί πως βγαίνει και από τα κοχύλια -τις πορφύρες.

Όταν μιλούσαμε για την Αριστερά νομιζώ πως υπονοούσαμε κατά βάθος την αποπομπή του φόβου από μέσα μας, την ανατροπή των όρων που καθορίζουν ότι «το βαθύτερο πρόβλημα προκύπτει από την αποτυχία να αναγνωριστεί και να κατανοηθεί ο κοινωνικός πόνος. Αυτός ο πόνος που κλείνεται ερμητικά μέσα στον καθένα ξεχωριστά. Στη βουβή εγκάρτηση της γυναίκας, στην οργή ή τον κυνισμό του νέου, στη νοσταλγία του μετανάστη, στους εξευτελισμούς που συνοδεύουν τη βιοπάλη, στο καταπνιγμένο δημιουργικό πάθος, στο διασυρμό της ειλικρίνειας*». Γιατί, φυσικά, «αν ο πόνος κυκλοφορούσε πιο ελεύθερα, αν μοιραζόταν, τότε η πιθανότητα να υπήρχαν κοινοί στόχοι, θα ήταν μεγαλύτερη».

Είναι δικό μας πρόβλημα να ξαναβρούμε την παιδικότητά μας και να αντιστρατευθούμε την κακώς εννοούμενη «ωριμότητα», δηλαδή, το συμβιβασμό μέσα σ' έναν κόσμο συμβάσεων και μυθευμάτων. Χρειαζόμαστε όλοι να κινη-

θούμε προς το χώρο του φανταστικού, που στηρίζεται πάνω στα σταθερά, στοργυλά, καθημερινά γεγονότα. Επείγει να αποβάλλουμε φαντασιώσεις οι οποίες στηρίζονται στη σταθερή διαιώνιση των μύθων. Τελοσπάντων, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε τους όρους «φαντασία» και «φαντασίωση». Έτσι, ίσως, από τον Ιούνιο, ίσως του χρόνου, καταφέρουμε να μιλάμε πιο σωστά. Και τότε θα είναι νόμιμο να αφεθούμε σ' ένα ατέλειωτο γαϊτανάκι με ιστορίες για πορφύρες. Κάτι λέγεται πως δε θα μας καταστρέψουν τα καλοκαιρινά μας μπάνια.

Ε, λοιπόν, αν είναι έτσι, τέλος Ιουνίου θα ειδωθούμε στη Σαντορίνη και θα τσουγκρίσουμε κόκκινα αυγά —εγώ και ο Αντώνης.

Χρ. Νησιώτης

— Βλ. συνέντευξη του Βασ. Καραποστόλη στη Σούλα Αλεξανδροπούλου («Ελευθεροτυπία» 1-4-85).

Δεν είσαι ότι δηλώσεις

Επειδή πολλά δηλώνονται συνέχεια δεξιά κι αριστερά με κάθε άνεση και με μεγάλη ευκολία, αποφάσισα να δηλώσω και εγώ ορισμένα πράγματα. Έτσι, αξιωματικά και προσωπικά. Αν συμφωνείτε, έχει καλώς. Αν διαφωνείτε ας δηλώσετε ότι θέλετε. Δικαίωμά σας. Πάντως μαζί δεν μπορούμε να κάνουμε χωριό. Δικαίωμά μου.

Σοφός δεν είναι όποιος έχει καθηγητική θέση —παλιότερα έδρα. Η καθηγητική θέση μπορεί ν' αποτελεί ένα αρχικό τεκμήριο αλλά η «σοφία» είναι πάντα προς απόδειξη.

Διαπρεπής επιστήμονας δεν είναι αναγκαστικά όποιος πτυχιούχος συμπατριώτης μας ζει και εργάζεται στο εξωτερικό. Η επιστημονική απασχόληση εκτός Ελλάδας δεν αποτελεί τεκμήριο για να πούμε κάποιο διαπρεπή.

Ηθοποιός δεν είναι όποιος έχει αποφοιτήσει από κάποια δραματική σχολή. Ηθοποιός γίνεται μόνο πάνω στο παλκοσένικο. Και ο καλός ηθοποιός κρίνεται από την απόδοσή του.

Καλός μουσικός δεν είναι όποιος έχει τελειώσει με καλούς βαθμούς το Ωδείο. Αυτό αποτελεί μια ενθαρρυντική ένδειξη για πιθανή επιτυχημένη εξέλιξη. Ο καλός μουσικός όμως θα κριθεί από το έργο του. Η ικανότητά του είναι προς απόδειξη.

Αποδοτικός υπάλληλος δεν είναι όποιος έχει τα πιο πολλά διπλώματα. Τα διπλώματα αποτελούν μια πρώτη ένδειξη ελλείψει αποδείξεων. Η αποδοτικότητα του όμως κρίνεται συνεχώς στη

δουλειά του.

Δημοκρατικός δεν είναι σώνει και καλά όποιος δεν ψηφίζει δεξιά. Η δημοκρατικότητα του καθένα ελέγχεται συνεχώς και μόνο οι πράξεις του δείχνουν αν πράγματι είναι ή όχι.

Προοδευτικός δεν είναι αυτομάτως όποιος γραφτεί σε κόμμα της αριστεράς. Η προοδευτικότητα του καθένα είναι προς απόδειξη και μάλιστα είναι συνεχώς προς απόδειξη.

Γενναίος δεν είναι όποιος αρθρώνει γενναίες μεγαλοστομίες. Η γενναιότητα κρίνεται συνέχεια και κυρίως κρίνεται στις δύσκολες ώρες.

Συνεπής δεν είναι αυτός που εξαντλεί τη συνέπεια του όταν τα πράγματα του 'ρχονται πρώτα αλλά εκείνος που επιμένει με συνέπεια μέσα σε αντιξοές συνθήκες.

Άνθρωπος με αρχές δεν είναι ο άνθρωπος που διακηρύσσει τις αρχές του αλλά ο άνθρωπος που δρα με βάση αυτές.

Διανοούμενος δεν είναι ο κάθε διανοητικά εργαζόμενος (και καμιά φορά νοερά εργαζόμενος). «Ο διανοούμενος είναι στην ουσία ένας κριτικός της κοινωνίας, ένας άνθρωπος που τον απασχολεί το να προσδιορίσει, να αναλύσει και με αυτόν τον τρόπο να βοηθήσει να υπερπηδηθούν τα εμπόδια που φράζουν το δρόμο για την επίτευξη μιας καλύτερης, ανθρωπινότερης και πιο ορθολογιστικής κοινωνικής τάξης πραγμάτων» (Paul Baran, "The Commitment of the intellectual" από το βιβλίο «The Longer View» —μετάφραση δική μου). Και μια από τις βασικές προϋποθέσεις για να είναι κανείς διανοούμενος είναι να 'χει τη θέληση να λέει την αλήθεια.

Και μια και με τις επικείμενες εκλογές θ' αρχίσουν πάλι να κυκλοφορούν (εσωκομματικά πλέον) διάφορα βιογραφικά, μέλος αντιδικτατορικής οργάνωσης δεν είναι ο μεταχουντικά αυτοεγγραφείς αλλά αυτός που έδρασε ως μέλος της μέσα στη χούντα.

Επειδή δε μετά από αυτές τις δηλώσεις μπορεί κανείς να με παρεξηγήσει σπεύδω να κάνω και μια τελευταία δήλωση. Δεν διεκδικώ για τον εαυτό μου τις παραπάνω ιδιότητες. Διεκδικώ μόνο το προσωπικό δικαίωμα να κρίνω με τα παραπάνω κριτήρια τις δηλώσεις άλλων. Γιατί τελευταία πέφτουν οι δηλώσεις σαν το χαλάζι και μέχρι τον Ιούνιο θα γίνει κατακλυσμός. Γι' αυτό είπα απλώς να βγάλω την ομπρέλα μου. Τώρα γιατί ξαφνικά διακηρυκτικό στιλ; Ε, τι να γίνει; Διακήρυξη ο ένας, διακήρυξη ο άλλος επηρεάζεται λίγο κανείς τέτοιες εποχές. Άνθρωποι είμαστε, διακηρύξεις κάνουμε...

Σπύρος Καβουνίδης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΠΟΛΥΤΥΠΟ**

ΣΕΙΡΑ:

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ
Τ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ
Α. ΤΟΖΕΛ

**Η Κριτική της Πολιτικής
στον Μαρξ**

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ • ΑΘΗΝΑ 1984

**Τ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ -
Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ - Α. ΤΟΖΕΛ**
Η κριτική της πολιτικής στον Μαρξ

Ποια είναι η αφετηρία και ποιο είναι το θεωρητικό «στάτους» εννοιών όπως «κοινωνία —των— ιδιωτών», «εποικοδόμημα», «προλεταριακό κόμμα», «δικτατορία του προλεταριάτου». Αυτά είναι μερικά από τα κεντρικά ζητήματα που πραγματεύονται στα δοκίμιά τους οι συγγραφείς του συλλογικού αυτού τόμου, στα σημεία συνάντησης της «φιλοσοφίας», της «πολιτικής επιστήμης» και «κοινωνιολογίας».

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. ΚΟΤΖΙΑ ΚΑΙ ΣΙΑ»,
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720

Βαθμοληψία στην Εγκζαμλάνδη

«Οι τιμημένες λαϊκές μάζες της Εγκζαμλάνδης έζησαν τόσες χιλιετίες έξω από τα Πανεπιστήμια. Είναι πια καιρός να αρχίσουν να ζουν μέσα στα Μαζεπιστήμια. —Ζήτω η Νέα Εποχή του Μαζικού Διπλώματος!!».

από τον τελευταίο πανηγυρισμό της Κυρίας Εϊκο Λαόια, προέδρου της Ακαδημίας της Εγκζαμλάνδης

«Οραματιζόμαστε για τη χώρα μας ένα μέλλον, όχι και τόσο μακρινό, όπου το ποσοστό των μη πτυχιούχων θα συρρικνωθεί στο επίπεδο των αναλαβήτων του 1980».

δηλώσεις του αρμόδιου υφυπουργού κ. Δίπλο Μαόλοι στον ανταποκριτή μας.

Εγκζαμλάνδη,

του ανταποκριτή μας **Ξ.Α. Κοκόλη.**

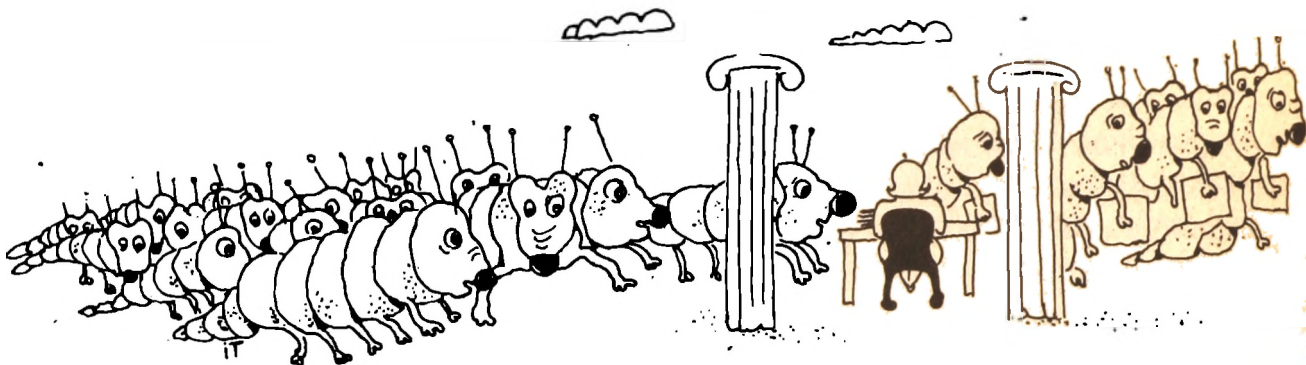
Η πελώρια πλατεία Studentvolk της Μαζεπιστημιούπολης ήταν χθες το μεσημέρι γεμάτη από ανυπόμονους φοιτητές που παρακολουθούσαν τις ειδικές οδηγίες προσέλευσης στα Εκδοτήρια Βαθμολογίας. Η γιγάντια τετράεδρη οθόνη της πλατείας, όπου προβάλλονταν οι οδηγίες, λειτούργησε χωρίς διακοπή από τις 12.31 έως τις 13.09. Οι ενδιαφερόμενοι περιμέναν, κάνοντας το σταυρό τους ή χτυπώντας ελαφρά το κρανίο του διπλανού τους! ή με άλλες πιο θεαματικές αποτρεπτικές χειρονομίες· μόλις εμφανίζονταν οι ανακοινώσεις που τους αφορούσαν, έσκυβαν με πολλή προσοχή στα ηλεκτρονικά τους ωρολογάκια, και κανόνιζαν το ξυπνητήρι στις σχετικές ημέρες και ώρες. Η προβολή θα επαναληφθεί φυσικά σήμερα και αύριο, πάντοτε μεσημέρι, γιατί αυτές τις ώρες εμφανίζεται (όπως έχουν αποδείξει μακροκοινωνικές έρευνες) ο υψηλότερος δείκτης εν-

δοπανεπιστημιακής ακροαματικότητας.

Επειδή το ζήτημα δεν αφορά μόνον το μέσο αναγνώστη του περιοδικού και τους μικρομεσαίους πανεπιστημιακούς της χώρας μας (τους μισούς άμεσα, τους υπόλοιπους έμμεσα), αλλά κυρίως ενδιαφέρει τη ΣΕΓΟΦΜΕ², δίνουμε αμέ-

μεσα το βράδυ. Αύξοντες αριθμοί προέλευσης ΔΕΝ θα δοθούν. Η τήρηση της τάξης έχει ανατεθεί στα ΑΡΕΦΟ⁸. Σταθμός πρώτων βοηθειών στο βάθος του ροδίνου διαδρόμου. Τηλεφωνική βαθμοληψία καταρχήν αποκλείεται.

Αυτά, δείγματος χάριν, από την πλατεία Studentvolk, αγαπητοί αναγνώστες,

σως παρακάτω ένα ελάχιστο δείγμα αυτής της καταπληκτικής οργάνωσης των Εγκζαμλανδών, με την ελπίδα και την ευχή σύντομα να παραδειγματιστούμε και εμείς, και να θελήσουμε να εφαρμόσουμε προγραμματισμένα (και όχι όταν μας υποχρεώσει η ίδια η ζωή) κάτι παρόμοιο και στο δικό μας ΜΠΟ³.

Το δείγμα - υπόδειγμα: στη δυτική οθόνη, δωδεκατημόριο Γ³⁴, προβλήθηκε η παρακάτω ανακοίνωση επί 4 λεπτά και 13 δευτερόλεπτα⁵:

Από το βαθμολογικό γραφείο του δ⁶ Χ.Α. Denkokónis ανακοινώνεται ότι οι βαθμολήπτες αυτής της περιόδου θα πρέπει να παρουσιαστούν στη σχετική θυρίδα με την εξής σειρά: από Α έως Θ ή από Α έως F, την Παρασκευή 18 τρέχοντος, περίπου το μεσημέρι· οι υπόλοιποι, την ίδια μέρα, περίπου το απόγευμα. Αν υπάρχουν μέλη των ΦΑΜΟ⁷ που επιμένουν να βαθμολογηθούν κατόπιν εξετάσεων, αυτοί να προσέλθουν (στην πόρτα του γραφείου, όχι στη θυρίδα) την ίδια

Τέλος, μαθαίνω ότι η μεικτή Σύγκλητος του εγκζαμλανδικού Μαζεπιστήμιου άρχισε τις προετοιμασίες για την υποδοχή των στελεχών του ΕΣΑΠ, της ΕΦΕΕ / ΦΕΑΠΘ και του ΥΠΕΠΘ, που πρόκειται να φτάσουν σύντομα εδώ για επίσκεψη αλληλογνωριμίας και για ανταλλαγή εμπειριών.

1. Ως γνωστό, στην Εγκζαμλάνδη δε χτυπάνε ξύλο, αλλά ξύλινο νου.
2. ΣΕΓΟΦΜΕ: Συνομοσπονδία Ενώσεων Γονέων Φοιτητών Μαζεπιστημίων Ελλάδας.
3. ΜΠΟ: Μαζικό Πανεπιστήμιο των Ονείρων μας.
4. Δηλαδή: στο κάτω δεξιά τμήμα της οθόνης, το δεύτερο από κάτω προς τα επάνω δωδεκατημόριο· δεν είναι δύσκολο: όπως στο σκάκι, περίπου: οριζόντια Α έως Γ, κάθετα 1 έως 4.
5. Ο κομπός και ευδιάκριτος ψηφιακός χρονοδείκτης ήταν χρώματος μωβ, δηλώνοντας έτσι ότι η ανακοίνωση αφορούσε φεμινισχολή.
6. Ελάχιστοι ισχυρίζονται ότι δ σημαίνει «διδασκων». Η κυρίαρχη άποψη είναι ότι δ σημαίνει «δέπος» (εκ του παραδοσιακού ΔΕΠ).
7. ΦΑΜΟ: Φοιτητική Αναρχία - Μαζοχιστικές Ομάδες.
8. ΑΡΕΦΟ: Αρμοδίως Εξουσιοδοτημένα Φοιτητικά Όργανα.

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ...

ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΛΙΑΔΑ

ΣΤΗΝ ΚΕΜΟΠΟΛΗ ΑΔΙΝΑ

ΕΣΑΡΧΕΙΑ
ΑΔΙΝΑ
ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑ ΜΑΓΑΖΙ
ΠΟΥ ΠΟΥΛΑ ΣΤΕΡΕΟ-
ΦΩΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

Ι ΣΑΥ
ΑΝΙΧΤΕ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ
ΚΑΙ ΠΟΥ ΠΑΡ' ΟΣΟ ΠΟΥ ΠΟΛΙΟΤΙΚΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΕΗΣ ΚΡΑΤΗΣΕ ΚΛΕΙΣΤΗ ΤΗΝ
ΠΟΡΤΑ.....

...ώστε να
εξακολουθήσει
να εξυπηρετεί
ταύς ιδαχνεύς
μέ την ίδια
βονέπεια και
φιλική διάθεση
όπως και παλιά

Ένας Φυσικός-Ηλεκτρονικός και
Ένας Ηλεκτρολόγος-Ηλεκτρονικός
είς περιμένουν για να διαλέξετε
μαζί το καλύτερο Stereo και τα
λεφτά σας να πιάνουν τόπο

STUDIO HI FI ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΑΘΗΝΑ 706
ΤΗΛ 3602697 - 3627858

ΟΛΑ ΟΣΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΓΙΑ ΤΑ STEREO ΚΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΑ ΕΛΕΓΕ -

ΓΑΛΛΙΑ:

Το πόκερ της αναλογικής

Οι γκωλικοί θεσμοί —για να εξασφαλίσουν τη σταθερότητα της εκτελεστικής εξουσίας στη Γαλλία— στηρίζονταν, (εκτός από την εκλογή Προέδρου σε καθολική ψηφοφορία), και στο πλειοψηφικό —σε δύο γύρους— εκλογικό σύστημα. Το πολιτικό παιχνίδι παιζόταν, έτσι, ανάμεσα στα τέσσερα μεγάλα κόμματα, —το Σοσιαλιστικό (PS), το Κομμουνιστικό (PC), τη «Γαλλική Δημοκρατική Ένωση» (U.D.F. —Ζισκάρ), και το «Συναγερμό για τη Δημοκρατία» (RPR —Σιράκ), και πιο συγκεκριμένα, έπαιζαν συνήθως δύο εναντίον δύο.

Η κυβέρνηση Φαμπιύς αποφάσισε πρόσφατα να τροποποιήσει τον εκλογικό νόμο, επιλέγοντας, το σύστημα της αναλογικής σε επίπεδο εκλογικού διαμερίσματος, —και όχι θεωρώντας την επικράτεια ως ενιαία, εκλογική περιφέρεια— με εκλογές ενός γύρου και με ενδεχόμενη καθιέρωση ενός «ορίου» 5% (κατά το γερμανικό σύστημα)· αυτή η απόφαση έκανε ορισμένους να αναστενάζουν ικανοποιημένοι: «Επιτέλους! Με πέντε, θα παιχτεί, τουλάχιστον ένα σωστό πόκερ».

Οι υπόλοιποι που τάχθηκαν υπέρ της αναλογικής, την υποστηρίζουν και για άλλους λόγους: επειδή αντιπροσωπεύει ένα πιο δίκαιο σύστημα εκπροσώπησης, επιτρέπει τη συμμετοχή στο πολιτικό παιχνίδι και των μειοψηφίων (στην προκειμένη περίπτωση των οικολόγων, τροτσικιστών, ακροδεξιών κ.ά.), και δεν καταδικάζει στη σιωπή σχηματισμούς που βρίσκονται σε παρακμή (στην προκειμένη περίπτωση του ΚΚ).

- η αναλογική αποτρέπει τις απότομες μεταπτώσεις απ' το ένα στρατόπεδο στο άλλο, αλλά ωστόσο, —κι εδώ παίρνουν το λόγο οι πολέμιοί της—

- μειώνει την πολιτική δύναμη του ψηφοφόρου: Διότι αυτός ψηφίζει κόμματα, αγνοώντας το τελικό αποτέλεσμα των κοινοβουλευτικών συμμαχιών που θα προκύψουν μετεκλογικά·

- ευνοεί τη διάσπαση των κομμάτων και αναθέτει υπέρμετρη εξουσία στα κεντρώα σχήματα που συνήθως αποφασίζουν διαπραγματευόμενα ακριβώς τη συμμετοχή τους στον σχηματισμό κυβερνητικής πλειοψηφίας·

- με δυο λόγια, —καταλήγουν οι υπέρμαχοι του πλειοψηφικού—, η αναλογική αναγγέλλει συνήθως μια μόνιμη κυβερνητική αστάθεια. Το κοινοβούλιο κατακερματι-

σμένο αποδυναμώνεται, ενώ επιπλέον τους βουλευτές δεν θα τους επιλέγουν οι ψηφοφόροι, αλλά τα κομματικά επιτελεία. Μέσα σ' όλα αυτά, οι προεδρικές εξουσίες θα αυξηθούν, αφού μόνος ο Πρόεδρος εκλεγμένος σε καθολική ψηφοφορία, θ' αντιπροσωπεύει κάτι το μόνιμο και σταθερό (στοιχείο σχετικά απαραίτητο στην περίπτωση των Γάλλων αλλά και άλλων λαών).

Γιατί το Σοσιαλιστικό Κόμμα στράφηκε τελικά στην ενισχυμένη αναλογική; Επειδή, ενώ παραμένει το πρώτο κόμμα στη Γαλλία, (με 25% στις περιφερειακές εκλογές της 10ης Μαρτίου), δύσκολα θα κατάφερνε αριθμητικά να παραμείνει στην εξουσία στις επόμενες εκλογές του 1986. Μόνη λύση σωτηρίας, η θέσπιση της αναλογικής.

Προσέξτε το σχήμα: Δημοσιεύτηκε στο

ρα πλέον να οργάνώσει το δικό του Bad Godesberg, και να αναδειχθεί σ' ένα μεγάλο πόλο συσπείρωσης με σοσιαλδημοκρατική ετικέτα.

Απ' την άλλη πλευρά, η ανάδειξη του κόμματος του Λε Πεν, θα «φάει» ψήφους από τα κόμματα των Σιράκ και Ζισκάρ, οι οποίοι χάνοντας την απόλυτη πλειοψηφία, αναγκάζονται να συμμαχήσουν με το Εθνικό Μέτωπο.

Ίσως γι' αυτό η τάση του Ροκάρ δεν συμφώνησε με την πρόσφατη παραίτηση του αρχηγού της: θεωρεί, πως πέρα από το νέο εκλογικό νόμο, απομένει να γίνει μια βαθύτερη συζήτηση μέσα στο Σοσιαλιστικό κόμμα, ως προς την στρατηγική που πρόκειται να ακολουθηθεί το 1986, και η οποία θα πρέπει ν' αποτελέσει και το κεντρικό θέμα του προσεχούς συνεδρίου στην Τουλούζη, τον Οκτώβριο.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΔΡΩΝ (περιφέρεια όπου εκλέγονται 4 βουλευτές)

(σύμφωνα με την πρόταση κυβέρνησης Μιτεράν)

1η Κατανομή 2η Κατανομή 3η κατανομή

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΔΡΩΝ

Έδρες κατανεμόμενες σε 3η έδρα. 4η έδρα. Αριθμός ψήφων ανά έδρα σε περίπτωση 1 προκύψας της έδρας σε κάθε κόμμα

ΚΟΜΜΑΤΑ	Ψήφοι	1η Κατανομή	2η Κατανομή	3η Κατανομή	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΔΡΩΝ
Άκρα Αριστερά	2.000		2.000	2.000	0
Κομ. Κόμμα	11.000		11.000	11.000	0
Σοσ. Κόμμα	29.000	1 έδρα	14.500	14.500	2
Οικολόγοι	3.000		3.000	3.000	0
Γαλλική Δημοκρ. Ένωση (Ζισκάρ)			20.000	10.000	1
Συναγερμός για τη Δημοκρατία (Σιράκ)	28.000	1 έδρα	14.000	14.000	1
Εθνικό Μέτωπο (Λε Πεν)	7.000		7.000	7.000	0
Σύνολο εγκύρων ψήφων	100.000	2 έδρες	1 έδρα	1 έδρα	4

Αριθμός εγκύρων ψήφων 100.000
1) Εκλογικό μέτρο = $\frac{\text{Έδρες περιφέρειας}}{\text{Αριθμός εγκύρων ψήφων}} = \frac{4}{100.000} = 25.000$

περιοδικό «Πουέν» (18.3.85), και δείχνει ανάλογα με το εκλογικό σύστημα, τον αριθμό των βουλευτών του κάθε κόμματος, σύμφωνα με τις διαθέσεις των ψηφοφόρων, όπως αυτές εκφράστηκαν στις 10 Μαρτίου.

Επισήμως ο Μιτεράν θέλησε με την αναλογική, να τερματίσει το διπολικό εκβιασμό, και να επιτρέψει σωστότερη αντιστοιχία ανάμεσα στην πλατιά βάση των πολιτών και την κορυφή της πυραμίδας των πολιτών. Ανεπίσημα ωστόσο, θέλησε και το πέτυχε, να καταστήσει το Σοσιαλιστικό κόμμα μοναδική οδό που θα οδηγεί μελλοντικά όσους ενδιαφέρονται, στο σχηματισμό κυβερνητικής πλειοψηφίας, χωρίς τη συμμετοχή των ακροδεξιών του Λε Πεν.

Η επιβολή της αναλογικής σήμανε όμως κι έναν δεύτερο θάνατο της Ενωμένης Αριστεράς: η απομάκρυνση από το ΚΚ, και η περιθωριοποίηση του τελευταίου, θα φέρει αρκετούς κεντρώους στο Σοσιαλιστικό, το οποίο θα μπορεί ελεύθε-

Στο μεταξύ, μια αίσθηση ρευστότητας επικρατεί στην πολιτική σκακιέρα, άνοιξε το «κουτί της Πανδώρας» έγραψε η «Λιμπερασιόν», ενώ ο διευθυντής της, περισσότερο δημοσιογραφικά, σημείωσε ότι «με την εφαρμογή του νέου εκλογικού νόμου αναλαμβάνουμε να γεμίσουμε μια άγραφη λευκή σελίδα, πράγμα ιδιαίτερα δύσκολο με τόσες άγνωστες παραμέτρους, αρχής γενομένης, από την αντίδραση του εκλογικού σώματος».

Στη δε «Ματέν», ο Alain Tairaine έγραψε: «Η αλλαγή του εκλογικού συστήματος θα έχει ευνοϊκές συνέπειες στον εκσυγχρονισμό της πολιτικής: θα ενισχύσει τον Μπαρ έναντι του Σιράκ, τον Φαμπιύς έναντι της σοσιαλιστικής κληρονομιάς, κι ενδεχόμενα και τον Ροκάρ, αν τοποθετηθεί σωστά».

Είναι, επιτέλους, αναγκαίο να αποκτήσουν κάποια μορφή και άλλα πολιτικά ρεύματα, που ως τώρα συντρίβονταν από την ψευτο-ενότητα της Αριστεράς και της Δεξιάς».

Άννυ Βιτσέντζου

Ορθός μανδραγόρας και Λόγος μουνώψ

του Κ. Ζουράρι

«Μήπως ονειρευόμαστε», Κωνσταντίνε Τσουκαλά;

Ίσως, αλλά δεν πρέπει. Ο σκοταδισμός της παράδοσής μας σε αποτρέπει: «Κάν ίδης τόν νούν έλκόμενον υπό τινος άοράτου δυνάμεως, μή πιστεύσης αύτώ... Μή πόθει άγγέλους ιδείν ίνα μή τέλειον φρενιτικός γένη». Τα όνειρα και τα παρεπόμενά τους κινδυνεύουν να σε τρελάνουν. Γι' αυτό, σου είναι απαραίτητη η αδιάλειπτη αγρυπνία. Άλλωστε πιστεύουμε σε σένα, Κωνσταντίνε: «Ο ύμέτερος νοϋς, άφ' έαυτού δύναται κινείσθαι προς τό άγαθόν άδιδάκτως... Έλεύθερος καί αυτεξούσιος έν πάσι τοίς πράγμασιν έν έλευθερία χρήται έξουσιαστικώς».

Χωρίς δεκανίκια, χωρίς μεσάζοντες φωστήρες, αδιδάκτως, ελεύθερος και αυτεξούσιος νους, Κωνσταντίνε.

Επομένως;

Λόγος ορθός ή πανικόβλητος;

«Φίλε μου, μην περάσεις τη ζωή σου μισώντας και έχοντας φόβο». Stendhal: Lucien Leuwen

Επομένως, τι πάθατε τώρα τελευταία, Κωνσταντίνε; Μια απλή εμβοδομέτρηση του κειμένου σου (Αντί, τ. 282, 1/3/1985), δείχνει ότι κατά τα τρία τέταρτά του ξορκίζεις τον πανικό σου και εκλιπαρείς την ορθολογική (sic) αριστερά, να επιμεληθεί την αρτιμέλεια του ορθού μέλους της. Σας ευνουχίζουν, τα κεφάλια σας αντί να σκέφτονται κατρακυλούν, τα πιττούρα νικούν. Τι Έρεβος, τι Τρόμος!

Και «η ιδεολογική ηγεμονία του ορθολογισμού κλονίζεται».

Τι είναι πάλι τούτα τα παρδαλά ληρήματα; Τι τραβάει η ψυχή μας η αριστερή; Ηγεμονία, ή Δημοκρατία;

Κωνσταντίνε, μας ακούνε...

Άλλωστε, μου φαίνεται, πως ντζάμπα χολοσκάς. Η σύγχρονη επιστημολογία σε φωτίζει: «Τα συστήματα εμφανίζουν «κριτικά σημεία» και όχι αυθεντικές «κρίσεις». Ο χαρακτήρας των κρίσεων είναι «κατ' εξοχήν υποκειμενικός». Δηλαδή, βρίσκεται σε «κρίση», «κάθε υποκείμενο», που νοιώθει ότι οι ρυθμιστικοί μηχανισμοί του εξασθενίζουν χωρίς αιτία φανερή, κι αυτό το εισπράττει σαν απειλή για την ύπαρξή του».

Κωνσταντίνε, η φωτογραφία σας. Κι αυτά τα λέει ένας από τους εγκυρότερους σήμερα της αγοράς, ο μαθηματικός, επιστημολόγος κτλ. Ρενέ Τομ (οπ. παρ. σελ. 117).

Κι εσείς τι κάνετε;

Μα τον τελευταίο καιρό, αντί να επιστημολογείτε, εσείς ανησυχείτε για τα μέλη σας. Όχι όλα βέβαια. Μόνο για τα αριστερά σας μέλη.

Και δώστου τα ξόρκια και τα ματζούνια.

Ο ένας Όρθιος Λόγιος προτείνει γενική φυγή, ο άλλος Όρθιος Λόγιος ειδική πυγμή, κι άλλοι Όρθιοι Ανάλογοι αποφασιστική Σιγή. Δική μας, όχι δική τους. Να μας πάψουνε, να μας θάψουνε, ν' αφήσει η Αριστερά τον πολλαπλό (sic) διάλογο, (δηλαδή, πώς θα είναι διάλογος αν δεν είναι πολλαπλός;) και ν' αρχίσει η Αριστερά τον πολλαπλό μονόλογο.

Ταυτόν μέν, χωρίς θάτερον, δέ. Της προτείνουν δηλαδή προσφυγή στον αυτισμό ή στον Μανδραγόρα. Λύση αριστερή ή διάλυση καθολική;

Μας υπενθυμίζει πάλι η σύγχρονη, δηλαδή η σύγχρονη, όχι η τριτοδιεθνίτικη ή η φωταδιστική επιστημολογία: «Στην βιολογία όπως και στην κοινωνιολογία, οι «ψευδο-λύσεις» είναι πολλές. Ας σκεφτούμε τους αποδιοπομπαίους τράγους, στους οποίους καταφεύγει μία αναστατωμένη κοινότητα, πολύ συχνά.

«Αυτό που περιορίζει το αληθινό δεν είναι το εσφαλμένο, αλλά το ασημαντό. Και η σύγχρονη επιστήμη, εκεί που βρίσκεται, είναι ένας χειμαρρος ασημαντότητας».

René Thom: Parables et catastrophes.

(Τυπικό δείγμα οι διωξεις κι οι πόλεμοι, που προκάλεσαν οι Ναζί). Αυτές οι ψευδολύσεις έχουν συχνά μια αναμφισβήτητη τοπική αποτελεσματικότητα. Αν όμως επιμεινουμε σ' αυτές τις ψευδολύσεις πέραν από ένα όριο, προκαλούμε πολύ γρήγορα μια κατάσταση ανάλογη με τις κρίσεις που οφείλονται στην Ύβρη (Hybris): έναν μηχανισμό δηλαδή, που δείχνει βολικός, μέχρι να φανεί καταστροφικός, μόλις ξεπεράσει κάποιο όριο». (Ρενέ Τομ. οπ. παρ. σελ. 118).

Κωνσταντίνε, μήπως οι λύσεις που προτείνουν οι Όρθιοι Λόγιοι είναι λίγο ζντανωφικές, αρκετά μπαγιάτικες και εντελώς σαχλές;

Κωνσταντίνε, ο πανικόβλητος Λόγος δεν είναι ποτέ Ορθός Λόγος.

Λογισμός δε όκνον φέρει

«Μετά οίας ανεπιστημοσύνης και μαλακίας...»

Θουκυδίδης Ε, 7

Τι συμβαίνει;

Μήπως ο Όρθιος Λόγος είναι σκνηρός λόγος; Μήπως αντί για τα αβέβαια της επιστημολογίας προτιμά τα σίγουρα της ιδεολογίας;

Κωνσταντίνε, τι πάει να πει αυτή η κατάμαυρη οπή σου: «... οποιαδήποτε υποχώρηση σε σχέση με την αλήθεια, κινδυνεύει να είναι καταλυτική»; (Αντί, οπ. παρ.).

Και τι λένε οι επιστημολόγοι, οι σύγχρονοι, όχι οι μπαγιάτικες; Δεν έχουν συναποφασίσει, ότι προσωρινά τουλάχιστο «η αλήθεια», στον ενικό, θεωρείται concept éclaté, δηλαδή άλλα λόγια ν' αγαπιόμαστε; Και δεν πρέπει να μαζεύουμε, φασούλι το φασούλι, κάθε στοιχείο της κοινωνίας, χωρίς καμιά αλλεργία, μήπως βρούμε προσωρινά μια άκρη, που κι αυτήν κάποτε θα την αφήσουμε στην άκρη; Φασούλι το φασούλι φουσκώνει το σακούλι, δηλαδή piecemeal social engineering...

Και πώς συνδυάζεις τη λεβεντιά του «ανένδοτου ορθολογισμού» σου με τη σύγχρονη επιστημολογική αρχή του «με συχωρείτε, λάθος», δηλαδή με την potential falsifiability;

Κωνσταντίνε, μας διαβάζουν... Διάβασε κι εσύ τα παρακάτω του δικού σου.

«Λόγος», λέει, και δεν ξέρω αν είναι Ορθός ή Πλάγιος, «Λόγος είναι κατ' ουσίαν μία δυναμική κατάσταση συγκρούσεως μεταξύ δραστών, που πρέπει να μοιράσουν μεταξύ τους ένα υπόβαθρο διάστημα. Κάθε μορφολογία είναι το αποτέλεσμα μιας σύγκρουσης». Ρενέ Τομ (οπ. παρ. σελ. 140).

Πού τον είδες τον δικό σου τον ανένδοτο ορθολογισμό; Για μοιρασιά, μιλάει ο άνθρωπος, και Λόγος σημαίνει μοιρασιά. Μεταξύ δραστών. Δραστών πάσης υποστάθμης. Όχι μεταξύ αριστερών.

Μεταξύ όλων, δηλαδή μεταξύ πολιτισμένων του «πολιτισμέ-

νου κόσμου» σου και πτωχών τω πνεύματι, όπως εμείς και άλλοι ερεβώδεις σκοταδιστές.

Δεν σου αναφέρω βέβαια τον Φαγεράμπεντ που ζητάει από την επιστήμη να συναντήσει τις θρησκείες ώστε να βελτιώνει η επιστήμη την κακή της σχέση με την πραγματικότητα. Έχεις, δικιο. Αυτός είναι μεν έγκυρος επιστημολόγος, αλλά ψιλοφρικαρισμένος. Πιο έγκυρος ορθολογιστής είναι ο Λυσένκο.

Κωνσταντίνε...

Και Κωνσταντίνος και Νεκτάριος

«Τα σα εκ των σων»

Κωνσταντίνε, αδελφέ μου, θαύμα! Είσαι δικός μου, σκοταδιστής με περικεφαλαία! Ξαναδιάβασε τη φράση σου: «Το κεφάλι μας όμως εξακολουθεί να τσουλάει προς τον κατήφορο». (Αντί, τ. 282, σελ. 37).

Ξαναδιάβασέ την πάλι με τα δυο σου μάτια, όχι ως μουνώψ.

Εφαρμόζω λοιπόν την αριστοτέλεια επιστημολογία, που μας βοηθά στη σύγχρονη ανάλυση περιεχομένου.

Τι διαπιστώνω λοιπόν με τη βοήθεια του «λέγεται τινος» και του «είναι έν τινι»;

Ο χρόνος της φράσης σου είναι ο εξακολουθητικός ενεστώς χρόνος. Είναι ο χρόνος που διαπιστώνουμε στη μοναδική καταφατική διατύπωση (γιατί όλες οι άλλες είναι αποφαιτικές), που μας δίνει η σκοταδιστική παράδοσή μας για το λήμμα Θεός: ο θεός αγάπη *έστί*.

Επομένως Κωνσταντίνε μου, κατά το «λέγεται τινος» της φράσης σου, τα κεφάλια σας (το δικό σου και των ομοϊδεατών

φωταδιστών σου, υποθέτω), εξακολουθούν να τσουλάνε και να τσουλάνε, και εξακολουθούν και εξακολουθούν, εις το διηνεκές, εις τον αιώνα τον άπαντα. (Χρόνος ενεστώς εξακολουθητικός).

Δεν διαπιστώνεις όμως καμιά αριστοτέλεια «αλλοίωσιν», ως προς την αρτιμέλεια των κεφαλιών σας. Εκ των δύο όμως το καλύτερο:

1. Ή, τα κεφάλια των φωταδιστών εξακολουθούν να τσουλάνε και δη προς τον κατήφορο, στον αιώνα τον άπαντα, άρα έχουμε υπέρβαση του νόμου της βιολογικής φθοράς, άρα τα κεφάλια σας μετέχουν αρτιμελή της Υπεράρχονης Υπερουσιότητας, διότι ποτέ δεν πεθαίνουν.

2. Ή, τα κεφάλια των φωταδιστών τσουλώντας στον κατήφορο, πολτοποιούνται μεν (κι αυτό δεν ενοχλεί κανέναν, λέει η φράση), εξακολουθούν όμως, στον αιώνα τον άπαντα, ως υπόστασις πολτού, να διατηρούν την ιδιότητα του κεφαλιού. Αυτό λέει η φράση σου, διότι το κεφάλι σας και ως πολτός ορθού λόγου, παραμένει πάντοτε κεφάλι.

Επομένως, αναγνωρίζεις με ευλάβεια ένα «είναι έν τινι» που επιτρέπει την αρτιμέλεια του πολτού σας.

Επομένως, ο ορθολογικός σας πολτός παραπέμπει στην αία υπερουσιότητα, αφού παρόλη την τσουλήθρα —θανάτω θάτον πατήσας— ο πολτός δεν παύει να είναι τηλαυγές και

Όρθιο προς τον κατήφορο κεφάλι.

Miracolo, Κωνσταντίνε, Miracolo!

Γι' αυτό, να είσαι γλυκούλης με τον κ. Ράμφο, τον κ. Διονύση Σαβδόπουλο και λοιπές σκοταδιστικές θεούσες.

Τον ίδιο καπνό φουμάρετε, στον ίδιο μεθεκτικό γνώφον αγνωσίας κοινωνείτε, φωταδιστές, Όρθιοι Λόγιοι και Αναστενάρηδες.

Όλοι σας δηλαδή, κι η φράση σου κι ολόκληρος εσύ, λικνίζεσθε αρμονικά, σιγοψάλλοντας με τον Αριστοτέλη, ότι το «συμβεβηκός ού συμβεβηκότι συμβεβηκός» και ικετεύετε μαρνηκή μετοχή στην Τελεωτάτην Ακαταληψίαν.

Απλώς, εσείς οι Όρθιοι Λόγιοι και λοιποί φωστήρες, αντί να λέτε τα σύκα σύκα και την σκάφη σκάφη, εσείς, μετά οίας ανεπιστημοσύνης και μαλακίας, προσκυνάτε μια ετεροθαλή schlechte unendlichkeit, μια απειρότητα της συμφοράς, που κορδακίζει την αμηχανία σας.

Καλέ μου Κωνσταντίνε, ο Πανάγαθός σου, ο δεσοξυριβοζονουκλείκός σου Οξύς (DNA), σου έδωσε δυο μάτια και μάλιστα τρυφερά και λαγγεμένα. Γιατί θες να μείνεις στη μιζέρια των άλλων, που βλέποντες, έβλεπον μάτην;

Γιατί γίνεσαι μουνώψ;

Και μανδραγόρας και μάνδρα;

«Δημοκρατία.. άδύνατον έστιν έτέρων άρχειν»

Θουκυδίδης Γ, 37

Τα περί αλλεργίας και επιστημολογίας, Κωνσταντίνε, μπορούν να περιμένουν συνεχώς. Τα περί ηγεμονίας όμως ή δημοκρατίας επείγουν αδιαλείπτως.

Επείγει δε, μετά το τελευταίο σου κατόρθωμα (Αντί, τ. 282, 1/3/85), μια δήλωση νομιμοφροσύνης σου.

Διότι, δυστυχώς, δεν είσαι καθαρός.

Προτείνεις την ιερή αγανάκτησή σου, διότι «Αύριο θα παρακολουθήσουμε με ευλάβεια και ανεκτικότητα τους... κτλ., να συνδιαλλέγονται περί Ορθοδοξίας στην EPT 2».

Μέχρι εδώ, ουδείς ψόγος, είσαι νόμιμος.

Στην τελευταία σου όμως στήλη, όπου καταγγέλεις την «απεριόριστη ανοχή» της Ελληνικής Αριστεράς (sic) —εκεί αναγνωρίζεις στους Νεο - Αναστενάρηδες ότι «αυτοί έχουν το θάρρος της γνώμης τους. Ας την εκφράζουν λοιπόν ελεύθερα...».

Πού, όμως, πονηρέ Κωνσταντίνε;

Διότι, ενώ στην εκδήλωση της οργής σου υπάρχει η μνεία της EPT 2, στην δήλωση της πραότητας σου, δεν υπάρχει η μνεία της EPT 2.

Πού, λοιπόν; Μήπως η παράλειψη παράγει σημασία; Μήπως θυμίζεις τον Μαρσέ, που είπε, πως όταν έρθουμε στα πράγματα, βεβαίως και θα έχουμε ελευθερία λόγου, αρκεί βέβαια οι διαφωνούντες να βρίσκουν εκδότη για να τους τυπώνει;

Κωνσταντίνε, μήπως έχεις σαλτάρει εντελώς;

Κατ' αρχήν, αναπαύου εν ειρήνη. Τις εκπομπές για την Μεγάλη Εβδομάδα τις έκοψαν όλες.

Γι' αυτό, στο φετινό Πάσχα, τουλάχιστον, δεν κινδυνεύει η ηγεμονία σας. Κάνει νερά, απλώς, η δημοκρατία σας.

Διότι, για δεσ, σε παρακαλώ, με τη διόφθαλμη όρασή σου κι όχι ως Κύκλωψ: δηλαδή, ποιοι είστε εσείς οι Όρθιοι Λόγιοι και παρεπίδημοι Πλάγιοι Λήροι, που έχετε και άποψη για την Μεγάλη Εβδομάδα;

Ή μήπως, Κωνσταντίνε μου, ξεχνάς ότι, ανεξαρτήτως των κουφών ηγεμονιών σας, τουλάχιστον την Μεγάλη Εβδομάδα είστε ασήμαντη μειοψηφία;

Δηλαδή, ποιος θες να εμφανίζεται στην EPT 2 τη Μεγάλη Εβδομάδα; Εσύ, ή μήπως ο πισινός σου της σελίδας 38; (του Αντί, τ. 282, 1/3/85);

Κωνσταντίνε, μήπως ονειρεύεσαι;

□

Ο σώζων εαυτόν... απολεσθήτω μετά των αλλοφύλων

Τώρα, που η αστυνομική παραφιλολογία κόπασε κάπως και καταλάγιασε ο πυρετός της προβοκατορολογίας είναι καιρός να ρίξουμε μια ματιά στις απόψεις που εκφράστηκαν στον Τύπο για το φαινόμενο της τρομοκρατίας γενικά και τη δράση της 17ης Νοέμβρη ειδικότερα.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να διαιρέσουμε τα επιχειρήματα που εκφράστηκαν στα διάφορα έντυπα σε δύο βασικές κατηγορίες:

1. Η 17η Νοέμβρη, συνειδητά και εσκεμμένα, αποτελεί πλοκάμι της ιμπεριαλιστικής δύναμης καταστολής και πιο συγκεκριμένα, δρα στα πλαίσια της CIA (πρόκειται για την επιχειρηματολογία του τύπου: «για να καταλάβουμε πολιτικά την τρομοκρατία, ας αναλύσουμε ποιες δυνάμεις διευκολύνει η δράση της, σε ποιους είναι ευχάριστη» κτλ.).

2. Η δράση της 17ης Νοέμβρη δίνει προσχήματα στην αστική τάξη και τον ιμπεριαλισμό για να εξασκήσουν μια σφαιρικότερη κατασταλτική πολιτική πάνω στο λαϊκό κίνημα και τις διεκδικήσεις του. Έστω ασυνείδητα λοιπόν, η τρομοκρατία εξυπηρετεί τα σκοτεινά σχέδια της αντίδρασης.

Και οι δύο αυτές απόψεις καθρεφτίζουν, όπως εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κανείς, ιδεολογικά ρεύματα αριστερής ή προοδευτικής έστω απόκλισης, που εντάσσονται στη λογική της παραδοσιακής (δεσμευμένης ή «αδέσμευτης») αριστεράς. Αν η πρώτη άποψη, παγιδευμένη στη λογική του «άσπρο - μαύρο» παραγνώνει οτιδήποτε ξεπερνάει τα όρια της μηχανιστικής και ιδεαλιστικής «διαλεκτικής» η δεύτερη, προσπαθώντας να ανιχνεύσει τις διαδικασίες και τις πολιτικές συνιστώσες της τρομοκρατίας, καταλήγει, από διαφορετικό βέβαια δρόμο, να παρακάμψει το κεντρικό ζητούμενο της συλλογιστικής της, τις συνθήκες δηλαδή που στέκονται στη βάση της ανάπτυξης της τρομοκρατίας σαν πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο. Συνθήκες για τη διαμόρφωση των οποίων, δεκαετίες σταλινισμού απετέλεσαν σχολείο. Συνθήκες για τις οποίες άμεση κι αποκλειστική υπεύθυνη είναι η ίδια η ρεφορμιστική, παραδοσιακή αριστερά, τόσο πρόθυμη να επικρίνει τα καρκινώματά της όσο και πάντα προετοιμασμένη για τη δογματική παραγνώριση του γεγονότος ότι κάθε καρκίνωμα προϋποθέτει ένα οργανισμό —έναν άρρωστο, βαριά άρρωστο οργανισμό.

Ας πάρουμε, όμως, καλύτερα τα πράγματα από την αρχή. Η «παραδοσιακή» τρομοκρατία είναι τόσο παλιά όσο και τα λαϊκά κινήματα διεκδίκησης. Προπορεύονται κάθε μεγάλης κοινωνικής επανάστασης (της αστικής όπως και της σοσιαλιστικής). Προηγούνται της πολιτικής οργάνωσης των εξαθλιωμένων κοινωνικών στρωμάτων, αποτελούν αυθόρμητα ξεσπάσματα της ανοργάνωτης ακόμα λαϊκής αγανάκτησης κι οργής. Αυτό διδάσκει η ιστορία, έτσι την αντιμετώπισαν πάντα οι προοδευτικοί. Αντίθετα, όλες οι συντηρητικές δυνάμεις κράτησαν πάντα απέναντί της μια στάση όχι δύσπιστη, αλλά εχθρική: δεν διαφωνούσαν απλώς με τη μέθοδο, τη μισούσαν σαν έκφραση ενός φαινομένου που έτεινε στο ξεπέραςμα και την ανατροπή τους (βλέπε λόγου χάρη τους προύχοντες των ελληνικών κοινοτήτων στο διάστημα της τουρκοκρατίας κατά των κλεφτών και κατσαπλιάδων, τον ανώτατο κλήρο κατά του αγώνα κτλ.). Αυτή η αντιμετώπιση, αυτή η στάση απέναντι στην τρομοκρατία σαν φαινόμενο, αυτές οι αντιλήψεις, τόσο διαφορετικές στις πραγματικές προοδευτικές δυνάμεις και στις άλλες, τις δήθεν, αποτελεί ουσιαστικά το μοναδικό κοινό

γνώρισμα ανάμεσα στην «παραδοσιακή» και τη σύγχρονη έκφραση του ένοπλου μειοψηφικού αγώνα. Ένα και μοναδικό κοινό γνώρισμα, αλλά κεντρικό για όποιον θέλει να συλλάβει πολιτικά το νόημα των απόψεων που σωρηδόν, κατά περιόδους, δημοσιεύονται: «οι κατσαπλιάδες, οι κλέφτες, είναι αντικειμενικά, επιζήμιοι για τους Έλληνες» διατείνοντο οι αξιότιμοι προύχοντες των σκλαβωμένων Ελληνικών Κοινοτήτων, σπεύδοντας να τους καταγγείλουν και να τους καταδώσουν στις τούρκικες αρχές σε κάθε ευκαιρία. Μοναδικό τους μέλημα η διατήρηση του ήπιου κλίματος γύρω από τα τραπέζια των διαπραγματεύσεων, η διασφάλιση των κεκτημένων προνομίων γι' αυτούς τους ίδιους τους προύχοντες, η βολή τους.

Κάποιοι επιτήδριοι «στοχαστές» του φαινομένου της τρομοκρατίας εξακολουθούν να πλαστογραφούν το βιβλίο της ιστορίας, αφαιρώντας του τίτλους κεφαλαίων, σελίδες και κεφάλαια. Απορροφημένοι με τις «διεξοδικές» και «αντικειμενικές» τους αναλύσεις, σοβαροφανείς μα ποτέ πραγματικά σοβαροί, αυτοί οι «στοχαστές» ακροβατούν ανάμεσα στη θεωρία και τα ιστορικά γεγονότα. Η κοινή λογική αναρωτιέται βέβαια: γιατί άραγε η CIA ασχολείται τόσο συστηματικά με την εξόντωση των βασανιστών που χρηματοδότησε, των αρχιπρακτόρων της και των ηγετικών στελεχών της αστικής αστυνομίας; Είναι τόσο σοβαρή η όξυνση που αυτές οι δολοφονίες δημιουργούν ώστε έντεχνα να καλύπτουν και να επισκιάζουν τις πραγματικές ταξικές και πολιτικές συγκρούσεις που αντικειμενικά δημιουργεί η οικονομική και πολιτική πραγματικότητα; Μα για τους αστυνομικούς συντάκτες αυτής της αριστεράς δεν υπάρχουν παρά «πλεκτάνες», «σκοτεινές δυνάμεις», «αινίγματα» δυσεπίλυτα από την κοινή πολιτική σκέψη. Ένας λόγος που ψυχοπαθολογικά πλησιάζει το παρανοϊκό παραλήρημα, μεθοδολογικά την απόλυτη έκφραση της πολιτικής ανοησίας αυτής του καλού Κνίτη δηλαδή. Ο δήθεν προοδευτικός διανοούμενος αυτής της κατηγορίας διακατέχεται από μια άμεση μεταφυσική πολιτική παρόρμηση. Αντιλαμβάνεται τις αντιθέσεις σαν ένα σύνολο μεταφυσικών εναλλακτικών και αλληλοαναιρούμενων δυνάμεων: το καλό και το κακό, το σκοτεινό και το φωτεινό, ο λαός κι οι προδότες, η CIA κι οι δημοκρατικοί πόθοι... Λίγο λίγο μεγάλες μερίδες του λαού έγιναν ευάλωτες στη φιλολογία του είδους. Απ' εκεί, μέχρι στο να γίνει κάποιος καταδότης «υπόπτων τύπων» με συνείδηση ότι έτσι εκπληρώνει το δημοκρατικό του καθήκον, δεν υπάρχει πια μεγάλη απόσταση. Στη Δυτική Γερμανία υπήρξαν μαζικές ανώνυμες καταδόσεις των υπόπτων της ομάδας Μπάαντερ-Μάινοφ —αυτών που «αυτοκτόνησαν» με πληγές στην πλάτη, γιατί ως γνωστόν, οι πράκτορες της CIA, έξω από προβοκάτορες είναι και πολύ βιτσιόζοι...

Κι όμως, με εξαίρεση τις τελευταίες δολοφονίες (πολιτικά πολύ συζητήσιμες), οι περισσότεροι θάνατοι που προκάλεσαν οι τρομοκράτες χαροποιούν ή τουλάχιστον αντιμετώπιστηκαν με κάποια κατανόηση από τη μεριά του πολύ κόσμου. Αντίθετα, ο λαός τρομοκρατείται από τις βόμβες στα τυφλά, από την αστυνομική ασυδοσία, από τις πυρκαγιές δασών κατά το καλοκαίρι (αλήθεια, τι γίνεται με τους τόσο σεσημασμένους πυρπολητές δασών; γιατί δεν συλλαμβάνονται;).

Σ' ένα άλλο επίπεδο τρομοκρατεί η στραπατσαρισμένη αντικτικότητα στο απαράδεκτο, κάποιας διανόησης υπεροπτικής και προβοκατορολογούσας. Τρομοκρατεί η χαρούμενη απο-

βλάκωση του πολιτικού μπρέικ ντανς (νεοφιλελεύθερου και πλουραλιστικού), που καταστρέφει τον ιστό της πολιτικής και επιστημονικής σκέψης. Μήπως τους καλύτερους, μη συνειδητούς πράκτορες της CIA πρέπει να τους ψάξει κανείς μέσα στον κυκεώνα των διανοούμενων κάποιας απερίγραπτης «αριστεράς»;

Αλλά υπάρχει και η άλλη αντίληψη. Αυτή που δεν αμφιβάλλει για τη γνησιότητα του σκοπού αλλά την ορθότητα της μεθόδου των τρομοκρατών της αριστεράς. Άποψη στη γενικότητά της δικαιολογημένη, που εκφράστηκε σ' έναν ορισμένο αριθμό δημοσιεύσεων, από τις οποίες η σφαιρικότερη κατά τη γνώμη μας είναι εκείνη του Αντ. Μπερέττα (Αντί 282, σ. 8-9).

Προσέγγιση τεκμηριωμένη, που παρακάμπτει όμως το πρόβλημα των ευθυνών της παραδοσιακής αριστεράς στην ιστορική διάσταση του φαινομένου που λέγεται «τρομοκρατία»: η 17η Ν. προβοκάρει, κατ' αυτήν την αντίληψη, τις πολιτικές ισορροπίες που, «όσο και πλασματικές και σικέ κι αν δεχτούμε ότι είναι, παραμένουν οι μόνες που προκύπτουν από τη σημερινή ωριμότητα και ανάπτυξη του λαϊκού κινήματος, οι μόνες που προκύπτουν επίσης από το ένστικτο, την πείρα και τις δοκιμασίες ενός ευαίσθητου και πολιτικά ευφυούς λαού» (σ. 9). Μεθοδολογικά, το σκεπτικό αυτό είναι διαβλητό: ξεκινά από τη διαπίστωση μιας κατάστασης για να προδικάσει νομοτελειακά τις συνθήκες που την οικοδόμησαν (ενώ καμία γενική ιστορική νομοτέλεια δεν κάνει απαραίτητες αυτές τις ισορροπίες ειδικά κι όχι κάποιες άλλες). Πράγματι, άλλες ισορροπίες και άλλα θεσμικά πλέγματα υπήρξαν και λειτούργησαν στις στιγμές όξυνσης της ταξικής πάλης στη σύγχρονη Ελλάδα. Ιστορικά, οι σημερινές ισορροπίες δεν είναι μόνο προϊόντα της ωριμότητας, δεν προκύπτουν μόνο από το ένστικτο και την πείρα ενός ευφυούς λαού, αλλά από την αδυναμία του να αντιτάξει μια δική του, αυτόνομη πολιτική προοπτική σ' εκείνη της αστικής εξομάλυνσης: οι σημερινοί συσχετισμοί προκύπτουν από την ήττα του λαϊκού κινήματος, τον ιδεολογικό, πολιτικό και πολιτιστικό του ευνουχισμό που αυτοί οι ίδιοι συσχετισμοί διαιωνίζουν. Αυτή η τελευταία διαπίστωση δεν δικαιώνει, ούτε δικαιολογεί τη δράση της 17 Ν., απλώς την εξηγεί, γιατί θέττει τάλι και πάλι επί τάπητος το μοναδικό ζητούμενο, δηλαδή την πεξεργασία μιας στρατηγικής πολιτικής ικανής να ξαναδώσει νόημα στη φθαρμένη πια από την ακαταλόγιστη χρήση της αννοια του σοσιαλισμού.

Αυτή η εξήγηση της τρομοκρατίας σαν παράγωγο της μαρξιάς επικυριαρχίας του σταλινισμού και των διάφορων ρεφορμιστικών ιδεολογιών πάνω στο λαϊκό κίνημα παρακάμπτει λοιπόν συστηματικά. Κι όμως, τρομοκράτες και ρεφορμιστές, στην κοινή πολιτικά (και κοινωνικά συνήθως) πολιτική τους καταγωγή, υποτιμούν το ρόλο της δράσης των μαζών στον αγώνα για την κοινωνική και πολιτική χειραφέτηση. Οι μιν στηρίζονται στους δε: οι ρεφορμιστές φορτώνουν τα βάρη των αποτυχιών της μυωπικής και γραφειοκρατικής τους πολιτικής στους «προβοκάτορες» που παρενοχλούν τις διαδικασίες διεκπεραίωσης των ειρηνικών τους ουτοπιών —ενώ οι τρομοκράτες διαχειρίζονται στα μίζερα πλαίσια του περιθωίου την απομόνωσή τους, υποτιμώντας πάντα το βάρος της εφορμιστικής ιδεολογίας στα πλατύτερα λαϊκά στρώματα κι αναλαμβάνοντας προσκοπικά δράση στο δήθεν όνομά τους. Παράγωγα της απουσίας μιας επαναστατικής πολιτικής προοπτικής, προϊόντα της ενσωμάτωσης της παραδοσιακής αριστεράς στη λογική και τις αξίες του αστικού κόσμου, οι τρομοκράτες έχουν αναλάβει τον άχαρο ρόλο του να προσφέρουν κάποιο «άλλοθι» στις γραφειοκρατικές ηγεσίες των οποίων οι αλλεπάλληλες προδοσίες των ιστορικών συμφερόντων του λαού απέτελεσαν τις πολιτικές συνθήκες που καθόρισαν την εμφάνιση της τρομοκρατίας.

Δημιουργήθηκαν έτσι προοδευτικά οι συνθήκες για την ανά-

πτυξη μιας «νέας» δυτικο - ευρωπαϊκής τρομοκρατίας, της οποίας οι συνιστώσες ελάχιστα μόνο έχουν αναλυθεί. Η απελπισία και το αδιέξοδο που αντιμετωπίζουν καθημερινά στάθηκε στη βάση μιας πολιτικής παραίτησης, λίγο ή πολύ συνειδητές, ενός κυνισμού που φέρνει τη «νέα τρομοκρατία» στο συμμετρικό αντίποδα του «νεο - φιλελευθερισμού» με την ιδεολογία του οποίου αρχίζουμε λίγο λίγο να ανακαλύπτουμε κάποιες συνάφειες. Πράγματι, ο «κανονικός πολιτικός βίος» στη δύση αναιρεί με τον καιρό και τα τελευταία οχυρώματα της σφαιρικής πολιτικής σκέψης. Χωρίς αυταπάτες αποτελεσματικής πολιτικής παρέμβασης και στη λογική του «και γιατί όχι;» που παρασέρνει τα πάντα, οι νέοι τρομοκράτες της δύσης αντιπαράθετουν μια δικιά τους ηθική στην ανεκτικότητα, αυτή της απόρριψης: χωρίς άλλη πολιτική επεξήγηση, τείνουν στην αυτοκτονία, παίρνοντας μαζί τους στον τάφο και κάμποσους «εχθρούς». Καμικάζι σ' ένα εφιαλτικό σενάριο «συναίνεσης» αλλά Όργουελ, οι τρομοκρατικές πολιτικές οργανώσεις τείνουν στη διάλυσή τους και την ενσωμάτωσή τους στη λογική της ενόπλου συμμορίας: οι ένοπλοι νέοι αλήτες με κάποιο πολιτικό υπόβαθρο λόγου που ληστεύουν και πυροβολούν, πληθαίνουν διαρκώς —κι αν η αντίδραση ψάχνει προσχήματα για την περαιτέρω αστυνόμευση της κοινωνικής ζωής, τα βρίσκει πολύ πιο εύκολα εκεί παρά στις «παραδοσιακές» πολιτικές τρομοκρατικές ομάδες.

Η παραδοσιακή αριστερά πλειοδοτεί στην υπεράσπιση του «φιλήσυχου πολίτη» και μεταβάλλεται σε βασικό ιδεολογικό συνοδοιπόρο της αντίδρασης. Από βασικός υπεύθυνος ανάπτυξης της βαρβαρότητας της «νέας τρομοκρατίας», ο ρεφορμισμός μετατρέπεται, έτσι σε συνειδητό εγγυητή της διαιωνισής της, ενώ η απαγκίστρωση της πολιτικής από συγκεκριμένους πόθους των μαζών μετουσιώνει την πολιτική σκέψη και δράση σε επάγγελμα πολιτικάντηδων που δεν αφορούν σε τίποτα πια τον απολίτικο και παθητικοποιημένο λαό.

Δεν πρόκειται για σενάριο πολιτικής φαντασίας, πρόκειται για τα απτά σημάδια του νέου μεσαίωνα που έρχεται, που έχει ήδη αφήσει τα πρώτα ίχνη του και στην Ελλάδα. Η έλλειψη νέων πολιτικών οριζόντων, η ασυναρτησία, η αποτυχία των τριτοδρομικών πειραματισμών, η παραταξιοποίηση του μαζικού κινήματος προσφέρουν απλόχερα ευκαιρίες για μια σταδιακή αποπολιτικοποίηση της νεολαίας, για μια απελπισμένη ιδώτευση, δείχνουν το δρόμο της μετανάστευσης προς την εσωτερική μοναξιά: εκεί που πολιτικά γεννιούνται οι φασισμοί και οι τρομοκρατίες.

Γιατί την τρομοκρατία την παράγουν και οι ίδιες οι καθημε-

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

προς τις γυναίκες και τους άντρες
ηλικίας
25-50 ετών

(άλλοτε
αναγνώστες
του
«ΜΙΚΡΟΥ
ΗΡΩΑ»).

—για όσους αγάπησαν τον «ΜΙΚΡΟ ΗΡΩΑ», το
δρυλικό ανάγνωσμα των παιδικών τους χρόνων και
τον ξαναφέρνουν συχνά στη σκέψη τους με βαθιά
συγκίνηση και γλυκιά κάπως θλιμμένη νοσταλγία.
—για όσους θα ήθελαν, ν' αποκτήσουν για τη
βιβλιοθήκη τους τους εξαντλημένους πια τόμους
του αγαπημένου τους περιοδικού και να γνωρίσουν
τα παιδιά τους τις συναρπαστικές ιστορίες που τους
γαλούχησαν...

★ ... ο «ΜΙΚΡΟΣ ΗΡΩΣ» ξανακυκλοφορεί
σε νέα (ΤΕΤΑΡΤΗ από το '52) έκδοση, σε
σχήμα βιβλίων τσέπης (ένα βιβλίο για κάθε
τόμο)!

★ ... σε πρώτη φάση, θα τυπωθούν οι
πρώτοι 20 τόμοι και θα κυκλοφορήσουν
μέσω του Πρακτορείου Εφημερίδων
Αθηναϊκού Τύπου, ένας την εβδομάδα
(κάθε Πέμπτη).

**Ο Μικρός
ΗΡΩΣ**

Σελίδες 210
Τιμή
150 δραχμές

Ζητήστε στα περίπτερα
την ΠΕΜΠΤΗ, 18 Απριλίου
τον τόμο 1

...για τη βιβλιοθήκη σας και τα παιδιά σας!

ρινές κοινωνικές σχέσεις και πρακτικές — και για πολλούς, εί-
ναι πια αμφίβολο αν υπάρχουν ακόμα περιθώρια για ουσιαστι-
κές αλλαγές των παραγωγικών σχέσεων. Απ' αυτή την άποψη
η νέα γενιά των τρομοκρατών της Δ. Ευρώπης αρνείται να
τραβήξει τα διδαγματα της θεωρίας και της ιστορικής εμπει-
ρίας γιατί δεν κάνει παρά να διαλέγει ένα «εκδικητικό» τρόπο
αυτοκτονίας. Τμήματα οι ίδιοι του σπινάλ της βίας που αργά ή
γρήγορα θα στραφεί εναντίον τους, οι τρομοκράτες επιλέγουν
μια μορφή αγώνα χωρίς αναφορές στην πιθανή του έκβαση. Ε-
νός αγώνα που δεν υπακούει παρά στην εσωτερική του, αυτό-
νομη λογική απαγκιστρωμένου από την ανάγκη της διαρκούς
του επιβεβαίωσης μέσα στους μαζικούς χώρους, αποδεδειγμέ-
νου δηλαδή από την ανάγκη κριτικής αντιπαράθεσης. Μια λο-
γική εσωστρεφής, που «δρα από μόνη της», σαν αυτορρυθμιζό-
μενος μηχανισμός. Η πρακτική της νέας τρομοκρατίας έχει
«αφομοιώσει» την αποτυχία των «αριστεριστικών» μαρξιστι-
κών ομάδων «να στήσουν μια ανοικτή πολιτική οργάνωση που
δουλεύει μέσα στις μάζες, με τις μάζες και όχι εν ονόματι
τους» (Μπερέττας, σ. 9). Αντιλαμβάνεται την αναξιοπιστία αυ-
τών των ομάδων σαν αποτέλεσμα της λανθασμένης τους εκτι-
μησης της αντικειμενικής κατάστασης. Έτσι η αποτυχία αυ-
τών των «αριστεριστικών» ομάδων να ριζώσουν μέσα στις μα-
ζες λειτουργεί σαν υπόβαθρο της τυφλής τρομοκρατικής δρά-
σης. Και όμως: η αποτυχία αυτή δεν είναι πάντα προϊόν της λα-
θεμένης ανάλυσης των αριστεριστικών μαρξιστικών ομάδων,
αλλά και των αντικειμενικών συνθηκών πολιτικής και ιδεολο-
γικής επικυριαρχίας του καπιταλισμού, όπως και της ιστορικά
εξηγήσιμης επικράτησης της σταλινικής μονολιθικής ηγεμο-
νίας πάνω στο λαϊκό κίνημα. Απαρνούμενοι ταυτόχρονα και
την προοπτική ένταξης της επαναστατικής δράσης στα κελεύ-
σματα της αστικής μεταρρύθμισης, οι νέοι τρομοκράτες απο-
μακρύνονται έτσι, από το σύνολο των στρατηγικών και τακτι-
κών αντιλήψεων που χαρακτήριζαν την επαναστατική ή τη ρε-
φορμιστική αριστερά.

Όσο κι αν η σημερινή δράση της 17 N. φαίνεται ακόμα αρ-
κετά μακριά απ' αυτή την εφιαλτική λογική, ο αγώνας της αρ-
χίζει σαφώς και ενέχει στοιχεία αυτής της ιδιόμορφης αγωνίας
της οργάνωσης απέναντι σε μια κεντρόφυγη και πλαδαρή πο-
λιτική κατάσταση — κι αυτό, μέχρι να εξαφανισθεί κι η τελευ-
ταία αυταπάτη πολιτικής αποτελεσματικότητας για να γίνουν
τα μέλη της 17N ψυχροί φορείς της απεριόριστης κι εκδικητι-
κής απελπισίας τους. Τότε, η δράση τους δεν θα καθρεφτίζει
πια παρά υποκειμενικές διαθέσεις, χωρίς καμιά αξίωση στη
σύνδεση ή έστω και στην αναλογία με το ασύλληπτο πραγματι-
κό, χωρίς πολιτική σκέψη δηλαδή. Κομμάτι πια του συστήμα-
τος, έστω σαν παρέκλιση, η τρομοκρατία θα πέσει τότε στην
παγίδα κι αυτοκαταστροφόμενη, θα βρυκολακιάζει σαν την
RAF. Δεν θα μπορεί πια να εξαλειφθεί, αν για πολλοστή φορά,
αποδειχτεί η αναποτελεσματικότητά της στον πολιτικό στίβο.
Θα αποδεδειχθεί απλώς από το λόγο του «ιερού σκοπού» και
τη λογική του. Θα πέσει στην ενέδρα του «γιατί όχι;» που την
παραμονεύει και θ' αποδεχτεί τον αμοραλισμό της νεο - φιλε-
λεύθερης εξίσωσης των πάντων, θα ισοπεδωθεί μοιραία από το
αδιάφορο. Ο καλπάζων ανορθολογισμός δεν θα παρακάμψει
την τρομοκρατία.

Η σοσιαλδημοκρατία, οι σοβιετόφιλες «ορθοδοξίες», τα ευ-
ειδή και μελίρρυτα ραπανάκια του εσωτερικού (απέξω κόκκι-
να, από μέσα άσπρα) δεν φέρνουν ούτε τις απαντήσεις, ούτε τη
λύτρωση. Είναι πιθανόν ότι η κοινωνία μας βουλιάζει. Η τρο-
μοκρατία σχηματίζει τα απόνερα του ναυαγίου της.

Όχι, οι κατσαπλιάδες δεν ήταν πράκτορες των Τούρκων.
Αγωνιστές της ελευθερίας ήταν. Όμως, ο σοσιαλισμός ούτε
χρειάζεται, ούτε επιτρέπει κατσαπλιάδες. Και δυστυχώς, δεν
οικοδομείται καν πάνω στα πτώματά τους.

Γιάννης Παπαμιχαήλ

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕ ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗ

του Δημ. Χαντζόπουλου

ΚΑΙΡΟΣ ΝΑ ΠΑΩ
ΣΕ ΓΙΑΤΡΟ

ΜΑ ΕΣΕΙΣ ΔΕΝ ΕΙΣΤΕ
Ο Κ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
ΕΓΩ ΕΙΜΑΙ Ο ΑΛΛΟΣ
ΗΤΑΝ Ο ΜΑΡΟΥΔΑΣ

ΑΛΛΑΔΗ ΕΞΕΤΑΖΑ ΑΛΛΟΝ
ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΣΑΣ;

...ΔΕΝ ΠΡΟΛΑΒΑΙΝΑ

ΑΣ ΕΙΝΑΙ... ΜΙΛΗΣΤΕ
ΜΟΥ ΓΙΑ ΣΑΣ

ΕΔΩ ΕΣΕΙΣ ΜΙΛΑΤΕ

ΜΑ ΑΝ ΗΤΑΝ ΕΤΣΙ,
ΤΑ ΉΓΕΓΑ ΣΤΗΝ
ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

ΕΚΕΙ ΜΙΛΑΤΕ ΓΙ' ΑΛΛΟΥΣ
ΕΔΩ ΘΑ ΠΕΙΤΕ ΓΙΑ ΣΑΣ

ΝΑ, ΔΕΝ ΦΟΒΑΜΑΙ,
Η ΣΙΓΟΥΡΙΑ ΜΟΥ ΜΕ
ΑΝΗΣΥΧΕΙ, ΕΙΜΑΙ
...ΜΟΝΟΣ

ΠΕΙΤΕ ΜΟΥ ΓΙΑ
ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΣΑΣ

ΕΙΝΑΙ ΓΡΑΜΜΕΝΑ
ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥ

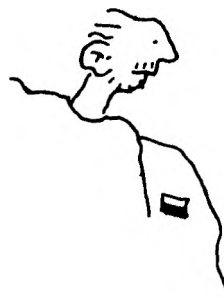

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ
ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥ
ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΣΟΚ
ΚΙ' ΑΥΤΟ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

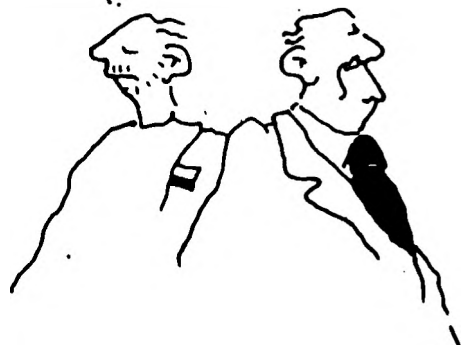
ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ
ΓΡΑΜΜΕΝΟ ΑΛΛΟΥ

ΜΑΛΙΣΤΑ ΚΑΤΑΛΑΒΑ
ΤΙ ΕΧΩ; ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ
ΝΑ ΚΑΝΩ ΓΙΑΤΡΕ;

ΑΛΛΟ Μ' ΑΠΑΣΧΟΛΕΙ,
ΕΜΕΙΣ ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΟΥΜΕ
ΜΕ ΕΣΑΣ;

ΔΕΝ ΣΤΕΛΝΕΤΕ
ΠΑΛΙ ΤΟΝ ΜΑΡΟΥΔΑ;

ΔΗΜ.

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Δώστους να
καταλάβουνε...

**Ανδρέα, κάνε τις εκλογές τόσο
...«τίμια» όσο τις είχε κάνει ο
Καραμανλής το 1956, 1958 και 1961**

**• Για να δούνε μερικά καθάρματα τί έ-
χει τραθήξει η Δημοκρατική παράταξη**

ΔΙΑΦΩΝΟΥΜΕ ριζικά με τον Πρωθυπουργό που δή-
λωσε ότι θα κάνει τις εκλογές με τους ίδιους όρους και
τις ίδιες συνθήκες που τις είχε κάνει το 1981 ο Ράλλης.

ΕΜΕΙΣ, προτείνουμε στον Πρωθυπουργό να πάρει
για πρότυπο και να ... **ΑΝΤΙΓΡΑΦΕΙ** τους «τρόπους»
και τις «μεθόδους» που είχαν χρησιμοποιήσει ο Καρα-
μανλής σαν Πρωθυπουργός και ο Ράλλης σαν αρμόδιος
υπουργός των Εσωτερικών, το 1956, το 1958 και, προ-
παντός, το 1961.

ΕΤΣΙ ΘΕΛΟΥΜΕ και έτσι **ΠΡΕΠΕΙ** να κάνει ο Ανδρέ-
ας τις εκλογές τον Ιούνιο.

ΝΑ χρησιμοποιήσει, δηλαδή, **ΚΑΤΑ ΓΡΑΜΜΑ** και όσο
πιο σχολαστικά μπορεί τη ... συνταγή των τριών εκλο-
γών που έκανε ο κύριος Καραμανλής.

ΠΡΕΠΕΙ, κάποτε και η δημοκρατική παράταξη ν'
αρχίσει να εφαρμόζει και να αντιγράφει και αυτή τις
μεθόδους που ακολουθούν οι αντίπαλοί μας, τουλάχισ-
τον μέχρι να δάλουν μυαλό και να μας ζητήσουν συγ-
νώμη για το ξύλο που έχουμε στείλει και τις ατιμίες που
έχουμε υποστεί.

ΓΙΑΤΙ είναι αραρία, εμείς μεν να πηγαίνουμε με το
σταυρό στο χέρι, και αυτοί να ετοιμάζονται να μας
ξαναστελλουν στις εξορίες και τις φυλακές.

Πολιτικός φανατισμός και πολιτικός χουλγκανισμός

Η πολιτική και η ιδεολογία της «Αυριανής» καθώς και οι δια-
σταυρώσεις και συμπτώσεις με κυρίαρχες σήμερα τάσεις στο
ΠΑΣΟΚ θίγονται σε άλλες σελίδες αυτού του τεύχους. Διαμορ-
φώνονται όμως —ιδιαίτερα αυτή την περίοδο η οποία φορτίζε-
ται από το προεκλογικό κλίμα— και ορισμένες άλλες τάσεις
και στο χώρο του Τύπου, οι οποίες έχουν να κάνουν με τον πο-
λιτικό φανατισμό. Καλλιεργείται έτσι από μια σημαντική μερί-
δα του Τύπου μια πολιτική στάση και αντίληψη, που δίνει τον
«τόνο» στα πολιτικά ήθη της εποχής μας και μας μεταφέρει σε
άλλες εποχές.

Η «Αυριανή» πέρα από την ιδεολογία του λαϊκισμού και τις
φασίζουσες αντιλήψεις, που εμφανίζονται σε κάθε σχολίο της,
είναι η πλέον χαρακτηριστική περίπτωση και σε ό,τι αφορά
τον πολιτικό φανατισμό. Προτείνει «βία και νοθεία» για να
«δούνε μερικά καθάρματα» πόσο τίμιες εκλογές είχε κάνει ο
Καραμανλής. Η υιοθέτηση έστω και στο ελάχιστο μιας τέτοιας
λογικής δεν μπορεί παρά να οδηγήσει σε ακραίες συνέπειες.
Αν, όμως, η «Αυριανή» με συνέπεια στην όλη ιδεολογική και
πολιτική της στάση οδηγείται σε μιας τέτοιας μορφής επικίν-
δυνο πολιτικό φανατισμό, ο φανατισμός με άλλες μορφές εκ-
δηλώνεται και από την άλλη πλευρά.

Αυριανά

**Ανδρέα δώστους να
καταλάβουνε**

ΤΗΝ... «έτσουξε» την
«κυρία Βλάχου» - τη
γνωστή φιλενάδα της
Φρειδερίκης που, μαζί
της, ανέβαζε και κατέ-
βαζε υπουργούς και κυ-
βερνήσεις - αυτό που
γράψαμε στον Ανδρέα,
προχθές - να κάνει, δη-
λαδή, τις εκλογές τόσο
«τίμιες» όσο τις είχε
κάνει ο φίλος της ο Κα-
ραμανλής το 1956, το 58
και το 61 - και, γι' αυτό,
μας ονομάζει η... μπα-
μπόγρια... «φυλλάδα»!

ΦΥΛΛΑΔΑ η «Αυρια-
νή» που ο λαός την έχει,
ήδη, τοποθετήσει, ου-
σιαστικά, στην πρώτη
δέση! Η «Αυριανή» που,
και με την αρθρογραφία
και τη μαχητικότητά
της, **ΟΔΗΓΕΙ**, καθημε-
ρινώς, τα γεγονότα,
σύμφωνα, βέβαια, με τη
ΘΕΛΗΣΗ και τις
ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ του κυ-
ρίαρχου λαού.

ΑΛΛΑ τι να πει κανείς
για την Βλάχου και την
εφημερίδα της που εί-
ναι υπεύθυνη για όλες
τις **ΣΥΜΦΟΡΕΣ** που έ-
χουν βρει τα τελευταία
χρόνια το λαό μας;

ΑΛΛΑ δεν φταίει αυ-
τή! Φταίνε οι εφημερί-
δες που, σχεδόν όλες

τους, ήταν πολλαπλές
και γι' αυτό επέπλεαν
στη Χώρα - μέχρι που
βγήκε η «Αυριανή» - ό-
λοι οι ξενόδοιοι και
φελοί πολιτικοί.

ΟΣΟ, δε, για τον τρό-
πο που πρέπει να κάνει
ο Ανδρέας τις εκλογές,
εμείς **ΕΠΙΜΕΝΟΥΜΕ**
ότι - για πρώτη και τε-
λευταία, όμως, φορά -
πρέπει ο Ανδρέας να μι-
μηθεί τον... Καραμανλή.

ΝΑ ΠΙΑΣΕΙ, δηλαδή,
και **ΝΑ ΑΝΤΙΓΡΑΦΕΙ**
ΛΕΠΤΟΜΕΡΩΣ όσα είχε
κάνει αυτός ο κύριος
παλιά σε βάρος των δη-
μοκρατικών ψηφοφό-
ρων. Μόνον έτσι ορισμέ-
νοι **ΨΕΥΤΕΣ** της πληρο-
φόρησης και **ΤΡΑ-
Μ Π Ο Υ Κ Ο Ι** της
πολιτικής θα καταλά-
βουν **ΤΙ ΕΙΧΕ ΤΡΑΒΗ-
ΞΕΙ** τόσα χρόνια ο λαός
μας από τα καθάρματα
του Καραμανλισμού.

ΕΑΝ ο Πρωθυπουρ-
γός, λόγω χαρακτήρα,
δεν σηκώνει τέτοιες **Α-
ΤΙΜΙΕΣ**, ας αφήσει
τον.... Κουτσόγιωργα
που δεν αστειεύεται -
να τους «φτιάξει» αυτά
που τόσα χρόνια όλοι
αυτοί οι απατεώνες έ-
φτιαχναν σε βάρος μας
και οι οποίοι παρίστα-
ναν, μάλιστα, και τους
σκληρούς και «μπου-
ζούριαζαν» μέσα, στο
«πι και φι», όποιον τόλ-
μαγε να ανοίξει το στό-
μα του και να διαμαρτυ-
ρηθεί.

Χαρακτηριστική είναι εδώ η περίπτωση της έγκυρης «Καθη-
μερινής», την οποία βέβαια σ' αυτό το θέμα δεν τη σώζει η καλ-
λιέπεια του ύφους της. Από μια άλλη πλευρά και αυτή, για να
στηρίξει την πολιτική της θέση σ' αυτή την περίοδο, υποτάσσε-
ται στο φανατισμό και καλλιεργεί μια αντίληψη πολιτικής εμ-
πάθειας, η οποία αν τώρα περνάει δίπλα από τον πολιτικό φα-
νατισμό της «Αυριανής» κανείς δεν μπορεί να προεξοφλήσει ό-
τι στο μέλλον δεν θα συναντηθεί μαζί του. Σωστά βέβαια έπρα-
ξε η «Καθημερινή» και έκρινε την «Αυριανή». Αλλά δυστυχώς
ο λόγος της, για μας τουλάχιστον δεν ηχεί πειστικά ότι εκπο-
ρεύεται από πόνο για το δημοκρατικό ήθος: με λύπη παρακο-
λούθησαν φίλοι και αντίπαλοι της κ. Βλάχου τον τρόπο με τον
οποίο η «Κ» κάλυψε και δικαίωσε ουσιαστικά την επονειδιστή
πράξη αρπαγής της κάλπης από τον κ. Καλογιάννη στη Βουλή
ή τη μέθοδο της άδειας φωτογραφίας που επέλεξε η «Κ» της
Κυριακής 31 Μαρτίου μετά την ορκωμοσία του νέου Προέδρου
της Δημοκρατίας για να εκφράσει την πολιτική της διαφωνίας
με τις διαδικασίες εκλογής του.

Η «Αυριανή» βέβαια φτάνει σ' αυτές τις θέσεις όχι μόνο γιατί
εκφράζει μια λαϊκίστικη αντίληψη, αλλά γιατί ο λαϊκισμός της
τέμνεται με φασίζουσες αντιλήψεις και με τον πολιτικό χουλγκ-
κανισμό. Τι οδηγεί όμως την «Κ», ενώ αποκαλεί «φυλλάδα»
την «Αυριανή», να αναγορεύει ταυτόχρονα τον Καλογιάννη σε
ήρωα της Δημοκρατίας, που προέβει σε «έμπρακτη διαμαρτυ-
ρία»;

Σημειωματάριο ειδήσεων

Άγνωστο αν είναι η Άνοιξη ή η Πασχαλιά που μ' έχει επηρεάσει. Αραδιάζω μπροστά μου τα χαρτάκια μου κι αντι γι' αυτά σκέφτομαι ότι από μικρό παιδί μ' άρεσε να κρατώ λαμπάδα, άσπρη με κορδέλα χρωματιστή — μικρά μπουκέτα κόκκινα τη στόλιζαν συνήθως. Δεν ήταν πάντα Απρίλης

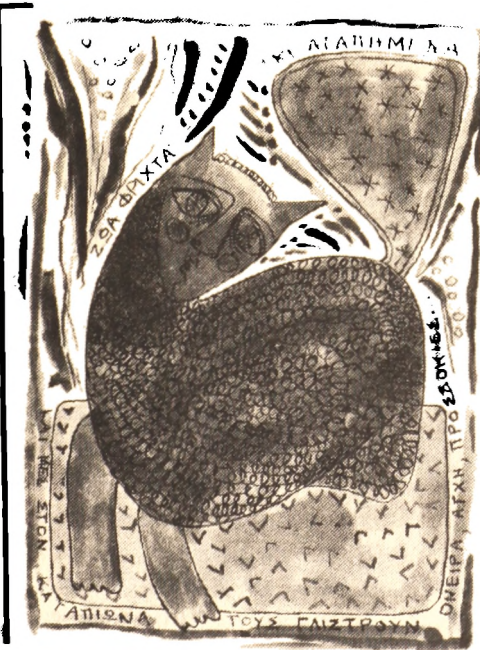
● Φέτος «Η δύναμη της Άνοιξης...» ήρθε με τη μορφή ενός μικρού βιβλίου που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Στιγμή» (σε μετάφραση και επιλογή της Ρενέ Ψυρούκη από το τσεχοσλοβάκικο περιοδικό της περιόδου 60-68 «Plamten»). Άνοιξη τότε στην Πράγα, Πάσχα τώρα, και αντιγράφω ένα απόσπασμα του Β.Κ. Κότσουρεκ: «Έχουμε και τα σύννεφα το φάκελό τους που λέει: Τους λείπει βασικά η στενή επαφή με την επιφάνεια της γης και η συλλογικότητα. Αντίθετα, αναζητάνε τα "υψηλά" στρώματα, κι εκεί τρέφονται με τεμπελιά και με ιντιβιντουαλισμό. Συναθροίζονται συχνά, μα μονάχα για να προκαλέσουν μπόρες, πράμα που συνήθως πλησιάζει τα όρια του τεντυμποϊσμού.

Στη δουλειά δείχνουν αστάθεια, δημιουργούν βροχές, όποτε τους κάνει κέφι, δίχως να λογαριάζουν τις ανάγκες του πεντάχρονου πλάνου και την περιοδικότητα της αγροτικής παραγωγής. Προδοτικά εγκαταλείπουν τις επαρχίες. Εμφανίζονται μπροστά στον κόσμο ατημέλητα κι αχτένιστα. Αυτό κάνει κακή εντύπωση στο κοινό, και ιδιαίτερα στους τουρίστες. Με τη συχνή κατσουφιά τους φέρνουν μαύρες σκέψεις στον πληθυσμό και τον κάνουν αδιάφορο. Σκιαζουν έτσι, στα μάτια του κόσμου, τα επιτεύγματα του κράτους. Το πιο χαλασμένο μέρος της νεολαίας ακολουθεί το παράδειγμά τους κι αλητεύει. Έχουν πολλούς συγγενείς στο εξωτερικό, και όχι μονάχα σε φίλες χώρες. Η Δημοκρατία είναι ο περιστερώνας τους — περνάνε τα σύνορα χωρίς άδεια εξόδου και πολύ συχνά ομαδικά. Αντλούν όμως από τα δικά μας νερά. Το ενδιαφέρον τους για τα κοινωνικά έργα δεν είναι ανάλογο με την προνομιακή θέση που κατέχουν. Τις γνώσεις που αποκτήσανε περνώντας πάνω από βιομηχανικά κέντρα δεν προσπαθούν να τις αξιοποιήσουν για να εμβαθύνουν και να καταλάβουν καλά την πατριδογνωσία των ανθρώπων. Μονάδες της αεροπορίας μας τα πιάσανε πολλές φορές να κοιμούνται ενώ ταξιδεύουν. Με την παρουσία τους σκοτεινιάζουν την αισιοδοξία που ακτινοβολεί

στις γιορτές και τις παρελάσεις.

Η αλήθεια είναι πως από καλλιτεχνική άποψη αγγίζουν συναισθήματα σχεδόν ανθρώπινα (άσπρα συννεφάκια σαν αρνάκια!), μα στην πλειοψηφία τους έχουν περισσότερο τάσεις που φανερώνουν παρακμή, καμιά φορά μάλιστα φτάνουν στα όρια της απόλυτης αφαίρεσης.

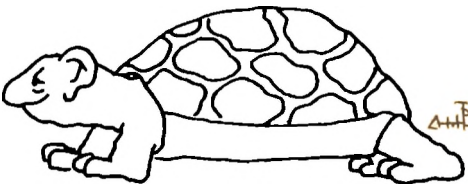
Και δεν λείπουν ποτέ από καμιά καταγίδα». ● «Plamten» σημαίνει φλόγα, για να θυμηθώ και πάλι τη λαμπάδα μου. ● Τα σύννεφα όμως, «τιμωρούνται» στην Αυστραλία με τρόπο δραστικότερο. Διαβάσαμε στο «aussie news» ότι η αεροπορική εταιρία ΤΑΑ οργανώνει εκδρομές στο Σίδνεϋ με τίτλο «Πρόγραμμα αποζημίωσης λόγω βροχής». Με λίγα λόγια, αν πάτε το λιγότερο για μια βδομάδα και βρέξει — η παραμονή σας παρατείνεται... ώσπου να βγει ήλιος ● Αυτή η ιστορία μου θυμίζει το λογοτεχνικό περιοδικό «ομπρέλα» καλό για ήλιο και για βροχή. ● Ενώ όμως, σκέφτομαι αυτά, μία γάτα που τριγυρίζει, μου θυμίζει κάποιο βιβλίο που έπεσε πρόσφατα στα χέρια μου: «μια γάτα φωνάζει για το δικό της», του Θωμά Παρασκευαΐδη, (Μυτιλήνη 1985). Οι ιστορίες της Πελαγίας, μιας γάτας της Αιγύπτου, με ξεθωριασμένο κόκκινο χρώμα της άμμου στην έρημο των Πυραμίδων, που ήταν κλέφτρα. Ιστορίες φοβερές και τρομερές, όπως αυτή που η ατρόμητη Πελαγία έκλεψε τη μπριζόλα απ' τη φωτιά. Δε φοβήθηκε τη φλόγα, η Πελαγία, ούτε τη λαμπάδα μου φοβόταν η δική μου γάτα των παιδικών χρόνων ● Μια άλλη γάτα πάλι, αυτή της φωτογραφίας, προέρχεται

από το βιβλίο της Χαράς Αργυροπούλου και της Ντίνας Καραχάλιου, «Δεν μ' αρέσουν οι φίλοι που μου λέν πως βγαίνουν απ' τα όρια»: «Γάτες με μάτια στρογγυλά — σχιζοφρενούς τα μάτια σου, γλυκειά μου — που

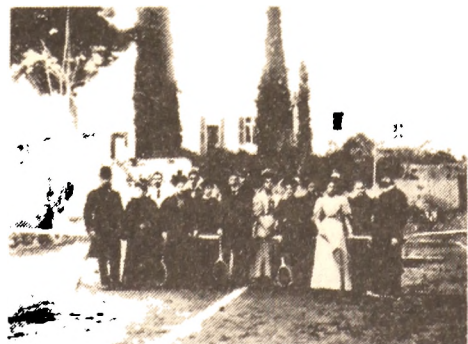

νιαουρίζουν με τ' αυτιά κατσουλωτά κι υποχρεώσεις που 'χω χέσει μου θυμίζουν» ● Και η «ζωολογία» του Μίλος Ματσόουρεκ έρχεται για να συμπληρώσει την εικόνα: «Η καμηλοπάρδαλη έχει αυτιά, η γάτα έχει αυτιά, ακόμα και το καγκουρό έχει αυτιά, μόνο η χελώνα δεν έχει, θα μπορούσε βέβαια να έχει, θα μπορούσε κάλλιστα να μοιάζει με κάθε άλλο ζώο, είναι αποκλειστικά δικό της φταιξίμο, δεν της άρεσε ν' ακούει τραγούδια, ήθελές τα κι έπαθές τα λοιπόν, αυτά συμβαίνουν σ' όποιον είναι ένας κατσούφης τζαναμπέτης». Αυτά

διαβάζουμε σε μετάφραση Σπύρου Τσακνιά στο μικρό, γλυκό βιβλιαράκι, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Στιγμή» ● Οι «Ποιητές του Λίβερπουλ», όμως, ακούν και βλέπουν: «Ζητοκραυγάζοντας και φωνάζοντας από μακριά / παιδιά που τρέχουν / καρότσια με παγωτά / σημαίες που ξεπροβάλλουν από τα κτίρια / μαύρες και κόκκινες πράσινες και κίτρινες...», όπως γράφει σε ποίημά του ο Έντριαν Χένρι, σε μετάφραση της Μυρτώς Αναγνωστοπούλου - Πισσαλίδου (Αγροτικές Συνεταιριστικές Εκδόσεις). ● Σημαίες,

παρελάσεις, σύννεφα κι όλα αυτά μέσα στην Άνοιξη ● Και μια θλιβερή είδηση από «τα νέα της Ιθάκης»: οι τέσσερις πάπιες υποδέχθηκαν πολύ άσκημα το ξένο παπάκι, που τελικά πέθανε μέσα στη λίμνη, έχοντας φάει το ξύλο της ζωής του ● Κι όλα αυτά μέσα στην

Άνοιξη ● Κι αυτή η παρέα με τις ρακέτες του τένις — Άνοιξη θα ήταν — το 1895 στην Αθήνα. Η Αθήνα γιορτάζει τα 150 χρόνια της — ανοίξεις και χειμώνες — και θα πραγματοποιηθεί έκθεση

«Αθήνα 1839-1900, Φωτογραφικές Μαρτυρίες» στο Μουσείο Μπενάκη ● Αλλά και ένα «Πολυθέαμα» ετοιμάστηκε ειδικά για την ιστορία της πόλης μας απή την Εθνική Τράπεζα, σε σκηνοθεσία Νίκου Δημολίτσα και Σπύρου Κυριάκη, με κείμενο και επιλογή υλικού της Αγγελικής Κόκκου. ● «Ο λογικός άνθρωπος είναι έτοιμος να δημιουργήσει τη λογική μηχανή», διαβάζω σε έντυπο σχετικό με τη σύγχρονη τεχνολογία. Άραγε τι να ετοιμάζει ο παράλογος άνθρωπος; «Βόμβες.

Βιομήχανος: Όλοι οι άνθρωποι έχουν μια ραπτομηχανή, ένα ραδιόφωνο, ένα ψυγείο, ένα τηλέφωνο. Τι φτιάχνουμε τώρα; Εφευρέτης: Βόμβες. Στρατηγός: Πόλεμο. Βιομήχανος: Μια και δεν γίνεται αλλιώς... εντάζει», γράφει ο Wolfgang Borchert στο «σπαρμό», τχ. 40. ● Ενώ οι «φίλοι πολυτέκνων» μας λένε ότι: «το δημογραφικό είναι το υπ' αριθ. 1 ελληνικό πρόβλημα, η πρώτη εθνική επιταγή, η σημερινή ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ». ● Κι όλα αυτά μέσα στην Άνοιξη και μάλιστα μήνα Απρίλη και από πάνω Πάσχα ● Φίλη των παιδιών, αν και όχι πολύτεκνη, με παρακάλεσε να τη συνοδεύσω σε εκθέσεις ζωγραφικής τώρα που πλησιάζει το τέλος της εποχής και ο καιρός θα κάνει σε λίγο αφορητές τις κλειστές αίθουσες αλλά και για να αλλάξουμε, επιτέλους, θέμα ● Όλα Οικονόμου - Βαλιάντα στην Αίθουσα Τέχνης Εκλογή Λήμνου 47, Πλ. Αμερικής ● Κώστας Κλουβάτος στο Χώρο Τέχνης Εύμαρος, Φωκίδος 26 ● Και στην Πινακοθήκη του Δήμου Αθηναίων ο «χαμένος και ξανακερδισμένος Παράδεισος - Οράματα της ερχόμενης δεκαετίας στην Αμερική», μπορούμε να δούμε έργα των αμερικανών καλλιτεχνών της Μπιενάλε, Βενετία '84. ● Οι φίλοι μας που βρίσκονται στα νησιά, αλλά και αυτοί που πήγαν στα χωριά τους — ορεινά και πεδινά — ας μην ξεχάσουν φέτος να πάρουν γι' αυτούς και τα παιδιά τους — αν έχουν — άσπρη λαμπάδα, με κορδέλα χρωματιστή — κόκκινα μπουκέτα να τη στολίζουν — και να κάψουν βεγγαλικά, πυροτεχνήματα. Κι ακόμη, ας σκεφτούν όσους μείναν στην πόλη ● Πάει πολύ: Απρίλης, Άνοιξη, Ανάσταση κι Αθήνα!

Η Ιωάννα Λαμπίρη - Δημάκη
γράφει για το βιβλίο του
Δημήτρη Δημητράκου
«Παιδεία και Κοινωνική
Αναμόρφωση. Μια
Γκραμσιανή προσέγγιση».
Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα
1984

«Δεν έχω ακούσει ποτέ ότι ένας μικρός αετός θα μπορούσε να μάθει να πετά σαν αετός, παρατηρώντας διαρκώς... τις κινήσεις ενός παχίου κυπρίνου καθώς πλέει εδώ κι εκεί».
(Φραντς Κάφκα, Στοχασμοί στο μετ. Όλγας Βότση, Γράμμα στον Πατέρα - Στοχασμοί, Εκδόσεις Γ. Οικονόμου, Αθήνα, σελ. 114).

Το νέο βιβλίο του Δ. Δημητράκου «Παιδεία και Κοινωνική Αναμόρφωση» μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ένα εκτεταμένο δοκίμιο με την έννοια του «μέσου προς δοκιμή των προσωπικών απόψεων του συγγραφέα» στον χώρο κυρίως της φιλοσοφίας της παιδείας. Παρ' όλο ότι ο υπότιτλος στον παραπάνω γενικό τίτλο του είναι «μια Γκραμσιανή προσέγγιση» στην πραγματικότητα ο συγγραφέας —βαθύς γνώστης των έργων του Γκράμσι— διατυπώνει στο μεγαλύτερο μέρος της μελέτης του τις δικές του *πλουραλιστικά επεξεργασμένες απόψεις*, είτε αυτές αναφέρονται στη σύγκριση ανάμεσα στους, σε πρώτη όψη αντιπαλούς και αντίθετους διανοητές, όπως είναι ο Γκράμσι και ο Πόππερ, είτε αυτές αναφέρονται στα κριτήρια της αυθεντικής (αληθινής αλλά ποτέ βέβαιης) γνώσης καθώς και στη σχέση ανάμεσα στη θεσμοθέτηση μιας τέτοιας γνώσης και στην κοινωνία πολιτών αλλά και στην πολιτική κοινωνία.

Ας αρχίσουμε όμως από την αρχή. Ο συγγραφέας στην εισαγωγή του θέτει στον εαυτό του το ακόλουθο πρόβλημα: πως «αντιστρέφοντας το παραδοσιακό μαρξιστικό σχήμα σύμφωνα με το οποίο η υποδομή προσδιορίζει την υπερδομή (ή «εποικοδόμημα»)»... οι ιδέες που ανήκουν στην υπερδομή μπορούν να καθορίσουν την υποδομή ή να παίξουν καθοριστικό ρόλο από τη στιγμή που σχηματίζεται ένα ενιαίο συγκρότημα υποδομής / υπερδομής: το γνωστό «ιστορικό συγκρότημα» του Αντόνιο Γκράμσι. Το πρόβλημα είναι βέβαια επιστημολογικό, αλλά και πολιτικό με την ευρύτερη έννοια που οριοθετεί ο Δ., δηλαδή, κατά το μέτρο που η παιδεία είναι διαδικασία μέσα από την οποία διαμορφώνεται ένα νέο ιστορικό συγκρότημα ή αναnevώνεται (ή συντηρείται για ένα χρονικό διάστημα θα προσθέταμε εμείς) ένα που ήδη υφίσταται»

(σελ. 9). Από την σκοπιά του αρνητικού καθορισμού της προβληματικής του ο συγγραφέας μας λέγει ότι η μελέτη του «δεν αφορά την οργάνωση της παιδείας στην Ελλάδα ή αλλού, ούτε το ρόλο των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων» σαν ιδεολογικών μηχανισμών «του Κράτους μέσα από τους οποίους μεταδίδεται η κυρίαρχη ιδεολογία, ούτε ακόμη το συγκεκριμένο ιδεολογικό της περιεχόμενο» (σελ. 10). Γι' αυτό άλλωστε δεν βρίσκουμε στο κείμενό του πολυπληθείς αναφορές στους Έλληνες κοινωνικούς επιστήμονες που έχουν ασχοληθεί με τα προβλήματα της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης στον τόπο μας. Ο λόγος του Δ. είναι κυρίως δεοντολογικός και κριτικός και γι' αυτό κυρίως φιλοσοφικός και λιγότερο κοινωνιολογικός.

Παρ' όλο ότι η αφετηρία της προβληματικής του δεν είναι ελληνοκεντρική, η ερευνητική απόληξη της μελέτης του αποσκοπεί στο να μην είναι άσχετη προς την ελληνική πραγματικότητα. Γιατί, όπως γράφει ο ίδιος, το πρόβλημα που εξετάζει μεθερμηνεύεται για την Ελλάδα με τη μορφή του ερωτήματος «πως συμβιβάζεται το βασίλειο της μορφωσιολατρίας» που είμαστε, «με το βασίλειο της ημιμάθειας» που είπαμε (σελ. 10);

Ένας τρόπος κριτικής προσέγγισης του έργου ενός μελετητή είναι να επιχειρήσει κανείς να κρίνει κατά πόσο η εργασία του είναι συνεπής με τις προθέσεις του, κατά πόσο δηλαδή απαντά με περισσότερο ή λιγότερο πειστικό τρόπο στα ερωτήματα που έθεσε στον εαυτό του. Το δεύτερο βέβαια κριτήριο είναι κατά πόσο ο συγγραφέας έθεσε στον εαυτό του ένα άξιο λόγου πρόβλημα με την έννοια ενός προβλήματος που δεν είναι ψευδοπρόβλημα, δεν είναι σοφιστικό τέχνασμα αλλά απασχολεί ή μπορεί να απασχολήσει πράγματι μεγάλο αριθμό διανοητών είτε στο θεωρητικό, είτε στο πρακτικό επίπεδο, ή και στα δύο. Νομίζω ότι η προβληματική του Δημητράκου είναι καταρχήν αξιόλογη γιατί αν μη τι άλλο ανοίγει το δρόμο στην κριτική αναζήτηση για την ανεύρεση συνδυαστικών κρίσεων ανάμεσα σε πρώτη όψη αντιπάλων επιστημονικών προγραμμάτων όπως αυτών του Γκράμσι και του Πόππερ, και ιδεολογιών, όπως αυτών του σοσιαλισμού και του φιλελευθερισμού. Με άλλα λόγια ανοίγει το δρόμο στην εξέταση των δυνατοτήτων αλλά και των ορίων της *εκλεκτικής* προσέγγισης και της όποιας σύνθεσης προκύπτει από την εφαρμογή της. Πως αντιμετωπίζει ο Δημητράκος την

πρόκληση που ο ίδιος οριοθέτησε, δηλαδή, την αντιστροφή του παραδοσιακού μαρξιστικού σχήματος για την κατανόηση της παιδευτικής διαδικασίας;

Το κλειδί για να καταλάβουμε την απάντηση ή ακριβέστερα τις απαντήσεις του Δ. Δημητράκου βρίσκεται στην έννοια του «γνωσιακού συγκροτήματος», έννοια που ο ίδιος διαμόρφωσε και επεξεργάστηκε με βάση το γκραμσιανό υλικό του «ιστορικού συγκροτήματος» και που κυριαρχεί και στα τρία μέρη της μελέτης του. Ο ίδιος ορίζει ως εξής το «γνωσιακό συγκρότημα»: με τον όρο αυτό «εννοώ την συνάρθρωση ενός (ατομικού ή συλλογικού) γνωστικού αντικειμένου γνώσης σε μια άρρηκτη ενότητα, σε τρόπο που η κοινωνική δράση του υποκειμένου να εξηγείται και να καθορίζεται ως ένα βαθμό από αυτή την ενότητα» (σελ. 37). Αφού ασκήσει κριτική στη θεωρία που βλέπει το παιδί σαν «αγγείο που υποδέχεται παθητικά ό,τι του μεταδίδεται» καθώς και στη θεωρία που το θεωρεί «ον με αυθόρμητη γνωσιακή διάθεση», προχωρεί στην ανάλυση του «κόσμου 3» του Πόππερ —του κόσμου δηλαδή των επιστημονικών προϊόντων— και της επιστημονικής κοινότητας του Κουν για να φθάσει στην έννοια του γνωσιακού συγκροτήματος με τη διασύνδεση υποδομής / υπερδομής που ενσωματώνει και να καταλήξει έτσι στο ότι η έννοια αυτή είναι το πιο αποτελεσματικό θεωρητικό εργαλείο για την εξέταση της εκπαιδευτικής διαδικασίας (μέρος Ι).

Κατά τη διαδικασία αυτή «η γνώση της αλήθειας ενσωματώνεται στον εξωτερικό κόσμο, με άλλα λόγια γίνεται μέρος της πραγματικότητας. Δεν πρέπει όμως», προσθέτει, «να μας διαφεύγει και το αντίστροφο, ότι ο ίδιος ο εξωτερικός κόσμος, το ίδιο το περιβάλλον, παίζει το ρόλο του εκπαιδευτή» (σελ. 57). Στο σημείο αυτό ο συγγραφέας εισάγει την έννοια —τον *ιδεότυπο* θα μπορούσαμε να πούμε— του *δημοκράτη φιλόσοφου* που είναι ο πιο ταιριαστός ρόλος του διανοούμενου εκπαιδευτή γιατί ακριβώς του επιτρέπει να αναπτύξει μια διαλεκτική σχέση με το περιβάλλον του, σαν λειτουργός συγχρόνως της υπερδομής και της υποδομής. Στο ερώτημα «ποιος θα εκπαιδεύσει τους εκπαιδευτές» η απάντηση είναι: το ευρύτερο κοινωνικό πολιτικό και πολιτισμικό περιβάλλον, οι «άλλοι» που είναι όλοι «φιλόσοφοι» (θα μπορούσαμε να προσθέσουμε και «κοινωνιολόγοι») «με τον τρόπο τους». Ο ρόλος όμως του διανοούμενου εκπαιδευτή είναι «ηγemonικός», καθολικά οργανωτικός, ενώ των «άλλων» είναι συχνά «φολκλορικός», μερικός (μέρος ΙΙ).

Στο τελευταίο μέρος (ΙΙΙ) ο λό-

γος του Δημητράκου εξακολουθεί να είναι κυρίως προτασιακός, αλλά γίνεται αρκετά συχνά και οντολογικός και πάντως λιγότερο αφηρημένος από ότι στις προηγούμενες σελίδες καθώς εξετάζει την θεσμοποιημένη μορφή του γνωσιακού συγκροτήματος που είναι το Σχολείο. Η παιδαγωγική σφαίρα είναι σφαίρα ελευθερίας και συγχρόνως πειθαρχίας. Ο κόσμος της εκπαίδευσης «είναι φτιαγμένος από κοινού από τον εκπαιδευτή και τον εκπαιδευόμενο και τους χρησιμεύει σαν μηχανισμός επικοινωνίας μεταξύ τους, από τη μια μεριά, και από την άλλη σαν βάση για νέες προεκτάσεις». Οι προεκτάσεις αυτές τους φέρνουν σε επαφή, σε διαλεκτική σχέση, τόσο με την κοινωνία πολιτών, όσο και με την πολιτική κοινωνία (σ. 66-67).

Από τις πιο ενδιαφέρουσες, προκλητικές και κατά τη γνώμη μου εύστοχες, κριτικές παρατηρήσεις του συγγραφέα είναι όσες αναφέρονται στη μηχανιστική αντίληψη που βλέπει τα εκπαιδευτικά ιδρύματα σαν «μηχανισμούς αναπαραγωγής» και μόνο της «άρχουσας ιδεολογίας». Η ένσταση του Δ. Δημητράκου ότι «τα πράγματα θα ήταν πολύ απλά αν μετριάταν σαν αυθεντική γνώση από τα επίσημα ιδρύματα μόνον ό,τι η εξουσία κρίνει ότι συμφέρει στην ίδια και αρμόζει στην ιδεολογία της» είναι ρεαλιστική. Κι αυτό γιατί εκτός από τα καθαρά εξουσιαστικά κριτήρια —που κι αυτά οπωσδήποτε ελέγχονται από μια εύρωστη κοινωνία πολιτών— δεν μπορεί παρά να χρησιμοποιούνται και επιστημολογικά κριτήρια». Κι εκεί, όπως γράφει ο Δ. «είναι η ετυμολογία της επιστημονικής κοινότητας που καθορίζει αν ναι ή όχι η αστρονομία του Γαλιλαίου μάλλον παρά του Πτολεμαίου είναι σοβαρότερη κι επομένως πρέπει να διδάσκεται» (σ. 84-88). Ο προοδευτισμός του Δ. Δημητράκου κάνει τη φιλόδοξη εμφάνισή του στο τελευταίο κεφάλαιο της μελέτης του με τίτλο «Η παιδευτική ανιδιοτέλεια και η διανοητική και ηθική αναμόρφωση». Εδώ ο συγγραφέας αποτολμά να εισχωρήσει στο πεδίο της «φιλοσοφίας της πράξης» για να μας μιλήσει για ένα «πρόγραμμα ηθικής και διανοητικής αναμόρφωσης», που θα αντιπροσωπεύει μια ουσιαστική προσπάθεια για υπέρβαση της «περίπλοκης κρίσης» του πολιτισμού που παρατηρείται σήμερα σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το «πρόγραμμα» αυτό θα πρέπει να στοχεύει στην καθολική πραγμάτωση ενός διευρυμένου «γνωσιακού συγκροτήματος» στην κλίμακα ολόκληρης της κοινωνίας «για να γίνει δυνατό το πέρασμα σε μια νέα κοινωνία με ανώτερο πολιτισμικό επίπεδο»

(σ. 104-105). Η αισιοδοξία του συγγραφέα για τις δυνατότητες πραγμάτωσης ενός τέτοιου αναμορφωτικού προγράμματος» θεμελιώνεται στο ότι στην εποχή μας υπάρχει «τόσο η συλλογική θέληση κοινωνικοποίησης της γνώσης, όσο και η δυνατότητα πραγματικής γνώσης». Ο συγγραφέας, δηλαδή, πιστεύει ότι σήμερα περισσότερο από οποιαδήποτε προηγούμενη εποχή ο άνθρωπος έχει στη διάθεσή του τα μέσα για αυτοεκπαίδευση. Κι όπως μας λέγει στην κατακλείδα της μελέτης του «στο σημείο αυτό, μπορεί κανείς να πει ότι συγκλίνουν η φιλελεύθερη με την σοσιαλιστική προοπτική» (σ. 114).

Σε τελευταία ανάλυση το δοκίμιο του Δ. Δημητράκου αποτελεί μια πρόσκληση στον αναγνώστη για έναν περίπατο στο χώρο των ιδεών και των στοχασμών για την παιδευτική διαδικασία, τον δύναμι μορφωτικό ρόλο της κοινωνίας πολιτών και της κοινότητας των επιστημόνων, την σπουδαιότητα της ανοικτής κοινωνίας σαν προϋπόθεση διαφύλαξης της αυθεντικότητας της γνώσης και της διασφάλισης της αποτελεσματικότητας της μετάδοσής της, για τη διαλεκτική σχέση εκπαιδευτών - εκπαιδευομένων και κοινωνικού περιβάλλοντος. Αποτελεί όμως συγχρόνως και πρόσκληση σε δύο επίπεδα: στο επιστημολογικό και στο κοινωνικό - πολιτικό. Όπως ήδη το έθιξα και στην αρχή, για όσους ασχολούνται με τα προβλήματα της επιστημολογίας θα βρουν στις σελίδες της μελέτης του Δημητράκου συγκεκριμένα παραδείγματα (όχι εδώ με την έννοια του Κουν) υιοθέτησης της εκλεκτικής προσέγγισης και προσπάθειας υπεκερασμού της σε ένα επίπεδο σύνθεσης μέσα από την έννοια του «γνωσιακού συγκροτήματος». Παραδείγματα που, λόγω ακριβώς του σαφούς τρόπου με τον οποίο είναι διατυπωμένα, δίνουν τη δυνατότητα στους μελετητές τους να συλλογισθούν πάνω στα πλεονεκτήματα και στα μειονεκτήματα της εκλεκτικής προσέγγισης: μιας προσέγγισης που φαίνεται να κερδίζει συνεχώς καινούργιο έδαφος στην εποχή μας καθώς, κατά γενικότερη ομολογία και πρακτική, τα μεγάλα κλειστά θεωρητικά συστήματα διέρχονται κρίση.

Για όσους πάλι ενδιαφέρονται για την κοινωνική μηχανική και ιδιαίτερα για τα ελληνικά εκπαιδευτικά πράγματα δεν θα βρουν μεν στο κείμενο του συγγραφέα συγκεκριμένες προτάσεις σχετικά με το πώς (με ποια μέσα) είναι δυνατόν να επιτευχθούν αξιόλογοι στόχοι, όπως είναι η ενδυνάμωση της κοινότητας των επιστημόνων ή η διασύνδεση γνώσης / κριτικής σκέψης και πράξης μέσα από το Σχολείο, αλλά πάντως θα αντλήσουν τα ερεθί-

σματα εκείνα που θα τους επιτρέψουν να προχωρήσουν παραπέρα οι ίδιοι στην επεξεργασία πρακτικά χρήσιμων ιδεών για την πραγματοποίηση του εκπαιδευτικού μας εκσυγχρονισμού.

Ως πρόσκληση λοιπόν και ως πρόσκληση το βιβλίο του Δ. Δημητράκου είναι αναμφίβολα αξιανόγνωστο.

Ο Βασίλης Καραβίτης γράφει για τον Τόλη Καζαντζή, με αφορμή το βιβλίο του «Μια μέρα με τον Σκαρίμπα», αφήγημα, εκδόσεις «Στιγμή», Αθήνα, 1985.

Από τις πιο σημαντικές περιπτώσεις των νεότερων πεζογράφων μας ο Θεσσαλονικιός Τόλης Καζαντζής, δεν έχει αξιολογηθεί όπως του πρέπει κι αυτό φυσικά δεν είναι πρωτότυπο ούτε παράδοξο αν θυμηθούμε πάλι τα, λίγο - πολύ, γνωστά κριτήρια για την καθιέρωση κάποιου λογοτέχνη στο νεοελληνικό μας φιλολογικό παζάρι. Κι αν το τελευταίο βιβλίο του είναι η θαυμάσια εξέλιξη μιας μοναδικά ζωντανής συνειδησης, υπάρχει μια προϊστορία γραφής και ωρίμανσης του συγγραφέα που πρέπει να την σκιαγραφήσουμε για τη σωστή κατανόηση του έργου και του χαρακτήρα του.

Από το 1958 ο Καζαντζής δημοσιεύει τακτικά κριτικά σημειώματα για τους Έλληνες πεζογράφους στο περιοδικό *Διαγώνιος*, στο οποίο υπήρξε μέχρι το 1984 από τους πιο ουσιαστικούς και πολύτιμους συνεργάτες του Ντίνου Χριστιανόπουλου. Πεζά του φιλοξενήθηκαν και σε κάποια βραχύβια περιοδικά της Θεσσαλονίκης (*Ευμένη*, 1961 και *Μνήμες*, 1961) όπως και στο Περιοδικό *Ενδοχώρα* του Γιάννη Δάλλα στα Γιάννενα (1961). Το 1975 δημοσιεύεται το πρώτο του αφήγημα *Η κυρά-Λισάβετ*, (Εκδόσεις «Διαγώνιου») όπου μέσα από αδιόρατες επιδράσεις και συσχετίσεις με το *Τρίτο Στεφάνι* του Κώστα Ταχτσή, διακρίνεται το ρωμαλέο κι ευθύβολο ταλέντο ενός μοντέρνου ηθογράφου και «παραμυθά», που ξέρει να στήνει άρτιους χαρακτήρες κι ατμόσφαιρα εποχής.

Ακολουθεί η *Παρέλαση* (εκδόσεις «Ερμής», 1977), μια πρώτη συλλογή από μικρά διηγήματα - ιστορίες. Εδώ ο Καζαντζής συνειδητοποιεί την αρχική φυσική και ταξική θέση του. Είναι ένα παιδί με λαϊκή καταγωγή και περιβάλλον κοινωνικό, με εύκολες προβάσεις στον αστισμό. Στο βι-

βλίο αυτό απομένει στην παιδική ηλικία, φροντίζοντας να αποκαθάρει το βλέμμα του από κάθε κατοπινή του εμπειρία, συναισθημα, γνώση, ιδεολογία. Καταγράφει τα γεγονότα και την ατμόσφαιρα του περιγύρου της εποχής, που βυθίζεται με τρόπο φαινομενικά άχρωμο αλλά επίμονο, όπως τα βλέπει και τα βιώνει ένα παιδί που δεν μπορεί και δεν χρειάζεται να δώσει εξήγηση για τίποτε απ' αυτά που συμβαίνουν γύρω του. Μέσα σ' αυτό το χώρο και σ' αυτά τα όρια δρα και η φαντασία του. Τα γεγονότα της μνήμης αναθεωρούνται, ανασημασιοδοτούνται, ανασυντίθενται σε ιστορίες που μετατίθενται απ' την καθημερινότητα σ' άλλους χώρους: τους λογοτεχνικούς. Φυσικά και η Θεσσαλονίκη είναι περιορισμένης θέας. Ολοκληρώνεται και δείχνει τα καθοριστικά της σημάδια μέσα από μια γειτονιά, όπου ένα παιδί κινείται με ένα είδος πρωτόγονης γνώσης και με όση γίνεται για την εποχή, μεγαλύτερη ασφάλεια. Εκείνο που καταλογίζεται στο ενεργητικό της τεχνικής του, είναι το ότι η αφηγηματική του ποτέ δεν εκφεύγει απ' τις δυνατότητες ενός παιδιού, καθώς είναι κι ο αφηγητής ή μικρός ή μεγάλος ήρωας. Φυσικά και η διάθεσή του δεν είναι ποτέ σαρκαστική ή ειρωνική ή οργισμένη. Απομένει στα πλαίσια ενός χιούμορ γεμάτου τρυφερότητα.

Με την *Ενηλικίωση* (Εκδόσεις «Ερμής», 1980), ο συγγραφέας σηματοδίδει την πρόοδό του στο χώρο και το χρόνο. Το βιβλίο χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο συμπληρώνεται το υλικό της *Παρέλασης*, που αποτελεί και την αφηγηρία του δεύτερου μέρους. Μια παιδική ηλικία που δέχτηκε τις πληγές και τα τραύματα του πολέμου και του ένοπλου εμφύλιου χωρίς δυνατότητα αντίδρασης. Και προχωρεί στα χρόνια της εφηβείας του, που σηματοδοτούνται απ' το επικίνδυνο τέλος του ψυχρού πολέμου. Εδώ νιώθει πως έχει μπει σ' ένα περιθώριο εξαιτίας της δράσης άλλων, αγαπημένων, ωστόσο και κυριολεκτικά ρημαγμένων προσώπων. Η αδικία φαντάζει ανίκητη, παντοδύναμη. Μόνη διέξοδος ο σαρκασμός, η οργή. Ο χώρος πλαταιώνει. Η Θεσσαλονίκη, μια πόλη με ιδιαίτερη θέση μέσα στην Ελληνική πραγματικότητα (κάτι ανάμεσα στο αλαλούμ της πρωτεύουσας και στην παρατημένη, την ξεχασμένη επαρχία), συμβάλλει στη γενική ατμόσφαιρα των διηγημάτων και αποτελεί το μαγνητή και μαζί το καταφύγιο και τη φυλακή του αφηγητή.

Με τους *Πρωταγωνιστές* (εκδόσεις «Ύψιλον» 1982), στο πρώτο, το φερόνυμο αφήγημα, επιχειρείται μια λογοτεχνική, γενική σύνθεση των προηγούμενων. Εδώ μέσα από μια αποτυχημένη παράσταση, εκβλασταίνουν σαν μέσα απ' το πρόγραμμά της, διά-

φορες περιπτώσεις, ενδεικτικές της μεταπολεμικής μοίρας μας, καθώς συμπλέκονται και δημιουργούν ένα κοινωνικό, όσο και ιδεολογικό σύνολο συστατικών ψηφιδών. Η πόλη Θεσσαλονίκη χάνει τα ευδιάκριτα χαρακτηριστικά της: απομένει και λειτουργεί σαν μια αχνή ατμόσφαιρα, ένα άδηλο αλλά καθοριστικό εμπρεσιονιστικό φόντο. Στο δεύτερο αφήγημα «Απόστολος και Φερδινάνδος», έχουμε τα αποτελέσματα αυτού του μίγματος. Μια εποχή σαν κι αυτή που πέρασε δεν έχει μόνο τις μνήμες της, έχει και τα θλιβερά μνημεία της. Τους ανθρώπους που σημάδεμένοι απ' αυτήν την εποχή που δεν τη θυμούνται, ούτε θέλουν να τη θυμούνται προσπαθούν να επιβιώσουν χωρίς να έχουν συνειδητοποιήσει τους ενδεχόμενους κινδύνους. Κίνδυνοι, που αναφαίνονται και τους χτυπούν καιρία. Οι *Πρωταγωνιστές* είναι ένα εμφαντικά, σε σχέση με τα δύο προηγούμενα, πολυφωνικό βιβλίο. Μέσα απ' τις σελίδες του, ο Καζαντζής φαίνεται να κωδικοποιεί τις δυνατότητες που ήδη φάνηκαν στα δύο πρώτα του βιβλία.

Κι ωστόσο, ανάμεσα από όλη τη συγγραφική του πορεία, κάπου κάπου, αναφαίνονται σημάδια κάποιας άλλης πτυχής του Καζαντζή. Της κριτικής θα λέγαμε λογοτεχνίας. Ή της λογοτεχνίας της κριτικής. Ο ίδιος ο συγγραφέας, που ασκείται παράλληλα όλα αυτά τα χρόνια στην κριτική της λογοτεχνίας μας, φυσικό είναι να διακατέχεται κι από απωθημένα αισθήματα απόδοσης δικαιοσύνης. Εξάλλου και το επάγγελμά του (δικηγόρος) συνέβαλε στη διαμόρφωση ενός κοινωνικού ατόμου υπερευαίσθητου σε θέματα δικαιοσύ-

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΠΟΣΤΑΝΟΓΛΟΥ

Κολοκοτρώνη 92
Πειραιάς
Τηλ. 4112258

Τα πληρέστερα βιβλιοπωλεία
Βιβλία όλων των εκδόσεων

Τιμές χαμηλές

νης. Αυτή η διπλή ιδιότητα του κατευθύνει τελικά τις περιγραφικές του αναζητήσεις σε άλλους πρωτότυπους εκφραστικούς τρόπους. Τα διηγήματα που αναφέραμε, σκορπισμένα, εκτός βιβλίων, μέσα στις σελίδες του περιοδικού *Διαγώνιος*, είναι το μυστικό μονοπάτι που τον οδήγησε στο τελευταίο του βιβλίο *Μια μέρα με το Σκαρίμπα*. Τυπικά πρόκειται για μια βιογραφία ή του μέρους αντί του όλου μιας βιογραφίας, όπου παρατίθεται μέσα από τις πράξεις, το πνεύμα και την ιδιοτυπία του Σκαρίμπα (ένα σύνολο μοναδικό στα γράμματά μας), τόσο το πρόσωπο του συγγραφέα, όσο και το έργο του, που όπως είπαμε είναι ένα και το αυτό.

Ωστόσο αυτό είναι ένα κίνητρο μονάχα, μια αφορμή για τον Καζαντζή να μας πει τα δικά του και με τους δικούς του εκφραστικούς τρόπους, που όμως δεν εγκαταλείπουν λεπτό το πνεύμα κυρίως των τρόπων του Σκαρίμπα. Έτσι, ο Σκαρίμπας γίνεται ένας ήρωας. Ένας ήρωας που διερμηνεύει τις θέσεις του βιογράφου του, με τις δικές του θέσεις, τις κινήσεις, τη συμπεριφορά. Φλογερό υπόβαθρο του Καζαντζή για να επιδοθεί σ' αυτό το δύσκολο έργο ήταν τα αισθήματα δικαιοσύνης που υπαινηχθήκαμε. Ασφαλώς θα θέλησε να αποδώσει δικαιο στη λογοτεχνική περίπτωση «Σκαρίμπας»: ο χρόνος συγγραφής υποδηλώνει πως την άρχισε δυο μήνες μετά το θάνατο του συγγραφέα. Στη συνέχεια βρήκα σαν μόνο τρόπο την Ανάσταση του Σκαρίμπα μέσω μιας ολοζώντανης μνήμης. Να βρει το ζωντανό μοντέλο του και να το φιλοτεχνήσει. Έτσι η λειτουργία του καλλιτέχνη αρχίζει και αναφαιίνεται. Μέσα σ' αυτή την απόπειρα μιας ανάστασης, βλέπει και την απόπειρα μιας ανάστασης και του ίδιου του εαυτού του.

Και το αποτέλεσμα είναι το ίδιο το λογοτεχνικό έργο που καταλήγει από μέσο επιβίωσης να γίνεται λόγος και τρόπος ζωής. Και φυσικά σ' όλη την έκταση του αφηγήματος η γλώσσα του συγγραφέα, που αποδεσμευμένη από κάθε «λεκτική» πρόνοια ή επιφύλαξη, κυματίζει δοξαστικά μ' όλες τις δυνατότητες μιας ευρύτερης λαλιάς. Η καθαρεύουσα και η δημοτική, η αρχαϊζουσα και η αργκώ, η δημώδης και η παροιμιακή, συνυπάρχουν σε μια παράξενη σύζευξη όπου η έκπληξη του λόγου αποκαθιστά, πολλές φορές, το ενδιαφέρον για την εξέλιξη του μύθου. Μπροστά μας ξετυλίγεται αδιάκοπα και μας θαμπώνει μια μαγική «κουρελού», πολύχρωμη, αστραφετερή και ζεστή, δουλεμένη μ' όλο το μεράκι ενός μάστορα που ανάστησε και πόνεσε πολύ τα κρυφά και φανερά υλικά της και μας τα προσφέρει στην πιο πλουμιστή τους σύνθεση.

ΒΙΒΛΙΟ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΔΟΚΙΜΙΑ / ΜΕΛΕΤΕΣ

OSCAR WILDE
Η ψυχή του ανθρώπου στο σοσιαλισμό
Μετάφραση-Εισαγωγή:
Ολυμπία Καράγιωργα
Εκδ. Γνώση, Αθήνα 1984, σελ. 96

Απολαυστικό κείμενο του Όσκαρ Ουάιλντ, γραμμένο το 1890 που διατηρεί ως τόσο ακόμα και σήμερα την επικαιρότητά του. Ο συγγραφέας οραματίζεται έναν κόσμο, όπου μέσα σε συνθήκες ελευθερίας θα αναπτυχθεί και θα ολοκληρωθεί η *Ατομικότητα* του ανθρώπου: «Η καινούργια Ατομικότητα που στην υπηρεσία της, το θέλει δεν το θέλει, βρίσκεται ο Σοσιαλισμός, θα είναι τέλεια αρμονία. Θα είναι αυτό που οι Έλληνες γύρεψαν να βρουν, αλλά δεν μπόρεσαν παρά στη σκέψη, γιατί είχαν σκλάβους και τους τάζαν, θα είναι αυτό που γύρεψε η Αναγέννηση, αλλά δεν μπόρεσε να καταφέρει παρά στην τέχνη, γιατί είχε σκλάβους και τους άφηγε να πεινούν. Θα είναι τέλεια, και μέσα απ' αυτήν ο κάθε άνθρωπος θα φθάσει τη δική του τελειότητα. Η καινούργια Ατομικότητα θα είναι η καινούργια ελληνικότητα».

ΔΟΚΙΜΙΑ
ΓΙΑ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗ
Μετάφραση:

Σπύρος Τσακνιάς
Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1984, σελ. 191.

Ένα βιβλίο που συγκεντρώνει σημαντικά κριτικά κείμενα από διάφορες σχολές, χώρες και χρονικές στιγμές που αποτελούν, ωστόσο, μέρος ενός διαλόγου πάνω σε μερικά από τα πιο καίρια ζητήματα λογοτεχνίας και κριτικής της εποχής μας. Πρόκειται συγκεκριμένα για τα δοκίμια των John Halperin: «*Σύγχρονες τάσεις στην ευρωπαϊκή θεωρία του μυθιστορήματος*», Max Ernst: «*Τι είναι ο υπερρεαλισμός*», Michel Butoz: «*Το μυθιστόρημα ως έρευνα*» Mark Schorer: «*Η τεχνική ως ανακάλυψη*», Edmund Wilson: «*Μια αντίθετη γνώμη για τον Κάφκα*», David Lodge: «*Ο μυθιστοριογράφος σε δίλημμα*», Roland Barthes: «*Η κριτική ως γλώσσα*», George Steiner: «*Ο Λούκατς και η συμφωνία του με το διάβολο*» και «*Απόπειρες για μια θεωρία της μετάφρασης*» και Miroslav Holub: «*Μολονότι*».

ΛΑΖΑΡΟΥ ΑΡΣΕΝΙΟΥ
Η Θεσσαλία στην Τουρκοκρατία
Εκδ. Επικαιρότητα, Αθήνα 1984, σελ. 416.

Πρόκειται για μια πολύ σοβαρή μελέτη, που εξετάζει τις ιστο-

ρικές, κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις στο Θεσσαλικό χώρο από την εποχή της Τουρκοκρατίας μέχρι το 1925. Έτσι μας δίνει σημαντικά στοιχεία για το σύστημα διοίκησης που καθιερώθηκε με την εγκατάσταση των Τούρκων, για την οικονομική ανάπτυξη που επέτυχε το ελληνικό στοιχείο στα χρόνια αυτά με τις οικοτεχνίες, τις βιοτεχνίες και τις συντεχνίες, ενώ παράλληλα διερευνάται το φαινόμενο του «*Θεσσαλικού διαφωτισμού*» και ο ρόλος του στην αφύπνιση της ελληνικής συνειδήσης και στην καλλιέργεια της ιδέας της επανάστασης του 1821.

Τέλος, ο μελετητής πραγματεύεται το θέμα των επαναστατικών εκδηλώσεων των Θεσσαλών, επί πεντακόσια περίπου χρόνια, μέχρι την απελευθέρωσή τους, το 1881, καθώς και των κοινών αγώνων που ανέλαβαν στη συνέχεια, δημιουργώντας συμμαχία αγροτών - εργατών - αστικών στρωμάτων, εναντίον του αστοτσιφλικάδικου κατεστημένου της εποχής εκείνης.

VALERIE WILMER
Σοβαρό όσο και η ζωή σου
— η ζωντανή ιστορία της σύγχρονης τζαζ
Μετάφραση:
Γιώργος Γιαννόπουλος
Εκδ. Praxis, Αθήνα 1984, σελ. 260.

Το βιβλίο αυτό αποτελεί μια φιλόδοξη απόπειρα διερεύνησης της μορφής της σύγχρονης τζαζ. Έτσι, ο συγγραφέας μελετά τις καταβολές της, τους νεωτερισμούς και της καινοτομίες, που έχουν εκφραστεί από τους νέους μουσικούς και συνθέτες, καθώς και την τέχνη του αυτοσχεδιασμού. Εξετάζονται επίσης οι ιδιομορφίες των νέων μουσικών της τζαζ και ο ρόλος της γυναίκας τόσο στη ζωή των μουσικών όσο και της γυναικείας συμμετοχής στα τζαζίστικα γκρουπ. Τέλος ενδιαφέρον παρουσιάζει το κεφάλαιο πάνω στην παρέμβαση της πολιτικής και των μέσων μαζικής ενημέρωσης στη σύγχρονη τζαζ και το κεφάλαιο «*Έχει μέλλον η μουσική*» όπου επιχειρείται η εκτίμηση της σημερινής κατάστασης στον ιδιαίτερο αυτό μουσικό χώρο και διατυπώνονται κάποιες υποθέσεις σχετικά με την εξέλιξή του.

Π.Δ. ΜΑΣΤΡΟΔΗΜΗΤΡΗ
«Νεοελληνικά»
Μελέτες και άρθρα — Τόμος Β'
Εκδ. Γνώση, Αθήνα 1984, σελ. 372.

Ο Β' τόμος των «Νεοελληνικών» του καθηγητή Π.Δ. Μα-

στροδημήτρη περιλαμβάνει 13 κείμενα που αναφέρονται, στο 19ο και 20ό αιώνα ειδικότερα εξετάζονται: ο λογοτεχνικός χαρακτήρας των «Απομνημονευμάτων» του Μακρυγιάννη, η ζωή και το έργο του Ανδρέα Κάλβου, η εξέλιξη της αφηγηματικής πεζογραφίας κατά την περίοδο 1830-1930, η μετεπαναστατική τύχη των αγωνιστών του '21 σε λογοτεχνικά κείμενα του 19ου κυρίως αιώνα. Το βιβλίο περιλαμβάνει επίσης δύο εκτενή μελετήματα για τον Ανδρέα Καρκαβίτσα και άλλα δύο στη μεταθανάτια παρουσία του Κωστή Παλαμά (1943, 1973, 1983), καθώς και αναφορές στο έργο των νεοελληνιστών Octave Merlier, και Γ.Θ. Ζώρα, στην ποίηση του Γ.Θ. Βαφόπουλου και στο Κρητικό Θέατρο — Τα μελετήματα συνοδεύει πλούσια βιβλιογραφία και αναλυτικό ευρετήριο.

Π. ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ

Α. Σικελιανός
Εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα
Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1984, σελ. 241.

Ο Παντελής Πρεβελάκης, μας προσφέρει μια σημαντική μελέτη πάνω στη ζωή και το έργο του ποιητή Άγγελου Σικελιανού που άλλωστε γνώριζε από πολύ κοντά. Στον πρόλογο του βιβλίου, ο συγγραφέας εξιστορεί τις περιστάσεις που τον συνέδεσαν με τον μεγάλο μας ποιητή, αρχίζοντας από τις Δελφικές εορτές του 1917. Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύει τον *Αλαφροϊσκιωτο*, νεανικό έργο του Α. Σικελιανού που θεωρείται ως ο πυρήνας του συνόλου της δημιουργίας του. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται για πρώτη φορά και σχολιάζεται το *Αγιορείτικο ημερολόγιο* του Σικελιανού, όπου ο ποιητής έχει καταγράψει τις εντυπώσεις του από το Άγιο Όρος, που επισκέφτηκε με τον Νίκο Καζαντζάκη το 1914. Στο τρίτο κεφάλαιο, με τίτλο *Το χρονικό μιας φιλίας*, περιγράφεται η μακρόχρονη σχέση του Α. Σικελιανού με τον Καζαντζάκη, όπως μαρτυρείται από ανέκδοτες επιστολές τους και άλλα στοιχεία. Το βιβλίο συμπληρώνεται από *Παράρτημα* στο οποίο δημοσιεύονται μερικές χαρακτηριστικές επιστολές του Σικελιανού προς τον Καζαντζάκη και τον Πρεβελάκη.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ / ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

MIKA ΒΑΛΤΑΡΙ
Ο Ετρούσκος
Μετ. Γιάννης Σπανδωνής
Εκδ. Καλέντης, Αθήνα 1985, σελ. 347

Ιστορική μυθιστορία όπου η ζωή και οι περιπέτειες του ήρωα, συνδυάζονται με πραγματικά ιστορικά γεγονότα. Ο Τουρμς — τίτλος πρωτότυπου «Τουρμς ο αθάνα-

τος»— που η μοίρα τον έφερε κοντά στους έλληνες της Ιωνίας σε πολύ μικρή ηλικία, μεγαλώνει και ανατρέφεται με τα ελληνικά ήθη και έθιμα και θεωρεί τον εαυτό του Ιώνα. Παίρνει μέρος στην επανάσταση των Ιώνων εναντίον των Περσών, βάζει φωτιά σε ιερό ναό των Σάρδεων και καίει μεγάλο μέρος της πόλης, πολεμά για την υπεράσπιση της Μιλήτου, ανοίγεται στη θάλασσα συνοδευόμενος από τον Σπαρτιάτη Δωριέα και τον καπετάνιο Διόνυσο, γίνεται πειρατής και καταλήγει στη Μεγάλη Ελλάδα της Ιταλίας. Περνώντας μέσα από πολλές περιπέτειες —πολέμους, ενέδρες, έρωτες, προδοσίες— οδηγείται σιγά σιγά στον τόπο της καταγωγής του και αποκτά εντέλει πραγματική συνείδηση του εαυτού του και της αποστολής του: είναι ένας Ετρούσκος, κι αναλαμβάνει πια την τύχη του λαού του στα χέρια του.

Η συγγραφέας έχει μελετήσει την ιστορία των χωρών και των λαών που περιγράφει, την ενδυμασία, τις τελετές, τη θρησκεία τους, το εμπόριο και καταφέρνει να μας διηγηθεί με πειστικό τρόπο μια ζωντανή περιπέτεια.

ΑΛΑΙΝ ΦΟΥΡΝΙΕ

Ο μεγάλος Μωλν

Μετ. Δημήτρης Ζορμπαλάς

Εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα 1985, σελ. 226.

Πρόκειται για το μοναδικό μυθιστόρημα του γνωστού Γάλλου συγγραφέα που πέθανε πολύ νωρίς (1886-1914), έχοντας, ωστόσο, σημαδέψει με το έργο του τα γαλλικά γράμματα. Προικισμένος με δυνατό αφηγηματικό ταλέντο, περιβάλλει το μυθιστόρημά του με μια ατμόσφαιρα ονείρου και φυγής από την καθημερινότητα. Ο ήρωάς του είναι ένας πένητος, αγνός, δυναμικός που ζει οικότροφος στο σχολείο μιας κωμόπολης και ασκεί μια έντονη επίδραση στους συμμαθητές του.

Ο Αλαίν Φουρνιέ στρέφεται με νοσταλγία και αγάπη προς την εφηβεία, που γι' αυτόν συμβολίζει την περιπέτεια, την ανησυχία και την περιέργεια, αλλά πολύ περισσότερο τη χαμένη ευαισθησία.

Ένα βιβλίο τρυφερό και γοητευτικό που, ήδη έχει γίνει γνωστό στην Ελλάδα του μεσοπολέμου και που εξακολουθεί μέχρι σήμερα να ελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

NICOLE AVRIL

Μια γυναίκα σήμερα

Μετ. Βιολέττα Σωτηροπούλου - Γαρυδη

Εκδ. Ροές, Αθήνα 1985 σελ. 212.

Μυθιστόρημα γραμμένο από την ολυγράφο Γαλλίδα συγγραφέα (είναι το έβδομο βιβλίο της), για μια σύγχρονη γυναίκα - Δονουάν, που περιπλανιέται στον κόσμο των αντρών και του έρω-

τα μένοντας πάντα ανικανοποίητη. Η Ζαν —ηρωίδα του βιβλίου— είναι μια νέα γυναίκα, επιτυχημένη επαγγελματικά και αυτόνομη συναισθηματικά, που βιώνει την ηδονή μ' έναν τρόπο, που θα τον χαρακτηρίσαμε «αντρικό», χωρίς να δημιουργεί σχέσεις εξάρτησης με τους εραστές της. Η αφήγηση της Nicole Avril είναι γοργή, το ύφος της συχνά περιγραφικό, μένει —ωστόσο— περισσότερο στην εξέλιξη της δράσης και λιγότερο στην ψυχολογική ανάλυση των ηρώων.

ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Οι παράξενες συνήθειες της οικογένειας Μόρφης

Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1984, σελ. 102.

Ένα βιβλίο με δέκα διηγήματα είναι η νέα παραγωγή του συγγραφέα (πρώτο του έργο: «Όταν βρέχει και φοράς παπούτσια κόλετζ», 1981). Περιεργή γραφή που απομακρύνεται από το γνωστό ρεαλισμό, στηριγμένη στον μακροπερίοδο λόγο και στην παράδοξη εικόνα, μας οδηγεί σ' ένα μισο - φαντασιωτικό / μισο - πραγματικό χώρο, όπου η αφήγηση ισορροπεί τρεκλίζοντας ανάμεσα στο μαύρο χιούμορ και την κρυμμένη συγκίνηση. Παράξενες ιστορίες, όπου ο μύθος υποχωρεί συχνά, κάτω από την κυριαρχία ενός μίγματος ερωτισμού και φρίκης.

ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Αφιέρωσεις

Εκδ. Σ.Ι. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα 1985, σελ. 121

Τα διηγήματα του Ανδρέα Παπαδάκη, αποτελούν κυρίως την απόπειρα απεικόνισης κάποιων όψεων της σύγχρονης κοινωνίας. Μ' ένα ύφος σαρκαστικό, συχνά πικρόχολο ο συγγραφέας ασκεί μια κριτική της πραγματικότητας που εκφράζεται από την οικονομική ανισότητα και τη δημιουργία ενός υποκριτικού μικροαστισμού που με την ιδεολογία και την ηθική του ψευτίζει τις ανθρώπινες σχέσεις και αλλοιώνει τους χαρακτήρες.

ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΤΣΩΝΗ

Τα μάτια των περαστικών

Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1984, σελ. 167

Το καινούργιο βιβλίο του Γιάννη Πατσώνη περιλαμβάνει πεζογραφήματα που το μικρότερό τους είναι μόλις δύο σελίδων ενώ το μεγαλύτερο φτάνει τις σαράντα σελίδες. Μικρές εικόνες, σύντομες αφηγήσεις και περιγραφές μιας πραγματικότητας, που συχνά οδηγούν στην υπέρβασή της. Ένας λόγος καθημερινός που εύκολα γίνεται οικείος, για να ξαφνιάσει από τη μια στιγμή στην άλλη με τη βιαιότητά του, μια βιαιότητα που δεν βγαίνει απ' τον ίδιο, αλλά από τις καταστάσεις, τα πράγματα και τις σχέσεις που επιχειρεί να καταγράψει.

ΙΑΝΟΣ

BIBΛΙΟΠΩΛΕΙΟ - GALLERY - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

**ΚΛΕΑΝΘΗΣ
ΓΡΙΒΑΣ**

**Ο ψυχιατρικός
ολοκληρωτισμός**
Εκδόσεις ΙΑΝΟΣ

βιβλία
περιοδικά
ξένος τύπος
χαρτικά - σχολικά
εκδόσεις τέχνης
μεταξοτυπίες
λιθογραφίες
γκραβούρες
παλιά βιβλία

ΙΑΝΟΣ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7 — ΘΕΣ/ΝΙΚΗ — ΤΗΛ. 277.004

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΝΕΑΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Επιλεγμένα βιβλία για παιδιά και νέους

1. Έλλης Αλεξίου	ΡΩΤΩ ΚΑΙ ΜΑΘΑΙΝΩ.....
2. Ζωρζ Σαντ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΑΓΑΘΟΥΛΗ.....
3. Φώντα Λάδη	ΑΛΚΗΣ Ο ΨΕΥΤΗΣ.....
4. Τζων Στάινμπεκ	ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΑΛΟΓΑΚΙ.....
5. Ελένης Σαραντίτη-Παναγιώτου	ΙΟΥΛΗ ή Τη νύχτα που ξεχείλισε το ποτάμι.....
6. Βίκτωρος Ουγκώ	ΑΠ' ΟΣΑ ΕΧΩ ΔΕΙ.....
7. Όσκαρ Ουάιλντ	Ο ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΠΑΣ.....
8-10. Σοφίας Μαυροειδή-Παπαδάκη	Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ (3 τόμοι)
11. Μάνου Κοντολέων	Ο ΕΞ ΑΠΟ Τ' ΑΣΤΡΑ.....
12. Νίτσας Τζώρτζογλου	Ο ΧΡΥΣΟΣ ΔΑΡΕΙΚΟΣ.....
13. Βαν Λουν Χέντρικ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ.....
14-15. Αθηνάς Παπαδάκη	ΠΑΛΙΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (Ευρώπη).....
	ΠΑΛΙΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (Ασία).....
16. Μαρίας Μιχαήλ-Δέδε	ΙΝΔΙΑΝΙΚΟΙ ΘΡΥΛΟΙ.....
17. Όσκαρ Ουάιλντ	ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΟΥ ΚΑΝΤΕΡΒΙΑ.....
18. Τζακ Λόντον	ΑΓΑΠΗ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ.....
19. Αλεξάνδρου Δουμά	ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΚΑΡΥΟΘΡΑΥΣΤΗ.....
20. Αλφόνς Ντωντέ	Ο ΤΑΡΤΑΡΕΝ ΤΗΣ ΤΑΡΑΣΚΟΝ.....
21. Ιφ. Αλμπανοπούλου	ΧΟΠΙΤΙ-ΧΟΠ.....
22. Τζακ Λόντον	ΠΕΙΡΑΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ.....
23. Ράντγιαρντ Κίπλινγκ	ΑΠΙΘΑΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ.....
24. Κατερίνας Γλυκοφρύδη	ΜΕΛΗΣΙΠΠΟΣ.....
25. Νικολάι Βορόνοβ	ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΩΝ.....
26. Λίτσα Ψαραύτη	ΣΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΑΜΟΘΗΡΙΟΥ.....
27. Άννα Γκρέτα Βίνμπεργκ	ΜΙΑ ΠΕΜΠΤΗ ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΗ.....
28. Νικολάι Βορόνοβ	ΜΑΣΑ, ΕΝΑ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΡΙΤΣΙ.....
29. Νίτσας Τζώρτζογλου	ΤΟ ΤΣΙΡΚΟ ΤΗΣ ΙΡΜΑΣ.....
30. Ρόμπερτ Λ. Στήβενσον	ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΩΝ ΘΗΣΑΥΡΩΝ.....
31. Αλεξάνδρου Δουμά	Η ΜΑΥΡΗ ΤΟΥΛΙΠΑ.....
32. Σοφίας Μαυροειδή-Παπαδάκη	ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΘΡΥΛΟΙ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ....
33. Καρόλου Ντίκενς	ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.....

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

Γραφτείτε συνδρομητές στο **ΑΝΤΙ**

θα έρχεται σπίτι σας και θα ενισχύετε έτσι το περιοδικό

COEN VAN TRICHT

ΑΜΒΛΩΣΗ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

« Άμβλωση το δικαίωμα της γυναίκας »
Απαραίτητο για κάθε Ελληνίδα
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
Καρανάσης Ζωοδ. Πηγής 49-51
Τηλ. 3622416

Γιάννη Παντ. Δαμασκόπουλου

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΓΙΑΝ. ΔΑΜΑΣΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ζωή και η δολοφονία ενός ιδεολόγου
(Μια Ελληνική υπόθεση Ντρευφους)

Πρόλογος και επιμέλεια
Γιάννη Γ. Γαλανόπουλου - Αντίστη

ΑΘΗΝΑ 1983

Κεντρική Διάθεση:
Εκδόσεις «ΘΕΜΕΛΙΟ»
Σόλωνος 84
Τηλ. 36.08.180

ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ - ΑΝΤΙΠΡΟΤΑΣΗ

● Στο γράμμα του Δ. Φύσσα (ΑΝΤΙ τχ. 282), πρώην στελέχους της ΚΝΕ και μέλους του ΚΚΕ, απαντά ο αναγνώστης μας Ανδρέας Π. φοιτητής στη Νέα Υόρκη, ο οποίος δεν επιθυμεί να δημοσιευθούν τα πλήρη στοιχεία του, τα οποία είναι μας λέει στη διάθεση του Δ. Φύσσα. Να ποιες είναι οι απόψεις του για τις διαφωνίες των πρώην μελών της ΚΝΕ και του ΚΚΕ και τι αυτός προτείνει:

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Το γράμμα μου αυτό γράφεται σαν απάντηση - αντιπρόταση στο γράμμα του Δημ. Φύσσα (ΑΝΤΙ τχ. 282).

Είμαι κι εγώ ένας από αυτούς που έφυγαν από την ΚΝΕ για τους ίδιους σχεδόν λόγους που ο Δ.Φ. εκθέτει στο γράμμα του. Ήταν μια απόφαση που πήρα μετά από αυτοκριτική των πράξεών μου αλλά σίγουρα κι από κάποια ιδεολογικά κενά που είχα εκείνη την εποχή (80-81).

Η απόφασή μου να φύγω από την ΚΝΕ ήταν λοιπόν μια πράξη πολιτική, δεν ήταν μια πράξη φυγής (απολίτικη).

Αυτό σημαίνει δηλαδή ότι κάπου μέσα μου διάλεγα έναν «διαφορετικό» ρόλο παρέμβασης στο κίνημα, ένα ρόλο «δυναμικότε-

ρο» και πιο αποτελεσματικό. Πιο συγκεκριμένα άρχισα να την «ψάχνω» στα ατομικά διέξοδα και την στρατηγική της «επανάστασης» στην καθημερινή ζωή. Ο πειραματισμός αυτός διάρκεσε επί τρία ολόκληρα χρόνια. Το αποτέλεσμα ήταν ολοκληρωτικά αποτυχημένο. Η απομόνωσή μου σαν άτομο αλλά και σαν «επαναστάτη» ιδεολόγου ήταν το πρώτο σύμπτωμα. Η αδυναμία πρόσβασης και επέμβασης στο προοδευτικό κίνημα όπως και η αδυναμία καταπολέμησης των μικροαστικών μου καταβολών, στις καθημερινές σχέσεις, ευνοούσαν την ιδεολογική μου υπόσταση.

Εναλλακτικές λύσεις του τύπου: μηχανάκι - Εξάρχεια - παγκάκι - μπύρες - προπύλαια - καταλήψεις - νησιά άγονης γραμμής, έγιναν φριχτή ρουτίνα χειρότερη από εκείνη της μισθωτής σκλαβιάς, και κομματικής αγγαρείας. Κάπου ένιωθα ότι το σύστημα νικάγε και όχι εγώ, γιατί μ' έβγαζε έξω από το πεδίο της πάλης. Σε μια φάση έγινα ο σάκκος πυγμαχίας του κάθε αστυνομικού οργάνου που δεν είχε τι άλλο να κάνει (μέσα στην Αλλαγή).

Με λίγα λόγια βγαίνοντας από το διαλεκτικό τρίπτυχο ΘΕΣΙΣ - ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ - ΣΥΝΘΕΣΙΣ έσπασα τα μούτρα μου (... και κυριολεκτικά).

Το τελευταίο στάδιο ήταν το ό-

τι εγώ μαζί με δεκάδες άλλα παιδιά πήραμε τα όρη και τα βουνά. Το σύστημα μας θανάτωσε χωρίς δυσκολία και χωρίς να μας ηρωοποιήσει (ο σκουπιδοτενεκές δεν αποτελεί τίτλο) και δεν είναι τ' ό,τι στεναχωρηθήκαμε που δεν πήραμε τα «παράσημα», είναι που ξεζουμιαστήκαμε και φθαρήκαμε άδικα.

Η πίκρα της μετά την ΚΝΕ ζωής μου είναι πιο σκληρή από εκείνη των «κακώς κειμένων» μέσα στο κόμμα.

Αυτό που τώρα ρωτάω πρώτα τον εαυτό μου και μετά όλους τους άλλους είναι το τι πραγματικά κάναμε, σύντροφοι, για να φτιάξουμε τα «κακώς κείμενα»; κατά πόσο είναι δυνατότητα να δώσουμε ένα «μάθημα» μια νέα ανάλυση στο κόμμα φεύγοντας από αυτό;

Τι κάναμε για να διαμορφώσουμε τις θεωρητικές και πρακτικές θέσεις του Κ.Κ., αυτές τις θέσεις που υποτίθεται γίνονται αιτίες να φεύγουμε;

Θέσεις που «αποτελούν μονάχα τη γενική έκφραση πραγματικών σχέσεων της πάλης των τάξεων, που υπάρχει στην πραγματικότητα, της ιστορικής κίνησης που συντελείται μπρος στα μάτια μας».

Ποια μεταφυσική δύναμη, ή ποιο ιστορικό προτσές περιμένουμε να αλλάξει ως δια μαγείας το κόμμα; Ελπίζουμε «στους σεισμούς που μέλλονται για να

ρθουν» μια και «μετά από εμάς τίποτα το αξιόλογο δεν θα 'ρθει»;

Όχι ρε σύντροφοι, αυτό που πραγματικά φταίει είναι το ότι ποτέ δεν καταλάβαμε τι θα πει κομμουνιστής.

Το αν θα γίνουμε ή είμαστε κομματόσκυλα και τραμπούκοι και αν είχαμε τον μπάτσο κρυμμένο μέσα μας ήταν μονάχα ΔΙΚΕΣ ΜΑΣ επιλογές που κακώς —κακίστα— υιοθετήσαμε.

Η ευχολογία του τύπου: «καλό θα ήταν να άλλαζε το ΚΚΕ» δεν έχουν να προσφέρουν τίποτα άλλο από μία κενή διαπίστωση. Το ίδιο κενό είναι να ευγόμεστε καλή επιτυχία στους συντρόφους που παραμένουν μέσα στο κόμμα κι έχουν υγιείς προθέσεις.

Από την άλλη μεριά βλέπεις Δημήτρη (αν και είναι νωρίς ακόμα να καταλάβεις) ότι το σύστημα εξελίχθηκε στο βαθμό που να μην εκβιάζει άμεσα όπως επί Μανιαδάκη και μετεμφυλιακά για «δηλώσεις αποκήρυξης» αλλά μας κάνει να τις υπογράφουμε εθελοντικά.

Και να σκεφτείς ότι κάποτε γελούσαν οι Ικαρίες και τα Μακρονήσια και τα Γιούρα για να 'ρθουμε εμείς προσφέροντας στους καταπιεστές «γην και ύδωρ». Και να σκεφτείς ότι ενώ εσύ «εξάντλησες» το κουράγιο σου άλλοι όπως ο Μπελογιάννης και ο Πλουμπίδης φώναζαν στους εκτελεστές τους «Ζήτω το κόμμα» κι ας είχαν την ρετσίνα του προδότη.

MIKA ΒΑΛΤΑΡΙ

Ο ΕΠΡΟΥΣΚΟΣ

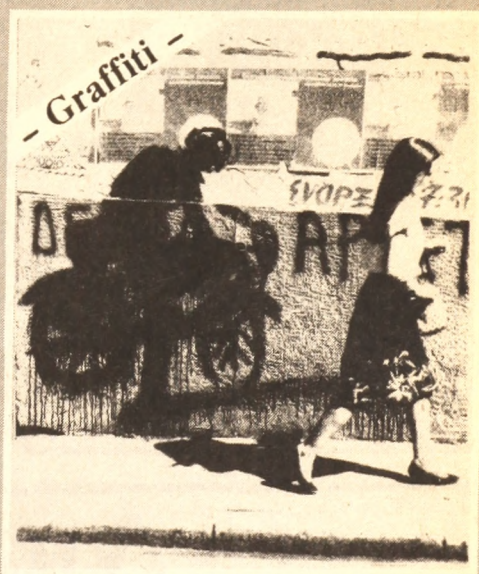
Κεντρική διάθεση
ΚΑΛΑΝΘΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.
Κολοκοτρώνη 15
Τηλ. 32.34.270—32.31.781
105 62 ΑΘΗΝΑ

ΜΙΣΟΓΙΝΗΣ
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΣΤΟ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ Α-Θ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 57 ΣΤΟΑ
ΟΠΕΡΑ ΤΗΛ 3638435
ΝΟΓΕ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ

ΣΠ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η Κυρία Καίτη στη Χώρα του Φωτός

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΚΟΜΜΟΥΝΑ»

Κυκλοφορούν δύο νέοι τόμοι του **ΑΝΤΙ**
20ος • Α' εξάμηνο 1984 • τεύχη 251-264
21ος • Β' εξάμηνο 1984 • τεύχη 265-277

βιβλία του
ΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΥ
σε οριστική τυποποιημένη έκδοση

1
**Ο ΔΡΟΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ**
Φιλοσοφία. Τέταρτη έκδοση.

2
**ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΩΝ ΓΑΤΩΝ**
Ποίηση. Τρίτη έκδοση.

3
**ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ
ΑΠΑΝΤΑ**
Σάτιρα. Τέταρτη έκδοση.

4
ΠΑΡ' ΟΛΑ ΑΥΤΑ
Πεζά. Δεύτερη έκδοση.

5
**ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ**
Φιλοσοφία. Τρίτη έκδοση.

6
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
Δοκίμια. Δεύτερη έκδοση.

7
**Η ΔΥΣΤΥΧΙΑ
ΤΟΥ ΝΑ ΕΙΣΑΙ
ΕΛΛΗΝΑΣ**
Σάτιρα. Δέκατη τρίτη έκδοση.

8
**ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ
ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ**
Φιλοσοφία. Τέταρτη έκδοση.

9
**ΠΟΙΗΜΑΤΑ
1950-1980**

10
ΞΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ
Μεταφράσεις 1957 - 1982

11
ΟΙ ΝΕΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
Πέμπτη έκδοση.

12
ΚΟΙΝΟΤΟΠΙΕΣ
Δεύτερη έκδοση.

13
Ο ΕΛΛΗΝΑΣ ΒΟΥΔΔΑΣ
Ιστορία. Δεύτερη έκδοση.

14
**ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΟ
ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΒΑΙ**
Φιλοσοφία.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομichάλη 9 - Τηλ. 3607.744

Το ΚΚΕ και η ΚΝΕ, κανείς δεν
δεν το αμφισβητεί, ότι αν μη τι
άλλο αποτέλεσαν για όλους μας
ένα μεγάλο σχολίο διαπαιδαγώ-
γησης και πολιτικοποίησης.

Με βάση αυτό πιστεύω ότι συν-
τομα η καθημερινή πραχτική θα
σου δείξει, όπως έδειξε σε μένα,
ότι το ξέκομμα από το ΚΚΕ δεν
προσφέρει τίποτα ούτε στο κόμ-
μα ούτε σε σένα.

Ο χρόνος διέψευσε τις ελπίδες
τις δικές μου, η αναγκαστική α-
πολιτικοποίηση έγινε φραγμός σε
κάθε προσπάθεια. Τα πάντα ανά-
γονται σε φιλολογικό επίπεδο συ-
ζήτησης καφενείου. Τώρα ζητάω
να βρω τους παλιούς μου συντρό-
φους όσους έφυγαν μαζί μου από
την ΚΝΕ αλλά δεν είναι που δεν
ακούν και δεν έρχονται είναι που
δεν υπάρχουν.

Ας φτιάξουμε το κόμμα μέσα
από τις γραμμές του, όχι απ' έ-
ξω. Ποτέ δεν ανέφερα στο γρα-
πτό μου ότι είναι τέλειο. Ας κά-
νουμε τις προτάσεις μας όχι για
την αντίθεση, αλλά για να πετύ-
χουμε την σύνθεση...

Θα ευχόμουν —να ευχολο-
γία!— το γράμμα μου όπως και
του Δ. Φύσσα να γίνουν η αρχή
μιας επικοινωνίας και δημιουργι-
κής ανταλλαγής απόψεων ανά-
μεσα σ' όλους όσους πιστεύουν
ακόμα έστω και μέσα από το
πλαίσιο κάποιας αλλαγής, το
ΚΚΕ σαν μοναδική ελπίδα και
ενσάρκωση του κινήματος της
Αριστεράς, της ελπίδας για
πρόοδο κι ανεξαρτησία, για
πραγματική κοινωνική αλλαγή.

Μην περιμένουμε 7 χρόνια δι-
κτατορίας για να στρατευθούμε
στο κόμμα, λες και είναι μετοπο-
λιτευτική μόδα!

Σ' αυτό το σημείο προκαλώ, τα
μέλη της ΚΝΕ να προσπαθήσουν
ουσιαστικά να μη τροφοδοτούν
όλους εκείνους που κάνουν τη λέ-
ξη «Κνίτης» βρισιά και κύριο
πρωταγωνιστή σε ανέκδοτα. με-
ρικές φορές δεν φταίει η αντικομ-
μουνιστική υστερία γι' αυτό.

Κάποτε ας αρχίσουμε να πιά-
νουμε τα μηνύματα των καιρών.

Τέλος, αφιερώνω στον εαυτό
μου και σ' όλους όσους κάποτε έ-
φυγαν από το κόμμα και την
ΚΝΕ τους στίχους του Μπ.
Μπρεχτ:

Όλα αλλάζουν / να ξαναρχί-
σεις / μπορείς και με την τελευ-
ταία σου πνοή. / Μα ό,τι έγινε έ-
γινε / και το νερό που έριξες στο
κρασί σου / δεν μπορείς να το
ξαναβάλεις / ό,τι έγινε έγινε / το
νερό που έριξες στο κρασί σου /
δεν μπορείς να το ξαναβάλεις /
όλα όμως αλλάζουν / να ξαναρ-
χίσεις / μπορείς και με την τελευ-
ταία σου πνοή.

Ανδρέας Π.

Ένας «ας τα ξαναβρούμε»
αριστερός

ΜΑΡΞ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

● Από τον κ. Α. Κόντο πήραμε
και δημοσιεύουμε την ακόλουθη
επιστολή. Αναφέρεται σε σχόλιο
της εφημερίδας «Ριζοσπάστης»
(22-3-85) που αφορά συζήτηση
στην εκπομπή της ΕΡΤ-1 «Παρα-
σκήνιο» της 20-3 με θέμα «Αθη-
ναίων Πολιτεία».

Αγαπητό «Αντί»

Στην εκπομπή «Παρασκήνιο»
της 20-3-85 της ΕΡΤ-1 στην οποία
πήρα μέρος ανέλυσα τον τρόπο
λειτουργίας της αρχαίας αθηναϊ-
κής δημοκρατίας. Σε σχετική ε-
ρώτηση της δημοσιογράφου που
είχε τη δημοσιογραφική επιμέ-
λεια της εκπομπής απάντησα ότι
ο Μαρξ δεν έδειξε κανένα ιδιαι-
τερο ενδιαφέρον για το αρχαίο
ελληνικό δημοκρατικό πολιτεύ-
μα αλλά αντίθετα η προσοχή του
ήταν στραμμένη προς το ρωμαϊ-
κό γιατί συντελεί στη θεμελίωση
των θεωριών του.

Ο «Ριζοσπάστης» έκρινε ότι
διαστρεβλώνω τον Μαρξ.

Στο «Ριζοσπάστη» απάντησα
αλλά, επειδή δε δημοσίεψε την α-
πάντησή μου, για να συμβάλω
στη σωστότερη πληροφόρηση
των αναγνωστών σας εκείνων
που διαβάζουν και «Ριζοσπά-
στη» και που ίσως είδαν την εκ-
πομπή, θα σας παρακαλούσα να
δημοσιέψετε τα ακόλουθα:

1. Ο «Ρ» έκρινε την όλη εκπομπή
με βάση μόνο το σημείο στο ο-
ποίο διαφωνεί παρακάμπτοντας
την ουσία της παρουσίασης, δη-
λαδή τη λειτουργία της αρχαίας
ελληνικής δημοκρατίας. Αναρω-
τιέμαι: Δεν τον ενδιαφέρει το πο-
λίτευμα αυτό άραγε;

2. Δε θα χρειαζόταν να έχει κα-

νείς βαθιές γνώσεις φιλοσοφίας
και οικονομίας για να αποφαν-
θεί, όπως αποφάνθηκε ο Μαρξ,
για την εποχή του Περικλή και
του Αλέξανδρου.

Ένας μαθητής —και μάλιστα
όχι καλός— της α' γυμνασίου θα
μπορούσε, έχοντας διαβάσει το
σχολικό του εγχειρίδιο της Ιστο-
ρίας, να φθάσει στο ίδιο συμπέ-
ρασμα.

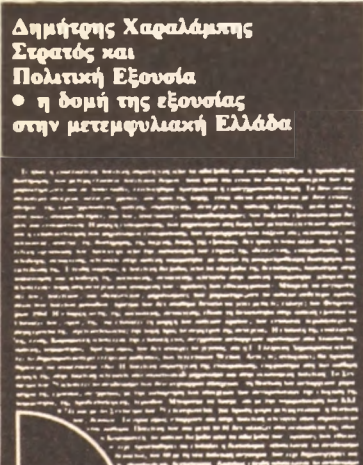
3. Το έργο «Αθηναίων Πολιτεία»
του Αριστοτέλη είναι το πληρέ-
στερο αρχαίο κείμενο που μας
πληροφορεί για το πως λειτούρ-
γησε η Δημοκρατία στην Αθήνα
με τις αρχαίες ελληνικές προδια-
γραφές για το δημοκρατικό πολι-
τεύμα. Το έργο αυτό είδε το φως
της δημοσιότητας το 1891 στην
Αγγλία για πρώτη φορά στη σύγ-
χρονη εποχή, όταν ο Μαρξ ήταν
ήδη νεκρός από το 1883.

4. Ο Γερμανός διανοητής χρησι-
μοποιεί τις έννοιες «δημοκρα-
τία» και «δημοκρατικός» όπως
τις χρησιμοποιεί ο περισσότερος
κόσμος· και σημαίνουν γι' αυτόν,
όπως και για τον περισσότερο
κόσμο, κάτι το γενικά και αόρι-
στα φιλολαϊκό ή φιλεργατικό.

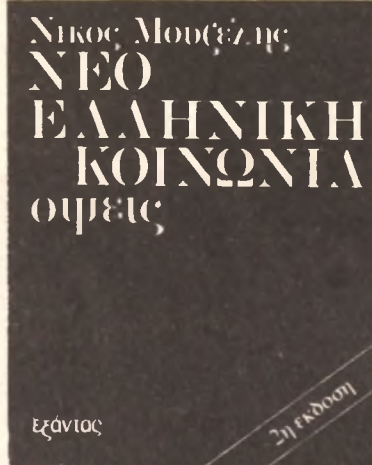
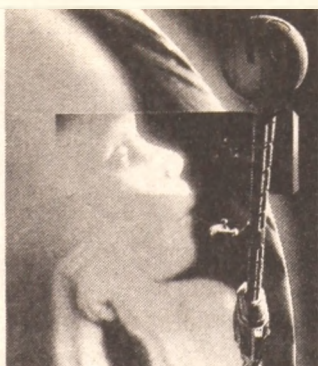
Γι' αυτό και τους όρους αυτούς
τους διεκδικεί ο καθένας σχεδόν
για τον εαυτό του με αποτέλεσμα
να καταλήξουν —από την πολλή
κατάχρηση— γράμμα νεκρό χω-
ρίς κανένα πιο σαφές νόημα. Αν-
τίθετα όμως στην πολιτική πρα-
κτική, την αρχαία ελληνική, η
Δημοκρατία ήταν ένα συγκεκρι-
μένο πολίτευμα, του οποίου τις
προδιαγραφές, τα χαρακτηριστι-
κά, μπορεί να τα βρει κανείς στα
«Πολιτικά» του Αριστοτέλη και
ιδιαίτερα στο Ζ βιβλίο. Αυτή τη
μελέτη των χαρακτηριστικών
του δημοκρατικού πολιτεύματος
δε φαίνεται να την έκανε ο Μαρξ,
όπως και πολλοί άλλωστε, που
μιλάνε για δημοκρατία και σε-
μνύνονται πως είναι δημοκράτες
ακραιφνείς. Εγώ τουλάχιστον
δεν βρήκα καμιά ένδειξη στο έρ-
γο του Γερμανού φιλόσοφου και
οικονομολόγου που να αναιρεί
τον ισχυρισμό μου. Εσείς μήπως
θα μπορούσατε να μου υποδείξε-
τε κάποια; Θα σας ήμουν ευγνώ-
μων. Το λιγότερο θα με απέτρεπε
από μελλοντικές ανακρίβειες.

5. Ο Μαρξ μπορεί να τρέφει θαν-

Διαβάστε από τον Εξάντα

Θεματική Ανθολογία Ε.Φ.
6. Τα παιδιά του 2.000 μ.Χ.

- Δ. Χαφαλάμπης: Στρατός και πολιτική εξουσία δρχ. 900
- Τα παιδιά του 2.000 μ.Χ. δρχ. 600
- Ν. Μουζέλης: Νεο-ελληνική κοινωνία - όψεις υπανάπτυξης δρχ. 700
- Chr. Zimmer: Κινη-ματογράφος και πολι-τική δρχ. 700

μασμό για την ελληνική αρχαιότητα βέβαια, αλλά δεν παραλείπει να τη χαρακτηρίζει σαν κάτι το κοινωνικά καθυστερημένο. Σας παραθέτω τις σκέψεις του αυτούσιες. «Γιατί τάχα η κοινωνική παιδική ηλικία της ανθρωπότητας, όπου βρίσκεται στην ωριμότερη της άνθησης, δεν μπορεί να ασκεί, σαν εποχή που ποτέ δεν ξαναγυρίζει, αιώνια γοητεία; Υπάρχουν παιδιά κακοαναθρεμένα και παιδιά με γεροντική φρονιμάδα. Σ' αυτή την κατηγορία ανήκουν πολλοί αρχαίοι λαοί. Οι Έλληνες ήταν παιδιά κανονικά. Το θέλημα που βρίσκαμε στην τέχνη τους δεν έρχεται σε αντίφαση με τον καθυστερημένο χαρακτήρα της κοινωνίας όπου η τέχνη αυτή βλάστησε. Ίσα ίσα είναι αποτέλεσμά της, ίσα ίσα συνδέεται αναπόσπαστα με το ότι οι ανωρίμαστες κοινωνικές συνθήκες, όπου γεννήθηκε και όπου μόνο μπορούσε να γεννηθεί, δεν μπορούσε να ξαναγυρίσουν ποτέ πια». (Κ. Μαρξ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, εκδ. «Νέοι Στόχοι» Αθήνα 1971 σελ. 364-365).

Μετά από αυτά η δική μου άποψη είναι ότι ο Μαρξ δεν μελέτησε σοβαρά την ελληνική αρχαιότητα και ειδικότερα το πολιτευμά της. Προφανώς δεν τον ενδιέφερε, γιατί τα εργαλεία παραγωγής, το τεχνολογικό της είναι, δεν ήταν επαρκώς προηγμένα. Έτσι η ελληνική αρχαιότητα θεωρήθηκε «καθυστερημένη» και ανώριμη από τον εισηγητή του «Επιστημονικού Σοσιαλισμού». Ήταν λοιπόν καθυστερημένη η κοινωνία που βρήκε τα φθογογράμματα —μπορεί να πήρε από τους Φοίνικες την αρχή αλλά η τελειοποίηση είναι δική της, αποτέλεσμα του δημοκρατικού πολιτεύματος— εργαλείο πολιτιστικό, που έβγαλε τη γνώση από τα κρυφά ερμάρια των ιερατειών για να τη δώσει σ' όλο τον κόσμο κι έκανε τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό σύγχρονο «ες αεί» και «κτήμα ες αεί» της ανθρωπότητας κρίθηκε αβασάνιστα καθυστερημένη η κοινωνία που έθεσε τις βάσεις της φιλοσοφίας, των μαθηματικών, του θεάτρου η

κοινωνία που δημιούργησε ένα πολίτευμα που —παρά τη χαμηλή του τεχνολογία— δεν έχει να ζηλέψει κανένα άλλο μεταγενέστερο, σ' Ανατολή και Δύση, ως προς την αποτελεσματικότητα σχετικά με την ποιότητα ζωής, που προσέφερε.

Ευχαριστώ
Α. Κόντος
Διογένους 36 Χαλάνδρι

ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

● Από τον εκδότη - βιβλιοπώλη κ. Δημήτριο Παπαδήμα πήραμε την παρακάτω επιστολή:

Κύριε Διευθυντά,

Η μεγάλη διαμάχη μεταξύ του Γάλλου υπουργού Πολιτισμού κ. Ζακ Λανγκ και του βιβλιοπωλείου της «ΦΝΑΚ» (γαλλική εταιρία υπερβιβλιοπωλείων που με την πολιτική του αθέμιτου ανταγωνισμού έκλεισε πολλά γαλλικά βιβλιοπωλεία) τελείωσε με την απόφαση που πήρε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δέκα, στο οποίο είχαν καταφύγει οι αντιδικοί, όπως μας πληροφόρησε ο Τύπος. (Καθημερινή 24-1-85).

Το δικαστήριο ανεγνώρισε ότι ένα κράτος νομιμοποιείται να επιβάλει ενιαία τιμή λιανικής πώλησης σε κάθε βιβλίο χωρίς με αυτό να καταστρατηγείται η αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού. Διότι το βιβλίο θεωρήθηκε ειδικό εμπόρευμα που παίζει καθοριστικό ρόλο στην πολιτιστική ζωή της χώρας, και ό,τι το βιβλιοπωλείο της Γαλλίας πρέπει να επιζητήσει από τον ανταγωνισμό της «ΦΝΑΚ» για την πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας. Η ενιαία τιμή στο βιβλίο που θεσμοθέτησε η γαλλική κυβέρνηση και επικύρωσε το δικαστήριο των Δέκα δημιουργεί μια νέα κατάσταση στις χώρες της κοινής αγοράς στην οποία ανήκει και η Ελλάδα.

Ο γαλλικής έμπνευσης νόμος της ενιαίας τιμής στο βιβλίο θα πρέπει να επεκταθεί σε όλες τις χώρες της κοινότητας, αυτό υποστηρίζουν οι έμπνευστές του, διότι δεν στρέφεται κατά του αναγνωστικού κοινού αλλά θέλει να το προστατεύσει από τις διάφορες τιμές που του προσφέρουν τα

βιβλία με ανορθόδοξους τρόπους εμπορίας και διακίνησης χωρίς να μπορεί να ελέγξει την ποιότητα και την τιμή των.

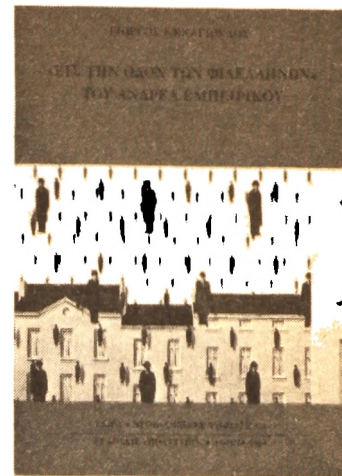
Ο εκδότης θα είναι ελεύθερος με βάσει τον ελεύθερο συναγωνισμό να ορίσει την τιμή του βιβλίου μέσα στα πλαίσια της ενιαίας τιμής. Στον βιβλιοπώλη τέλος ο νόμος επιβάλλει να σεβαστεί την καθορισμένη τιμή και να σταματήσει ο αθέμιτος ανταγωνισμός και η δημιουργία βιβλιοπωλείων τύπου «ΦΝΑΚ» ή άλλων τρόπων διακίνησης του βιβλίου που με την πολιτική της εμπορίας τους δημιουργούν τον κίνδυνο εξαφάνισης των παραδοσιακών βιβλιοπωλείων και των πλασιέ.

Τα φαινόμενα της Γαλλίας υπάρχουν και στη χώρα μας. Η ανορθόδοξη εμπορία και διακίνηση του βιβλίου με διάφορα θεμιτά και αθέμιτα μέσα ανταγωνισμού τίνει να εξαφανίσει το βιβλιοπωλείο και τον παραδοσιακό πλασιέ που με την τσάντα στο χέρι πρόσφερε μεγάλες υπηρεσίες στη διακίνηση και διάδοση του βιβλίου στην δεκαετία του '50 και '60.

Γι' αυτό πιστεύουμε πως ο νόμος για την ενιαία τιμή του βιβλίου θα πρέπει να εφαρμοστεί και στη χώρα μας και αυτό θα ωφελήσει πρώτα τον Έλληνα αναγνώστη και που το βιβλίο φθηνότερο θα αγοράζει, θα γνωρίζει τι αγοράζει, από πού το αγόρασε και ποια είναι η καθορισμένη τιμή του. Θα υπάρξει μια αρμονική συνεργασία εκδότη - βιβλιοπώλη - πλασιέ διότι θα υπάρχει ενιαία τιμή και ασφαλώς και η λογική έκπτωση σε όλους.

Έτσι νομίζουμε πως μπορεί να εξυγιανθεί ο κύκλος της εμπορίας και διακίνησης του βιβλίου και να βγει από το σημερινό τέλμα που το επιτείνει και η γενική οικονομική κρίση που υπάρχει.

Για να γίνουν όλα αυτά θα πρέπει αμέσως όλες οι συνδικαλιστικές οργανώσεις να δραστηριοποιηθούν, να μελετήσουν το θέμα και να υποβάλουν στην κυβέρνηση και σε όλα τα κόμματα τεκμηριωμένες προτάσεις νόμου

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ»
ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΕΜΠΕΡΙΚΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. ΚΟΤΖΙΑ ΚΑΙ ΣΙΑ»,
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720

πολιορκία

γραφή κ ανάγνωση

Ο έρωτας...

Έκτορ Κακναβάτος
Μαργαρίτα Λεμπράκη
Τατιάνα Γκρίση - Μιλτιάδης
Ρούζα Κακλαμανάκη
Κατερίνα Αγγελάκη-Ρούκ
Marguerite Duras
Ανδρέας Νιφτιδής
Θανάσης Κωσταβάρας
Γιώργος Γεωργής
Βικτωρία Παπαδάτου
Ορέστης Περισσός
Φίλιππος Δρακονταίδης
Jean-Jacques Rousseau
Ηρακλής Λογοθέτης
Δημήτρης Κανελλόπουλος
Δημήτρης Αρμάς
Γιάννης Εμίρης
Γιώργος Καραντώνης
Ξενοφών Μηρουτζάκης
Σπύρος Δινδρινός

σελίδες για το
Γιώργο Ιωάννου

εκδόσεις οδυσσέας

● ΛΟΥΙΣ ΜΠΟΥΝΙΟΥΕΛ
Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΝΟΗ
● ΤΖΕΡΥ ΛΟΥΙΣ
ΣΠΕΣΙΑΛ 1
Επιμ. Χρ Βακαλόπουλου

● ΓΙΟΖΕΦ ΡΟΤ
Η ΚΡΥΠΤΗ
ΤΩΝ ΚΑΠΟΥΤΣΙΝΩΝ
● ΝΤΑΝΗΣ ΦΩΤΟΣ
ΕΡΩΣ ΣΩΜΑΤΩΝ

**Και τώρα!!!
το πολυβραβευμένο
έργο του
Ίταλο Καλβίνο
ΠΑΛΟΜΑΡ**

Το ακούραστο, αδηφάγο βλέμμα του Πάλομαρ παρατηρεί αέναα: το γυμνό στήθος μιας κολυμβήτριας και τους έρωτες μιας χελώνας, το κρυμμένο νόημα των γιγαντών βραχόκηπων και τα βαθιά μυστικά των προκλητικών τυριών στις προθήκες κάποιου τυροπωλείου, την αρχαία σημαντική των Ίνκας και τα ιερογλυφικά της κοιλιάς του σαμιαμιδιού...

Ο Πάλομαρ - ο Καλβίνο - κοιτάζει, διαλογίζεται προσπαθώντας ν' αποκωδικοποιήσει το παμπάλαιο και πάντα ανεξίχνιαστο αλφάβητο της ζωής.

ΑΣΤΑΡΤΗ
ΣΟΛΩΝΟΣ 121-ΤΗΛ. 3606 597

για ενιαία τιμή βιβλίου όπως εφαρμόζεται σήμερα στη Γαλλία και να αγωνιστούν και να γίνει νόμος και στη χώρα μας.

Μετά τιμής
Δημ. Παπαδήμας

Ο ΧΟΡΟΣ ΚΑΛΑ ΚΡΑΤΕΙ...

● Από τον κ. Α. Βουγιούκα, σύμβουλο του ΚΕΜΕ πήραμε την επιστολή που ακολουθεί. Αναφέρεται στο σχετικό διάλογο για τα νέα αναγνωστικά, που ξεκίνησε με αφορμή σχετικό γράμμα - σχόλιο του Σ. Διοσκουρίδη (ΑΝΤΙ τχ. 278) και συνεχίστηκε με γράμματα στα τεύχη 281 και 283.

Αξιότιμε κ. διευθυντή,

Οι παρατηρήσεις αυτού εδώ του σημειώματος έχουν σχέση με το διάλογο που γίνεται με αφορμή τα βιβλία του δημοτικού «Η γλώσσα μου».

1. Στην επιστολή που στείλαμε με τον κ. Μελά και δημοσιεύσατε σε προηγούμενο ΑΝΤΙ (τχ. 281) έγιναν πολλές τυπογραφικές αβλεψίες: «διαλεχτικά κείμενα» (αντί «διαλεχτά»), «ρίχνεται το επίπεδο» (αντί «ρίχνετε»), «θα διαπιστωσεται» κ.ά. - και παραλήψεις ή προσθήκες λέξεων: «για τρίτομο Ανθολόγιο» (παραλείπεται το άρθρο «το»), «τους αναγκαίους όρους να» (αντί «για να»), «με τη συμβατική τομή» (προστίθεται το «τη»). Τέτοιες αβλεψίες φάνηκε ότι δεν τις πιάνουν ορισμένοι αναγνώστες σας, οι οποίοι άλλωστε το ίδιο ανυποψίαστα ή αβασάνιστα καταπιάνονται και με θέματα ορθής χρήσης της γλώσσας.

2. Η δευτερολογία του κ. Διοσκουρίδη αφήνει αναπάντητα τα βασικότερα επιχειρήματα της επιστολής μας που στηρίζονται στα εξής δεδομένα: α) ότι ποτέ δεν πέρασαν στα αναγνωστικά του δημοτικού περισσότερα κείμενα δόκιμων λογοτεχνών μας, και μάλιστα της περιόδου μετά το 1930, όπως προκύπτει από το μακρύ κατάλογο των συγγραφέων που παραθέσαμε· β) ότι τα μέλη των συντακτικών επιτροπών, που κατονομάζει, είναι γνωστοί συγγραφείς της παιδικής μας λογοτεχνίας (της νεότερης περιόδου), οι περισσότεροι με βραβεία και με κείμενά τους σε προηγούμενα αναγνωστικά, στο Ανθολόγιο του 1975 και σε άλλες ανθολογίες· γ) ότι κανένα κείμενό τους δεν υπάρχει στα βιβλία των τάξεων Δ', Ε' και στο νέο της ΣΤ' —όπου είχαμε την ευχέρεια να ανθολογήσουμε από ευρύτερο φάσμα συγγραφέων.

3. Είναι φυσικό να υπάρχουν διάφορες απόψεις για το ποιος εί-

ναι ο καλύτερος τρόπος γραφής διδακτικών βιβλίων (διαγωνισμός, ανάθεση, κρατικό μονοπώλιο, ελεύθερο εμπόριο). Ωστόσο είναι γεγονός ότι οι διαγωνισμοί στο παρελθόν παρά τα χρηματικά τους βραβεία είχαν σημειώσει παταγώδη αποτυχία —και ο επιστολογράφος σας που θίγει αυτό το θέμα είναι γνώστης των πραγμάτων. Αυτή τη φορά δοκιμάστηκε η συγγραφή των βιβλίων από ομάδες εργασίας στα πλαίσια του ΚΕΜΕ και χωρίς οικονομικά κίνητρα συμμετοχής. Και ομολογώ ότι δεν καταλαβαίνω γιατί το επιτελείο που συντάσσει τα αναλυτικά προγράμματα και έχει αντίστοιχα συγκεκριμένες απόψεις για το είδος των βιβλίων που θα υλοποιηθούν, δεν θα πρέπει να παρακολουθήσει από κοντά τη συγγραφή και τη συγκρότηση αυτών των βιβλίων. Πάντως δεν αληθεύει ότι η ομάδα που γράφει ένα βιβλίο το κρίνει η ίδια και το εγκρίνει. Η κρίση γίνεται από ολόκληρο το αρμόδιο τμήμα συμβούλων και εισηγητών του ΚΕΜΕ.

4. Τέλος, είναι παραπλανητικό να εξομοιώνεται με προβολή η ενημέρωση των εκπαιδευτικών και του κοινού πάνω στα νέα βιβλία. Ενημερώσεις αυτού του είδους, με ομιλίες, άρθρα και σεμινάρια, γίνονται από παλιά σε όλες τις προηγμένες χώρες. Κάτι ανάλογο έγινε και σ' εμάς κατά τη διάρκεια των δυο μεγάλων εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, του 1917 και 1964. Και δε θεωρήθηκε επιλήψιμο το ότι οι άνθρωποι που είχαν ανάμιξη σ' εκείνες τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες ανέλαβαν και οι ίδιοι να διαφωτίσουν τους εκπαιδευτικούς και το κοινό και να υπερασπιστούν τα νέα μέτρα (και τα νέα βιβλία). Από το άλλο μέρος η καλόπιστη κριτική είναι εποικοδομητική και ευπρόσδεκτη. Άλλωστε τα νέα βιβλία δόθηκαν σε γενική εφαρμογή με την προοπτική να αναθεωρούνται και να βελτιώνονται από επανέκδοση σε επανέκδοση με βάση τεκμηριωμένες παρατηρήσεις, κρίσεις και προτάσεις.

Α. Βουγιούκας

Ηλία Μιχαλού

**ΓΙΑ ΕΝΑ ΝΕΟ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟ**

Κεντρική Διαθεση:

ΚΑΛΕΝΤΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.

Κολοκοτρώνη 15

Τηλ 32 34 270 - 32 31 781

105 62 ΑΘΗΝΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Σπαρτάκου 9, Καλλιθέα
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
«Εκδοτικά επιχειρήσεις»
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ Α.Ε.
Πειραιώς 52, Μοσχάτο
Τηλ. 48.12.558 - 48.22.779

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 850 δρχ. - Ετήσια 1.700
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 6.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 13
ετήσια: δολ. 26
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 15
ετήσια: δολ. 30

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

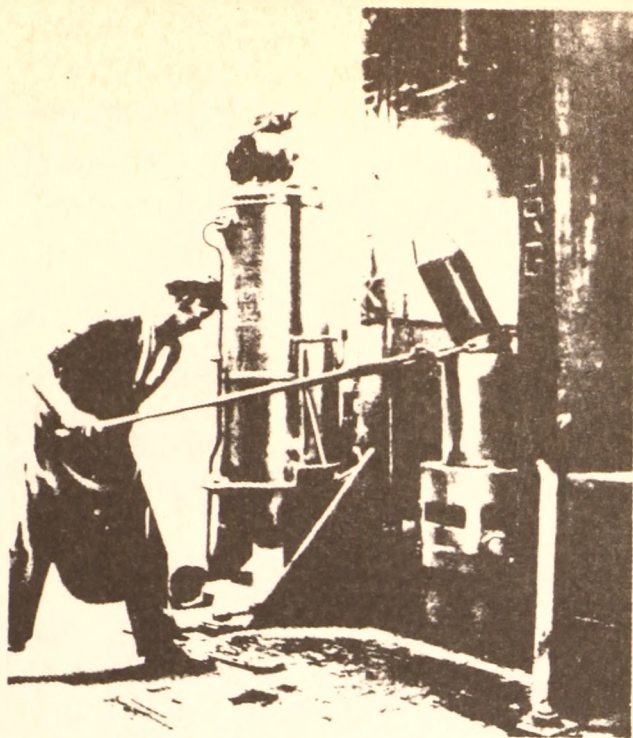
- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 70
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 100

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

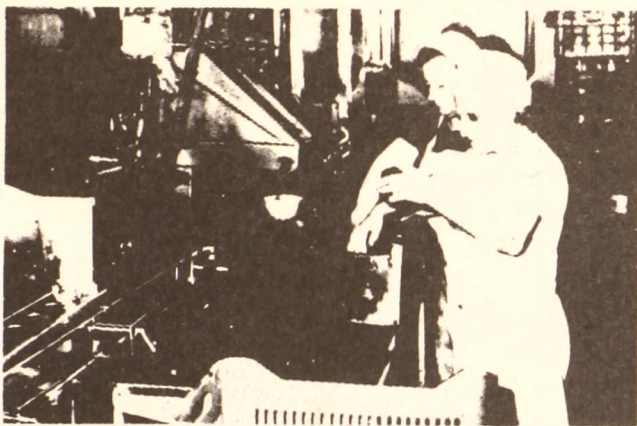
- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819

- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

1940.
Ενισχύει
τα εργοστάσια
πυρομαχικών
και ιματισμού
για τον
πόλεμο

1983.
Χρηματοδοτεί
τις
Μικρομεσαίες
Επιχειρήσεις

1895.
Βοηθά
στην επέκταση
του Σιδηροδρομικού
δικτύου

1907.
Συμβάλλει
στην διάνοιξη
της Διώρυγας
Κορίνθου

πορεία στην ιστορία

Ή από τό 1841 ή Ήθνική Τράπεζα τής Έλλάδος πρωταγωνιστεί
σέ μιά δημιουργική πορεία στήν Ήστορία.

Ή ιστορία τής χώρας μας είναι καί ιστορία τής Ήθνικής Τράπεζας.
Σέ κάθε μεγάλη στιγμή, σέ κάθε ανάγκη, σέ κάθε έργο, σέ κάθε κάλεσμα
ή Ήθνική Τράπεζα τής Έλλάδος δίνει τή γενναιόδωρη παρουσία της.

Καί στό σύνολο. Καί στό άτομο.

Γι' αυτό δέν είναι τυχαίο, πού ή Ήθνική Τράπεζα είναι μιά από τίς
μεγαλύτερες τράπεζες στόν κόσμο.

Καί είναι λογικό νά τήν έμπιστεύονται όλοι οί Έλληνες.

Καμμία έπιλογή δέν είναι σύμπτωση.

**ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

«ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ»!

Επιτέλους, ένα βιβλίο για την ελληνική κακογουστιά (κιτς), ένα βιβλίο «περιήγηση» στον κόσμο του φτηνού γούστου όπως διαμορφώνεται μέσα στην καθημερινή ζωή, την ελληνική ζωή, τη δική μας ζωή. Με κείμενα και φωτογραφίες που παρουσιάζουν ανάγλυφα το «κιτς», ένα φαινόμενο «γραφικό» αλλά και επικίνδυνο. **Ωραίο βιβλίο!**

«Κάτι τὸ ωραῖον»

Μέσα στις σελίδες του θα δείτε να παρελαύνουν... η Πατρίς, η Θρησκεία, η Οικογένεια, η Κοινωνία, η Επικοινωνία, η Πολιτική, η Τέχνη. Το κιτς υπάρχει γύρω μας, σ' όλη την Ελλάδα: από το Διδυμότειχο μέχρι τα Φιλιατρά και από τα Γιάννενα μέχρι τη Λάρισα και —φυσικά— την Αθήνα.

Ειδικά άρθρα και πάνω από 1.000 φωτογραφικά θέματα, αποκαλύπτουν, διακωμωδούν και καταγγέλλουν το κιτς δημιουργώντας ένα μοναδικό λεύκωμα επίκαιρο, ενδιαφέρον, απολαυστικό.

Ωραίο βιβλίο!

«Κάτι το ωραῖον»

Η παρέλαση του κιτς συνεχίζεται. Ανακαλύψτε το κιτς σε κορνίζες, γκομπλέν, μπιμπελό, χαλκοτεχνήματα, χόμπι, τουριστικά σουβενίρ, εικονίτσες, προσκλητήρια, τάφους, πλαστικά λουλούδια, εκκλησίες, είδη για γάμους και βαφτίσια, φωτιστικά, τηλέφωνα, εξώφυλλα βιβλίων, αθλητικό και πολιτικό Τύπο, παιδικά είδη, καρτ ποστάλ, ντίσκο, φαγάδικα, ταβέρνες, πιτσερίες, μόδα, αυτοκίνητα, μαγαζιά, σπίτια, έπιπλα... Αλλά κιτς υπάρχει και στο πορνό, στο αθλητικό ή πολιτικό πανηγύρι, στο τραγούδι, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, τη διαφήμιση... Το κιτς υπάρχει παντού και παραμονεύει... **Ωραίο βιβλίο!**

«Κάτι το ωραῖον»

Για το κιτς σε όλες του τις μορφές γράφουν οι:

Χρ. Βακαλόπουλος, Χρ. Γιανναράς, Περ. Γιαννόπουλος, Μ. Γιουρπούλου, Δ. Κούτσικου, Α. Κυριακίδου - Νέστορος, Π. Μαρτινίδης, Μ. Μποσταντζόγλου, Δ. Πικιώνης, Δ. Ραυτόπουλος, Δ. Σκάλος και Ν. Χατζηκυριάκος - Γκίκας.

Προλογίζει η υπουργός Πολιτισμού και Επιστημών Μελίνα Μερκούρη.

Ωραίο βιβλίο!

Τι είναι «ΚΙΤΣ»

Η λέξη kitsch έχει γερμανική προέλευση προέρχεται από την ιδιωματική φράση kitschen που σημαίνει «πασαλείβω». Το επίθετο kitsch στην τέχνη χρησιμοποιήθηκε για το χαρακτηρισμό του ευτελούς, του φτηνού, του κακόγουστου.

ΕΚΔΟΣΗ:

«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΑΝΤΙ»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΠΟΛΙΤΙΣΤΕΣ

Δεινοκράτους 131, Αθήνα 115 21

Τηλ. 72.29.237

«Κάτι το ωραῖον»

Με φωτογραφικό υλικό που βασίζεται σε ρεπορτάζ των Χρ. Βλάχου, Τ. Βρεττού και Λ. Μιαούλη και εμπλουτίστηκε από αρχειακό υλικό πολλών επαγγελματιών και ερασιτεχνών φωτογράφων.

Ωραίο βιβλίο!

«Κάτι το ωραῖον»

Ένα βιβλίο ντοκουμέντο!

Μια έκδοση των «Φίλων του περιοδικού ΑΝΤΙ»

- 360 σελίδες • 1059 έγχρωμες και μαυρόασπρες φωτογραφίες
- Σε σχήμα 21 x 28 πανόδετο

ΚΑΤΙ ΤΟ «ΩΡΑΙΟΝ»

ΜΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΚΟΓΟΥΣΤΙΑ.

Ωραίο βιβλίο!

